

1452

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

τῶ φιλοτάτῳ συναδέλφῳ

ΛΥΣΙΟΥ
ΛΟΓΟΙ ΚΑΤ' ΕΚΛΟΓΗΝ

*υ. Μ. Γιοταχλίτη
την κ. αὐτῆς ἀδελφῆς
πολλῆς ἐδάχιστον
δῶγμα
οὐ γραψαί.*

**Ο ΥΠΕΡ ΜΑΝΤΙΘΕΟΥ
ΚΑΙ Ο ΠΕΡΙ
ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΑΔΙΚΗΜΑΤΩΝ**

Μετὰ ποικίλων βοηθημάτων

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ
ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΗΣ Α' ΤΑΞΕΩΣ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ
Κ. Λ. Π.

20.7 x 14

ΥΠΟ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Δ. ΚΑΘΑΡΕΙΟΥ
Δ. Φ. ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΘΑΝΟΥ ΤΖΑΒΕΛΛΑ
1—'Εν ἑδρῇ Ἀριστείδου—1
1911

Πᾶν ἀντίτυπον μὴ φέρον τὴν ἰδιόχειρον ὑπογραφήν μου
εἶναι προϊόν κλεψιτυπίας καὶ καταδιώκεται κατὰ τὸν νόμον.

Βενδης

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἐὰν ὄντως σκοπὸς τῆς ἐν τῷ Γυμνασίῳ διδασκαλίας τῶν ἀρχαίων συγγραφέων εἶναι ἡ διὰ τῆς **τελειοτέρας** καὶ **εὐχερεστέρας** κατανοήσεως αὐτῶν βαθεῖα γνῶσις τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τοῦ βίου καθόλου τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, οὐδεὶς δύναται νὰ ἀρνηθῆ ὅτι αἱ παιδαγωγικαὶ ἐκδόσεις τῶν συγγραφέων τούτων εἶναι τὸ καταλληλότερον μέσον δι' οὗ δυνάμεθα νὰ ἐπιτύχωμεν τοῦ σκοποῦ τούτου (*). Μόνον διὰ τῶν τοιούτων ἐκδόσεων τῶν συγγραφέων καὶ διὰ τῆς παιδαγωγικῆς διδασκαλίας αὐτῶν δύνανται νὰ μετοχτευνθῶσιν ἀφθόνως καὶ εὐχερῶς εἰς τὰς κεφαλὰς τῶν σπουδαστῶν οἱ μεγάλοι καὶ ποικίλοι θησαυροὶ τῶν ἀρχαίων κειμένων ἀνευ μακρᾶς χρονοτριβῆς καὶ πολλοῦ κόπου. Τῆς Πολιτείας ἤδη μεριμνώσης εὐτυχῶς περὶ τῆς παιδαγωγικῆς μορφώσεως τῶν λειτουργῶν τῆς Μ. Ἐκπαιδεύσεως διὰ τε τῆς Ἐπιθεωρήσεως καὶ διὰ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Διδασκαλείου τῆς Μ. Ἐκπαιδεύσεως, ὥστε ἂν μὴ γίνηται ἤδη τελείως μεθοδικῆ πάντως ὁμῶς μετ' οὗ πολὺ νὰ γίνηται τοιαύτη ἡ διδασκαλία, ὑπολείπεται νὰ ἐξευρεθῆ καὶ τὸ ἕτερον μέσον τῆς ἐπιτυχίας τοῦ σκοποῦ, ὃν ἡ διδασκαλία τῶν ἀρχαίων συγγραφέων ἐπιδιώκει. Διὰ τοῦτο μετὰ τὴν παιδαγωγικὴν ἐκδοσιν τοῦ Γ' βιβλίου τῶν **Ἑλληνικῶν τοῦ Ξενοφῶντος**, ἐνθαρρυνόμενοι ἐκ τῆς εὐμενοῦς ὑποδοχῆς, ἧς ἔτυχεν αὕτη παρὰ τε τῶν κ. κ. συναδέλφων καὶ παρὰ τῶν ἄλλων ἐπαϊόντων, ὧν πλεῖστοι πάνυ ἐνθουσιωδῶς ἐπήνεσαν αὐτήν, προβαίνομεν ἤδη εἰς παρομοίαν ἐκδοσιν καὶ δύο μικρῶν λόγων τοῦ Λυσίου ἐκ τῶν ἐν τοῖς Γυμνασίοις διδασκομένων, πεποιθότες ὅτι καὶ διὰ ταύτης εἰσφέρομεν μικρὰν συμβολὴν εἰς τὸ ὅλον ἐκπαιδευτικὸν οἰκοδόμημα.

Τὸ κείμενον τῆς παρουσίας ἐκδόσεως πρὸς ἐλάττωσιν ἐκ τῆς 11ης ἐκδόσεως τοῦ Rudolf Rauchenstein τῆς γενομένης ἐπιμελείᾳ τοῦ Karl Fuhr ἐν Βερολίῳ 1899 καὶ ἐκ τῆς τοῦ κ. Α. Ζάκκα νεο-

(*) «Μόνον τῶν συγγραφέων βαθέως κατανοουμένων δυνατὸν ἡμῖν βαθέως νὰ γνωρίσωμεν τὸν πολιτισμὸν καὶ τὸν βίον καθόλου τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων» γράφει ὁ ἀοιδίμος Ζαγγογιάννης ἐν Ὁδηγ. σελ. 17.

τάτης, ἀλλ' ὁμως ἐπηνέγκαμεν μεταβολάς τινας ἐνδεικνυμένας ὑπὸ τῆς Παιδαγωγικῆς καὶ μάλιστα περὶ τὴν στίξιν. Καὶ ἐν τῇ ἐκδόσει ταύτῃ, ὡς καὶ ἐν τῇ τῶν **Ἑλληνικῶν** τοῦ Ξενοφώντος, οὐδεμίαν ἐπὶ τοῦ κειμένου ἔθεμεν ἐπιγραφὴν, δηλοῦσαν μείζονα ἢ ἐλάσσονα μεθοδικὴν ἐνότητα, ἵνα μὴ διὰ τούτων προλαμβάνηται ὁ νοῦς τοῦ μαθητοῦ καὶ ἀφαιρῆται ἡ αὐτενεργία ἐπὶ βλάβῃ αὐτοῦ.

Ἐν δὲ τῇ ἐρμηνευτικῇ ἐργασίᾳ τῆς παρουσίας ἐκδόσεως ἠκολοθησαμεν τὸν αὐτὸν καὶ ἐν ταῖς **Ἑλληνικοῖς** ἴδιον τρόπον ὑπ' ὄφει ἔχοντες τὰς **Ὁδηγίας** τοῦ Ὑπουργείου, τὰς νεωτέρας παιδαγωγικὰς θεωρίας καὶ τὴν καθημερινὴν πείραν (*).

Καὶ προετάξαμεν μὲν σύντομον εἰσαγωγὴν ὡς ἀναγκαίαν προπαρασκευὴν τοῦ μαθητοῦ εἰς τὴν κατανόησιν τῶν ἐρμηνευομένων λόγων, ἀπεχωρίσαμεν δὲ τοῦ κειμένου ἄλλην τὴν ἄλλην ἐρμηνευτικὴν ἐργασίαν ἵνα γίνηται ἰδιαιτέρα λελογισμένη καὶ οὐχὶ ἐπιβλαβὴς χρῆσις αὐτῆς. Ἐν τῇ διαπραγματεύσει δὲ τῆς ἐρμηνευτικῆς ἐργασίας ἠκολοθησαμεν τὴν εἰς § § διαίρεσιν τοῦ κειμένου διαπραγματευθέντες ἐκάστην § ἐν ἰδιαιτέρᾳ μεθοδικῇ ἐνότητι πρὸς εὐκολίαν ἐν τε τῇ διδασκαλίᾳ καὶ ἐν τῇ κατανόησει τῶν διδασκομένων. Ἐν δὲ τῇ διαπραγματεύσει τῆς ὕλης ἐκάστης § ἀπεχωρίσαμεν τὰς κυρίως γραμματικὰς παρατηρήσεις ἀπὸ τῶν καθαρῶς συντακτικῶν καὶ ἀπὸ τῶν πραγματικῶν.

Καὶ τὰς μὲν κυρίως γραμματικὰς παρατηρήσεις περιωρίσαμεν, διότι αὐταὶ κατὰ τὴν ἐν τῷ Γυμνασίῳ ἐρμηνείαν τῶν συγγραφέων πρέπει διὰ βραχυτάτων νὰ ἐξετάζωνται καὶ ἐφ' ὅσον μόνον συμβάλλονται εἰς τὴν κατανόησιν τῶν συγγραφέων. Ὅπερ δὲ σπουδαιότερον θεωροῦμεν ἐνταῦθα εἶναι νὰ κατανοῆται ἡ σημασία ἐκάστης νέας ἀγνώστου λέξεως, ὅπου τοῦτο εἶναι δυνατόν, διὰ τῆς ἐτυμολογίας καὶ συγκρίσεως πρὸς ἄλλας συνωνύμους ἢ ἀντιθέτους λέξεις τῆς ἀρχαίας ἢ τῆς νέας, ὅπερ εἶναι καὶ μορφωτικόν.

Ἐν δὲ ταῖς καθαρῶς συντακτικαῖς παρατηρήσεσιν ἐπεμείναμεν περισσότερον, διότι αὐταὶ καὶ κάλλιον πρέπει νὰ ἐμπεδῶνται, ἅτε τὸ πρῶτον ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ἐμφανιζομένων τῶν συντακτικῶν κανόνων.

(*) Παιδαγωγικὴ Lindner - Παππαδοπούλου. Conrad - Σακελλαρίου. «Διδασκαλος» Ν. Ξεφαρχοπούλου. «Ἐπόδ. Διδασκαλία» Λάμψα. «Παιδαγωγ. Δελτίον» Ἑλληνικοῦ Διδασκαλικοῦ Συλλόγου. «Παιδαγωγικ. Ὀμιλία» Γρατσιαίου κ.λπ.

νων, καὶ εἰς τὴν εὐχερεστέραν καὶ τελειοτέραν κατανόησιν τῶν συγγραφέων οὐκ ὀλίγον συμβάλλονται καὶ τὸ καλαισθητικὸν τῶν μαθητῶν συναίσθημα ἀναπτύσσει διὰ τῆς βαθυτέρας παρατηρήσεως τοῦ κάλλους τοῦ Ἑλληνος λόγου καὶ τέλος ἀπαλλάσσει τὸν μαθητὴν ἀσκόπου πολλάκις δὲ καὶ ἀπελπιστικῆς κατ' οἶκον ἐργασίας.

Ὡσαύτως ἐπεμείναμεν ἔτι μᾶλλον καὶ ἐν τοῖς πραγματικῶς γεγονόσι, διότι ταῦτα ἀποτελοῦσι τὸν κυριώτερον σκοπὸν τῆς τῶν συγγραφέων διδασκαλίας ἅτε πλουτίζοντα τὸν νοῦν τοῦ μαθητοῦ διὰ νέων γνώσεων, δι' ὧν διαμορφοῦσι καὶ διαπλάττουσιν αὐτὸν εὐρύτερον. Διὸ καὶ παραβάλλομεν σχεδὸν πανταχοῦ τὰ ἀρχαῖα πραγματικὰ γεγονότα πρὸς τὰ νέα καὶ συνδέομεν στενῶς τὰ σχετικὰ διὰ συχῶν παραπομπῶν καὶ διὰ συγκεντρωτικῶν ἐρωτήσεων ἵνα ἐπιτύχωμεν καλύτεραν ἐμπέδωσιν καὶ ἐφαρμογὴν τῶν γνώσεων τούτων.

Πρὸς τούτοις ἐσημειώσαμεν τὸ περιεχόμενον τῶν κυρίων προτάσεων ἵνα ὑπὸ τούτου ὀδηγούμενος ὁ μαθητὴς καὶ διὰ τοῦ τῶν δευτερευουσῶν συμπληρῶν αὐτὸ κατασκευάζῃ ἀφ' ἑαυτοῦ τὸ πλήρες νόημα τῆς αἰεὶ ἐρμηνευομένης παραγράφου διηγούμενος αὐτὸ ἐν τέλει ὡς ἔκθεσιν πρὸς ἄσκησιν ἅμα καὶ εἰς τὸ συνθέτειν τὰς ἰδέας αὐτοῦ. Τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ἐργασίας θεωροῦμεν σπουδαῖον διὰ τὴν εὐκολωτέραν σύλληψιν τῶν τε σπουδαιωτέρων νοημάτων ἰδίᾳ καὶ τοῦ ὅλου τῆς § νοήματος. Δύναται δ' ὁ μαθητὴς αὐτενεργῶν νὰ μετατρέπῃ τὰ οὕτως ἐξηγημένα κύρια νοήματα τῆς § μεταβάλλον τὰ οὐσιαστικὰ εἰς ῥήματα ἢ εἰς ἐμπροθέτους προσδιορισμούς, ὅπου τοῦτο εἶναι δυνατόν· ὡς *Πεποιθήσις τοῦ Μαντιθέου εἰς ἑαυτὸν*—*Ὁ Μαντίθεος ἔχει πεποιθήσιν εἰς ἑαυτὸν ἢ Περὶ τῆς πεποιθήσεως τοῦ Μ. εἰς ἑαυτὸν κ.λ.π.*

Διὰ διαφορῶν δὲ συγκεντρωτικῶν ἐρωτήσεων, πλλαχοῦ ἐγκατεσπαρμένων, οὐ μόνον τὴν *συγκέντρωσιν* καὶ *ἐφαρμογὴν* τῶν δεδιδαγμένων ἐπεδιώξαμεν ἀλλὰ καὶ τὴν *διαλογικὴν μορφήν* τῆς διδασκαλίας, δι' ἧς τὰ μάλιστα κατορθοῦνται ἢ *αὐτενεργὸς ἀφομοίωσις* τῆς ὕλης ὑπὸ τῶν μαθητῶν, ἢ *άν γίνηται καλὴ χρῆσις* τῶν ἐρωτήσεων τούτων.

Προκειμένου δὲ περὶ ῥητορικῶν λόγων ἐθεωρήσαμεν ἐπάναγκες νὰ δώσωμεν τῇ μαθητῇ καὶ τύπον βαθυτέρας ῥητορικῆς καὶ καλλιλογικῆς καθόλου ἐπεξεργασίας, ἀλλαχοῦ μὲν περισσότερο ἀλλαχοῦ

δ' ὀλιγώτερον ἐμβαθύναντες, ἵνα ἐπὶ τῇ βάσει τῆς τοιαύτης ἐξετάσεως τοῦ ἐρμηνευομένου τμήματος ἀναπτύσση ὁ μαθητὴς τὰς παρατηρήσεις αὐτοῦ προσθέτων νέας ἢ μεταβάλλων τὰς ὑπαρχούσας. Ὅτι καὶ τοῦτο τὸ εἶδος τῆς ἐργασίας εἶναι ὠφελιμώτατον, ἅτε ἀναπτύσσουν σὺν τοῖς ἄλλοις τὴν παρατηρητικὴν τῶν μαθητῶν καὶ προάγον καθόλου τὸ καλαισθητικὸν αὐτῶν συναίσθημα, εἶναι αὐτόδηλον.

Τέλος ἐνιαχοῦ μὲν ἐξηγάγομεν ἠθικὰ διδάγματα, ἀλλαχοῦ δὲ ἐδώκαμεν νύξιν πρὸς ἐξαγωγήν τοιούτων, ὅπερ θεωροῦμεν ἀναγκαῖον καὶ ἀπαραίτητον συμπλήρωμα τῆς ὅλης τῶν ἀρχαίων συγγραφέων διδασκαλίας, διότι διὰ τούτων ὁ μαθητὴς συνάγει αἰονεὶ τὸν καρπὸν τῆς ἐργασίας αὐτοῦ.

Πρὸς στενωτέραν δὲ σύνδεσιν τῶν δεδιδαγμένων καὶ πρὸς καλυτέραν ἐμπέδωσιν αὐτῶν ἐσημειώσαμεν καὶ μείζονας μεθοδικὰς ἐνόησας, ὅπου εὔρομεν τοιαύτας, ὅπερ καὶ εἰς τὸ διηγηματικὸν σπουδαίως ἀσκεῖ τὸν μαθητὴν. Τὰς ἐκασταχοῦ μεθοδικὰς ταύτας ἐνόησας ἐσημειώσαμεν ἐν τέλει τῆς σχετικῆς ἕλης, διότι μετὰ τὴν ἐπὶ μέρους ἐξέτασιν πρέπει νὰ γίνηται ἡ καθόλου τοιαύτη κατὰ λόγον φυσικόν. Ἐν ἀρχῇ δὲ ἐκάστης § κατ' ἀνάγκην ἔθεμεν βραχυτάτην μόνον ἐπιγραφὴν δηλοῦσαν τὸ γενικώτατον μόνον νόημα πρὸς ἀπλήν ὁδηγίαν τοῦ μαθητοῦ ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ (Ὁδηγ. σελ. 111). Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ πρὸ ἐκατέρου τῶν ἐρμηνευομένων λόγων προυτάξαμεν βραχυτάτην μόνον ὑπόθεσιν καὶ οὐχὶ ἀνάλυσιν, ἥτις πρέπει νὰ γίνη ἐν τέλει συμφώνως ταῖς ἐκεῖ ποικίλαις ὁδηγίαις, αἵτινες πρὸς τοῦτο ἐγένοντο. Ἐκεῖ ὁ μαθητὴς αὐτενεργῶν θὰ ἐπαναλάβῃ καὶ θὰ συγκεντρώσῃ τὰ ἐπὶ μέρους νοήματα τοῦ λόγου, θὰ συστηματοποιήσῃ τὰς κεκτημένας ἤδη γνώσεις καὶ θὰ ἐκθέσῃ ἐκτενέστερον καὶ λεπτομερέστερον τὴν ὅλην ὑπόθεσιν τοῦ ἐρμηνευομένου λόγου ἀσχοῦμενος οὕτως εὐρύτερον καὶ εἰς τὸ συνθέτειν τὰς ἰδέας αὐτοῦ.

Κατὰ ταῦτα ὁ ἐπιμελὴς μαθητὴς δύναται ἐν συνειδήσει νὰ ἀκολουθῇ τὴν φυσικὴν τοῦ εἰδέναι ὁδὸν ἥτοι τὰ ἐξῆς 7 στάδια τῆς ἐρμηνείας.

α' Ἄρσιν πάσης γραμματικῆς εἴτε λεξιλογικῆς δυσχερείας, ἥτοι ἐκκάθαρσιν τοῦ ἐδάφους τοῦ ἐρμηνευομένου τεμαχίου ἀπὸ παντὸς

αγνώστου τύπου ἢ πάσης αγνώστου σημασίας μετὰ βραχυτάτης ἀναμνήσεως τῶν ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ Σχολείου γνωστῶν ¹.

β' Ἄρσιν πάσης συντακτικῆς δυσχερείας, ἦτοι ἐκκάθαρσιν τοῦ ἐρμηνευομένου ἐδάφους ἀπὸ παντὸς αγνώστου συντακτικοῦ φαινομένου ¹.

γ' Ἑρμηνείαν κατὰ λέξιν ἐκάστης περιόδου γιγνομένην εὐθὺς μετὰ τὴν συντακτικὴν ἐξομάλυνσιν.

δ' Πρόσκτησιν νέων πραγματικῶν γνώσεων ἐξαγομένων ἐκ τοῦ ἐρμηνευθέντος τεμαχίου, ἦτις πρόσκτησις θὰ γίνηται ἀσφαλτεστέρα καὶ μᾶλλον ἔμπεδος διὰ τῶν ἐν τέλει σχετικῶν συγκεντρωτικῶν ἐρωτήσεων ².

ε' Ἑρμηνείαν ἐλευθέραν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον τοῦ ὅλου ἐρμηνευτέου τεμαχίου, ἦτις γίνεται μετὰ τὴν ἀνωτέρω ἐργασίαν εἰς γλῶσσαν γλαφυράν καὶ ἀρμονικὴν ἐπαναλαμβανομένη μάλιστα πολλάκις ἐν τε τῇ τάξει καὶ ἐν τῇ κατ' ἰδίαν μελέτῃ, ὅπως οὕτως ὁ μαθητὴς ἐξοικειωθῆ ἰσὺν τῇ κατανοήσει καὶ εἰς τὴν κεκαλλιεπημένην καὶ ἐλευθέραν μετάφρασιν τῶν ἀρχαίων κειμένων καὶ εἰς τὴν χρῆσιν καλαισθητικῆς καὶ ἐπαγωγῆς γραφομένης καὶ ὀμιλουμένης γλώσσης.

ς' Πρόσκτησιν καλλιλογικῶν γνώσεων καὶ ῥητορικῶν τρόπων, ἐξαγομένην ἐκ τοῦ θαυμασίου καὶ καλλιτεχνικοῦ τῶν ἀρχαίων λόγου καὶ ἐκ τοῦ δαιμονίου ἐκείνων πνεύματος, πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς διανοίας καὶ ἰδίᾳ τοῦ καλαισθητικοῦ συναισθήματος τοῦ μαθητοῦ· καὶ

ζ' Ἐξαγωγήν καὶ κάρπωσιν τῶν ἐν τῇ ἐρμηνευθέντι τεμαχίῳ διδαγμάτων πρὸς διάπλασιν καὶ διαμόρφωσιν ἅμα καὶ τῆς καρδίας τοῦ μαθητοῦ καὶ πρὸς ἠθικὴν τελειοποίησιν αὐτοῦ. Τῶν διδαγμάτων τούτων θὰ γίνηται βεβαίως καὶ ἐφαρμογὴ ἐπὶ τοῦ βίου ἡμῶν.

(1) Πρὸς τελειοτέραν ἐμπέδωσιν τῶν γραμματικῶν τύπων καὶ τῶν συντακτικῶν κανόνων δύναται ὁ διδάσκων μετὰ τὸ τέλος ἐκάστου μαθήματος νάσκῃ τοὺς μαθητὰς υποβάλλων αὐτοῖς γραμματικὰς καὶ συντακτικὰς ἐρωτήσεις καὶ κατὰ τὰς δύο διευθύνσεις (ὑποδ. Διδασκαλ. Λάμψα σελ. 242-243). Πρὸς τοῦτο δύναται νὰ διδῇ κατ' ἑβδομάδα καὶ θέμα συντεθειμένον ἐκ τῶν λέξεων καὶ φράσεων τῶν δεδιδαγμένων τεμαχίων, προσηκόντως ὑπ' αὐτοῦ μεταβδλημένων. Ἄλλὰ καὶ ἂν ἑαυτοῦ ὁ μαθητὴς δύναται νάσκῃται εἰς τοῦτο.

(2) Εἰς τοῦτο βοηθεῖται πολὺ ὁ μαθητὴς ἂν τῇ ὑποδείξει τοῦ διδάσκοντος διαιρῆ τὸ τετράδιον ἐρμηνείας εἰς διαφόρους ἐπιγραφὰς (Ὁδηγ. σελ. 98 ἢ καὶ περιληπτικώτερον).

Διὰ τῆς τοιαύτης τῶν συγγραφέων ἐκδόσεως παρέχονται τῷ μαθητῇ ἄφθονα τὰ μέσα πρὸς ταχυτέραν καὶ τελειότεραν κατανόησιν τοῦ ἀρχαίου πνεύματος, καταργεῖται ἡ ἄσκοπος κατανάλωσις πολυτίμου χρόνου, διεγείρεται ἡ αὐτενεργία τοῦ μαθητοῦ καὶ ὁ πρὸς τὴν σπουδὴν τῶν ἀρχαίων συγγραφέων ἔρως αὐτοῦ καὶ τέλος παρέχεται ἡ εὐκαιρία ὅπως ὁ μαθητὴς διεξέλθῃ πλεονα ὕλην, διότι ἀποκαθαιρομένου τελείως τοῦ ἐδάφους εὐχαρίστως χωρεῖ οὗτος ἐπὶ τὰ πρόσω οὐχὶ τυφλῶς καὶ μηχανικῶς ἀκολουθῶν ἐπιβλαβῆ βοήθημα, ἀλλὰ μετὰ προσοχῆς καὶ αὐτενεργίας φύσει διεγειρομένης ἐξετάζων βαθύτερον τὰ πράγματα. Οὕτω δ' ἐκπληροῦται, φρονούμεν, τελείως ὁ σκοπὸς τῆς τῶν ἀρχαίων συγγραφέων ἐρμηνείας, ὅστις εἶναι ἡ **βαθεῖα ἀλλ' εὐχερῆς κατανόησις** αὐτῶν, τὸ μὲν πρὸς διαμόρφωσιν τοῦ γλωσσικοῦ συναισθήματος τῶν μαθητῶν, τὸ δὲ πρὸς πορισμὸν τῶν ἐν ταῖς συγγράμμασι ποικίλων γνώσεων καὶ σπουδαίων διδαγμάτων, δι' ὧν τὰ μέγιστα ἀναπτύσσεται καὶ τελειοποιεῖται ὁ ἄνθρωπος.

Παρὰ πᾶσαν ὁμῶς τὴν ὁμολογημένην ὠφέλειαν καὶ χρησιμότητα τῶν τοιούτων βιβλίων, ὑπάρχει ἀνάγκη καὶ εὐμεθόδου διδασκαλίας. Δι' αὐτῆς ὁ διδάσκων ζωοποιῶν τὸ βιβλίον τοῦτο θέλει καταστήσει αὐτὸ ὠφελιμώτερον. Αὐτὸς διὰ ζώσης παιδαγωγικῆς διδασκαλίας θέλει ἐμφυσήσει εἰς τὴν ἄπειρον ἔτι διάνοιαν καὶ εἰς τὰς ἀπαλὰς τῶν μαθητῶν ψυχὰς τὸ ἐν ταῖς τοιαύτοις βιβλίοις ἐγκατεσπαρμένον νάλλος καὶ τὸν ἄφθονον πλοῦτον ὡς πραγματικὴν ζωὴν.

Εἶθε καὶ τὸ ἔργον τοῦτο νάποθῃ ὠφέλιμον τῇ σπουδαζούσῃ νεολαίᾳ ἐπ' ἀγαθῷ αὐτῆς τε καὶ τῆς Πατρίδος, ἥτις ἔσται εὐτυχῆς κυβερνωμένη ποτὲ ὑπ' ἀνδρῶν ἐμβεβαπτισμένων εἰς τὰ θεῖα ταῦτα νάματα τῆς ἀρχαίας σοφίας, ἐξ ἧς ἐπήγαγεν ὁ πολιτισμὸς συμπάσης τῆς ἀνθρωπότητος.

*Εν Κορίνθῳ τῇ 15ῃ Φεβρουαρίου 1911.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Δ. ΚΑΘΑΡΕΙΟΣ

Δ. Φ. Καθηγητὴς

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΕΙΣ ΤΟΝ

Δ Υ Σ Ι Α Ν

Α' Περὶ λόγου.

1. Ὁ γραπτὸς λόγος (ἢ γλῶσσα) διαιρεῖται εἰς τὸν *πεζὸν λόγον* καὶ εἰς τὸν *ποιητικὸν λόγον* (τὴν ποίησιν). Καὶ ὁ μὲν πεζὸς λόγος διαιρεῖται εἰς τὴν Ἱστορίαν, Φιλοσοφίαν καὶ Ρητορείαν, ὁ δὲ ποιητικὸς εἰς τὸ Ἔπος, τὸ Μέλος (λυρικὴν ποίησιν) καὶ τὸ Δράμα (¹). Ἐκαστὸν δὲ τῶν 3 εἰδῶν τῆς ποιήσεως ἀντιστοιχεῖ εἰς ἓν τῶν 3 εἰδῶν τοῦ πεζοῦ λόγου, ἦτοι τὸ Ἔπος εἰς τὴν Ἱστορίαν, τὸ Μέλος εἰς τὴν Φιλοσοφίαν καὶ τὸ Δράμα εἰς τὴν Ρητορείαν (μετέχον ὅμως καὶ φιλοσοφίας). Καὶ ἡ μὲν Ἱστορία ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ Ἔπος διὰ τὴν διηγηματικὴν μορφήν ὅπως δηλ. ἡ Ἱστορία εἶναι διήγησις γεγονότων ἐν πεζῷ λόγῳ οὕτω καὶ τὸ Ἔπος εἶναι διήγησις γεγονότων ἐν ποιητικῷ λόγῳ. Ἡ δὲ Φιλοσοφία ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ Μέλος διὰ τὸ ὑποκειμενικὸν τῆς σκέψεως ἀμφοτέρων ὅπως δηλ. ἡ Φιλοσοφία ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ ἐξετάζει τὸν ἐσωτερικὸν ἄνθρωπον (τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν) οὕτω καὶ τὸ Μέλος ἐν τῷ ποιητικῷ λόγῳ ἀναφέρεται εἰς τὸν ἐσωτερικὸν ἄνθρωπον, ἦτοι ἐκφράζει συναισθήματα. Ἡ δὲ Ρητορεία ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ Δράμα διὰ τὴν ὑπόκρισιν καὶ τὸν ἐναγώνιον (σφοδρὸν) λόγον ἀμφοτέρων ὅπως δηλ. ἡ Ρητορεία ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ εἶναι ζωηρὰ παράστασις τῶν σκέψεων τινος οὕτω καὶ τὸ Δράμα ἐν τῷ ποιητικῷ λόγῳ εἶναι παραστατικὴ ἐκτέλεσις τῶν διανοημάτων τινός.

2. Καὶ τὰ ἕξ ταῦτα εἶδη τοῦ λόγου ἐκαλλιέργησαν καὶ ἀνέπτυξαν θαυμασίως οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ὅσον οὐδεὶς ἄλλος λαὸς ἐν τῇ ὑψηλῇ ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερον κατέλιπον δ' οὕτω ἡμῖν τὰ ἀθάνατα ἐκεῖνα ἀρχαῖα Ἑλληνικὰ συγγράμματα, ἅτινα πάντες οἱ νεώτεροι λαοὶ πολὺ δικαίως ἔχουσιν ὡς πρότυπα ἐν πάσαις αὐτῶν ταῖς πράξεσιν ὡς ἀκένωτον πηγὴν πάσης γνώσεως.

3. Διακεκριμέναι ἀρχαῖαι συγγραφαί τοιούτων ἔργων σφριζόμενων ἔτι καὶ σήμερον (διότι πλεῖστα συγγράμματα ἀπόλωντο καέντα ἢ ἄλλως κατα-

(¹) Τὰ τρία εἶδη τοῦ πεζοῦ λόγου εἶναι γεγραμμένα εἰς λόγον καταλογόδην δηλ. κατὰ σειράν, τὰ δὲ τρία εἶδη τοῦ ποιητικοῦ λόγου εἰς λόγον ἕμμετρον δηλ. εἰς στίχους.

στραφέντα) εἶναι Ἱστορικοὶ μὲν ὁ Ἡρόδοτος, ὁ Θουκυδίδης, ὁ Ξενοφῶν κ.λ.π. Φιλόσοφοι δὲ ὁ Πλάτων, ὁ Ἀριστοτέλης κ.λ.π. Ρήτορες δὲ ὁ Ἰσοκράτης, ὁ Λυσίας, ὁ Δημοσθένης κ.λ.π. Ἐπικοὶ δὲ ποιηταὶ ὁ κορυφαῖος Ὅμηρος, ὁ Ἡσίοδος κ.λ.π. Δυρικοὶ δὲ ὁ Σόλων, ὁ Σιμωνίδης, ὁ Ἀρχίλοχος, ἡ Σαπφώ, ὁ Πίνδαρος κ.λ.π. καὶ Δραματικοὶ ὁ Αἰσχύλος, ὁ Εὐριπίδης καὶ ὁ Σοφοκλῆς.

Β' Περὶ Ρητορείας.

Ἡ Ρητορεία εἴτε ῥητορική (τέχνη) ἀνήκει εἰς τὸν πεζὸν λόγον. Εἶναι δὲ Ρητορεία ἡ ζωηρὰ καὶ ἔντεχνος παράστασις τῶν σκέψεων τινος. Φύσει δ' αὕτη ἀναπτύσσεται παρὰ τοῖς φιλελευθεροῖς καὶ δὴ παρὰ τοῖς δημοκρατο-
 μένοις λαοῖς, παρ' οἷς ὑπάρχει καὶ ἡ ἐλευθερία τοῦ λόγου, ἣν ἀπαιτεῖ ἡ Ρη-
 τορεία. Παρ' Ἑλλήσι κατ' ἐξοχὴν ἀνεπτύχθη καὶ τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ λόγου
 ἀρξάμενον ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων. Τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς ῥητορείας
 εὐρίσκονται ἀπὸ τῶν Ὀμηρικῶν χρόνων ἐπὶ τῆς μοναρχικῆς βασιλείας καὶ
 εἴτα ἐπὶ τῆς τυραννίδος. Ἀλλὰ κατὰ τοὺς ἀρχαίους τοῦτους χρόνους ἡ Ρη-
 τορεία εἶναι κτήμα ὀλίγων μόνον ἀνθρώπων ἐχόντων ἔμφυτον τὸ χάρισμα τοῦ
 λόγου (εὐγλωττίαν). Τοιοῦτοι ἦσαν οἱ Ὀμηρικοὶ ῥήτορες Νέστωρ, Ὀδυσσεὺς
 κ.λ.π., βραδύτερον δ' ἐν Ἀθήναις ὁ Σόλων, ὁ Πεισίστρατος, ὁ Κλεισθένης καὶ
 ἰδίᾳ ὁ Περικλῆς. Ἀπὸ δὲ τῶν χρόνων τοῦ Περικλέους ἡ Ρητορεία ἐν Ἀθή-
 ναις ἀναπτύσσεται ἔτι μᾶλλον. Βραδύτερον δέ, διὰ τῆς ἐκ τῆς Σικελίας (ἐνθα
 τὸ πρῶτον διὰ τοῦ Τισίου καὶ Γοργίου εἶχε διαμορφωθῆ ἡ ἔντεχνος ῥητορική)
 εἰσαχθείσης εἰς Ἀθήνας ὑπὸ τοῦ σοφιστοῦ Γοργίου διδασκαλίας τῆς ἐντέ-
 χνου Ρητορείας, ἀνεπτύχθη αὕτη ἔτι μᾶλλον καὶ διεμορφώθη.

Κυρίως ὁμως ἡ Ρητορεία διεμορφώθη τελείως καὶ ἀνήχθη εἰς ἐπιστημο-
 νικὴν περιοπὴν ἀπὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου καὶ ἐντεῦθεν καὶ ἰδίᾳ
 ἐν Ἀθήναις, ἐνθα συνετέλεσαν πολλὴ εἰς τὴν τελειοτέραν διαμόρφωσιν αὐτῆς
 τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα, ἡ ἔμφυτος εὐγλωττία τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν, ἡ
 συστηματικὴ διδασκαλία τῶν σοφιστῶν, τὸ φιλόδοκον τῶν Ἀθηναίων καὶ ἡ
 καθόλου πνευματικὴ ἀκμὴ τῆς πόλεως.

Γ' Περὶ τῶν εἰδῶν τοῦ ῥητορικοῦ λόγου.

Τὸ πολιτικὸν βῆμα, τὰ δικαστήρια καὶ αἱ πανηγύρεις ἦσαν τὸ στάδιον
 τῆς ἐνεργείας τοῦ ῥήτορος. Διὸ 3 εἶδη ῥητορικοῦ λόγου ἐμορφώθησαν 1) τὸ
 συμβουλευτικόν, περιλαμβάνον δημοσίας πολιτικὰς ἀγορεύσεις, ἐπιδιῶκον τὸ
 συμφέρον καὶ ἀφορῶν τὸν μέλλοντα χρόνον 2) τὸ δικαικόν, περιλαμβά-

νον λόγους ἐν δικαστηρίῳ, ἐπιδιῶκον τὸ δίκαιον καὶ ἀφορῶν τὸν παρελθόντα χρόνον καὶ β) τὸ **πανηγυρικόν** (ἢ ἐπιδεικτικόν), περιλαμβάνον ἐγκωμιαστικούς ἐν πανηγύρεσι λόγους, ἐπιδιῶκον τὸ ἠθικὸν καλὸν καὶ ἀφορῶν τὸ παρόν, ἀναμιμνησκόμενον δ' ὅμως καὶ τοῦ παρελθόντος καὶ προεικάζον καὶ τὸ μέλλον.

Καὶ τὸ μὲν πολιτικὸν βῆμα ἐν Ἀθήναις ἦτο κυρίως τὸ βῆμα τῆς **Ἐκκλησίας τοῦ δήμου** συνεροχόμενης τετρακίς μὲν τακτικῶς, πολλάκις δὲ καὶ ἐκτόκως κατ' ἀρχάς μὲν εἰς τὴν ἀγορὰν εἶτα δ' εἰς τὴν Πνύκα καὶ βραδύτερον εἰς τὸ θέατρον. Τὰ σπουδαιότερα δὲ ἔργα τῆς Ἐκκλησίας ἦσαν ἡ ψήφισις νόμων, ἡ ἐκλογή ἀρχόντων, ἡ κήρυξις πολέμου, αἱ συμβάσεις, αἱ συμμαχίαι κλπ. Κατ' ἐξαιρέσειν δὲ ἐδίκαζεν ἡ Ἐκκλησία καὶ τὰς εἰσαγγελίας (μηνύσεις διὰ σπουδαῖα δημόσια ἀδικήματα). Ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς Ἐκκλησίας, τῇ ἀδείᾳ τοῦ προεδρεύοντος αὐτῆς Πρυτάνεως, ἠγόρευον περὶ παντὸς σπουδαίου ζητήματος οἱ ῥήτορες (προτιμωμένων τῶν πρεσβυτέρων) φέροντες στέφανον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ὁ δὲ λαὸς ἀπεφαινετο διὰ χειροτονίας (ἀνατίσεως τῶν χειρῶν). Ἡ ἀποζημίωσις ἐκάστου τῶν ἐκκλησιαζόντων ἦτο κατ' ἀρχάς μὲν ὀβολὸς εἶτα δὲ διῶβολον καὶ βραδύτερον τριῶβολον. Ἔτι δὲ καὶ ἐν τῇ **Βουλῇ** ἐγένοντο σπουδαῖαι ἀγορεύσεις καὶ μάλιστα γατὰ τὰς δοκιμασίας, ἦτοι τὴν ἐξέλεξιν τῶν ἀρχόντων (Μαντιθ. § 1).

Τὰ δὲ **δικαστήρια** ἦσαν πολλὰ καὶ διάφορα ἐν Ἀθήναις, ὧν σπουδαιότερον τὸ ἐξ 6 μιλ. δικαστῶν ἀποτελούμενον τῆς Ἑλικίας, διηρημένον εἰς 10 τμήματα (ἀνὰ 500 ἕκαστον τῶν 1000 ὄντων ἀναπληρωματικῶν) καλούμενα καὶ ταῦτα δικαστήρια. Δι' ἰδιαιτέρας κληρώσεως κατὰ τὴν πρωίαν τῆς δικασίμου ἡμέρας ὀρίζετο ποῖον τμήμα καὶ τίνες δικασταὶ ἔμελλον νὰ δικάσωσι τὰς κληρωθείσας δίκας. Ἐνώπιον τούτων ἠγόρευεν ὁ δίκων (=κατήγορος ἢ ἐνάγων) καὶ ὁ φύγων (=κατηγορούμενος ἢ ἐναγόμενος) ἐφ' ὀρισμένον χρόνον ὀριζόμενον δι' ὑδραυλικῶν ὀρολογίου καλουμένου κλεψύδρας, ἧς ἐπελαμβάνετο (ἐκρατεῖτο) τὸ ὕδωρ κατὰ τὴν ἐν τῷ μεταξὺ ἀνάγκωσιν τῶν μαρτυριῶν, νόμων, ἀπογραφῶν κλπ. Μετὰ τὴν ἀγόρευσιν ἐγένετο ἡ ψηφοφορία καὶ ἐξεδίδετο ἡ ἀπόφασις τῶν Ἑλιαστῶν, ἧτις ἦτο ὀριστική. Ὁ ἐρήμην ὅμως δικασθεὶς ἠδύνατο ἐντὸς δύο μηνῶν νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν δίκην ἂν δ' ὁ ἐνάγων δὲν ἐνεφανίζετο ἡ δίκη ἐξηλείφετο. Ἐκαστος δικαστῆς ἐλάμβανεν ὡς ἀποζημίωσιν ἐν ἀρχῇ ὀβολὸν, εἶτα διῶβολον καὶ μετὰ ταῦτα τριῶβολον. Πλὴν τῶν Ἑλιαστῶν ἦσαν καὶ οἱ καλούμενοι **δικαιῖται**.

(1) Ἡ δὲ **κρύβδην** (=μουσική) ψηφοφορία ἐγένετο μόνον ἐν ἐκτάκτοις περιπτώσεσιν, εἴην ἐν τῷ ὀστρακισμῷ, ἐν τῇ ἀπονομῇ πολιτικοῦ δικαιώματος πρὸς ξένους κλπ. ἐν γένει δὲ ἐπὶ προσωπικῶν ζητημάτων.

ταί (δημόσιοι ἢ ιδιωτικοί) δικασταί, ὧν ἡ ἔξουσία ἐξηρτάτο ἐκ τῆς βουλῆ-
σεως τῶν διαδίκων. Ἔτι δὲ ἦσαν καὶ οἱ κατὰ δήμους δικασταί, οἵ-
τινες περιερχόμενοι τοὺς δήμους ἐδίκαζον τὰς μικρὰς δίκας (εἰρηνοδίκαι).

Αἱ δὲ *πανηγύρεις* ἦσαν διάφοροι καὶ ποικίλοι, οἷον πολιτικά, θρησκευ-
τικά κλπ. ἔτι δὲ αἱ κηδεῖαι κλπ.

Δ' Πρώτοις λογογράφοι.

Οἱ διάδικοι ἐν Ἀθήναις ὄφειλον νὰ ἀγορεύωσιν αὐτοπροσώπως πλὴν
τῶν γυναικῶν καὶ παιδῶν ὑπὲρ τῶν ἡγόρευον συγγενεῖς ἢ ἐπίτροποι αὐτῶν.
Ἐπετρέπετο ὅμως μετὰ τὸν διάδικον νὰ ὁμιλήσῃ καὶ ἕτερός τις συγγενῆς ἢ
φίλος, ὁ καλούμενος ὅπως καὶ σήμερον *συνήγορος*. Ἐλεῖδη ὅμως πολλα-
πλασιασθέντων τῶν νόμων οἱ διάδικοι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἠδυνάτου νὰ ὑποστη-
ρίζωσιν ἑαυτοὺς νομικῶς, ἀνεφάνησαν οἱ καλούμενοι *λογογράφοι*, ἧτοι συγ-
γραφεῖς λόγων, οἵτινες ἔμπειροι ὄντες τῶν νόμων καὶ τῆς ῥητορικῆς τέχνης
ἔγραφον ἐπὶ χρήμασι λόγους διὰ τοὺς πελάτας αὐτῶν, οἵτινες ἐκμανθάνοντες
ἀπήγγελλον αὐτοὺς πρὸ τῶν δικαστῶν (1).

Εἰσαχθεῖσης δὲ τῆς διδασκαλίας τῆς ῥητορικῆς τέχνης ἐν Ἀθήναις ὑπὸ
τοῦ Γοργίου ἐγένοντο ῥητορικαὶ σχολαί, ἐν αἷς οἱ *λογογράφοι* οὗτοι ῥητόρες
ἐμορφοῦντο τεχνικῶς. Ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων δὲ τοιούτων ἐν Ἀθήναις ῥητό-
ρων ἀνερχομένου εἰς δέκα εἶναι καὶ ὁ Ἰσοκράτης, Λυσίας, Δημοσθένης κ.λ.π.

Ε' Βίος καὶ ἔργα τοῦ Λυσίου.

Ὁ Λυσίας ἐγεννήθη τῷ 444 ἐν Ἀθήναις, ἔνθα ὁ πατὴρ αὐτοῦ Κέφαλος
μετόικησεν ἐκ Συρακουσῶν τῇ προτροπῇ τοῦ φίλου του Περικλέους. Κατα-
γόμενος ἐκ καλῆς καὶ εὐπόρου οἰκογενείας² ἐξεπαιδεύθη μετὰ τῶν ἐπιφα-

(1) Καὶ πολιτικοὺς καὶ πανηγυρικοὺς λόγους ἔγραφον οἱ τοιοῦτοι *λογογρά-
φοι* ἐπὶ χρήμασιν.

(2) Ὁ πατὴρ τοῦ Λυσίου Κέφαλος εἶχεν ἐν Πιραιεῖ ἐργοστάσιον ἀσπίδων.
Διὰ δὲ τὴν ἐν ταῖς δημοσίαις λειτουργίαις ἐλευθεριότητα καὶ τὴν ἐν τῇ βιομη-
χανίᾳ δραστηριότητά του ἀπέλασε τῆς ἀτελείας τοῦ μετοίκου, ὅπερ ἦτο φόρος
12 δοχ. ὡς ὁ μέτοικος προσέφερε τῇ πόλει ἵνα τυγχάνῃ τῆς τῶν νόμων προστα-
σίας. Πρὸς τούτοις ἐκτίρητο καὶ πολιτικὰ δικαιώματα, οἷον νὰ ἐνεργῇ ἀνε-
προστίτου Ἀθηναίου τὰς ὑποθέσεις του, νὰ ἔχῃ ἀγροῦς, οἰκίας, γῆπεδα κ.λ.π.
ἧτοι ἐγένετο *ἰσοτελής μέτοικος*, μόνον τῶν ἀρχῶν τῆς πόλεως μὴ δυνάμενος νὰ
μετάσχη. Ἦτο δ' εὐδὸλοηπλότητος συνδεόμενος στενωῶς μετὰ τοῦ Σοφοκλέους,
Σωκράτους, Πλάτωνος κ.λ.π. καὶ εἶχε μεγάλην δύναμιν ἐν Ἀθήναις.

νεστέρων Ἀθηναίων. Δεκαπενταετής δὲ περίπου μετέβη ὡς ἄποικος μετὰ τῶν ἀδελφῶν του καὶ ἄλλων Ἀθηναίων εἰς Θουρίους τῆς Ἰταλίας, ἔνθα ἐσπούδασε καὶ τὴν ῥητορικὴν τέχνην παρὰ τῷ σοφιστῇ Τισίᾳ. Μετὰ τὴν καταστροφὴν ὅμως τῶν Ἀθηναίων ἐν Σικελίᾳ (τῷ 413 γενομένην) κατηγορηθεὶς μετ' ἄλλων ὡς Ἀττικιστῆς, ἔφυγεν εἰς Ἀθήνας, ἔνθα ἔζησε τὸν υπόλοιπον βίον του. Ἐπὶ δὲ τῶν Τριάκοντα συνελήφθη ἐπὶ θανάτῳ ὡς δημοκρατικός, ἀλλὰ διαφυγὼν ἐσώθη εἰς Μέγαρα, ὁπόθεν βραδύτερον συγκατήλθεν εἰς Ἀθήνας μετὰ τοῦ Θρασυβούλου, ὃν ἐβοήθησε διὰ πολλῶν χρημάτων καὶ ὄπλων πρὸς ἐκδίωξιν τῶν τυράννων. Μετὰ τοῦτο ἀνακηρυχθεὶς διὰ τοῦτο ἰσοτελής μετριοικὸς ἵδρυσε ῥητορικὴν σχολὴν ἐν Ἀθήναις καὶ ἐδίδασκε τὴν Ῥητορικὴν γράφον ἅμα ἐπ' ἀμοιβῇ καὶ λόγους ὡς λογογράφος μετὰ μεγάλης ἐπιτυχίας. Ἀπέθανε δὲ τῷ 378 π. Χ. ἐν Ἀθήναις.

Ἔργα Λυσίου. Ὁ Λυσίας ὡς ῥήτωρ λογογράφος ὑπέρξε πολυγλωσσώτατος γράμματος περὶ τοὺς 230 λόγους, ὧν ὅμως μόνον 34 σώζονται ἀνήκοντες καὶ εἰς τὰ 3 εἶδη τοῦ ῥητορικοῦ λόγου, πρὸ πάντων δὲ εἰς τὸ δικανικόν. Ἐκ τῶν λόγων δὲ τούτων μόνον τὸν κατ' Ἐρατοσθένους ἐξεφώνησεν ὁ ἴδιος ἐν δικαστηρίῳ, τοὺς δ' ἄλλους ἔγραψεν ὑπὲρ ἄλλων ἐπὶ χρήμασιν. Εἰ καὶ ἔγραψεν ὁ Λυσίας λόγους πρὸς χρῆσιν διαφόρων προσώπων, ἀλλ' ὅμως κατόρθου νὰ εἰσδύῃ βαθέως εἰς τὸ θέμα τοῦ λόγου, εἰς τὸν χαρακτῆρα τῶν λεγόντων εἰς τὴν κοινωνικὴν θέσιν αὐτῶν, εἰς τὴν ἀνατροφὴν καὶ τὴν ἡλικίαν αὐτῶν καὶ νὰ μεταχειρίζεται τὸ κατάλληλον λεκτικόν καὶ τὸ ἀρμόζον ὕφος, ἥτοι εἶχε μεγάλην ἡθροποιίαν. Τὸ δὲ λεκτικόν αὐτοῦ εἶναι ἀκριβές, χαρίεν καὶ ἀπλοῦν καὶ δὲν στενοχωρεῖ τὸν ἀκροατὴν ἀλλ' ἐξαπατᾷ αὐτόν. Ἔχει συνήθως μικρὰς περιόδους ἀλλὰ πυκνὰ νοήματα. Αἱ φράσεις αὐτοῦ εἶναι κοιναὶ καὶ ἀπέριττοι (ισχνὸς λόγος), μόνον δ' ἐν ἀνάγκῃ μεταχειρίζεται ἔντεχρον περιοδολογίαν, σπανιώτερον δὲ σχήματα διανοίας ἢ λέξεως. Ἐν γένει δὲ τὸ λεκτικόν τοῦ Λυσίου διὰ τὰς ἀρετάς του εἶναι τὸ ἄριστον δεῖγμα τοῦ ἀττικοῦ λόγου ἐν τῇ Ῥητορείᾳ, ὅπως τὸ τοῦ Ξενοφάντος ἐν τῇ Ἱστορίᾳ.

5' Διαίρεσις τοῦ ῥητορικοῦ λόγου.

Πᾶς ῥητορικὸς λόγος, εἴτε συμβουλευτικός, εἴτε δικανικός, εἴτε πανηγυρικός εἶναι, διαιρεῖται εἰς τρία μέρη, τὸ προοίμιον, τὴν διήγησιν καὶ τὸν ἐπίλογον. Ἐν μὲν τῷ προοίμιῳ ὁ ῥήτωρ δηλοῖ τὸν τρόπον τῆς ὁμιλίας του καὶ προδιαθέτει εὐμενῶς τοὺς δικαστὰς ἢ ἀκροατάς, ἐν δὲ τῇ διηγῆσει ἐκθέτει τοὺς ἀποδεικτικὸς λόγους ἢ τὰ πράγματα καὶ ἐν τῷ ἐπιλόγῳ συγκεφαλαιῶν τὰ εἰρημένα ἐπικαλεῖται τὴν εὐμένειαν τῶν δικαστῶν ἢ ἀκροατῶν. Τὸ προοίμιον καὶ ὁ ἐπίλογος συνήθως εἶναι βραχεά, ἡ δὲ διήγησις

μακρά. Ὁ Λυσίας ἔχει μεγάλην δεξιότητα ἐν τοῖς προοιμίοις, ζωηρότητα καὶ γοργότητα ἐν ταῖς διηγήσεσι, σαφήνεια ἐν ταῖς ἀποδείξεσι καὶ συντομίαν ἐν τοῖς ἐπιλόγοις, δι' ὧν πείθει πάντοτε. Διὸ πάντοτε σχεδὸν ἐνίκα.

Ζ' Περὶ τῆς πολιτείας τῶν Ἀθηναίων.

1. Ἐν τῇ πολιτείᾳ τῶν Ἀθηναίων ὑπῆρχον πολλοὶ ἄρχοντες, ὧν σπουδαιότεροι ἦσαν οἱ ἑξῆς:

Α' Στρατιωτικοὶ ἄρχοντες ἦσαν 1) οἱ 10 στρατηγοί, εἷς ἐξ ἐκάστης φυλῆς¹ ἐκλεγόμενοι διὰ χειροτονίας ἐκ τῆς τάξεως τῶν πλουσίων μόνον καὶ δὴ τῶν ἐχόντων εἰδικὰς γνώσεις. Ἦσαν ισότιμοι πρὸς ἀλλήλους, ἄρχοντες ἐκ περιτροπῆς ἐπὶ μίαν ἡμέραν ἕκαστος, ἀπετέλουν δὲ τὴν ἀνωτάτην ἀρχὴν ἐν Ἀθῆναις ἔχοντες καὶ τὸ δικαίωμα νὰ συνάγωσι τὴν Ἐκκλησίαν διὰ τῶν πρωτάνεων. Κυρίως εἶχον τὴν ἀνωτάτην στρατιωτικὴν διοίκησιν ἐν τε πολέμῳ καὶ ἐν εἰρήνῃ, παρασκευάζοντες τὰ τοῦ πολέμου, κηρύσσοντες αὐτὸν ἢ συνομολογοῦντες εἰρήνην κ.λ.π. 2) οἱ ταξιάρχοι, 10 ἐξ ἐκάστης φυλῆς ἐκλεγόμενοι ἐνιασίως διὰ κλήρου καὶ ὄντες ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν στρατηγῶν, μεθ' ὧν συνεβουλεύοντο περὶ τῶν πολεμικῶν καὶ οὖς ἀνεπλήρουν ἐν ἀνάγκῃ. 3) οἱ λοχαγοί, διοριζόμενοι ὑπὸ τῶν ταξιαρχῶν καὶ ὑπαγόμενοι εἰς τὰς διαταγὰς αὐτῶν. 4) οἱ ἱππάρχοι, δύο ὄντες καὶ χειροτονούμενοι ἐξ ἀπάντων τῶν Ἀθηναίων ἠγοῦντο τῶν ἱππέων (5 φυλῶν ἕκαστος) καὶ ἦσαν ισότιμοι τοῖς στρατηγοῖς. 5) οἱ φύλαρχοι, ἄρχοντες τῶν ἱππέων ἐκάστης φυλῆς, ὑπαγόμενοι εἰς τοὺς ἱππάρχους καὶ χειροτονούμενοι ὑπὸ τῶν φυλετῶν αὐτῶν. 6) οἱ Δεκάδαρχοι, βοηθοὶ τῶν φυλάρχων διοριζόμενοι ὑπ' αὐτῶν.

Β' Διοικητικοὶ ἄρχοντες ἦσαν 1) οἱ 9 ἄρχοντες, ἐκλεγόμενοι διὰ κλήρου ἐκ πασῶν τῶν φυλῶν καὶ τάξεων καὶ ἔχοντες εἰδικὴν ὑπηρεσίαν ἕκαστος, ἦτοι ὁ Ἄρχων (ἐπώνυμος) ἐποπτεύων τὴν οἰκογένειαν καθόλου (προστατεύων τοὺς γονεῖς, τὸς χήρας, τὰ ὄρφανὰ κ.λ.π.) καὶ ἐπιμελούμενος τῶν διαφόρων θρησκευτικῶν πανηγύρεων (Διονυσίων, Θωραγιλίων) καὶ θεωριῶν κ.λ. ὁ Βασίλευς ἐποπτεύων τοὺς ἱερούς τόπους καὶ ἐπιμελούμενος τῶν θρησκευτικῶν διατάξεων ἐν γένει καὶ τῶν μυστηρίων, ὁ Πολέμαρχος τελῶν τὰς θυσίας καὶ διοικῶν τὰ ἐπιτάφια καὶ ἐναγίσματα, ἔχων δὲ δικαιοδοσίαν καὶ ἐπὶ τῶν

(¹) Αἱ φυλαὶ ἦσαν 10, ἡ Ἐρεχθίδης, Αἰγιῆς, Πανδιονίς, Λεοντίς, Ἀκαμαντίς, Οἰνηίς, Κεκροπίς, Ἴπποθωνίς, Αἰαντίς καὶ Ἀντιοχίς. Τῷ 306 π. Χ. προσετέθη καὶ ἡ Ἀντιγονίς καὶ ἡ Δημητιριάς, βραδύτερον δὲ καὶ ἡ Πτολεμαίς. Τῷ δὲ 200 π. Χ. προσετέθη καὶ ἡ Ἀτταλίς καταργηθείσης τῆς Ἀντιγονίδος καὶ Δημητριίδος.

μετοίκων καὶ ἀπελευθέρων, καὶ οἱ Θεσμοθέται, ὅντες καὶ ἐπιμελούμενοι τῶν νόμων ἐν γένει, ὧν τὴν λύσιν ἢ μεταρρυθμισιν εἰσηγοῦντο, ὀρίζοντες δὲ τὰς ἡμέρας τῆς συνεδριάσεως τῶν δικαστηρίων καὶ τῆς ἐκδικάσεως τῶν δικῶν. 2) οἱ ἔνδεκα, 10 μεθ' ἑνὸς γραμματέως, κληρούμενοι ἀφ' ἑκάστης φυλῆς καὶ ἀποτελοῦντες τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν τῆς πολιτείας (δεσμοτήριον, σωματικαὶ ἢ θανατικαὶ ποιναὶ κλπ.), εἰσπράττοντες δὲ πολλακίς καὶ τὰ ὀφειλόμενα τῷ δημοσίῳ καὶ ἀπογράφοντες τὰ ὑπὸ τοῦ δημοσίου ἀμφισβητούμενα κτήματα τὰ ὑπὸ ἰδιωτῶν κατεχόμενα, καὶ 3) οἱ ἀστυνόμοι, ἀγορανόμοι, μετρονόμοι (μέτρα καὶ σταθμὰ), σιτοφύλακες, ἐπιμεληταὶ (ἐμπορίου, νεωρίων, κρηνῶν), ὁδοποιοὶ, ἱεροποιοὶ, ἀθλοθέται, βοῶναι, σιτωναί, ζητηταί, ἐξετασταί, πορισταί, ἐπιστάται κλπ., μετὰ εἰδικῆς ὑπηρεσίας ἕκαστος.

Γ' **Οἰκονομικοὶ ἄρχοντες** (διαχειρισταὶ χρημάτων). Τοιοῦτοι ἦσαν οἱ διάφοροι ταμίαι, οἷον οἱ τῶν ἱερῶν χρημάτων τῶν διαφόρων Θεῶν, οἱ ἐλληνοταμίαι, οἱ ταμίαι τοῦ δήμου, οἱ ἐπὶ τῶν θεωρικῶν, τῶν στρατιωτικῶν, τῆς διοικήσεως κλπ.

2. **Ἀρχαιεσῖαι**. Πλὴν τῶν ὑπὸ τῶν φυλῶν χειροτονουμένων ἀρχόντων ἐχειροτονοῦντο καὶ πάντες οἱ πρὸς πόλεμον ἐκλεγόμενοι καὶ οἱ ταμίαι τῶν στρατιωτικῶν, τῶν θεωρικῶν, τῶν κρηνῶν καὶ τῆς διοικήσεως. Πάντες δ' οἱ λοιποὶ ἄρχοντες ἦσαν κληρωτοί.

3. **Δοκιμασία ἀρχόντων**. Ἐν Ἀθήναις πάντες οἱ ἄρχοντες, κληρωτοὶ καὶ αἵρετοί, πρὶν ἀναλάβωσι τὰ καθήκοντα αὐτῶν, ὄφειλον νὰ δοκιμασθῶσι δηλ. νὰ ἐξετασθῶσι καθ' ὅλον τὸν δημόσιον καὶ τὸν ἰδιωτικὸν βίον αὐτῶν. Τοῦτο ἐγένετο ἐν τῇ Βουλῇ τῶν 500 κατ' ἀρχὰς μὲν ἀνεκκλήτως εἶτα δὲ μετὰ δικαιώματος ἐφέσεως εἰς ἡλιαστικὸν δικαστήριον. Τὸν δοκιμαζόμενον ἠδύνατο νὰ κατηγορήσῃ ὁ βουλόμενος τῶν Ἀθηναίων. (Πρβλ. καὶ ἐν Μαντιῦ. § 1).

4. **Ἀρχαὶ τῆς βουλῆς**. Ἡ βουλὴ εἶχεν ἰδίους ἄρχοντας καὶ ὑπηρετάς. τοιοῦτοι δ' ἦσαν 1) οἱ Πρυτάνεις, ἤτοι οἱ 50 βουλευταὶ ἑκάστης πρυτανεύουσης (ἐπὶ 36 ἡμέρας) φυλῆς, οἱ διοικοῦντες τὰ τῆς βουλῆς διὰ τοῦ ἀνά 24 ὥρας κληρουμένου (λαγχάνοντος) προϊσταμένου αὐτῶν, ὅστις ἐκαλεῖτο ἐπιστάτης ἢ πρόεδρος. 2) οἱ γραμματεῖς, 3 τὸν ἀριθμὸν, ἐκτελοῦντες σπουδαίαν ὑπηρεσίαν ἐν τῇ βουλῇ (φυλάττοντες νόμους, γράμματα κλπ.). Τούτων ὁ γ' γραμματεὺς ἀνεγίνωσκεν ἐν τῇ βουλῇ ὅσα γράμματα ἦτο ἀναγκαῖον νὰ ἀναγνωσθῶσιν. 3) Οἱ διάφοροι ὑπερέται (νῦν κλητήρες) κλπ.

5. **Ἔργα τῆς βουλῆς**. Ἡ βουλὴ ἐκτὸς τῆς προβουλευτικῆς ἐργασίας τῆς εἶχε καὶ διοικητικὴν ἀποφασίζουσα περὶ διοικητικῶν μεταβολῶν, κρίνουσα τοὺς ἄρχοντας, ἐπιβλέπουσα τὴν χρηματικὴν διαχείρισιν κλπ. καὶ δι-

καταδικάζουσα τὰς εισαγγελίας ἀνεκκλήτους μέχρι ποινῆς 500 δραχμῶν, ἐξελέγουσα τὴν κλήρωσιν τῶν βουλευτῶν κλπ.

Η' Πρόθεσις τοῦ ὑπὲρ Μαντιθέου λόγου.

Ὁ Μαντίθεος, νέος ἀριστοκρατικὸς ἐν Ἀθήναις, αἰρεθεὶς διὰ κλήρου βουλευτῆς περὶ τὸ 394—390 π. Χ. κατηγορήθη ἐν τῇ βουλῇ ὅτι δὲν εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ βουλευσῃ, διότι ἦτο ἐχθρὸς τῆς Πατρίδος ἅτε ὑπηρετήσας ὡς ἱππεὺς τοὺς ἐχθροὺς αὐτῆς, τοὺς Τριάκοντα, κατὰ τὸν χρόνον τῆς τυραννίας αὐτῶν (404—403 π. Χ.). Τὴν κατηγορίαν ταύτην, ἀπολογούμενος ὁ Μαντίθεος ἐνώπιον τῶν βουλευτῶν ὡς δικαστῶν, ἀποκρούει ἀποδεικνύων ψευδῆ διὰ τε τῶν πραγμάτων αὐτῶν καὶ διὰ τῆς τοῦ βίου του χρηστότητος καὶ διὰ τῶν πρὸς τὴν Πολιτείαν ὑπηρεσιῶν του. Ἡ ἀπολογία αὕτη ἐγένετο περὶ τὸ 394—390 π. Χ. ἐν τῇ ἐν Ἀθήναις βουλῇ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Μαντιθέου, ἐγράφη ὁμως ὑπὸ τοῦ Λυσίου καὶ φέρει τὴν ἐπιγραφὴν: Ἐν τῇ βουλῇ Μαντιθέου δοκιμαζομένη ἀπολογία.

Θ' Πρόθεσις τοῦ περὶ δημοσίων ἀδικημάτων λόγου.

Ἐν Ἀθήναις πολλάκις τὸ δημόσιον ἐδήμειεν, ὅπως καὶ νῦν, τὴν περιουσίαν πολιτῶν διὰ διαφόρους λόγους (δι' ὀφειλὴν, δι' ἔγκλημα κλπ.). Ἄν δὲ κατὰ τῶν τοιούτων πολιτῶν εἶχε προτέραν ἀπαίτησιν ἰδιώτης οὗτος ζημιούμενος διεδικάζετο ἅμα πρὸς τε τὸν ὀφειλέτην καὶ πρὸς τὸ δημόσιον. Ἡ τοιαύτη δίκη ὀνομάζετο δίκη δημοσίων ἀδικημάτων, διότι ἡ δήμεσις ἦτο δημόσιον ἀδίκημα κατὰ τοῦ ἰδιώτου πιστωτοῦ. Περὶ τοιαύτης δίκης πρόκειται ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ τοῦ Λυσίου. Ὅθεν ἡ δίκη ἐνταῦθα εἶναι ἰδιωτικὴ ἅμα καὶ δημοσία, ἀλλὰ μεῖζονα σημασίαν ἔχει ἡ δημοσία, διό καὶ ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη τοῦ λόγου ἔνταῦθα ὁ ἐνάγων (διώκων), ὅστις δὲν ὀνομάζεται, δὲν εἶναι ἀρχικὸς πιστωτῆς, ἀλλ' ἔγγονος αὐτοῦ καὶ κληρονόμος. Ἀλλὰ καὶ ὁ ὀφειλέτης Ἐρατῶν δὲν ἔῃ ἤδη ἀντ' αὐτοῦ δὲ ἐνήχθη ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἐρασιστρατος, οὗ τὴν περιουσίαν ἐδήμεισε τὸ δημόσιον. Ἐπειδὴ δὲ πρόκειται περὶ δημεύσεως παρακάθηται κατὰ τὴν δίκην ταύτην μετὰ τῶν ἄλλων δικαστῶν τῆς Ἡλιαίας καὶ οἱ ἐπὶ τῶν δημεύσεων εἰδικοί δικασταὶ οἱ καλούμενοι σύνδικοι. (1) Ὁ ἐνάγων ἐνταῦθα, ἀνήρ εὐπορος, ὑπερασπίζει ἐκυτόν ἑαυτόν, τὸν λόγον ὁμως αὐτοῦ ἔγραψεν ὁ Λυσίας. Ὁ λόγος οὗτος ἀπηγγέλθη περὶ τὸ 397 π. Χ., ὅποτε ἐγένετο ἡ δίκη αὕτη, ἐν τῇ Ἡλιαίᾳ ἐν Ἀθήναις καὶ φέρει τὴν ἐπιγραφὴν (Περὶ δημοσίων ἀδικημάτων, ἢ εἰδικώτερον Περὶ δημοσίου διαδικάσματος. (Πρβλ. § 1 διαδικασία καὶ § 10 διαδίκασμα, ἔτι δὲ καὶ Ζάκα Τόμ. Α'. σελ. 447).

(1) Οἱ σύνδικοι ἦσαν ἀντιπρόσωποι τοῦ δήμου, ὅστις ἐξέλεγεν αὐτούς: ἵνα φρονίσωσι περὶ τῶν συμφερόντων αὐτοῦ. Εἰσῆχθη δὲ αὕτη ἡ ἀρχὴ ἐν Ἀθήναις πιθανῶς μετὰ τὴν τῶν 30 ἐκδιωξιν.

ΛΥΣΙΟΥ

ΕΝ Τῃ ΒΟΥΛῃ,

ΜΑΝΤΙΘΕΩ, ΔΟΚΙΜΑΖΟΜΕΝΩ, ΑΠΟΛΟΓΙΑ.

1. Εἰ μὴ συνήδειν, ὦ βουλή, τοῖς κατηγοροῖς βουλομένοις ἐκ παντὸς τρόπου κακῶς ἐμὲ ποιεῖν, πολλὴν ἂν αὐτοῖς χάριν εἶχον ταύτης τῆς κατηγορίας· ἡγοῦμαι γὰρ τοῖς ἀδίκως διαβεβλημένοις τούτους εἶναι μεγίστων ἀγαθῶν αἰτίους, οἵτινες ἂν αὐτοὺς ἀναγκάζωσιν εἰς ἔλεγχον τῶν αὐτοῖς βεβιωμένων καταστῆναι.

2. Ἐγὼ γὰρ οὐτῶ σφόδρα ἐμαυτῷ πιστεύω, ὥστ' ἐλπίζω, καὶ εἴ τις πρὸς με τυγχάνει ἀηδῶς ἢ κακῶς διακείμενος, ἐπειδὴν ἐμοῦ λέγοντος ἀκούσῃ περὶ τῶν πεπραγμένων, μεταμελήσειν αὐτῷ καὶ πολὺ βελτίω με εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον ἡγήσεσθαι.

3. Ἄξιῶ δέ, ὦ βουλή, ἐὰν μὲν τοῦτο μόνον ὑμῖν ἀποδείξω, ὡς εὖνους εἰμὶ τοῖς καθεστηκόσι πράγμασι καὶ ὡς ἠνάγκασμαι τῶν αὐτῶν κινδύνων μετέχειν ὑμῖν, μηδὲν πῶ μοι πλέον εἶναι· ἐὰν δὲ φαίνωμαι καὶ περὶ τὰ ἄλλα μετρίως βεβιωκῶς καὶ πολὺ παρὰ τὴν δόξαν καὶ παρὰ τοὺς λόγους τοὺς τῶν ἐχθρῶν, δέομαι ὑμῶν ἐμὲ μὲν δοκιμάζειν, τούτους δὲ ἡγεῖσθαι χείρους εἶναι. Πρῶτον δὲ ἀποδείξω ὡς οὐχ' ἵππευσεν οὐδ' ἐπεδήμουν ἐπὶ τῶν τριάκοντα οὐδὲ μετέσχον τῆς τότε πολιτείας.

4. Ἡμᾶς γὰρ ὁ πατὴρ πρὸ τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφορᾶς ὡς Σάτυρον τὸν ἐν τῷ Πόντῳ διαιτησομένους ἐξέπεμψε καὶ οὔτε τῶν τειχῶν καθαιρουμένων ἐπεδημοῦμεν οὔτε μεθισταμένης τῆς πολιτείας, ἀλλ' ἦλθομεν πρὶν τοὺς ἀπὸ Φυλῆς εἰς τὸν Πειραιᾶ κατελθεῖν πρότερον πένθ' ἡμέραις.

5. Καίτοι οὔτε ἡμᾶς εἰδὸς ἦν εἰς τοιοῦτον καιρὸν ἀφι-

γμένους ἐπιθυμῆν μετέχειν τῶν ἀλλοτριῶν κινδύνων οὐτ' ἐκεῖνοι φαίνονται τοιαύτην γνώμην ἔχοντες ὥστε καὶ τοῖς ἀποδημοῦσι καὶ τοῖς μηδὲν ἑξαμαρτάνουσι μεταδιδόναι τῆς πολιτείας, ἀλλὰ μᾶλλον ἠτίμαζον καὶ τοὺς συγκαταλύσαντας τὸν δῆμον.

6. Ἐπειτα δὲ ἐκ μὲν τοῦ σανιδίου τοὺς ἰπεύσαντας σκοπεῖν εὐηθές ἐστίν· ἐν τούτῳ γὰρ πολλοὶ μὲν τῶν ὁμολογούντων ἰπεύειν οὐκ ἔνεισιν, ἔνιοι δὲ τῶν ἀποδημούντων ἐγγεγραμμένοι εἰσίν. Ἐκεῖνος δ' ἐστὶν ἔλεγχος μέγιστος· ἐπειδὴ γὰρ κατήλθετε, ἐψηφίσασθε τοὺς φυλάρχους ἀπενεγκεῖν τοὺς ἰπεύσαντας, ἵνα τὰς καταστάσεις ἀναπράξῃτε παρ' αὐτῶν.

7. Ἐμὲ τοίνυν οὐδεὶς ἂν ἀποδείξειεν οὐτ' ἀπενεχθέντα ὑπὸ τῶν φυλάρχων οὔτε παραδοθέντα τοῖς συνδίκοις οὔτε κατάστασιν πραχθέντα. Καίτοι πᾶσι ῥάδιον τοῦτο γινώσκειν, ὅτι ἀναγκαῖον ἦν τοῖς φυλάρχοις, εἰ μὴ ἀποδείξειαν τοὺς ἔχοντας τὰς καταστάσεις, αὐτοῖς ζημιοῦσθαι. Ὡστε πολὺ ἂν δικαιότερον ἐκείνοις τοῖς γράμμασιν ἢ τούτοις πιστεύοιτε· ἐκ μὲν γὰρ τούτων ῥάδιον ἦν ἐξαλειφθῆναι τῷ βουλομένῳ, ἐν ἐκείνοις δὲ τοὺς ἰπεύσαντας ἀναγκαῖον ἦν ὑπὸ τῶν φυλάρχων ἀπενεχθῆναι.

8. Ἐτι δέ, ὦ βουλή, εἴπερ ἰπευσα, οὐκ ἂν ἦν ἑξαρονος ὡς δεινόν τι πεποιηκώς, ἀλλ' ἠξίουν, ἀποδείξας ὡς οὐδεὶς ὑπ' ἐμοῦ τῶν πολιτῶν κακῶς πέπονθε, δοκιμάζεσθαι. Ὅρω δὲ καὶ ὑμᾶς ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρωμένους καὶ πολλοὺς μὲν τῶν τότε ἰπευσάντων βουλευόντας, πολλοὺς δ' αὐτῶν στρατηγούς καὶ ἰπάρχους κεχειροτονημένους. Ὡστε μηδὲν δι' ἄλλο με ἠγεῖσθε ταύτην ποιῆσθαι τὴν ἀπολογίαν ἢ ὅτι περιφανῶς ἐτόλμησάν μου καταψεύσασθαι. Ἀνάβηθι δέ μοι καὶ μαρτύρησον.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

9. Περί μὲν τοίνυν ταύτης τῆς αἰτίας οὐκ' οἶδ' ὅ τι δεῖ πλείω λέγειν· δοκεῖ δέ μοι, ὦ βουλή, ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ἀγῶσι περὶ αὐτῶν μόνων τῶν κατηγορημένων προσήκειν ἀπολογεῖσθαι, ἐν δὲ ταῖς δοκιμασίαις δίκαιον εἶναι παντὸς τοῦ βίου λόγον διδόναι. Δέομαι οὖν ὑμῶν μετ' εὐνοίας ἀκροάσασθαι μου. Ποιήσομαι δὲ τὴν ἀπολογίαν ὡς ἂν δύνωμαι διὰ βραχυτάτων.

10. Ἐγὼ γὰρ πρῶτον μὲν οὐσίας μοι οὐ πολλῆς καταλειφθείσης διὰ τὰς συμφορὰς καὶ τὰς τοῦ πατρὸς καὶ τὰς τῆς πόλεως, δύο μὲν ἀδελφὰς ἐξέδωκα ἐπιδούς τριάκοντα μνᾶς ἑκατέρω, πρὸς τὸν ἀδελφὸν δ' οὕτως ἐνειμάμην ὥστ' ἐκεῖνον πλέον ὁμολογεῖν ἔχειν ἐμοῦ τῶν πατρῶν, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας οὕτω βεβίωκα ὥστε μηδεπώποτε μοι μηδὲ πρὸς ἓνα μηδὲν ἔγκλημα γενέσθαι.

11. Καὶ τὰ μὲν ἴδια οὕτω διώκηκα· περὶ δὲ τῶν κοινῶν μοι μέγιστον ἠγοῦμαι τεκμήριον εἶναι τῆς ἐμῆς ἐπεικειάς, ὅτι τῶν νεωτέρων ὅσοι περὶ κύβους ἢ πότους ἢ τὰς τοιαύτας ἀκολασίας τυγχάνουσι τὰς διατριβὰς ποιούμενοι, πάντας αὐτοὺς ὄψεσθέ μοι διαφόρους ὄντας καὶ πλεῖστα τούτους περὶ ἐμοῦ λογοποιοῦντας καὶ ψευδομένους. Καίτοι δῆλον ὅτι, εἰ τῶν αὐτῶν ἐπεθυμοῦμεν, οὐκ ἂν τοιαύτην γνώμην εἶχον περὶ ἐμοῦ.

12. Ἐτι δ', ὦ βουλή, οὐδεὶς ἂν ἀποδείξαι περὶ ἐμοῦ δύναιτο οὔτε δίκην αἰσχρὰν οὔτε γραφὴν οὔτε εἰσαγγελίαν γεγενημένην· καίτοι ἑτέρους ὁρᾶτε πολλάκις εἰς τοιούτους ἀγῶνας καθεστηκότας.

13. Πρὸς τοίνυν τὰς στρατείας καὶ τοὺς κινδύνους τοὺς πρὸς τοὺς πολεμίους σκέψασθε οἷον ἑμαυτὸν παρέχω τῇ πόλει· πρῶτον μὲν γάρ, ὅτε τὴν συμμαχίαν ἐποιήσασθε πρὸς

Βοιωτοὺς καὶ εἰς Ἀλίαρτον ἔδει βοηθεῖν, ὑπὸ Ὀρθοβούλου κατειλεγμένος ἰππεύειν, ἐπειδὴ πάντα ἑώρων τοῖς μὲν ἰππεύουσιν ἀσφάλειαν εἶναι δεῖν νομίζοντας, τοὺς δ' ὀπλίτας διακινδυνεύσειν ἡγουμένους, ἑτέρων ἀναβάντων ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀδοκιμάστων παρὰ τὸν νόμον, ἐγὼ προσελθὼν ἔφην τῷ Ὀρθοβούλῳ ἔξαλειψαί με ἐκ τοῦ καταλόγου, ἡγούμενος αἰσχρὸν εἶναι, τοῦ πλήθους μέλλοντος κινδυνεύειν, ἄδειαν ἑμαυτῷ παρασκευάσαντα στρατεύεσθαι. Καί μοι ἀνάβηθι, Ὀρθόβουλε.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

14. Συλλεγέντων τοίνυν τῶν δημοτῶν πρὸ τῆς ἐξόδου, εἰδὼς αὐτῶν ἐνίους πολίτας μὲν χρηστοὺς ὄντας καὶ προθύμους, ἐφοδίων δὲ ἀποροῦντας, εἶπον ὅτι χρή τοὺς ἔχοντας παρέχειν τὰ ἐπιτήδεια τοῖς ἀπόρως διακειμένοις. Καὶ οὐ μόνον τοῦτο συνεβούλευον τοῖς ἄλλοις, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἔδωκα δυοῖν ἀνδροῖν τριάκοντα δραχμὰς ἑκατέρῳ, οὐχ ὡς πολλὰ κεκτημένος, ἀλλ' ἵνα παράδειγμα τοῦτο τοῖς ἄλλοις γένηται. Καί μοι ἀνάβητε.

ΜΑΡΤΥΡΗΣ.

15. Μετὰ ταῦτα τοίνυν, ὦ βουλή, εἰς Κόρινθον ἐξόδου γενομένης καὶ πάντων προειδόντων ὅτι δεήσει κινδυνεύειν, ἑτέρων ἀναδυομένων ἐγὼ διεπραξάμην ὥστε τῆς πρώτης τεταγμένος μάχεσθαι τοῖς πολεμίοις· καὶ μάλιστα τῆς ἡμετέρας φυλῆς δυστυχησάσης καὶ πλείστων ἐναποθανόντων, ὕστερος ἀνεχώρησα τοῦ σεμοῦ Στειριῶς τοῦ πᾶσιν ἀνθρώποις δειλίαν ὠνειδικότος.

16. Καὶ οὐ πολλαῖς ἡμέραις ὕστερον μετὰ ταῦτα ἐν Κορίνθῳ χωρίων ἰσχυρῶν κατειλημμένων, ὥστε τοὺς πολεμίους μὴ δύνασθαι παριέναι, Ἀγησιλάου δ' εἰς τὴν Βοιωτίαν ἐμβαλόντος, ψηφισαμένων τῶν ἀρχόντων ἀποχωρῆσαι τάξεις

αἵτινες βοηθήσουσι, φοβουμένων ἀπάντων (εἰκότως, ὃ βουλή· δεινὸν γὰρ ἦν ἀγαπητῶς ὀλίγω πρότερον σεσώσμενους ἐφ' ἕτερον κίνδυνον ἰέναι) προσελθὼν ἐγὼ τὸν ταξίαρχον ἐκέλευον ἀκληρωτὶ τὴν ἡμετέραν τάξιν πέμπειν.

17. Ὡστε, εἴ τινες ὑμῶν ὀργίζονται τοῖς τὰ μὲν τῆς πόλεως ἀξιοῦσι πράττειν, ἐκ δὲ τῶν κινδύνων ἀποδιδράσκουσιν, οὐκ ἂν δικαίως περὶ ἐμοῦ τὴν γνώμην ταύτην ἔχοιεν· οὐ γὰρ μόνον τὰ προσταττόμενα ἐποιοῦν προθύμως, ἀλλὰ καὶ κινδυνεύειν ἐτόλμων. Καὶ ταῦτ' ἐποιοῦν οὐχ ὡς οὐ δεινὸν ἠγούμενος εἶναι Λακεδαιμονίοις μάχεσθαι, ἀλλ' ἵνα, εἴ ποτε ἀδίκως εἰς κίνδυνον καθισταίμην, διὰ ταῦτα βελτίων ὑπ' ὑμῶν νομιζόμενος ἀπάντων τῶν δικαίων τυγχάνοιμι. Καί μοι ἀνάβητε τούτων μάρτυρες.

ΜΑΡΤΥΡΕΣ.

18. Τῶν τοίνυν ἄλλων στρατειῶν καὶ φρουρῶν οὐδεμιᾶς ἀπελείφθην πώποτε, ἀλλὰ πάντα τὸν χρόνον διατετέλεκα μετὰ τῶν πρώτων μὲν τὰς ἐξόδους ποιούμενος, μετὰ τῶν τελευταίων δὲ ἀναχωρῶν. Καίτοι χρὴ τοὺς φιλοτίμως καὶ κοσμίως πολιτευομένους ἐκ τῶν τοιούτων σκοπεῖν, ἀλλ' οὐκ εἴ τις κομᾷ διὰ τοῦτο μισεῖν· τὰ μὲν γὰρ τοιαῦτα ἐπιτηδεύματα οὔτε τοὺς ιδιώτας οὔτε τὸ κοινὸν τῆς πόλεως βλάπτει, ἐκ δὲ τῶν κινδυνεύειν ἐθελόντων πρὸς τοὺς πολεμίους ἅπαντες ὑμεῖς ὠφελείσθε.

19. Ὡστε οὐκ ἄξιον ἀπ' ὄψεως, ὃ βουλή, οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν· πολλοὶ μὲν γὰρ μικρὸν διαλεγόμενοι καὶ κοσμίως ἀμπεχόμενοι μεγάλων κακῶν αἴτιοι γέγονασιν, ἕτεροὶ δὲ τῶν τοιούτων ἀμελοῦντες πολλὰ κάγαθὰ ὑμᾶς εἰσιν εἰργασμένοι.

20. Ἦδη δὲ τινων ἠσθόμην, ὃ βουλή, καὶ διὰ ταῦτα

ἀχθομένων μοι, ὅτι νεώτερος ὢν ἐπεχείρησα λέγειν ἐν τῷ δήμῳ. Ἐγὼ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἠναγκάσθην ὑπὲρ τῶν ἐμαυτοῦ πραγμάτων δημηγορῆσαι, ἔπειτα μέντοι καὶ ἐμαυτῷ δοκῶ φιλοτιμότερον διατεθῆναι τοῦ δέοντος, ἅμα μὲν τῶν προγόνων ἐνθυμούμενος ὅτι οὐδὲν πέπαινται τὰ τῆς πόλεως πράττοντες, ἅμα δὲ ὑμᾶς ὁρῶν (τὰ γὰρ ἀληθῆ χρὴ λέγειν) τοὺς τοιοῦτους μόνους ἀξιούς τινὸς νομίζοντας εἶναι, ὥστε ὁρῶν ὑμᾶς ταύτην τὴν γνώμην ἔχοντας τίς οὐκ ἂν ἐπαρθείη πράττειν καὶ λέγειν ὑπὲρ τῆς πόλεως; Ἔτι δὲ τί ἂν τοῖς τοιοῦτοις ἀχθοισθε; Οὐ γὰρ ἕτεροι περὶ αὐτῶν κριταὶ εἰσιν, ἀλλ' ὑμεῖς.

ΛΥΣΙΟΥ

ΠΕΡΙ

ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΑΔΙΚΗΜΑΤΩΝ

1. Ἴσως τινὲς ὑμῶν, ὧ ἄνδρες δικασταί, διὰ τὸ βούλεσθαι με ἀξιὸν εἶναι τινος ἡγοῦνται καὶ εἰπεῖν ἂν μᾶλλον ἐτέρου δύνασθαι ἐγὼ δὲ τοσοῦτου δέω περὶ τῶν μὴ προσηκόντων ἱκανὸς εἶναι λέγειν, ὥστε δέδοικα μὴ, καὶ περὶ ὧν ἀναγκαῖόν μοι ἔστι λέγειν, ἀδύνατος ὧ τὰ δέοντα εἰπεῖν. Οἶομαι μὲν οὖν, ἂν πάντα διηγῆσωμαι τὰ πεπραγμένα ἡμῖν πρὸς Ἐράτωνα καὶ τοὺς ἐκείνου παῖδας, ῥαδίως ἐξ αὐτῶν ὑμῶς εὐρήσειν ἃ προσήκει σκέψασθαι περὶ ταύτης τῆς διαδικασίας. Ἐξ ἀρχῆς οὖν ἀκούσατε.

2. Ἐράτων ὁ Ἐρασιφῶντος πατὴρ ἐδανείσατο παρὰ τοῦ ἐμοῦ πάππου τάλαντα δύο. Ὅτι μὲν οὖν ἔλαβε τὰργύριον καὶ ὡς τοσοῦτόν γε ἐδείθη δανείσασθαι, ὧν ἐναντίον ἐδόθη, μάρτυρας ὑμῖν παρέξομαι ἃ δ' ἐχρήσατο αὐτῷ καὶ ὅσα ὠφελήθη, οἱ μᾶλλον τε ἐμοῦ εἰδότες καὶ παραγεγεννημένοι οἷς ἐκείνος ἔπραττε διηγῆσονται ὑμῖν καὶ μαρτυρήσουσι. Καί μοι κάλει μάρτυρας.

ΜΑΡΤΥΡΕΣ.

3. Ἔως τοίνυν ὁ Ἐράτων ἔζη, τοὺς τε τόκους ἀπελαμβάνομεν καὶ τᾶλλα τὰ συγκείμενα· ἐπειδὴ δὲ ἐτελεύτησε καταλιπὼν υἱοὺς τρεῖς, Ἐρασιφῶντα καὶ Ἐράτωνα καὶ Ερασίστρατον, οὗτοι οὐδὲν ἔτι ἡμῖν τῶν δικαίων ἐποίουν. Ἐν μὲν οὖν τῷ πολέμῳ, διότι οὐκ ἦσαν δίκαι, οὐ δυνατοὶ ἦμεν παρ' αὐτῶν ἃ ὄφειλον πράξασθαι· ἐπειδὴ δὲ εἰρήνη ἐγένετο, ὅτε περ πρῶτον αἱ ἀστικά δίκαι ἐδικάζοντο, λαχὼν ὁ πατὴρ παντὸς τοῦ συμβολαίου Ἐρασιστράτῳ, ὅσπερ μόνος τῶν ἀδελφῶν ἐπεδήμει, κατεδικάσατο ἐπὶ Ξεναινέτου ἄρχοντος. Μάρτυρας δὲ καὶ τούτων παρέξομαι ὑμῖν. Καί μοι κάλει μάρτυρας.

ΜΑΡΤΥΡΕΣ.

4. Ὅτι μὲν τὰ Ἐράτωνος δικαίως ἂν ἡμέτερα εἶη ἐκ τούτων ῥάδιον εἰδέναι, ὅτι δὲ πάντα δεοῦμενται ἐξ αὐτῶν τῶν ἀπογραφῶν· τρεῖς γὰρ καὶ τετράκις ἕκαστα ἀπογεγραφασί. Καίτοι τοῦτό γε παντὶ εὐγνώστον, ὅτι οὐκ ἂν παραλιπόγτες, εἴ τι ἄλλο τῶν Ἐράτωνος οἴον τε ἦν δημεύειν, ἢ πάντα τὰ Ἐράτωνος ἀπεγραφοῦν, καὶ ἃ ἐγὼ πολὺν ἤδη χρόνον κέκτημαι. Ὡς μὲν οὖν ἡμῖν οὐδ' ἐτέρωθεν εἰσπράξασθαι οἴον τε, ἂν ὑμεῖς ταῦτα δημεύσητε, εὐγνώστον μοι δοκεῖ εἶναι.

5. Ὡς δὲ τὴν ἀμφισβήτησιν ἐποιησάμην πρὸς τε ὑμᾶς καὶ τοὺς ἰδιώτας ἔτι ἀκούσατε. Ἔως μὲν γὰρ ἡμῖν οἱ Ἐρασιφῶντος οἰκείοι τούτων τῶν χρημάτων ἠμφοσβήτουν, ἅπαντα ἠξίουσαν ἐμὰ εἶναι, διότι ὑπὲρ ἅπαντος τοῦ χρέως ἀντιδικῶν πρὸς τὸν πατέρα ὁ Ἐρασίστρατος ἠττήθη· καὶ τὰ μὲν Σφηττοῖ ἤδη τρία ἔτη μεμίσθωκα, τῶν δὲ Κικυννοῖ καὶ τῆς οἰκίας ἐδικαζόμεν τοῖς ἔχουσι. Πέρουσι μὲν οὖν διεγράψαντό μου τὰς δίκας, ἔμποροι φάσκοντες εἶναι· νυνὶ δὲ λαχόντος ἐν τῷ Γαμηλιῶνι μηνὶ οἱ ναυτοδίκαι οὐκ ἔξεδικασαν.

6. Ἐπειδὴ δ' ὑμῖν τὰ Ἐρασιφῶντος δημεύειν ἔδοξεν, ἀφεις τῇ πόλει τὰ δύο μέρη τὰ Ἐρασιστράτου ἀξιῶ μοι ψηφισθῆναι, διότι ταῦτά γε ἤδη καὶ πρότερον ἐγνώκατε

ἡμέτερα εἶναι. Ὁρισάμην οὖν ἑμαυτῷ τὸ τρίτον μέρος τῆς ἐκείνων οὐσίας οὐ τὴν ἀκρίβειαν ἐπισκεψάμενος, ἀλλὰ πολλῶ πλεόν ἢ τὰ δύο μέρη τῷ δημοσίῳ ὑπολιπών.

7. Ῥάδιον δὲ γνῶναι ἐκ τοῦ τιμήματος τοῦ ἐπιγεγραμμένου τοῖς χρήμασιν. Ἄπαντα μὲν γὰρ πλείονος ἢ ταλάντου τετίμηνται, ὧν δ' ἐγὼ ἀμφισβητῶ τῷ μὲν πέντε μνᾶς τῷ δὲ χιλίας δραχμὰς ἐπεγραψάμην καὶ εἰ πλείονος ἄξιά ἐστιν ἢ τοσοῦτον, ἀποκηρυχθέντων, τὸ περιττὸν ἢ πόλις λήψεται.

8. Ἴνα οὖν εἰδῆτε ὅτι ταῦτα ἀληθῆ ἐστι μάρτυρας ὑμῖν παρέξομαι πρῶτον μὲν τοὺς μεμισθωμένους παρ' ἐμοῦ τὸ Σφηττοῖ χωρίον, ἔπειτα τοῦ Κικυννοῖ τοὺς γείτονας, οἳ ἴσασιν ἡμᾶς ἤδη τρία ἔτη ἀμφισβητοῦντας, ἔτι δὲ τοὺς τε πέρυσιν ἄρξαντας, πρὸς οὓς αἱ δίκαι ἐλήχθησαν, καὶ τοὺς νῦν ναυτοδίκας.

9. Ἀναγνωσθήσονται δὲ ὑμῖν καὶ αὐταὶ αἱ ἀπογραφαί· ἐκ τούτων γὰρ μάλιστα γνώσεσθε ὅτι οὔτε νεωστὶ ταῦτα τὰ χρήματα ἀξιούμεν ἡμέτερα εἶναι, οὔτε νυνὶ τῷ δημοσίῳ πλειόνων ἀμφισβητοῦμεν ἢ τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ τοῖς ιδιώταις. Καί μοι κάλει μάρτυρας.

Μ Α Ρ Τ Υ Ρ Ε Σ .

Καί μοι ἀνάγνωθι τὰς ἀπογραφάς.

Α Π Ο Γ Ρ Α Φ Η Ι .

10. Ὅτι μὲν, ὦ ἄνδρες δικασταί, οὐ παρὰ τὸ δίκαιον ἀξιῶ μοι ψηφίσασθαι τὸ διαδίκασμα, ἀλλ' αὐτὸς τῇ πόλει πολλὰ τῶν ἑμαυτοῦ ἀφείς τοῦτο ἀξιῶ μοι ἀποδοθῆναι, ἀποδέδεικται. Ἦδη δέ μοι δοκεῖ δίκαιον εἶναι καὶ δεηθῆναι ὑμῶν τε καὶ τῶν συνδίκων ἐναντίον ὑμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΝ Τῇ ΒΟΥΛῃ,

ΜΑΝΤΙΘΕΩ, ΔΟΚΙΜΑΖΟΜΕΝΩ, ΑΠΟΛΟΓΙΑ.

§ 1, Γνώμη τοῦ Μαντιθείου περὶ τῶν κατηγορῶν του.

ΛΕΞΕΙΣ-ΦΡΑΣΕΙΣ. *Βουλῆ* = οἱ βουλευταί. *δοκιμάζομαι* = ἐξελέγχομαι καὶ δοκιμασία = ἔλεγχος, ἐξελέγξις. *σύννοια* (συνήδειν) = ἔχω συνείδησιν, γνωρίζω καλῶς. *βούλομαι* = διανοοῦμαι, μέλλω. *κακῶς ποιῶ τινα* = βλάπτω τινά. τὸ παθητικόν; *χάρις* = χάρις, εὐγνωμοσύνη, ὑποχρέωσις (ἐπὶ μὲν τοῦ ἰδίδοντος = εὐεργεσία, ἐπὶ δὲ τοῦ λαμβάνοντος = εὐγνωμοσύνη). *χάριν ἔχω τινὶ* = ἔχω ἢ ὀφείλω εὐγνωμοσύνην εἰς τινα. *ἡγοῦμαι* = νομίζω. *καθίσταμαι εἰς ἔλεγχόν τινος* (= δοκιμάζομαι) = ὑποβάλλω ἑμαυτὸν εἰς ἐξέλεγκσιν διὰ τινα πράξιν μου. *τὰ βεβαιωμένα τινὶ* = τὰ ἐν τῷ βίῳ πεπραγμένα ὑπὸ τινος, αἱ πράξεις τινός.

ΣΥΝΤΑΞΙΣ ΕΡΜΗΝΕΙΑ. *εἰ μὴ συνήδειν ποιεῖν ἐμὲ* = ἐάν δὲν ἐγνώριζον, ὃ βουλευταί, ὅτι οἱ κατηγοροὶ (μου) παντοιοτρόπως διανοοῦνται (ἐν συνειδήσει) νὰ μὲ βλάπτωσιν. *εἶχον ἄν αὐτοῖς πολ. χάρι.* = θὰ ὀφείλον (εἶχον) πρὸς αὐτοὺς πολλὴν εὐγνωμοσύνην (μεγάλην ὑποχρέωσιν). *ταύτης τῆς κατηγορίας* γεν. τῆς αἰτίας = ἔνεκα τῆς κατηγορίας ταύτης (δι' ἣν νῦν μὲ κατηγοροῦσιν). Ἡ ὑποθετ. πρότασις εἰ μὴ συνήδειν εἶχον ἄν σημαίνει τὸ ἀπραγματοποιήτον. Τὸ πραγματικὸν εἶναι: νῦν γνωρίζω ὅτι διανοοῦνται νὰ μὲ βλάπτωσιν καὶ διὰ τοῦτο δὲν ὀφείλω αὐτοῖς χάριν. Τὸ βουλομένοις κατηγορημ. μετοχὴ ἐκ τοῦ σύννοια, τεθεῖσα κατὰ δοτ. ὡς καὶ τὸ ὑποκ. αὐτῆς κατηγοροῖς ἔνεκα τῆς προθέσεως σὺν σημαίνουσης ἐνταῦθα = γνωρίζω καλῶς ὅτι καὶ σεῖς γνωρίζετε καλῶς ὅτι εἶναι ψευδὴς ἡ κατηγορία σας (ξέρετε ὅτι σὰς ξέρω). *αὐτοῖς* = δηλ. τοῖς κατηγοροῖς. δοτ. προσωπ. *ἡγοῦμαι... τούτους εἶναι αἰτίου; μεγ. ἀγαθ. τοῖς ἀδίκ. διαβ.βλ. οἵτινες ἀναγκάζωσιν ἄν αὐτοὺς (τούς ἀδίκ. διαβ.βλ.) καταστῆναι εἰς ἔλεγχον τῶν βεβαιωμένων αὐτοῖς* = νομίζω ὅτι αἰτίου μεγ. ἀγαθ. εἰς τοὺς ἀδίκως διαβ.βλ. εἶναι ἐκεῖνοι (ἐν γένει), οἵτινες ἠθελον ἀναγκάσει αὐτοὺς νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς ἔλεγχον τῶν ἐν τῷ βίῳ πράξεων των (= διὰ τὰς πράξεις των). Αἰτιολογία τοῦ διατι θὰ ὀφείλειεν ὁ κατηγορούμενος Μαντιθεὺς πολλὴν χάριν τοῖς κατηγοροῖς αὐτοῦ. Ἡ ἀναφορ. πρότ. οἵτινες ἀναγκάζωσιν ἄν προσδιορίζει τὸ ἀορίστως θεθεμμένον δεικτικ. τούτους (= οἰοιδῆποτε εἶναι). Τὸ δὲ ἀναγκάζωσιν ἄν δηλοῖ ὅτι ἡ ἀπολογία δὲν δύναται νὰ γίνῃ ἀνεανάγκης, ἀλλ' ἵνα τις ἀπολογηθῆ ἔπρεπε νὰ ὑπάρξῃ τοιαύτη ἀνάγκη οἷα ἡ

παροῦσα. τοῖς ἀδίκως διαβεβλ. δοτ. προσωπικ. εἰς τὸ εἶνα.ι. *μεγίστων ἀγαθῶν* πόθεν ἐξαρτᾶται ἡ γενικὴ; *καταστήναι εἰς ἔλεγχον*—ἐλθεῖν (ὑποβαλεῖν ἑαυτοῦς) εἰς ἐξέλεξιν—δοκιμασθῆναι, ἐξελεγχθῆναι. *τῶν βεβιωμένων*—γεν. συντακτ. εἰς τὸ ἔλεγχος—ἐξέλεξις τῶν ἐν τῷ βίῳ πράξεων (πεπραγμένων § 2).—*αὐτοῖς* δηλ. τοῖς ἀδίκως διαβεβλημένοις. Τί δοτ. εἶναι εἰς τὸ βεβιωμένων; Ἰδὲ Σ. 160 (1). [*Συμπλήρωσον διὰ τῶν δευτερευουσῶν προτάσεων τὰς κυρίας ὧδε*: Ὑπὸ τίνα προϋπόθεσιν εἶχον ἄν χάριν; Τί συνέδιν; Τί βουλομένοις τοῖς κατηγοροῖς; Ποίους τοῦτο υς εἶναι αἰτίους; Τί ἀναγκάζουσιν ἄν οὔτοι;]

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ. Ὑποτιθεμένη (ἀπραγματοποίητος) ἔκφρασις εὐγνωμοσύνης τοῦ κατηγορουμένου πρὸς τοὺς κατηγοροῦς του. Γνώμη τοῦ κατηγορουμένου, ὅτι οἱ κατήγοροι προξενούσιν ἀγαθὰ τῷ ἀδίκως κατηγορουμένῳ, αἰτιολογούσα τὴν ἔκφρασιν τῆς εὐγνωμοσύνης του.

ΠΡΟΣΩΠΑ-ΠΡΑΓΜΑΤΑ. *Βουλή-δοκιμάζομαι-ἔλεγχος.* Ἡ ἐν Ἀθήναις Βουλὴ ἀποτελουμένη ἐκ 500 βουλευτῶν κληρουμένων κατ' ἔτος ἐκ τῶν συμπληρωσάντων τὸ 30 ἔτος τῆς ἡλικίας ἐξήλεγχε τὴν ἐκλογὴν τῶν νέων βουλευτῶν ἂν ἐγένετο νομίμως, ἂν δηλ. ὁ ἐκλεγείς ἦτο γνήσιος πολίτης, ἂν εἶχε τὴν νόμιμον ἡλικίαν, ἂν δὲν εἶχεν ὑποπέσει εἰς ἔγκλημα τι, ἂν εἶχεν ἐκτελέσει τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς, τοὺς γονεῖς, τοὺς πολίτας καὶ τὴν πολιτείαν καθήκοντα κλπ. καὶ τοῦ μὲν νομίμως ἐκλεγέντος ἐπεκύρου, τοῦ δὲ παρανόμως ἡκύρου τὴν ἐκλογὴν ὡς καὶ ἡ παρ' ἡμῖν βουλὴ πράττει νῦν. Παρόμοιον ἔλεγχον ὑφίσταντο παρ' Ἀθηναίους τότε καὶ πάντες οἱ ἄλλοι ἄρχοντες, στρατηγοί, ρήτορες κλπ. δηλ. οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι ἐν γένει ἐξεταζομένης καὶ τῆς καταγωγῆς καὶ περιουσίας αὐτῶν κλπ. Ὡσαύτως ἐξηλέγχοντο καὶ οἱ νέοι ἂν ἡλικιώθησαν πρὸς ἀπόκτησιν πολιτικῶν δικαιωμάτων. Ὁ ἔλεγχος οὗτος ἐκαλεῖτο *δοκιμασία* (πρβλ. καὶ *δοκιμάζομαι*, *ἔλεγχος*, εἰς *ἔλεγχον καθίσταμαι* κλπ.) καὶ ἐγένετο ἐν τῇ βουλῇ, βραδύτερον ὅμως, πολὺ μετὰ τὴν ἐκδίωξιν τῶν 30 καὶ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς δημοκρατίας, ἐν τῷ δικαστηρίῳ τῶν Ἡλιαστῶν ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τῶν θεσμοθετῶν. *Ἡ βουλή.* Ὁ κατηγορηθεὶς Μαντίθεος ἀπολογεῖται ἐν τῇ βουλῇ πρὸς τοὺς βουλευτὰς περὶ τὸ 394—390. Εἶναι καὶ οὗτος βουλευτὴς ἐκ τῆς τάξεως τῶν ἀριστοκρατικῶν, κατηγορήθη δὲ ὑπὸ τινων ὅτι δῆθεν ἐπὶ τῶν 30 ὑπῆρέτησεν ὡς ἱππεὺς καὶ ἄρα ὑπῆρξεν ὀπαδὸς τῶν τυράννων καὶ πολέμιος τῆς δημοκρατίας. *τοῖς κατηγοροῖς.* Ἄγνωστοι οἱ κατήγοροι τοῦ Μαντιθέου. Πᾶς τις

(1) Αἱ μὲν συντακτικαὶ παραπομπαὶ γίνονται εἰς τὸ μόνον ἐγκειμένον τοῦ Κράτους συντακτικὸν Κατεβαίνη (1910), αἱ δὲ γραμματικαὶ εἰς τὴν μόνην ἐγκειρομένην τοῦ Κράτους Γραμματικὴν Ζαγγογιάννη-Φιλικῶ.

ἠδύνατο νὰ ὑποβάλλῃ τοιαύτην κατηγορίαν (ἔνστασιν κατὰ τοῦ κύρους τῆς ἐκλογῆς βουλευτοῦ) ἐπὶ διαφόροις λόγοις, ὅπως καὶ σήμερον γίνεται. *εἶχον ἂν χάριν—αἰτίους μεν. ἀγαθῶν*· διότι ἔδωσαν ἀφορμὴν νὰ φανῶσιν αἱ ἀρεταὶ του. Ἐκ τούτου φαίνεται ὅτι παρουσιάζεται εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ὁ Μ. μετὰ πολλῆς πεποιθήσεως εἰς ἑαυτόν· δὲν ἐκφράζει ὅμως τὴν εὐγνωμοσύνην του διότι διαβάλλεται ὑπὸ τῶν κατηγορῶν του. *τῆ· κατηγορίας*. Ἡ κατὰ τοῦ Μαντιθέου κατηγορία ἦτο ὅτι οὗτος πρὸ 10ετίας ὅλης! (404—403) ὑπηρετήσας δῆθεν ὡς ἱππεὺς ἐν Ἀθήναις ὑπῆρξεν ὀπαδὸς τῶν 30, ἐχθρῶν τῆς πατρίδος. Ὡς τοιοῦτος δὲ δὲν ἠδύνατο νὰ εἶναι βουλευτής. *τοῖς ἀδίκως διαβεβλημένοι·*. Ὁ Μαντίθεος θεωρεῖ ἑαυτὸν διαβεβλημένον ὑπὸ τῶν κατηγορῶν του, οἵτινες κατηγοροῦσαν αὐτόν, ὡς φαίνεται, μόνον καὶ μόνον διὰ τὸν σκαιόν, αὐστηρὸν καὶ ἀρχαιότροπον τρόπον του, μεθ' οὗ ἐφέρετο πρὸς τοὺς συμπολίτας του. (πρβλ. καὶ § 18).—*τῶν βεβιωμένων*. Ἐν τῷ ἐλέγχῳ ὁ κατηγορούμενος ἐλάμβανεν ἀφορμὴν νὰ ἐκθέσῃ διεξοδικῶς πάσας τὰς καλὰς πράξεις του, διότι ὄφειλε νὰ ποδεύξῃ ἑαυτὸν οὐ μόνον εἴνευεν τῇ πόλει ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν ἄλλον βίον ἀνεπίληπτον. [*Ἔρωτ. Τί ἦτο ὁ Μαντίθεος, ποῦ καὶ πότε ὠμίλησε καὶ διατὶ κατηγορήθη; Τί γνωρίζεις περὶ τῆς ἐν Ἀθήναις βουλῆς καὶ περὶ τοῦ ἔργου αὐτῆς; Τίνες κατηγοροῦσαν τὸν Μαντίθεον καὶ διατὶ; Διατὶ ὁ κατηγορούμενος Μ. θέλει νὰ ἐκφράσῃ τὴν εὐγνωμοσύνην του τοῖς κατηγοροῖς καὶ διατὶ δὲν ἐκφράζει αὐτὴν; Τίνα γνώμην ἔχει ὁ Μαντίθεος περὶ τῶν κατηγορῶν του καὶ πῶς χασακιστοῦσιν τὴν κατηγορίαν;*]

ΚΑΛΛΙΛΟΓΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ. Ἐντεχνος ῥητορικὴ ἔναρξις. Ὁ κατηγορούμενος ἐπίτηδες παρουσιάζεται χαίρων καὶ μετὰ θάρρους. Ὡσαύτως διὰ τοῦ ἐκ τῆς ὑποθέσεως τοῦ ἀπραγματοποιήτου ἐννοουμένου πραγματικοῦ «ἄρα δὲν ἐκφράζω τοῖς κατηγοροῖς τὰς εὐχαριστίας μου, διότι αὐτοὶ οὐχὶ ὑπὸ συμφέροντος τῆς πολιτείας ἢ ἄλλου ἀγαθοῦ ἐλατηρίου ἀγόμενοι, ἀλλ' ἐκ κακοβουλίας καὶ ἐμπαθείας κινούμενοι μὲ κατήγγειλαν» προκαταλαμβάνει τοὺς δικαστὰς ὅτι πρόκειται περὶ ἐμπαθείας τῶν κατηγορῶν καὶ διαθέτει αὐτοὺς ὑπὲρ ἑαυτοῦ ὡς καὶ διὰ τῆς τεχνικῶς ὑποβλημένης ἰδέας ὅτι ἔχει διαβληθῆ ὑπὸ τῶν κατηγορῶν. Τοιοῦτων ῥητορικῶν τεχνασμάτων βρίθουσιν οἱ ῥητορικοὶ λόγοι· τοιαῦτα δὲ μεταχειρίζονται καὶ σήμερον οἱ ῥήτορες.

ΔΙΔΑΓΜΑ. Κακὸν ἢ διαβολή. [*Εἰπέ τὸ νόημα τῆς § ταύτης*].

§ 2. Πεποιθήσις Μαντιθέου πρὸς ἑαυτόν.

ΛΕΞΙΣ-ΦΡΑΣΕΙΣ.—*Πιστεύω ἐμαντῶ*—ἔχω πεποιθήσιν εἰς ἑαυτόν. *διάκειμαι*—εἶμαι διατεθειμένος. *ἐπειδὰν*—ὅταν. *λέγω*—ὁμιλῶ. *τὰ πεπραγμένα*—αἱ πράξεις (=τὰ βεβαιωμένα § 1). *μεταμέλει τινί* (τινος)—μεταμέλεια

γίνεται τινι (περί τινος)=μεταμελείται (μετανοεῖ) τις διά τινα πράξιν του.
βελτίων=καλύτερος, ἀνώτερος.

ΣΥΝΤΑΞΙΣ-ΕΡΜΗΝΕΙΑ. Ἐγὼ γάρ αἰτιολογεῖ τὴν ἐκφρασθεῖσαν ἀνωτέρω γνώμην τοῦ Μαντιθ.=λέγω δὲ τοῦτο, διότι ἐγώ... *ὄντω... ὥστε ἐλπίζω μεταμελ. καὶ ἠγήσεσθαι*=τόσον πολὺ... ὥστε ἐλπίζω ὅτι θὰ μεταμεληθῶ... καὶ θὰ μὲ θεωρῶ. Τί σημαίνει ἡ καθ' ὀριστικὴν συμπερασμ. πρότασις (Σ. § 415 α'); Διατὶ τὰ ἀπαρέμφ. ἐτέθησαν κατὰ μέλλοντα (Σ. § 446 β' σημ. α');—*Καὶ εἴ τις τυγχάνει διακείμενος*=καὶ ἂν τις τυχαίην νὰ διακείται πρὸς ἐμὲ ἀηδῶς ἢ δυσμενῶς. Ἡ ὑπόθ. ἔχει ἀπόδοσιν τὸ ἐλπίσω μεταμ. καὶ ἡ γήσ... ὅπερ εἶναι ἅμα καὶ συμπέρασμα τῶν ἡγουμένων. Τὸ μὲν ἀηδῶς (ἀντίθ. ἡδέως) σημαίνει τὴν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ (τῆς θέας) δυσαρέσκειαν, τὸ δὲ κακῶς τὴν ἐκ τοῦ ἐσωτεριοῦ. *ἐπειδὰν ἀκούσῃ.* Ἡ χρον. πρότ. προσδιορίζει τὸ ἐλπίσω μεταμ. καὶ ἡ γήσ. *ἐμοῦ λέγοντος* ἀντικ. τοῦ ἀκούσῃ (Σ. § 139 θ') ἡ δὲ μετοχ. κατηγορημ. (Σ. § 458 ς')=ὅταν μὲ ἀκούσῃ νὰ ὀμιλῶ περὶ τῶν πράξεών μου. *μεταμελ.-ἠγήσεσθαι* ἀντικείμενα τοῦ ἐλπίσω. Τοῦ δ' ἡγήσεσθαι ὑποκ. μὲν ἔνν. τὸ αὐτόν, ἀντικ. δ' εἶναι τὸ με καὶ κατηγ. τὸ βελτίω. *εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον* ὁ ἐμπρόθ. προσδιορ. προσδιορίζει τὸ ἡγήσεσθαι=κατὰ τὸν ὑπόλοιπον χρόνον=εἰς τὸ ἕξῃς. *βελτίω* ἔνν. ἡ ὅσον νῦν ἡγεῖται με.--[*Συμπλήρωσον τὰς προτάσεις ὧδε: Πιστεύω ἐμαντῶ οὕτως ὥστε ποῖον εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα; Ὑπὸ τίνα προϋπόθεσιν ἐλπίζειν μεταμελήσειν καὶ ἠγήσεσθαι αὐτόν; Τί τυγχάνει τις; Πότε ἐλπίζω μεταμελήσειν καὶ ἠγήσεσθαι αὐτόν; Τί ἀκούσῃ (τις) ἐμοῦ;*]

ΠΕΡΙΕΧΟΜ. Αὐτοπεποιθήσις τοῦ ἀπολογουμένου Μαντιθέου.

ΠΡ ΣΩΠΑ-ΠΡΑΓΜΑΤΑ. *Πιστεύω-ἐλπίζω.* Ὁ Μαντιθ. ἀπολογεῖται μετὰ θάρρους πεπορθῶς εἰς ἑαυτὸν καὶ εἰς τὸ δίκαιόν του. Φρονεῖ ὅτι οὐδεὶς ἔχει καλὴν ἰδέαν περὶ αὐτοῦ· ἀλλὰ καὶ ἂν τις ἔχη τοιαύτην θὰ μεταβάλῃ τὴν γνώμην ὅταν ἀκούσῃ τὴν ἀπολογίαν του, ἕξ ἧς θέλει φανῆ ὁ βίος του. *τῶν πεπραγμένων.* Ὁ Μαντιθ. στηρίζει τὴν περὶ ἑαυτοῦ καλὴν ἰδέαν εἰς τὰς πράξεις του. *βελτίω.* Κατὰ τὰ φρονήματα, τὰς πράξεις καὶ τοὺς τρόπους, οἵτινες οὐδένα ἐνοχλοῦσιν. [*Ἐρωτ. Τίνα γνώμην ἔχει ὁ Μαντ. περὶ ἑαυτοῦ; Τί ἐλπίζει ἐκ τῆς ἀπολογίας του; Ποῦ στηρίζει τὴν πεπορθῆσίν του ταύτην; Διατὶ λέγει τὰ περὶ ἑαυτοῦ;*]

ΚΑΛΛΙΛΟΓ. ΕΞΕΤΑΣΙΣ. Διὰ τῆς τεχνηέντως ἐκφραζομένης ταύτης αὐτοπεποιθήσεως κινεῖται ἡ προσοχὴ καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν δικαστῶν ὑπὲρ τοῦ ἀπολογουμένου.

ΔΙΔΑΓΜΑ. Πόθεν πρέπει νὰ σχηματίζωμεν τὴν περὶ τινος γνώμην ἡμῶν;
Εἰπὲ τὸ νόημα τῆς 1 καὶ 2 § ὁμοῦ.

§ 3. Ἀξιῶσις Μαντιθέου περι ἀπονομῆς τοῦ δικαίου.

ΛΕΞΕΙΣ-ΦΡΑΣΕΙΣ. ἀξι(ό)ῶ=ἔχω τὴν ἀξιῶσιν. εὔνους εἰμί τι=διάκειμαι τι εὔνοϊκῶς, εἶμαι ἀφωσιωμένος εἰς τινα. τὰ καθεστηκότα πράγματα=ἡ ὑπάρχουσα τῆς πολιτείας κατάστασις, τὸ παρὸν πολίτευμα. πλέον=πλεονέκτημα, ὠφέλεια, κέρδος. μετρίως=κοσμίως, σωφρόνως, ἐπαινετῶς. δόξα=ἡ (κακὴ) φήμη. δοκιμάζω=ἐπιδοκιμάζω, θεωρῶ τινα νομίμως ἐκλεγέντα=ἐπικυρῶ τὴν ἐκλογὴν (§ 1). — χειλέων=φαῦλος, κακοήθης. ἱππεύω=ὑπηρετῶ ὡς (εἶμαι) ἱππεύς, ἐπιδημ(έ)ῶ=εἶμαι ἐν τῇ πατρίδι μου. ἡ πολιτεία=τὸ πολίτευμα.

ΣΥΝΤΑΞΙΣ-ΕΡΜΗΝΕΙΑ. Ὡς εὔνους εἰμί—ὡς ἠνάγκαομαι. Εἰδικαί προτάσεις ἐπεξηγοῦσαι τὸ τοῦτο=ἐάν σᾶς ἀποδείξω τοῦτο μόνον, δηλ. ὅτι εἶμαι ἀφωσιωμένος εἰς τὸ ὑπάρχον πολίτευμα (τὸ δημοκρατικόν) καὶ ὅτι ἔχω ἀναγκασθῆ (τότε δηλ. ἐπὶ τῶν 30) νὰ μετέχω τῶν αὐτῶν μὲ ὑμᾶς κινδύνων (τῶν ἐπὶ τῆς ὀλιγαρχίας γενομένων τῇ πόλει), ἤτοι νὰ συγκινδυνεύω μεθ' ὑμῶν τῶν δημοκρατικῶν τὸ καθεστηκόσι πράγμα. δοτ. συντακτ. τοῦ εὔνου, τόδε τῶν αὐτῶν κινδύνων ἀντιπ. τοῦ μετέχειν, τὸ δὲ ὑμῶν. δοτ. συντακτικὴ εἰς τὸ τῶν αὐτῶν. μηδὲν πῶ... εἶναι. Ἐκ τοῦ ἀξιῶ μεθ' οὗ ἀποτελεῖ τὴν ἀπόδοσιν τῆς ὑποθέσεως=ἐάν ἀποδείξω... δὲν ἔχω τὴν ἀξιῶσιν νὰ ἔχω ἀκόμη (διὰ τούτου μόνου) ὠφέλειάν τινα (κέρδος τι) δηλ.=μὲ αὐτὴν τὴν ἀπόδειξιν μόνον μὴ ἐπικυρώνετε ἀκόμη τὴν ἐκλογὴν μου, διότι δὲν εἶναι ἀρκετὴ πρέπει νὰποδείξω καὶ τὸ ἐπόμενον. Τὸ μηδὲν πλέον ἐοτί μοι=μηδὲν πλέον γίνεταί μοι ἢ=μηδὲν ὠφελούμαι, τὸ δὲ μηδὲν πῶ=ἀκόμη μὴ=ὄχι ἀκόμη. ἐάν φαίνομαι...βεβιωκῶς...δέομαι=ἐάν εἶμαι φανερός (εἶναι φανερόν) ὅτι ἔχω ζήσει...παρακαλῶ. Ὑποθετ. ἡπρότ., ἡ δὲ μετοχ. κατηγορημ. πολὺ σύνδεσον τῶ παρὰ τὴν δόξαν. παρὰ τὴν δόξαν (ἐνν. βεβιωκῶς)=παρὰ τὴν κακὴν φήμην, ἣν οἱ κατήγοροί μου προσπαθοῦσι νὰ μοὶ ἀποδώσωσιν. τῶν ἐχθρῶν=τῶν κατηγορῶν. δοκιμάζειν—ἡγεῖσθαι ἐξαρτῶνται ἐκ τοῦ δέομαι=ἐμοῦ μὲν τὴν ἐκλογὴν νὰ ἐπικυρώνητε τούτους δὲ (δηλ. τοὺς κατηγοροὺς μου) νὰ θεωρῆτε φαῦλους (=νὰ νομίζητε ὅτι οὗτοι εἶναι φ.). Τὸ συγκριτ. χειλέων ἀντιθετικοῦ. ὡς (=ὅτι) οὐχ ἱππευον οὐδὲ ἐπεδήμουον οὐδὲ μετέσχοι. εἰδ. προτάσεις ἀντικειμ. τοῦ ἀποδείξω. ἐπὶ τῶν 30=ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῶν (ὅτε ἤρχον οἱ) 30. οὐδὲ μετέσχοι=καὶ ἔτι δὲν ἔλαβον μέρος εἰς τὸ τότε (ἐπὶ τῶν 30) πολίτευμα (τὸ ὀλιγαρχικόν). Τὰ ἀξιῶ—δέομαι ἀντὶ τῶν ἀξιῶ—ἀξιῶ—[Συμπλήρωσον τὰς προτ. ὧδε: Ὑπὸ τίνας προϋπθέσειν ἀξιῶ μηδὲν πῶ μοι πλέον εἶναι; Ποῖον τοῦτο ἀποδείξω; Ὑπὸ τίνας προϋπθέσειν δέομαι ὑμῶν ἐμὲ μὲν δοκιμάζειν τούτους ὡς ἡγεῖσθαι χείρους εἶναι; Τί ἀποδείξω;].

ΠΕΡΙΕΧΟΜ. Ἀξίωσις τοῦ Μαντιθέου περὶ ἑαυτοῦ. Παράκλησις τοῦ Μαντιθέου περὶ ἑαυτοῦ καὶ τῶν κατηγορῶν του. Πρώτη ἀπόδειξις τοῦ Μαντιθέου.

ΠΡΟΣΩΠ. ΠΡΑΓΜ. Ἀξιῶ μηδὲν πῶ μοι πλέον εἶναι. Ὁ Μαντίθεος νέος ἀριστοκρατικὸς καὶ τολμηρὸς, ἔχων συνείδησιν τῆς ἀξίας του καὶ διὰ τὴν ἀτομικότητά του καὶ διὰ τὴν οἰκογενειακὴν καταγωγὴν του καὶ πεποιθὸς εἰς ἑαυτὸν καὶ εἰς τὸ δίκαιόν του ὑπισχνεῖται μετὰ παρρησίας εἰς τὴν βουλὴν ὅτι δὲν ἔχει ἀξίωσιν ἱκανοποιήσεως ἂν ἐκ τῆς ἀγορεύσεώς του ἀποδειχθῇ μόνον ἀγαθὸς πολίτης καὶ ὑποστηρικτὴς τῆς κινδυνευσάσης πατρίδος· ἄλλ' ἂν ὅμως καὶ τοῦτο ἀποδειχθῇ καὶ πρὸς τούτοις ὅτι καὶ ὅλος ὁ βίος του ὑπῆρξεν ἀρεμπτος καὶ ὅλος ἐναντίος ἐκείνου, ὃν οἱ κατηγοροὶ ψευδῶς ἀποδίδουσιν αὐτῷ, τότε ζητεῖ ὡς ἱκανοποίησιν τὴν ἐπικύρωσιν τῆς ἐκλογῆς του καὶ τὸν χαρακτηρισμὸν τῶν κατηγορῶν του ὡς φαύλων διαβολέων. **τοῖς καθεστ. πράγμασι.** Ἐγκατασταθέντων τῷ 404 ὑπὸ τοῦ Λυσάνδρου τῶν 30 (τυράνων) ἐν Ἀθήναις κατελύθη τὸ περιφημον δημοκρατικὸν πολίτευμα τῶν Ἀθηναίων καὶ εἰσήχθη τὸ ὀλιγαρχικὸν καθ' ὃ διόκουν οἱ 30 κατ' ἀρχὰς μὲν ἡπίως βραδύτερον δὲ τυραννικῶς πιέζοντες καὶ καταδιώκοντες πάντα ἀντιφρονοῦντα. Παρὰ πάντα ταῦτα ὅμως τὸ δημοκρατικὸν κόμμα ὑπῆρχε πάντοτε ἐν Ἀθήναις καίτοι ἀνίσχυρον. Μετὰ δὲ τὴν ὑπὸ τοῦ Θρακυβοῦλου ἐκδίωξιν τῶν 30 (περὶ τὸ τέλος Ἀπριλίου 403 ἤτοι 8 μῆνας μετὰ τὴν ἐγκατάστασίν των) ἐπεκράτησε πάλιν τὸ δημοκρατικὸν κόμμα ἐν Ἀθήναις καὶ πολλοὶ ἀριστοκρατικοὶ ἐξεδιώχθησαν κατηγορηθέντες ὡς ὁπαδοὶ καὶ ὑποστηρικταὶ τῶν 30. Τοσοῦτον δὲ μῖσος ἀνεπτύχθη τότε ἐν Ἀθήναις κατὰ τῶν 30 καὶ τῶν ὁπαδῶν αὐτῶν, ὥστε καὶ μετὰ 10 ὅλα ἔτη (περὶ τὸ 393 ἢ 392 ὅτε γίνεται ἡ προκειμένη δίκη) κατηγορήθη ὁ Μαντίθεος διὰ τοιαύτην αἰτίαν. Οὗτος ὅμως ἀποδεικνύει ὅτι δὲν ὑπῆρξέ ποτε ὁπαδὸς τῶν ὀλιγαρχικῶν 30, ἀλλὰ πολέμιος αὐτῶν ἀνήκων εἰς τὴν τάξιν τῶν μετρίων ἀριστοκρατικῶν. Περὶ τῶν τριάζοντα καὶ τῆς καταλύσεως αὐτῶν ἰδὲ Ξενοφ. Ἑλλην. Β' γ' 14 καὶ δ'. — **τῶν αὐτῶν κινδύνων.** Πᾶς δημοκρατικὸς ἐπὶ τῶν 30 ἐκινδύνευε νὰ ἀποβάλῃ τὴν περιουσίαν του, τὴν τιμὴν του καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν ζωὴν του. Τὸν κίνδυνον τοῦτον διέτρεξε καὶ ὁ φυγὼν ἐξ Ἀθηνῶν Μαντίθεος ἰδίᾳ δεῖξάτα τὴν περιουσίαν αὐτοῦ **ἔμιν.** Οἱ δικάζοντες τὸν βουλευτὴν Μαντίθεον βουλευταὶ εἶναι δημοκρατικοὶ ἀνήκοντες εἰς τὴν καὶ ἐπὶ τῶν 30 δημοκρατικὴν μερίδα, ἦν καὶ ὁ Μαντίθεος θὰ ἀποδείξῃ, ὅτι ὑπεστήριξε, παρὰ τὸ κατηγορητήριον. **μηδὲν πῶ μοι πλέον εἶναι.** Ὁ Μαντίθεος δηλοῖ ὅτι δὲν θέλει νὰ ἔχῃ κέρδος ἐκ τῆς δίκης του τ. ἔ. δὲν θέλει νὰ ἐπικυρώσωσιν οἱ βουλευταὶ τὴν ἐκλογὴν του, ἂν δὲν ἀποδείξῃ ὅτι καὶ ὁ βίος του ὅλος, ἰδιωτικὸς καὶ δημόσιος, ὑπῆρξε, πολὺ ἀνώτερος καὶ ἀξιεπαινος. **περὶ τὰ ἄλλα.** Ὁ Μαντίθεος ἐκτὸς τῆς ἀφροσύσεώς του εἰς τὸ ὑφιστάμενον δημοκρατικὸν πολίτευμα (εὐνοῦς τοῖς καθεστηκόσι

πράγμασι) καὶ ἐκτὸς τῶν κινδύνων οὓς διέτρεξεν ἕνεκα τῆς τῶν 30 ὀλιγαρχίας (ἠνάγκασμαι μετέχειν τῶν κινδύνων) καὶ κατὰ τὸν ἄλλον ἰδιωτικὸν καὶ δημόσιον βίον του ὑπῆρξεν ἀμεμπτος. **μετριῶς βεβιωκώς.** Ὁ σώφρων καὶ ἠθικὸς βίος οὐ μόνον τὸ πάλαι ἀλλὰ καὶ σήμερον ἐπαινεῖται καὶ θεωρεῖται σπουδαῖον ἐλαφρυντικὸν μέσον εἰς πάντα κατηγορούμενον δι' ἔγκλημά τι (πρβλ. καὶ § 1). — **τὴν δόξαν.** Ἐκ τῆς κατηγορίας τῆς ἀποδιδομένης τινὶ σχηματίζεται πάντοτε κακὴ τις φήμη μέχρις οὗ ἀποδειχθῇ τὸ ἐναντίον. **χείρους.** ὁ χαρακτηρισμὸς τῶν κατηγορῶν ὡς φαύλων θὰ ἦτο μία ἐπὶ πλέον ἱκανοποίησις τοῦ ἀδίκως διαβληθέντος Μαντιθέου. **ἵππευον.** Οἱ εἰς τὴν τάξιν τῶν ἱππέων ἀνήκοντες καὶ ὡς ἱππεῖς ὑπηρετήσαντες ἐπὶ τῶν 30 κατηγορήθησαν πάντες ὡς ὀπαδοὶ τῶν 30 καὶ πολλοὶ μὲν ἐξ αὐτῶν ἐτιμωρήθησαν, ἀλλὰ καὶ οἱ μὴ τιμωρηθέντες ἐθεωροῦντο κατόπιν ὡς ἐχθροὶ τῆς δημοκρατίας καὶ περιεφρονοῦντο. Πρβλ. Ξενοφ. Ἑλλην. Γ' α' 4. — **τῆς τότε πολιτείας.** δηλ. τῆς διοικήσεως τῶν 30 καὶ τῆς ἐπ' αὐτῶν ὀλιγαρχίας. (τῷ 404-403) ἦν κατ' εὐφημισμὸν ὀνομάζει πολίτευμα ἐνταῦθα. [**Ἐρωτ. Τίνα ἀξίωσιν προβάλλει ὁ ἀπολογούμενος Μαντίθεος καὶ μετὰ ποίου τρόπου ; Πότε κατεστάθησαν οἱ 80 ἐν Ἀθήναις καὶ πῶς διόκησαν ; Πότε καὶ ὑπὸ τίνος ἐξεδιόχθησαν ; Πῶς διάκριντο τότε τὰ δύο κόμματα ; Πότε γίνεται ἡ παροῦσα δίκη καὶ διατὶ κατηγορεῖται ὁ Μ ; Εἶναι ἀληθῆς ἡ κατηγορία ; Τί ὑπέστησαν οἱ δημοκρατικοὶ ἐπὶ τῶν 30 ; Μοῖον πολίτευμα εἶναι ἐν Ἀθήναις κατὰ τὸν χρόνον τῆς δίκης ; Ὑπὸ ποίους ὄρους ζητεῖ ἱκανοποίησιν ὁ Μ ; Τί προτείνει πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ἀθωότητός του ; Ποία ἰδέα ἐσχηματίσθη περὶ τοῦ Μ. ἐκ τῆς διαβολῆς τῶν κατηγορῶν του ; Τίνα ἱκανοποίησιν ζητεῖ διὰ τοῦτο ; Τί θὰ δειξῇ πρῶτον ὁ Μαντίθεος ; Ποία ἰδέα ἐσχηματίσθη ἐν Ἀθήναις περὶ τῶν ἱππευσάντων ἐπὶ τῶν 30 ;]**

ΚΑΛΛΙΛΟΓ. ΕΞΕΤΑΣΙΣ. Ὁ Μαντίθ. δὲν δίδει σημασίαν εἰς τὴν κατηγορίαν ἵνα παραστήσῃ ταύτην ὡς ψευδῆ καὶ πρὸς τοῦτο λέγει ὅτι δὲν θέλει ἱκανοποίησιν διὰ τοῦτο· εἰάν ὅμως ἀποδειχθῇ πρὸς τούτους ὅτι καὶ ὁ βίος του ὅλως ὑπῆρξεν ἀμεμπτος καὶ ἀξιέπαινος τότε ζητεῖ ὡς ἱκανοποίησιν τὴν ἀλόρηριν τῆς κατηγορίας (ἦτοι τὴν ἐπικύρωσιν τῆς ἐκλογῆς του) καὶ τὸν στιγματισμὸν τῶν κατηγορῶν του. Διὰ τῆς γενναϊότητος ταύτης καὶ τῆς πεποιθήσεώς του ἐμπνέει τὴν πεποίθησιν καὶ εἰς τοὺς δικαστὰς του καὶ προδιαθέτει αὐτοὺς ὑπὲρ ἑαυτοῦ. Εἶναι καὶ τοῦτο ῥητορικὸν τέχνασμα.

ΔΙΔΑΓΜΑ. Τὸ δίκαιον ἐνθαρρύνει καὶ ἀνδρίζει τὸν ἄνθρωπον.

Εἰπέ τὸ νόημα τῆς § ταύτης.

§ 1-4. Α' μεθοδικὴ ἐνότης. ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ τοῦ λόγου.
Προδιάθεσις τῶν δικαστῶν.

ἜΡΙΑ ΨΙΣ. Ἐὰν δὲν ἐβλεπον τὴν κακοβουλίαν τῶν κατηγορῶν

μου (κατηγορούντων με ὡς ἐχθρὸν τῆς δημοκρατίας μετὰ δεκαετίαν ὄλην ἐξ ἐμπαθείας καὶ μόνον) θὰ ἐξέφρασον αὐτοῖς τὰς εὐχαριστίας μου διότι μοὶ δίδουσιν ἀφορμὴν νὰ ἐκθέσω ἐνταῦθα τὸν βίον μου καὶ νὰ καταδείξω ἐκ τούτου τὴν ἀξίαν μου (§ 1). Ἔχω δὲ τόσην πεποίθησιν εἰς τὸν ἑαυτὸν μου ὥστε, καὶ ἂν τις ἔνεκα τῆς ἀποδοθείσης μοι κατηγορίας (ἢ ἄλλως ὅπωςδήποτε) ἔχη σχηματίσει κακὴν ἰδέαν περὶ ἐμοῦ, ὅταν ἀκούσῃ τὰς πράξεις μου θὰ μεταβάλῃ γνώμην (§ 2). Σᾶς δηλῶ δέ, κύριοι βουλευταί, ὅτι δὲν θέλω καμμίαν ἱκανοποίησιν ἐὰν ἀποδείξω μόνον ὅτι ἡ κατηγορία εἶναι ψευδής. Ἐὰν ὅμως ἀποδείξω καὶ τοῦτο ἐπὶ πλέον δὲ ἀποδείξω ὅτι καὶ ὄλος ὁ βίος μου ὑπῆρξεν ἀξιώλαινος τότε ἱκανοποιήσατέ με (§ 3).

Ἄφ' οὗ διὰ τοῦ προοιμίου προσεπάθησε νὰ προδιαθέσῃ καλῶς τοὺς δικαστὰς τὸν δηλοῖ ὅτι θὰ ἀποδείξῃ πρῶτον ψευδεῖς τοὺς ισχυρισμοὺς τῶν ἀντιπάλων (δηλ. τὴν κατηγορίαν) ὅτι ἴ π π ε υ σ ε ν ἐ π ἰ τ ὼ ν § 0 καὶ με τ ἔ σ χ ε τ ῆ ς ὀ λ ι γ α ρ χ ί α ς καὶ εἶτα θὰ ἐπιφέρῃ ἄλλας ἀποδείξεις. Οὗτος εἰσέρχεται εἰς τὴν διήγησιν.

Εἰπὲ τὸ νόημα ὅλον τοῦ προοιμίου ἐν συνεχείᾳ.

§ 4. Ἀπουσία Μαντιθέου ἐξ Ἀθηνῶν.

ΛΕΞΕΙΣ-ΦΡΑΣΕΙΣ. ὡς=πρός. *διατάομαι-ῶμαι*=διάγω τὸν βίον, ζῶ (διητώμην, διήτησα καὶ ἐδιαίτησα, διητήθη). *ἐκπέμπω*=στέλλω ἔξω, ἐξαποστέλλω. *καθαίρει ἑῶ* (καθεῖλον)=κατακηρνύζω. *ἐπιδημῶ*=εἶμαι ἐν τῇ πατρίδι (τῷ δήμῳ) μου. πρβλ. *ἐνδημῶ*, *ἀποδημῶ*, *φιλαπόδημος*. *μεθίσταμαι* (μετέστην-μεθέστηκα)=μεταβάλλομαι, ἀλλάσσω· τὸ δὲ *μεθίσταμαι* (μετέστησα, μεταστήσας ἔχο)=μεταβάλλω, τὸ δὲ *μετάστασις*=μεταβολή. *κατέροχομαι*=ἐπανέροχομαι ἐκ τῆς ἐξορίας.

ΣΥΝΤΑΞ.—ΕΡΜΗΝ. ὁ πατήρ (ἐνν. ἡμῶν) ἐξέπεμψεν ἡμᾶς ὡς Σάτυρον... *διαιτησομένους*=ἀπέστειλεν ἡμᾶς (ἐμὲ καὶ τὸν ἀδελφόν μου § 10) πρὸς τὸν Σ. τὸν ἐν τῷ Πόντῳ (ἄρχοντα) ἵνα διαγάγωμεν (παρ' αὐτῷ) τὸν βίον (μας). Διατί ἡ τελικὴ μετχ. κατὰ μέλλοντα (Σ. § 460 δ'); Τὸ ἡμᾶς προτάχθη ἐπίτιδες ἵνα τονισθῇ περισσότερον. τὸ γάρ=δηλαδή. *καὶ τῶν τευχ' καθαιρ.*=ὅτε ἐκηρνύζοντο τὰ τεύχη. *μεθιστομέν τῆς πολιτ.* (ἐνν. ἐπεδήμουν)=οὔτε ὅτε μετεβάλλετο τὸ πολίτευμα ἡμῶν ἐν τῇ πατρίδι μου (ἐν Ἀθήναις). Αἱ μειοχαί εἶναι χρόνον παρατατ. θεωρεῖ δηλ. ὁ Μαντίθ. τὰς πράξεις.

διαρκεσάσας ἐπί τινα χρόνον ἐν τῷ παρελθόντι. Τί γενικαί εἶναι αὐταὶ καὶ διατί (Σ. § 462 α); **καὶ οὔτε... οὔτε... ἀλλ' ἤλθομεν** = καὶ οὔτε ἐπεδήμουν... οὔτε (ἐπεδήμουν)... ἀλλ' ἤλθομεν. Ἀπὸ τοῦ ἐνικοῦ ἐπεδήμουν μετέπεσαν εἰς πληθυντικὸν ἤλθομεν διότι ἐκεῖ μὲν τὸ ἐπιδημεῖν ἀφορᾷ κυρίως αὐτὸν ὡς κατηγορούμενον, ἐνταῦθα δὲ τὸ (εἶαν) ἔλθειν ἐκ τοῦ Πόντου ἀφορᾷ καὶ αὐτὸν καὶ τὸν ἀδελφόν του ὡς καὶ τὸ ἀνωτέρω ἐξέπεμψεν ἡμᾶς, **ἀλλ' ἤλθομεν... πρὶν κοτελθεῖν** = ἀλλ' ἐπανήλθομεν (εἰς Ἀθήνας ἐγὼ καὶ ὁ ἀδελφός μου) πρὶν οἱ ἐν τῇ Φυλῇ ὄντες ἐπιστρέψωσιν (ἐκ τῆς Φυλῆς) εἰς τὸν Πειραιᾶ πέντε ἡμέρας πρότερον. Τὸ πρότερον ὁ ἡμέρ. προσδιορίζει, ἀκριβέστερον τὴν χρονικ. πρὸτ. πρὶν κατελθεῖν, συναπτεται δὲ τῷ ἤλθομεν. Τὸ δὲ πέντε ἡμέρ. εἶνε δοτ. τοῦ μέτρου εἰς τὸ πρότερον = προτύτερα κατὰ ὁ ἡμέρας = ἤλθομεν ὁ ἡμέρας πρὸ τῆς καθόδου τῶν ἐν τῇ Φυλῇ **τοὺς ἀπὸ Φυλ.** κατὰ βραχυλογίαν ἀντι = τοὺς ἐν τῇ Φ. ἀπὸ Φ. Ἡ αἰτιατικὴ αὕτη εἶναι ὑποκείμενον τοῦ κατελθεῖν. Διατί (Σ. § 449 β'); — [**Συμπλήρωσον τὰς πρὸτ. ὧδε. Πρὸς τίνα σκοπὸν ὁ πατὴρ ἐξέπεμψεν ἡμᾶς...; Πότε καὶ πότε οὐκ ἐπεδήμουν; Πότε ἤλθομεν;**].

ΠΕΡΙΕΧΟΜ. Ἀποστολὴ Μαντιθέου (μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του) εἰς Πόντον. Ἀπουσία τοῦ Μαντιθέου ἐξ Ἀθηνῶν ἐπὶ πολὺ. Ἐπάνοδος Μαντιθ. (μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ) εἰς Ἀθήνας.

ΠΡΟΣΩΠ.-ΠΡΑΓΜ. Ἡ ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφορὰ. Ἡ ἀτυχία καὶ συμφορὰ, ἣν ἔπαθον οἱ Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς ἥτης αὐτῶν ὑπὸ τοῦ Λυσάνδρου τῷ 405 π. Χ. ἦτοι ἡ ἀπώλεια τοῦ στόλου, ἡ πῦσις τῆς δημοκρατίας καὶ τὰ ἐκ τῆς ἐγκαταστάσεως τῶν 30 παθήματα αὐτῶν. ὁ Σάτυρος· ἄρχων τοῦ Πόντου κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς καταστροφῆς τῶν Ἀθηναίων, ἀπόγονος τοῦ Σπαρτόκου καὶ πολὺ φίλος τῶν Ἀθηναίων. ὁ Πόντος. χώρα παρὰ τὰ Β. παράλια τοῦ Εὐξείνου Πόντου ἀποτελοῦσα τότε ἴδιον βασιλεῖον καλούμενον βασιλεῖον τοῦ Πόντου ἢ βασ. τοῦ Βοσπόρου ἢ κοινὸν τῶν Βοσπορανῶν. Συνίστατο δὲ τὸ βασιλεῖον τοῦτο ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν ἀποικιῶν (τῶν Μιλησίων) τῶν κειμένων ἐπὶ τῆς Χερσονήσου Κιμμερίας (τῆς Ταυρικῆς) καὶ τῶν πέριξ παραλίων. Ἐπειδὴ δὲ ἐν ταῖς ἀποικίαις ταύταις ἦσαν καὶ Ἀθηναῖοι, αὐταὶ συνεδέοντο μετὰ τῶν Ἀθηναίων φιλικῶς. Πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου τούτου ἦτο τότε τὸ Ποντικίαιον (νῦν Κέρτς). — ἐξέπεμψεν. ὁ πατὴρ τοῦ Μαντιθέου, πλούσιος ἀριστοκρατικὸς συνδεόμενος μετὰ τοῦ βασιλέως τοῦ Πόντου Σατύρου, ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν τοὺς υἱοὺς του κατὰ τὴν ἀναρχίαν τῶν 30 (404-403) πρὸς ἀσφάλειαν. τῶν τειχῶν. Ἡ καθαίρεσις τῶν τειχῶν τῶν Ἀθηνῶν ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Λυσάνδρου τῷ 404 ὑπὸ τὸν ἦχον τῶν αὐλῶν (Ξενοφ. Ἑλλην. Β' β' 23). **μεθισταμ. τῆς πολιτείας.** Ἡ μεταβολὴ τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος τῶν

Ἀθηνῶν εἰς ἀριστοκρατικὸν ἢ μᾶλλον εἰς τυραννικὸν ἐγένετο ἐν Ἀθήναις τῷ 404 ὀλίγον μετὰ τὴν τῶν τειχῶν καθαίρεσιν καὶ τὴν ἐγκατάστασιν τῶν τριάκοντα (ιδὲ καὶ § 3)· πρβλ. Ξενοφ. Ἑλλην. Β' γ' 11 καὶ ἐξῆς. ἀπὸ Φυλῆς· Δισκοῦσης τῆς τυραννικῆς ἀρχῆς τῶν 30 πολλοὶ ἐξόριστοι Ἀθηναῖοι ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Θρασυβούλου κατέλαβον τὴν Φυλὴν (Ξενοφ. Ἑλλην. Β' δ' 2), φρούριον ὄχυρόν τῆς Ἀττικῆς⁽¹⁾ παρὰ τὰ ὄρια τῆς Βοιωτίας, ἐκεῖθεν δ' οὐξ ἐθέντες καὶ νικῆσαντες τοὺς ἐπιτεθέντας ὀπαδοὺς τῶν 30 κατέλαβον τὴν Μουνηγίαν τοῦ Πειραιῶς (Ἑλλην. Β' δ' 10). Νικῆσαντες δ' ἐκεῖ τοὺς 30 ἀνέβησαν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ κατέλυσαν τὴν ἀρχὴν αὐτῶν καταφυγόντων εἰς Ἐλευσίνα καὶ ἐκεῖθεν διαλυθέντων (Ἑλλην. Β' δ' 24). Ἡ κατάλυσις τῶν 30 ἐγένετο μετὰ 8μηνον τυραννίαν, ἤτοι τὸν 7βριον τοῦ 403. [*Ἔρωτ. Ποία εἶναι ἡ ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφωρὰ τῶν Ἀθηναίων; Τί ἦτο ὁ Σάτυρος καὶ τί ὁ Πόντος; Πότε ἐστάλη εἰς Πόντον ὁ Μαντιθεὸς καὶ διατί; Πότε καθρέθησαν τὰ τεῖχη τῶν Ἀθηνῶν καὶ πότε ἀνετρέπη ἡ δημοκρατία; Τί εἶναι ἡ Φυλὴ καὶ τί συνέβη ἐν αὐτῇ ἐπὶ τῶν 30; Πότε κατελύθησαν οἱ 30 καὶ ποῦ κατέφυγον;*].

ΚΑΛΛΟ·ΞΕΕΤ ΣΙΣ. Ἡ πρώτη αὕτη ἀπόδειξις τοῦ Μαντιθ. πιστουμένη ὑπὸ ἱστορικῶν γεγονότων εἶναι ἀναμφισβήτητος.

Εἰπὲ τὸ νόημα τῆς § ταύτης.

§ 3. Ἀδύνατος ἡ εἰς τὴν διοίκησιν τῶν 30 συμμετοχὴ τοῦ Μαντ.

ΛΞΞ-ΦΡΑΣ. εἰκὸς εἶσιν = εἶναι φυσικόν, εὐλογον, πιθανόν. καιρὸς = κακὴ περίστασις (κατάστασις τῶν πραγμάτων). ἀλλότριος = ξένος. ἀποδημῶ = εἶμαι ἢ διατρίβω ἐν τῇ ξένῃ (πρβλ. ἐπιδημῶ § 4) — ἐξαμαρτάνω = ἀμαρτημά (ἔγκλημά) τι πράττω, εἶμαι ἔνοχος. μεταδιδωμί τινί τινος = μεταδίδω εἰς τινά τι. ἡ ποίτιεα = ἡ ἀρχή, τὸ ἀξίωμα, ἡ διοίκησις, ἡ συμμετοχὴ εἰς τὴν διοίκησιν τῶν πραγμάτων. ἀτιμάζω τινὰ = δὲν τιμῶ ἢ στερεῶ τινὰ τῆς τιμῆς = μεταχειρίζομαι τινὰ περιφρονητικῶς. συγκαταλύω τι = μετὰ τινος ἄλλου καταλύω (= καταργῶ) τι, ἤτοι βοηθῶ τινὰ εἰς τὴν κατάλυσιν (πολιτεύματός) τινος.

ΣΥΝΤΑΞ-ΕΡΜΗΝ. οὔτε εἰκὸς ἦν· οὔτε φαίνονται ἔχοντες, ὥστε μεταδιδόναι· ἀλλ' ἠτιμάζον. = αἱ 3 κύρια προτάσεις. ἡμᾶς ὑποκ. τοῦ ἐπιθυμεῖν. διατί κατ' αἰτιατικὴν (Σ. § 449 β'); ἡμᾶς ἐπιθυμεῖν. ὑποκ. τοῦ ἀπροσώπου εἰκὸς ἦν (Σ. § 470) = τὸ ἐπιθυμεῖν ἡμᾶς οὐκ ἦν εἰκὸς = τὸ νὰ ἐπιθυμῶμεν ἡμεῖς δὲν ἦτο φυσικόν = δὲν ἦτο φυσικόν νὰ ἐπιθυμῶμεν ἡμεῖς. τὸ δὲ μετέχειν ἀντικ. τοῦ ἐπιθυμεῖν. τῶν ἀλλοτρίων κινδ. ἀντικ. τοῦ μετέχειν. διατί κατὰ γενικὴν; ἀφιγμένους = σύνταξιν τῷ ἡμᾶς. Ἡ μετοχ.

(1) Ἡ Φυλὴ ἦτο καὶ δῆμος τῆς Ἀττικῆς ἀνήκων εἰς τὴν Οἰνηίδα φυλὴν.

εἶναι μᾶλλον αἰτιολογ. εἰς τὸ οὐκ εἰκόδες ἦν ἐπιθυμεῖν ἢ χρονική= Καὶ τῇ ἀληθείᾳ οὔτε ἡμεῖς (ἐγὼ καὶ ὁ ἀδελφός μου) ἦτο φυσικόν, ἐπειδὴ εἶχομεν ἔλθει εἰς τοιαύτην κακὴν περίστασιν, νὰ ἐπιθυμῶμεν νὰ λαμβάνωμεν μέρος εἰς ξένους κινδύνους. *ἐκείνοι* = δηλ. οἱ 30. *φαίνονται ἔχοντες* = φανερά ἔχουσιν = εἶναι φανερόν ὅτι ἔχουσι = βεβαίως ἔχουσιν. *ὥστε μεταδίδοναι* ἢ κατ' ἀπαρμύματον συμπερασματικὴ πρότασις (Σ. § 415 β') σημαίνει τὸ δυνατόν ἐπακολούθημα = ὥστε νὰ (δύνανται νὰ) μεταδίδωσι εἶναι δὲ σχεδὸν ἐπεξήγησης τοῦ τοιαύτην... ὡς εἰ ἔλεγεν = οὕτω διανοοῦμενοι ὥστε... *τοῖς ἀποδημ. - τοῖς μὴ ἔξαμ. τῆς πολιτείας* ἀντικείμε. τοῦ μεταδίδοναι (ἰδὲ τὴν σύνταξιν τοῦ ρήματος) = ὥστε καὶ εἰς τοὺς ἀπουσιάζοντας ἐξ Ἀθηνῶν (ἐπὶ τῶν 30) καὶ μηδὲν ἐνόχους (μηδὲν ἀμάρτημα διατρέξαντας κατὰ τῆς δημοκρατίας καὶ ὑπὲρ τῶν 30) νὰ δίδωσι διοίκησιν (ἀγαθὰ τῆς διοικήσεως εἴτε ἀξιώματα ἐν τῇ διοίκησει) = ὥστε νὰ ἐπιτρέπωσι καὶ εἰς τοὺς ἀποδημοῦντας τότε νὰ λαμβάνωσι μέρος εἰς τὴν διοίκησιν τῶν κοινῶν. Τὸ *ἀ καὶ* εἶναι προσθετικόν = ὅχι μόνον εἰς τοὺς παρόντας (συνεργάτας των) νὰ δίδωσιν ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἀποδημοῦντας ἀκόμη. Τὸ β' καὶ συνδέει τὸ ἀποδημοῦσι καὶ μὴ ἔξαμαρτάνουσι. *ἀλλὰ μᾶλλον* = ἀλλὰ τοῦναντίον, δηλ. οὐ μόνον δὲν ἔδιδον ἀξιώματα εἰς τοὺς ἀποδημοῦντας ἀλλὰ καὶ ἠτιμάζον (= ἐστέρουν τῆς πολιτείας) καὶ τοὺς μετ' αὐτῶν (τῶν 30) καταργήσαντας τὸ δημοκρατ. πολίτευμα, ἦτοι τοὺς συνεργάτας καὶ συντρόφους των εἰς τὴν κατὰλυσιν τῆς δημοκρατίας. [*Συμπλήρωσον τὰς προτ. ὄδε. Διατί οὐκ ἦν εἰκὸς ἡμᾶς ἐπιθυμεῖν; Τί οὐκ ἦν εἰκὸς ἡμᾶς ἐπιθυμεῖν; Τί φαίνονται ἐκείνοι; Ἐκείνοι φαίνονται ἔχοντες τοιαύτην γνώμην ὥστε ποῶν νὰ εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα;*].

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ. Φυσικὴ ἦτο ἡ ἀπὸ ξένων κινδύνων ἀποχὴ ἡμῶν. Βεβαίως οἱ 30 δὲν θὰ ἔδιδον ἀξίωμα εἰς τοὺς ἀπόντας. Ἀλλὰ τοῦναντίον ἀφήρουν αὐτὰ καὶ ἀπὸ τῶν συντρόφων αὐτῶν.

ΠΡΟΣΩΠ.- ΠΡΑΓΜ. εἰς τοιαῦτον καιρόν. ὁ Μαντίθεος μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του ἐπέστρεψαν εἰς Ἀθήνας κατὰ τὰς ἀνωμάλους καὶ κρισίμους ἡμέρας, καθ' ἃς ὁ Θρασύβουλος καὶ οἱ ὀπαδοὶ του νικῆσαντες ἐν Φυλῇ τοὺς 30 ἠπεύλουν νὰ καταλάβωσι τὸν Πειραιᾶ καὶ εἶχεν ἀρχίσει ὁ ἀνταγωνισμὸς μετὰξὺ τῶν ἐξ ἄστεως καὶ τῶν ἐκ Πειραιῶς. Τοῦτο ἐγένετο κατὰ τὰς ἀρχὰς 7 θρίου τοῦ 403. — *ἀλλοτρίων κινδύνων.* Οἱ ξένοι διὰ τὸν Μαντίθεον κίνδυνον οὔτοι ἦσαν οἱ κίνδυνοι οὐδ' οἱ 30 διέτρεχον κατὰ τὴν ἐν Μοινηχίᾳ (τοῦ Πειραιῶς) μάχην πρὸς τὸν Θρασύβουλον καὶ τοὺς ὀπαδοὺς του. Ἐν αὐτῇ ἔλαβον μέρος ὑπὲρ τῶν 30 καὶ οἱ τότε ἵππεῖς Ἀθηναῖοι. Φαίνεται δ' ὅτι οἱ κατήγοροι τοῦ Μαντιθ. διὰ τῆς ἀ' κατηγορίας των, ὅτι ὁ Μαντίθεος ἵππευσεν ἐπὶ τῶν 30 (§ 3 καὶ 1), ἐνόουν ὅτι ἵππευε κατὰ τὴν μάχην ταύτην τῆς Μοινηχίας. *μηδὲν ἔξαμαρτάνουσι.* Οἱ 30 θὰ ἦσαν ἀνόητοι βεβαίως ἂν ἔδιδον θέσεις

καὶ ἀξιώματα εἰς ἀνθρώπους ἀπόντας καὶ μηδεμίαν ὑπηρεσίαν προσενεγκόν-
 τας αὐτοῖς, ὡς ἦτο καὶ ὁ Μαντίθεος. Οὐδὲ δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι οἱ 30 ἔσπευ-
 σαν νὰ παραιοτηθῶσι τὸν Μαντίθεον μόνις ἐπανελθόντα ἐκ τοῦ Πόντου
 (πένθ' ἡμέρας πρότερον § 4) καὶ νὰ δώσωσιν αὐτῷ διοικήσιν τινα, διότι ὁ
 Μαντίθ., ὅστις ἐπὶ πολλοὺς μῆνας διετέλει ἐξορίστος ἐν Πόντῳ, δὲν θὰ ἐδέχετο
 τοῦτο τότε ὅτε οἱ 30 ἤρχισαν νὰ νικῶνται Ἄν ἤθελε ἠδύνατο νὰ πράξῃ
 τοῦτο πολὺ πρότερον ἐπὶ τῆς ἰσχύος τῶν 30. *τῆς πολιτείας*. Τοῦτο κυρίως
 σημαίνει ἐγγραφὴν ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν τρισηλίων (ἐν ᾧ οἱ 30 εἶχον
 ἐγγράφει τοὺς ὀπαδοὺς των). *ἀλλὰ μᾶλλον ἠτίμαζον*. Οἱ 30 τόσον ἄπληστοι
 καὶ σκληροὶ ἦσαν ὥστε πολλάκις εἴτε ἐξ ἀπληστίας εἴτε ἐξ ἀλογίστου ἐγωϊσμοῦ
 μετεχειρίζοντο σκληρῶς καὶ ἀπανθρώπως καὶ πολλοὺς ἐκ τῶν ὁμοφρόνων
 ὀπαδῶν των, ἄλλους δὲ καὶ ἐφόνευον, ὡς τὸν συνάρχοντα αὐτῶν Θηραμένη
 καὶ ἄλλους (Ξενοφ. Ἑλλην. Β' γ' 50-τέλους). *τοὺς συγκαταλύσαντας* ἐννοεῖ
 τὸν Θηραμένην καὶ τοὺς φίλους του, οὔτινες μείναντες ἐν Ἀθήναις συνειργά-
 σθησαν μετὰ τῶν 30 εἰς τὴν κατάλυσιν τοῦ δημοκρ. πολιτεύματος ἐν ἀντι-
 θέσει πρὸς τοὺς ἀποδημοῦντας καὶ μηδὲν ἐξεμαρτάνοντας
Γ' Ερωτ. Πότε ὁ Μαντίθεος ἐπαῆλθεν εἰς Ἀθήνας ἐκ τοῦ Πόντου; Ὑπὸ ποίας
περιστάσεως διετέλουν τότε οἱ 30; Ποῖον κίνδυνον εἰετρεχον τότε οἱ 30 καὶ
ὑπὸ τίνων; Ἦτο δυνατόν νὰ λάβῃ μέρος τότε εἰς τὴν διοίκησιν τῶν 30 ὁ
Μαντ. καὶ διατ; Πῶς ἐφέροντο οἱ 30 καὶ πρὸς τοὺς φίλους των;]

ΚΑΛΛΙΛΟΓ.-ΞΕΕΤ ΣΙΣ. Ὁ Μαντίθεος ἐπανελθὼν εἰς Ἀθήνας ἐν
 ἡμέραις ἀνωμάλοις καὶ κρίσιμοις δὲν ἦτο πιθανὸν νὰ συμμετάσχη τῆς διοι-
 κήσεως τῶν 30. Τὸ ἀπίθανον τοῦτο ἐνισχύει ἡ ἀπληστία, φιλαρχία καὶ ὁμό-
 της τῶν 30. Καὶ αἱ ἀποδείξεις αὗται εἶναι πειστικαί. Παραστήρησον ὅτι εἰ
 καὶ ὑπέσχετο ὁ ῥήτωρ ἐν § 3 ὅτι θὰ ἀποδείξῃ 1) ὅτι δὲν ἔπλευσε καὶ 2) ὅτι
 δὲν μετέσχε τῆς τότε πολιτείας, ὅμως ἀποδεικνύει πρῶτον τὸ δεῦτερον καὶ
 εἶτα τὸ πρῶτον.

ΔΙΔΑΓΜ. Τί διδασκόμεθα ἐκ τῆς διαγωγῆς τῶν 30; [*Εἰπὲ τὸ νόημα*].

§ 6. Μωρὰ ἢ ἀπόδειξις τῆς κατηγορίας τοῦ Μαντιθέου.

ΛΕΞ.-ΦΡΑΣ. τὸ *σανίδιον* = πίναις μικρὸς χερσωματισμένος. *σκο-
 π(έ)ω* = παρατηρῶ, ἐξετάζω, κρίνω. *εὐηθες* = ἀπλοῦν, ἀνόητον, μωρὸν. *δομο-
 λογ(έ)ω* = ὁμολογῶ, παραδέχομαι. *ἐνεισιν* = ἐνυπάρχουσι, περιέχονται ἐν τι-
 νῶ ἀναφέρονται. *ἐνιοι* = τινές. *ἀπιδημῶ* § 5. — *ἐλεγχος* = δοκιμασία (§ 1, ἐξέλεγχις)
 ἀπόδειξις. *κατέρχομαι* (κάθοδος) = ἐπανερχομαι ἐκ τῆς ἐξορίας εἰς τὴν πατρίδα
 μου. Λέγεται ἐπὶ τῶν φυγάδων (ἐξορίστων). Πρὸβλ. καὶ *κατάγειν, κατιέ-
 ναι, φεύγειν, ἐξβαλλεῖν, κάθοδος φυγάδων, φιφίζομαι* = διά

ψηφοφορίας ἀποφασίζω (δίδω τὴν ψήφον μου ἴτοι τὴν γνώμην μου) = διατάσσω· τὸ δὲ ψήφίζω = ἀριθμῶ μὲ ψήφους, λογορρίζω. ἀποφέρω (ἀπὴνεγκον-ἀπενήνοχα) = ὀνομάζω ἢ ὀνομασιὶ δηλῶ, ἀναγγέλλω ἢ ἀναφέρω τι εἰς προϋσταμένην ἀρχήν. κατὰστασις = ἐπιχορήγησις, προκαταβολή. ἀναπράττω = εἰσπράττω πάλιν (παίρνω, πίσω).

ΣΥΝΤΑΞ. — ΕΡΜΗΝ. τοὺς ἱππεύσαντας. ἀντικ. τοῦ σκοπεῖν, οὗ ὑποκ. ἐννοεῖται τὸ τινά. σκοπεῖν. ὑποκ. τοῦ ἀπροσώπου εὐήθες ἐστιν = Τὸ σκοπεῖν... ἐστὶν εὐήθες = τὸ νὰ ἐξετάζη τις (νὰ εὐρη) ἐκ τοῦ σανιδίου τοὺς ὑπηρετήσαντας ὡς ἱππεῖς (ἐπὶ τῶν 30) εἶναι ἀνόητον πράγμα. ἐν τούτῳ δηλ. τῷ σανιδίῳ. τῶν ὁμολογούντων... = ἐκ τῶν παραδεχομένων. ἱππεύειν. παρατ. = ὅτι ἱππευόν. ἐκεῖνος (καθ' ἕλξιν ἐκ τοῦ ἔλεγχος) ἀντὶ ἐκεῖνο δὲ τὸ σανίδιον ἐστὶν ἔλεγχος... = ἡ ἐξῆς δὲ εἶναι ἀσφαλεστάτη ἀπόδειξις. ἐπειδὴ γὰρ κατήλθετε. Ἡ πρότασις ἐπεξηγεῖ τὸ ἐκεῖνος... = ὅτε δηλ. ἐπανήλθετε ἐκ τῆς ἐξορίας. τοὺς φυλάρχους ὑποκ. τοῦ ἀπενεγκεῖν, τὸ δὲ τοὺς ἱππεύσαντας ἀντικειμ. αὐτοῦ = ἐλάβετε τὴν ἀπόφασιν (= ἐδώσατε διαταγὴν) ὅπως οἱ φύλαρχοι ἀναφέρωσιν (εἰς τοὺς ἄρχοντας) ὀνομασιὶ τοὺς ὑπηρετήσαντας ὡς ἱππεῖς (ἐπὶ τῶν 30), ἴτοι νὰ ἀναφέρωσι τὰ ὀνόματα τῶν ὑπηρετησάντων εἰς τὸ ἱπικόν. ἴνα ἀναπράξητε = ἴνα εἰσπράξητε πάλιν (πάρετε πίσω). Τί προσδιορίζει ἡ τελικὴ πρότι; [Συμπλήρωσον τὰς προτ. ὧδε. Διατί εἶναι εὐήθες σκοπεῖν τινα τοὺς ἱππ. ἐκ τοῦ σανιδίου; Ποῖος δηλ. εἶναι μέγιστος ἔλεγχος; Πότε ἐψηφίσασθε; Τί ἐψηφίσασθε;].

ΠΕΡ ΕΧΟΜ. Μωρὸς ὁ ἐκ τοῦ σανιδίου ἔλεγχος τῶν ἱππευσάντων. Μέγιστος (τέλειος) ἔλεγχος εἶναι ὁ ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν φυλάρχων γινόμενος.

ΠΡΟΣΩΠ. — ΠΡΑΓΜ. ἐκ τοῦ σανιδίου. Τὸ σανίδιον τοῦτο ἴτο σανὶς ἀλληλιμμένη ἢ διὰ γύψου καὶ ἄρα λευκή (= λευκωμα) ἢ διὰ μείγματος κηροῦ καὶ πίσης· ἐχρησίμευε δὲ ἐπὶ τῶν 30, ὅπως γράφωσιν οὗτοι ἐπ' αὐτοῦ τὰ ὀνόματα τῶν ἐπὶ τῆς ἀρχῆς αὐτῶν ὑπηρετησάντων ὡς ἱππέων. Ἦτο δηλ. τὸ σανίδιον κατάλογος τῶν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῶν 30 ὑπαρχάντων ἱππέων. Ἄλλ' ὁ κατάλογος οὗτος ἴτο ἀμφιβόλου κύρους ἕνεκα τῆς εὐκολίας μεθ' ἧς ἠδύνατό τις ἀλλάσσειν τὰ ὀνόματα νὰ νοθεύσῃ αὐτόν. Ὅθεν οὐδεμίαν πίστιν ἠδύνατο νὰ παρέχη μετὰ τὴν ἐκδίωξιν τῶν 30, διότι ἐν μέρει μὲν ἴτο ἐσφαλμένος ἐν μέρει δὲ παραπεποιημένος. Διὸ οὐδεμίαν κατηγορίαν ἠδύνατο λογικῶς νὰ στηριχθῆ ἐπ' αὐτοῦ. Τοιοῦτον κατάλογον εἶχον καὶ αὐτοὶ οἱ 30 τὸν τῶν τρισηλίων καλούμενον, ἐν τῷ εἶχον ἐγγράφει τὰ ὀνόματα τῶν ὁμοφρόνων καὶ ὑποστηρικτῶν των. ἐγγεγραμμένοι. Ἐν τῷ σανιδίῳ ἦσαν ἐγγεγραμμένα ὀνόματα ἀνθρώπων ἀποδημιούντων κατὰ τὴν ἀναρχίαν (τὴν ἐποχὴν δηλ. τῶν 30) ἀντὶ τῶν ἐξαλειφθέντων ἐπίτηδες ὀνομάτων ἄλλων ἱππευσάντων τότε πράγματι. Τοῦτο ἐγένετο βεβαίως ὑπὸ τῶν ἐνδιαφερομένων. κατήλθετε. Ὁ Μαντιθ-

ἀπευθυνόμενος πρὸς τοὺς βουλευτὰς ἐννοεῖ δι' αὐτῶν πάντας τοὺς δημοκρατικούς καὶ δὴ τοὺς κυρίους αὐτῶν ἀντιπροσώπους δηλ. τὸν Θρασύβουλον καὶ τοὺς ὀπαδοὺς του, οἵτινες ἐπαγγέλιον καὶ ἀποκατεστάθησαν ἐν τῇ ἀρχῇ μετὰ τὴν τῶν 30 ἐκδίωξιν κατὰ τὸν 7βριον τοῦ 403. *τοὺς φυλάρχους*. Ἐν Ἀθήναις ἐξελέγοντο 10 φύλαρχοι (εἷς ἕξ ἐκάστης φυλῆς), οἵτινες ἐν καιρῷ πολέμου ἦσαν ὑποστράτηγοι τῶν 2 ἱππάρχων, ἧτοι τῶν ἀρχηγῶν τῶν ἱππέων. Κύριον δ' ἔργον εἶχον οἱ φύλαρχοι νὰ καταρτίξωσι τὸν κατάλογόν τῶν ἱππέων τῆς φυλῆς των καὶ νὰ παραδίδωσιν αὐτὸν εἰς τὸν δῆμον ἢ εἰς ὄρισμένον ἐπιτετραμμένον αὐτοῦ. πρβλ. Εἰσαγ. Ζ' καὶ § 7 οἱ σὺν δι κ ο ι).— *ἀπενεγκεῖν*. Μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς δημοκρατίας ἐν Ἀθήναις (τῷ 403) διὰ ψηφίσματος τοῦ δήμου ὑπεχρέωθησαν οἱ νέοι ἐκλεχθέντες τότε 10 φύλαρχοι νὰ γράψωσιν ἕκαστος ἐν ἰδίῳ καταλόγῳ πάντας τοὺς εἰς τὴν φυλὴν του ἀνήκοντας ἱππεῖς τοὺς ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῶν τριάνοντα διατελέσαντας, ἀνεξαρτήτως τοῦ χρόνου τῆς κατατάξεως αὐτῶν (τοῦ ἂν δηλ. εἶχον καταταχθῆ εἰς τὸ ἱπικὸν πρὸ τῶν 30 ἢ ἐπ' αὐτῶν). Ὁ κατάλογος οὗτος εἶχε κῆρος ἀπόλυτον, διότι ἐγένετο ὑπ' ἰδίων ἀτομικῆν εὐθύνην τῶν φυλάρχων. *τὰς καταστάσεις*. Οἱ πλοῦσοι ἀριστοκρατικοὶ ὑποχρεούμενοι νὰ τρέφωσι πολεμικὸν ἵππον κατειάσσοντο εἰς τὸ ἱπικὸν στρατευόμενοι. Εἰς ἕκαστον τοῦτον εἰσερχόμενον εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἱππέων καὶ ἅμα τῇ ὀρκωμοσίᾳ αὐτοῦ ἐδίδοτο χρηματικόν τι ποσὸν πρὸς ἐξοπλισμὸν τοῦ ἵππου καὶ διατήρησιν αὐτοῦ. Τὰ χρήματα ταῦτα ἐκαλοῦντο *κατάστασις* (ἐπιχορηγήσις προκαταβολή) ἐφάπαξ διδομένη. *ἀναπρόξνηε*. Ἡ κατάστασησιν συνήθως ἀπεδίδοτο ἐν τέλει τῆς ὑπηρεσίας ἐκάστου ἱππέως. Ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ ἐπὶ τῶν 30 ἱππεῖς ὑπηρετήσαν τοὺς 50 ἐπὶ βλάβῃ τῶν συμφερόντων τῆς δημοκρατίας τ. ἔ. προδοτικῶς, αὕτη μετὰ τὴν παλινόρθωσιν αὐτῆς καὶ τὴν ἐκδίωξιν τῶν 30 ἐπέβαλεν εἰς τοὺς ἱππεῖς τούτους εὐθύς τὴν ἐπιστροφὴν τῆς δοθείσης αὐτοῖς ἐπιχορηγήσεως ὡς τιμωρίαν κατ' αὐτῶν διὰ τὴν διαγωγὴν των. [*Ἐρωτ. Τί γνωρίζεις περὶ σανιδίου ; Πότε ἐγένετο ἡ ἐπάνοδος τῶν ἐξορίστων (Θρασύβουλον κλπ.) καὶ ἡ ἀποκατάστασις τῆς δημοκρατίας ; Τί γνωρίζεις περὶ φυλάρχων ; Εἰς τίνα ὑποχρέωσιν ὑπεβλήθησαν οἱ φύλαρχοι μετὰ τὴν παλινόρθωσιν ; Εἶχον κῆρος οἱ κατάλογοι τῶν φυλάρχων ; Τί ἦτο ἡ κατάστασησιν καὶ πότε ἐπιστρέφετο αὕτη ;*].

ΚΑΛΛΙΛΟΓ.-ΕΞΕΤΑΣΙΣ. Τὸ νὰ χαρακτηρίσῃ ὁ κατηγορούμενος τὴν ἐκ τοῦ σανιδίου ἐξέτασιν τῆς κατηγορίας ὡς εὐήθειαν εἶναι μὲν ζωηρόν καὶ ἀπρεπές, ἀλλ' εἶναι πολὺ τεχνικὸν καὶ πειστικόν. Ἀντιθέτως πρὸς τὸ ἄκυρον τοῦ σανιδίου ἐξαίρεται τὸ ἔγκυρον τοῦ καταλόγου τῶν φυλάρχων. Τούτων δ' ἀποδεικνυόμενον κατωτέρω προκύπτει φανερόν τὸ δίκαιον τοῦ κατηγορουμένου καὶ ψευδὴς ἡ κατηγορία. Ἐν ᾧ περὶ τῆς ἀποδημίας καὶ τῆς ἀποχῆς του ἀπὸ τῆς τῆς τότε πολιτείας συντόμως ὠμίλησε (§ 4 καὶ 5), διότι τὸ πρᾶγμα ἦτο ἀπλοῦ-

στερον, περί τοῦ ὅτι δὲν ἴππευσεν ὁμίλει διὰ μακρῶν (§ 6-9), διότι τὸ πρῶγμα εἶναι σπουδαιότερον ἔνεκα τῆς κατὰ τῶν ἱππέων γενικῆς τότε κατακραυγῆς.

ΔΙΔΑΓΜ. Παρατήρησον μέχρι τίνος φθάνει τὸ θάρρος τοῦ κατηγορουμένου αἰσθανομένου τὸ δίκαιόν του. (πρβλ. καὶ § 3). Τί μᾶς διδάσκει τοῦτο :

Εἰπὲ τὸ νόημα τῆς § ταύτης.

§ 7. Ὁ κατάλογος τῶν φυλάρχων εἶναι ἀξιόπιστος καὶ οὐχὶ τὸ σανίδιον.

ΛΕΞ.-ΦΡΑΣ. ἀποφέρομαι (ἀπηνέχθην) ἰδ. § 6. πράττωμαι. παθ. τοῦ π ρ ἄ τ τ ω = εἰσπράττω (§ 6 ἀναπράττω) = ὑποβάλλομαι εἰς πληρωμὴν. **ζημι-οῦμαι** (ζημία = πρόστιμον) = τιμωροῦμαι διὰ προστίμου. **τὰ γράμματα** = ὁ κατάλογος.

ΣΥΝΤΑΞ.-ΕΡΜΗΝ. τοῖνυν δηλοῖ τὸ συμπέρασμα τῶν ἐν τῇ προηγουμένῃ §. — ἀποδείξειεν ἄν. Τί εὐκτικ. εἶναι (Σ. § 279); ἀπενεχθέντα-παραδοθέντα-πραχθέντα (ἐμὲ) κατηγορημ. μετοχαὶ ἐξαρτώμεναι ἐκ τοῦ ἀποδείξειεν ἄν = οὐδεὶς λοιπὸν δύναται νὰ ἀποδείξῃ οὔτε ὅτι ἐγὼ ἀνηγγέλθην (ἐδηλώθη τὸ ὄνομά μου) ὑπὸ τῶν φυλάρχων, οὔτε ὅτι παρεδόθην εἰς τοὺς συνδίκους, οὔτε ὅτι ὑπεβλήθην εἰς ἐπιστροφὴν τῆς καταστάσεως (ὅτι οἱ σύνδικοι εἰσεπραξάν παρ' ἐμοῦ τὴν κατάστασιν). **καίτοι** ῥάδιον (ἔστι) = καὶ βεβαίως εἶναι εὐκόλον εἰς πάντας νὰ γνωρίσωσι τοῦτο... Τὸ γνῶναι εἶναι ὑποκ. τοῦ ἀπροσώπου ῥ ἄ δ ἰ ἄ ν ἔ σ τ ι. τὸ δὲ τοῦτο ἀντικ. τοῦ γνῶναι ἢ δὲ εἰδικ. πρὸτ. ὅ τ ι ἄ ν α γ κ. ἦν εἶναι ἐπεξηγήσις τοῦ τ ο ῦ τ ο. **εἰ μὴ ἀποδείξειαν** ὑπόθεσις ἥς ἀπόδοσις τὸ ἀ ν α γ κ α ἰ ο ν ἦ ν ζ η μ ι ο ῦ σ θ α ι, τὸ δὲ τοῖς φυλάρχοις δοτ. προσωπ. εἰς τὸ ἀ ν α γ κ α ἰ ο ν ἦ ν. **τοὺς ἔχοντας** = τοὺς εἰληφότας = ἐκείνους οἵτινες εἶχον λάβει. Τὸ ἔ χ ω = εἴληφα (Σ. § 259). **αὐτοῖς**. ὑποκ. τοῦ ζ η μ ι ο ῦ σ θ α ι τεθὲν κατὰ δοτικὴν (ἀντὶ κατ' αἰτιατ.) ἵνα συμφωνήσῃ τῷ φ υ λ ἄ ρ χ ο ι ς εἰς ὁ ἀναφέρεται, ἀντιτίθεται δὲ τῷ τ ο ῦ ς ἔ χ ο ν τ α ς... τὸ δὲ ζ η μ ι ο ῦ σ θ α ι εἶναι ὑποκ. τοῦ ἀ ν α γ κ α ἰ ο ν ἦ ν = ὅτι δηλ. ἦτο ἀναγκαῖον εἰς τοὺς φυλάρχους νὰ τιμωρῶνται αὐτοὶ διὰ προστίμου, ἐὰν δὲν ἤθελον παρουσιάσει (φανερῶσει) τοὺς ἔχοντας (λάβει) τὴν ἐπιχορήγησιν (τὴν χρηματικὴν προκαταβολὴν τοῦ ἱππέως) = ὅτι κατ' ἀνάγκην θὰ ἐτιμωροῦντο οἱ φύλαρχοι ἂν δὲν ἠδύναντο νὰ καταστήσωσι φανεροὺς πάντας ἀνεξαιρέτως τοὺς λαβόντας (ἐπὶ τῶν 30) τὴν χρηματ. ἐπιχορήγησιν δηλ. τοὺς ἱππεύσαστας ἐπὶ τῶν 30. — ὥστε πιστεύετε ἂν πολὺ δικαιότερον. Τὸ δυνατόν συμπέρασμα τῆς ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει (ῥάδιόν ἐστι γνῶναι ὅτι...) πράξεως = ὥστε πολὺ δικαιότερον δύνασθε νὰ πιστεύητε εἰς ἐκεῖνα τὰ γράμματα (δηλ. τοὺς καταλόγους τῶν φυλάρχων) ἢ εἰς ταῦτα (ἐνν. τὰ γράμματα δηλ. τὸ σανίδιον). Λέγει ἔ κ ε ἰ ν ο ἶ ς διότι δὲν εὐρίσκεται ἐν τῇ βουλή ὁ

κατάλογος τῶν φυλάρχων εἶτε διότι ὁ κατηγορος ἀπεισιώπησεν αὐτόν, λέγει δὲ τ ο ὕ τ ο ι ς, διότι φαίνεται ὅτι τὸ σανίδιον ἦτο ἀνηρτημένον ἐκεῖ ἐν τῇ βουλῇ, εἶτε διότι περὶ τούτου ἔχει γίνεαι ἀνωτέρω ἐκτενέστερος λόγος. Πότε μετεχειρίζοντο οἱ ἀρχαῖοι τὴν ο ὕ τ ο ς καὶ πότε τὴν ἐκεῖνος. (Σ. § 297) ; ἢ **τούτοις**, β' ὄρος τῆς συγκρίσεως ἕνεκα τοῦ δι κ α ι ὀ τ ε ρ ο ν. **ἐκ τούτων** ἐνν. τῶν γραμμάτων δηλ. ἐκ τοῦ σανιδίου (καὶ ἐπὶ τοῦ σανιδίου ἦσαν γράμματα ὅπως καὶ ἐν τῷ καταλόγῳ). Τὸ τ ο ὕ τ ω ν ἀναφέρεται εἰς τὸ ἐγγύτερον τούτοις (τῷ σανιδίῳ) τὸ δὲ ἐ ν ἐ κ εῖ ν ο ι ς εἰς τὸ ἀπωτέρω γράμμασι. **ῥάδιον ἦν τῷ βουλομ. ἐξαλειφθ.**—εὐκόλον ἦτο εἰς τὸν θέλοντα νὰ ἐξαλειφθῆ εἶτε νὰ ἐξαλείψῃ τὸ ὄνομά του. Ἡ δοτ. εἶναι προσωπικὴ εἰς τὸ ῥ ᾶ δ ι ο ν ἦ ν καὶ ὑποκείμεν. εἰς τὸ ἐ ξ α λ ε ι φ θ ἦ ν α ι. **τούς** ἰππιύσανι. ὑποκ. τοῦ ἀ π ε ν ε χ θ ἦ ν α ι, ὅπερ ὑποκ. τοῦ ἀ ν α γ κ α ῖ ο ν ἦ ν—ἐντὸς δ' ἐκεῖνου (τοῦ καταλόγου τῶν φυλάρχων) ἦτο ἀναγκαῖον πάντες οἱ ὑπηρετήσαντες ὡς ἰππεῖς (ἐπὶ τῶν 30) νὰ καταγραφῶσιν (ὀνομαστί) ὑπὸ τῶν φυλάρχων καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν νὰναγγελθῶσιν εἰς τὸν δῆμον. Τὸ ἀ ν α γ κ α ῖ ο ν ἔχει πολλὴν δύναμιν ἐνταῦθα ἀντιτιθέμενον τῷ ῥ ᾶ δ ι ο ν. [**Σὺμπλήρωσ. τὰς προτ. ὧδε. Τί οὐδεὶς ἂν ἀποδείξειεν ; Διατί οὐ παραδοθέντα τοῖς συνδίκους ; Ποῖον τοῦτο ῥάδιον ἐστὶ γνῶναι ; Ὑπὸ τίνα προϋπόθεσιν ἀναγκαῖον ἦν τοῖς φυλάρχ. ζημιῶσθαι ; Ῥάδιον ἐστὶ γνῶναι δι...οὕτως ὥστε ποῖον νὰ δύναται νὰ εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα ; Διατί πιστεύετε ἂν δικαιότερον ἐκεῖνοις ἢ τούτοις ;].**

ΠΕΡΙΕΧΟΜ. Ἀδύνατος ἢ ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν φυλάρχων ἀπόδειξις ἐνοχῆς τοῦ κατηγορουμένου. Εὐἀπόδεικτον τὸ κῆρος τοῦ καταλόγου τούτου ἐκ τῆς ἀτομικῆς εὐθύνης τῶν φυλάρχων. Τὸ ἔγκυρον καὶ ἀσφαλές τοῦ καταλόγου τῶν φυλάρχων καὶ τὸ ἄκυρον καὶ ἐπισφαλές τοῦ σανιδίου διὰ τὸ εὐκόλον τῆς νοθεύσεως.

ΡΟΣΩΠ-ΠΡΑΓΜ. ἀπενεχθέντα. ἰδὲ ἐν § 6 ἀ π ε ν ε χ θ ε ῖ ν. **ουλαρχων** § 6.—**τοῖς συνδίκους.** Οἱ σ ὄ ν δ ι κ ο ι ἐν Ἀθήναις μετὰ τὴν κατάλυσιν τῶν 30 εἶχον καθήκον νὰ συλλέγωσι τὰ χρηματικὰ πρόστιμα τῶν τιμωρηθέντων πολιτῶν ὑπὲρ τοῦ δημοσίου ταμείου διὰ δὲ τοὺς μὴ πληρώνοντας ταῦτα συνελάμβανον ὡς ὑπολόγους τοὺς φυλάρχους αὐτῶν. Πρὸς τούτοις οἱ σύνδικοι ἐδίκαζον ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τῶν ἡλιαστῶν καὶ πᾶσαν δίκην ἀφορῶσαν εἰς τὰς δημεύσεις, ἐν γένει δὲ ἐπέβλεπον πᾶσαν οἰκονομικὴν ἀπαίτησιν τοῦ δήμου. πρβλ. τοὺς νῦν εισπράκτορας, ταμίας καὶ ἐφόρους. **κατάστασιν πραχθέντα.** ἰδὲ § 6. Περὶ 3 πρόκειται ἐνταῦθα 1) δὲν ἀνηγγέλθη τὸ ὄνομά του εἰς τὸν δῆμον ὑπὸ τοῦ φυλάρχου, 2) δὲν παρεδόθη εἰς τοὺς συνδίκους καὶ 3) οἱ σύνδ. δὲν εἰσέπραξαν παρ' αὐτοῦ τὴν κατάστασιν **τούς ἔχοντας ζημιῶσθαι.** Πάντας ἀνεξαιρέτως ἐκεῖνους, οἵτινες εἶχον λάβει πρὸ τῶν 30 τὴν χρηματικὴν ἐπιχορήγησιν, διετάχθησαν οἱ φυλάρχοι εὐθὺς μετὰ τὴν

παλινοζήθωσιν νὰ καταγράψωσιν ἐν καταλόγῳ ὑπ' ἰδίαν αὐτῶν εὐθύνην. Διὰ πᾶσαν δὲ οἰανδήποτε καὶ ὅπωςδῆποτε παράλειψιν ἢ διὰ πᾶν σφάλμα των οἱ φύλαρχοι ἦσαν ἀτομικῶς ἰπλόλογοι, ὡς σήμερον οἱ ταμίαι ὑποχρεούμενοι νὰ πληρώνωσι τὸ ἔλλειπον ἐκ τῶν ἰδίων χρημάτων. **δικαιότερον πιστεύετε.** Διότι ὁ μὲν κατάλογος τῶν φυλάρχων ἦτο ἀναμφισβητήτου κύρους, ὁ δὲ κατάλογος τοῦ σανιδίου τὸναντίον εἶχε νοθευθῆ. **ἐκείνοις τοῖς γράμμ.** Ἐννοεῖ τὸν ὑπὸ τῶν φυλάρχων παραδοθέντα τοῖς ἄρχουσι κατάλογον, ἐν ᾧ ἦσαν καὶ τὰ πρακτικὰ τῶν ἀναπράξεων καὶ τὰ ὀνόματα τῶν πραχθέντων τὰς καταστάσεις, ὅπως σήμερον εἰς τὰ μ η τ ρ ω α. Ὁ κατάλογος οὗτος δὲν ἦτο εὐκολον νὰ παραποιηθῆ, ὅπως τὸ σανίδιον ὅπερ εὗρισκετο πιθανῶς ἐν τῇ βουλευτηρίῳ καθὼς καὶ ὁ κατάλογος τῶν τρισηλίων (Ξεν. Ἑλλην. Β' γ' 51), ἴσως δὲ ἦτο ἐκτεθειμένον καὶ δημοσίῳ. **ἀναγκαῖον ἦν ἀπενεχθῆναι.** Τοῦτο συνέβαινεν ἔνεκα τῆς ἀτομικῆς εὐθύνῃς τῶν φυλάρχων, ἠναγκασμένων νὰ ἀναφέρωσι πάντα. [**Ἐρωτ.** Ἦτο ὁ Μαντίθεος ἐγγεγραμμένος ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν φυλάρχων ὡς ἰππεύσας; Τί ἦσαν οἱ σύνδικοι καὶ ποῖον τὸ ἔργον αὐτῶν; Σήμερον τίνας ἀσκοῦσι τὸ ἔργον ἐκείων; Εἶχε παραλάβει ὁ Μ. χρηματικὴν προκαταβολήν; Τί ὄφειλον νὰ πράξωσιν οἱ φύλαρχοι καὶ τίνα εὐθύνην εἶχον; Εἰς τίνα δημόσια ἔγγραφα ἔπρεπε νὰ δίδηται πίστις; Ἦσαν ἠναγκασμένοι οἱ φύλαρχοι νὰ καταγράψωσι πιστῶς πάντα τοὺς ἰππεύσαντας καὶ διατί;].

ΚΑΛΛΙΛΟΓ-ΕΞΕΤΑΣΙΣ. Ἀφ' οὗ ὁ Μαντίθ. δὲν ἦτο ἐγγεγραμμένος ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν φυλάρχων, ὅστις ἦτο ἀναμφισβητήτου κύρους, ἀλλ' ἐν τῷ σανιδίῳ, ὅπερ ἦτο νενοθευμένον, βεβαίως δὲν δύναται νὰ στηριχθῆ κατ' αὐτοῦ δικαία κατηγορία. Τὸ ἐπιχείρημα λογικὸν καὶ πειστικόν.

ΔΙΔΑΓΜ. Ὅταν τὰ πράγματα βοῶσιν οἱ λόγοι περιτιοί.

Εἰπὲ τὸ νόημα τῆς § ταύτης.

§ 8. Ἄν ἔππευεν ὁ Μαντίθεος βὰ ὠμολόγει τοῦτο.

ΛΕΞ-ΦΡΑΣ. ἔξαρκος=ὁ ἀρνούμενος. **κακῶς πάσχω**=κακοποιούμαι. πρβλ. τὰ κακῶς ποιῶ, εὐ πάσχω, εὐ ποιῶ. **δοκιμάζομαι** § 3. **βουλεύω** (ἀμετάβ.)=εἶμαι βουλευτής, συνεδριάζω ἐν τῇ βουλῇ. **ποιούμαι τὴν ἀπολογία**=ἀπολογοῦμαι. πρβλ. τὰ ποιούμαι πόλεμον=πολεμῶ, ποιούμαι μάχην=μάχομαι. κλπ.—**περιφανῶς**=φανερῶς (ὀλοφάνερα). **καταψεύδομαι τινος**=λέγω ψεῦδη (ψεύδομαι) κατὰ τινος. **ἀναβαίω** (ἐπὶ μαρτύρων καὶ ρητόρων)=ἀνέρχομαι εἰς τὸ βῆμα. **μαρτυρ(έ)ω**=χρησιμεύω ὡς (γίνομαι) μάρτυς.

ΣΥΝΤΑΞ.-ΕΡΜ.-Ν. ἔτι δέ. προσθήκη νέου λόγου εἰς τοὺς ἀνωτέρω ὡς καὶ διὰ τοῦ ἐν § 6 ἔπειτα δέ. εἴπερ ἴππ. οὐκ. ἂν ἦν ἔξαρκ. ὑποθετ.

πρωτ. (δ' εἶδους) σημαίνουσα τὸ ἀπραγματοποιήτον = ἐὰν ἤθελον ὑπηρετήσε, τότε ὡς ἱππεὺς δὲν θὰ ἤρνούμην τοῦτο. ὡς *πεποιηκώς*. = ὡς νὰ ἔχω διαπράξει φοβερόν τι (σφάλμα διὰ τὸ ὁποῖον εἶμαι ἄξιος τιμωρίας) — ἀλλ' ἠξίουν (ἐνν. ἂν) *δοκιμάζεσθαι* = ἀλλὰ θὰ ἀπῆλθον νὰ ἐπιδοκιμάζωμαι (νὰ ἐπικυρωθῆ ἡ ἐκλογή μου). *ἀποδείξας* = ἐὰν (καὶ ἀφ' οὗ) ἀποδείξω. ὡς... οὐδεὶς κ. *πέπονθε* ἡ εἰδὶν. πρωτ. ἀντιζ. τοῦ ἀποδείξας = ὅτι οὐδεὶς ἐκ τῶν πολιτῶν ἔχει κακοποιηθῆ (πάθει κακόν) ὑπ' ἐμοῦ. *δρῶ ὑμᾶς-χρωμένους* = βλέπω δὲ ὅτι καὶ σεῖς ἔχετε (μεταχειρίζεσθε) ταύτην τὴν γνώμην (ὅτι τὸ ἱππεύειν οὐκ ἔστι δεινόν). Τί εἶναι ἡ ἐκ τοῦ ὁρῶ ἐξαρτωμένη αὕτη μετοχὴ (Σ. § 458 ζ') καὶ τί ἡ δοτ. εἰς τὸ χρωμένους; *πολλοὺς βουλευοντας-χειροτονημένους* = καὶ ὅτι πολλοὶ μὲν εἶναι (παρακάθηνται ὡς) βουλευταὶ — πολλοὶ δέ... ἔχουσι χειροτονηθῆ στρατηγοὶ καί... Αἱ μετοχαὶ ἐκ τοῦ ὁρῶ ὡς καὶ ἡ χρωμένους πρὸς ἣν ἐτέθησαν κατὰ παραθέσιν ἐν ᾧ κυριῶς εἶναι ἡ αἰτιολογία αὐτῆς ὡς εἶ ἦτο «καὶ γὰρ πολλοὶ μὲν βουλεύουσι, πολλοὶ δὲ χειροτόνηται». ὥστε-ταταψεύσασθαι. Ἡ σειρά εἶναι: ὥστε (ὑμεῖς) ἠγγείσθε (ἐ)μὲ διὰ μηδὲν ἄλλο ποιεῖσθαι τὴν ἀπολογίαν ταύτην ἢ ὅτι (διότι) ἐτόλμησαν (οἱ κατήγοροί μου) περιφανῶς καταψεύσασθαι μου. Τὸ ἠγγείσθε εἶναι προστακτικὴ, ἡ δὲ συμπερ. πρότασις (Σ. § 415 α') σημαίνει τὸ πραγματικὸν συμπέρασμα ὅλων τῶν ἠγουμένων ἀπὸ § 4 καὶ ἐξῆς, τὸ δὲ ἐμὲ ποιεῖσθαι τ. ἀπολ. ἀντιζ. τοῦ ἠγγείσθαι, τὸ δὲ ἢ ὅτι ἐτόλμησαν β' ὄρος τῆς συγκρίσεως, διότι τὸ μηδὲν δι' ἄλλο (ἀντὶ διὰ μηδὲν ἄλλο) ἔχει παραθετικὴν ἔννοιαν. Τὸ δὲ περιφανῶς σὺναφον τῷ καταψεύσασθαι ὁ ἀντιζ. τοῦ ἐτόλμησαν, τὸ δὲ ἐμοῦ ἀντιζ. τοῦ καταψεύσασθαι = ὥστε νὰ νομίζετε (=μάθετε) ὅτι ἐγὼ δι' οὐδένα ἄλλον λόγον ποιῶμαι ταύτην τὴν ἀπολογίαν (τὴν περὶ τοῦ ἱππεύειν) ἢ διότι ἐτόλμησαν οἱ κατήγοροί μου φανερῶς (=ἔλαβον τὸ θράσος) νὰ εἴπωσι ψεῦδη ἐναντίον μου. *ἀνάβηθι καὶ μαρτύρησον* ἐνν. σὺ ὦ μάρτυς. Τὸ μοι δοτ. *χαριστικῆ* = πρὸς χάριν μου, σὲ παρακαλῶ = ἀνάβηθι δὲ (εἰς τὸ βῆμα), ὦ μάρτυς, παρακαλῶ καὶ μαρτύρησον (περὶ τῆς ἀληθείας τῶν λόγων μου) εἴτε = ἄς ἔλθῃ ὁ μάρτυς καὶ ἄς μαρτυρήσῃ ἂν λέγω ἀληθῆ. [*Συμπλήρωσ. τὰς πρωτ. ὄδε. Ὑπὸ τίνα προϋπόθεσιν οὐκ ἂν ἦν ἔξαρκος; Διατί οὐκ ἂν ἦν ἔξαρκος; Ὑπὸ τίνα προϋπόθεσιν ἢ πότε ἠξίουν ἂν δοκιμάζεσθαι; Τί ἀποδείξας; Τί καὶ τί ὁρῶ; Πάντα τᾶνωτέρω (§ 4-9) ἐλέχθησαν οὕτως ὥστε ποῖον νὰ εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα;].*

ΠΕΡΙΕΧΟΜ. Ἐἰάν ὑπηρετοῦν εἰς τὸ ἱπτικὸν ἐπὶ τῶν 30 δὲν θὰ ἠρνούμην τοῦτο. Καὶ ὑμεῖς τὰ αὐτὰ μετ' ἐμοῦ φρονεῖτε ὡς πρὸς τὸ ἱππεύειν. Νὰ νομίζετε ὅτι ἐγὼ ἀντικυρῶ τὸ ὅτι ἱππευσα μόνον διότι θέλω νὰ διαψεύσω τοὺς ψευδῶς κατηγορήσαντάς με. — Πρόσκλησις μάρτυρος.

ΠΡΟΣΩΠ.-ΠΡΑΓΜ. ἔτι δέ. Διὰ τούτου προστίθεται εἰς τοὺς ἀνωτέρω

λόγους καὶ ἄλλος λόγος τοῦ ψευδοῦς τῆς κατηγορίας. Οἱ λόγοι οἱ ἀναιροῦντες τὴν κατηγορίαν εἶναι 1) ὅτι διέμενεν ὁ Μ. ἐν Πόντῳ καὶ δὲν ἐπεδήμει ἄλλ' ἐπαῆλθεν ὀλίγον πρὸ τῆς ἐκδιώξεως τῶν 30 (§ 4).—2) ὅτι ἦτο ἀπίθανον αὐτὸς μὲν νὰ ζητήσῃ νὰ ἀναμειχθῆ εἰς κινδύνους ἐν τοιαύταις ἀνωμίαις περιστάσεσιν, οἱ δὲ 30 νὰ δώσωσιν αὐτῷ ἀξιώματα ἄνευ προηγουμένης ὑπηρεσίας (§ 5).—3) ὅτι ἦτο ἀνόητος ἢ ἐπὶ τοῦ νόθου σανιδίου στήριξις τῆς κατηγορίας (§ 6).—4) ὅτι ἐν τῷ γνησίῳ καταλόγῳ τῶν φυλάρχων δὲν ἐφέρετο τὸ ὄνομά του ὡς ἱππεύσαντος (§ 7) καὶ τέλος 5) ὅτι δὲν ἦτο λογικὸν νὰ ἀποκρούσῃ τὴν ὑπηρεσίαν του ἐν τῷ ἱππικῷ ἂν ὄντως ἵππευε τότε, ἄλλ' ἀντὶ τούτου θὰ ἐξήτει νὰ δικαιολογήσῃ τὴν πράξιν του, ὡς ἔπραξαν καὶ ἄλλοι βουλευταί, στρατηγοὶ κλπ. (§ 8).—ὡς **δεινὸν πεποιηκός**. Ἡ ἐν τῷ ἱππικῷ ὑπηρεσία ἐπὶ τῶν 30 εἶχε χαρακτηρισθῆ μετὰ ταῦτα ὡς ἔγκλημα ἐσχάτης προδοσίας κατὰ τῆς πατρίδος. Ἐν τούτοις ἂν τις τῶν ἱππευσάντων τότε ἀπεδείκνυε τὴν ἀθρότητα του ἠδύνατο νὰπαλλαγῇ πάσης κατηγορίας, διότι βεβαίως πολλοὶ τῶν ἱππευσάντων τότε ἔπραξαν τοῦτο κατ' ἀνάγκην καὶ οὐχὶ ἐξ ἀντιδημοκρατικοῦ πνεύματος. Ἴσως μάλιστα τινες ἵππευσαν τότε ἐπίτηδες ὅπως χρησιμεύσωσι κρυφίως τῇ πατρίδι. Δὲν ἦτο λοιπὸν ἀπολύτως ἔγκλημα ἢ τότε ἐν τῷ ἱππικῷ ὑπηρεσία τινὸς καὶ μᾶλλον ἔνεκα τοῦ ἀναπτυχθέντος τότε μίσους (§ 3) ἐδόθη τοιοῦτος χαρακτηρισμός. **ἠξίουσαν ἂν δοκιμάζεσθαι**. διότι ἤμην ἀθῆρος ὡς μηδένα ἀδικήσας. **ταύτη τῇ γνώμῃ χρωμένους**. Τὴν ιδέαν αὐτήν, ὅτι ἡ ὑπηρεσία τῶν ἱππέων κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἀναρχίας (ἐπὶ τῶν 30) δὲν ἦτο ἔγκλημα ἀπολύτως, ἔχετε καὶ ὑμεῖς οἱ ἄλλοι βουλευταὶ καὶ δὴ πολλοὶ ἐξ ὑμῶν εἴσθε ἤδη βουλευταὶ καὶ στρατηγοὶ καὶ ἵππαρχοὶ ἂν καὶ ὑπῆρξατε τότε ἱππεῖς. Ὅτι λοιπὸν ἐπράξατε σεῖς (ἀποδείξαντες τὴν ἀθρότητα σας καὶ ἀπαλλαγέντες) ἠδυνάμην νὰ πράξω καὶ ἐγὼ ἂν ὄντως ἵππευον τότε. Ἀλλὰ δὲν ἵππευσα καὶ κακῶς κατηγοροῦμαι. **στρατηγός**. Οἱ μὲν βουλευταὶ ἐκληροῦντο, οἱ δὲ στρατηγοὶ ἐχειροτονοῦντο. Ἐπὶ Κλεισθένους (500 π. Χ.) τὸ πρῶτον ἤρχειεν ἐν Ἀθήναις ἡ ἐκλογή τῶν 10 στρατηγῶν (ἑνὸς ἐξ ἐκάστης φυλῆς). Περὶ τῶν καθηζόντων αὐτῶν ὡς καὶ περὶ τῶν ἰ π π ἄ ρ χ ω ν (τῶν 2 ἀνωτάτων ἀρχόντων τῶν ἱππέων) κλπ. ἰδ. Εἰσαγ. Ζ' πρβλ. καὶ § 6. **ταύτην τὴν ἀπολογίαν** Ἀναγκάζομαι νὰ ἐπιμείνω ἐν τῇ ἐξελέγξει τῆς περὶ τοῦ ὅτι ἵππευσα κατηγορίας μόνον καὶ μόνον ἵνα διαψεύσω τοὺς κατηγοροὺς μου καὶ στιγματίσω τὴν ἀναίδειαν αὐτῶν· ἄλλως ἢ ἀθρότης μου εἶναι ἐκ τῶν πραγμάτων φανερά καὶ δὲν ἔχω ἀνάγκην ἀπολογίας. **Ἀνάβηθι**. Οἱ παριστάμενοι ἐν τῷ δικαστηρίῳ μάρτυρες τῆς ὑπερασπίσεως ἐκαλοῦντο ὑπὸ τοῦ ἀπολογουμένου ἵνα προσωπικῶς βεβαιώσωσι τὸ ἀληθὲς τοῦ ἰσχυρισμοῦ αὐτοῦ· πρὸς τοῦτο δὲ ἀνάβαινον ἐφ' ὑψηλοῦ τινος παρὰ τὸ βῆμα μέρους, ὅπερ ἐκαλεῖτο π ὀ δ ι ο ν ἵνα γίνωνται τοῖς πᾶσιν ἀκουστοί. Ἀντὶ τούτου ὁ πρόεδρος τοῦ δικαστηρίου

σήμερον διατάσσει τὸν μάρτυρα νὰ ὀπισθοχωρήσῃ ὀλίγον ἵνα γίνηται ἀκουστότερος τοῖς πᾶσι καὶ ἰδίᾳ ἐν τῷ Κακουργιοδικεῖῳ ἵνα ἀκούωσι καλῶς οἱ δικάζοντες ἔνορχοι. Διὰ τοῦ ἀ ν ἄ β η θ ι ὁ ἀπολογούμενος ἀπευθύνεται πρὸς τίνα τῶν παρισταμένων μαρτύρων, μεθ ὧν ἔρχονται βεβαίως καὶ οἱ ἄλλοι, ἂν ὑπάρχωσι πολλοὶ καὶ ἂν εἶναι ἀνάγκη. **μαρτύρησον.** Ἡ μαρτυρία τοῦ μάρτυρος δὲν ἀναγράφεται ἐν τῷ κειμένῳ ἀλλ' ἐννοεῖται ἐκ τοῦ μ α ρ τ ῦ ρ η σο ν καὶ ἐκ τοῦ ἀκολούθου ΜΑΡΤΥΡΙΑ. (πρβλ: καὶ «δημοσ. ἀδικημάτων» § 2). Ἐνταῦθα οἱ μάρτυρες θὰ μαρτυρήσωσι κυρίως μόνον περὶ τοῦ γεγονότος τῆς εἰς Ἀθήνας ἐπανόδου τοῦ Μαντιθέου ἐκ τοῦ Πόντου καὶ δὴ περὶ τοῦ χρόνου αὐτῆς, διότι τὰ λοιπὰ γεγονότα (ἀπὸ § 4—9) εἶναι ἐν μέρει μὲν ἐπακολουθήματα τοῦ γεγονότος τούτου ἐν μέρει δὲ γνωστά ἐκ τῶν δημοσίων ἐγγράφων (δηλ. τοῦ καταλόγου τῶν φυλάρχων καὶ τοῦ σανιδίου), ὧν ἀντίγραφα βεβαίως θὰ εἶχεν ὁ ἀπολογούμενος. πρβλ. καὶ § 7.—[**Ἐρωτ.** *Τίνες οἱ λόγοι τοῦ ψευδοῦς τῆς κατηγορίας τοῦ Μαντ ; Τί ἠδύνατο νὰ πράξῃ ὁ Μ. ἂν ἵππευε καὶ τίνες ἄλλοι ἔπραξαν τοῦτο ; Τί γνωρίζεις περὶ στρατηγῶν, ἱππάρχων καὶ φυλάρχων ἐν Ἀθήναις ; Διατί μόνον ἀπολογεῖται ὁ Μ ; Πῶς, ὑπὸ τίνος καὶ ποῦ προσεκαλοῦντο οἱ μάρτυρες τότε καὶ ποῦ νῦν ; Ἡ μαρτυρία τοῦ μάρτυρος ἀναγράφεται ἐν τῷ ῥητορικῷ λόγῳ ; Περὶ τίνος ἐμαρτύρησαν ἐνταῦθα οἱ μάρτυρες ;]*

ΚΑΛΛΙΛΟΓ.-ΕΞΕΤΑΣ. Τὴν ἐπὶ τῶν 30 ὑπηρεσίαν ἐν τῷ ἱππικῷ δὲν θεωρεῖ ὁ Μ. ἐπολύτως ἔγκλημα (ὡς δεινόν τι) καὶ ἀποδεικνύει μὲν τοῦτο καὶ δι' ἄλλων παρακατημένων βουλευτῶν κλπ. ἀλλὰ τονίζει τοῦτο ἐπίτηδες πρὸς ἄρσιν πάσης ὑπονοίας. Ἀλλὰ καὶ ἡ δήλωσις ὅτι ἀναγκάζεται νὰπολογηθῇ μόνον καὶ μόνον ὅπως διαφεύσῃ τοὺς ψευδομένους κατηγοροῦς του γίνεται μετὰ τέχνης ὅπως φανῇ ἡ πεποιθήσις τοῦ ἀπολογουμένου καὶ διατεθῶσιν εὐμενῶς οἱ δικασταί. Διὰ τῆς τελευταίας ταύτης ἀποδείξεως συμπληρῶν τὰς προηγουμένας (ἀπὸ § 4) ἀποδεικνύει τελείως ὅτι ο ὔ τ ε ἵ π π ε υ σ ε ν ο ὔ τ ε μ ε τ ἔ σ χ ε τ ῆ ς τ ὅ τ ε π ο λ ι τ ε ῖ α ς. Πρὸς τοῦτο καλεῖ ἐν τέλει καὶ τοὺς μάρτυρας.

ΔΙΔΑΓΜ. Τί διδασκόμεθα ἐκ τούτων ; [Εἰπέ τὸ νόημα τῆς §.]

§ 4-9. Β' μεθοδικῆ ἐνότης. Α' ΜΕΡΟΣ ΤΗΣ ΔΙΗΓΗΣΕΩΣ. Ἀ ν α σ κ ε υ ῆ τ ῶ ν ἰ σ χ υ ρ ι σ μ ῶ ν τ ῶ ν ἀ ν τ ι π ἄ λ ω ν, ἧτοι ἀνασκευῆ τῆς κατηγορίας ὡς ἀναποδείκτου καὶ μωρῶς ὑποστηριζομένης.

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ. Ὁ Μαντιθεὸς διὰ διαφορῶν ἐπιχειρημάτων ἀνατρέπει τοὺς ἰσχυρισμοὺς τῶν κατηγορῶν του καὶ ἀποδεικνύει, ψευδῆ τὴν κατηγορίαν αὐτῶν τὴν διατυπωθεῖσαν διὰ τῆς ἐν § 3 προτάσεως. Διὰ δὲ τῆς ἐν τέλει συμπερασματ. προτάσεως ἐξάγει τὸ συμπέρασμα

τῆς ἀποδείξεώς του. Ἀντιᾶθα τελευτᾷ τὸ α' μέρος τῆς διηγήσεως οἱ ἰσχυρισμοὶ τῶν ἀντιπάλων, καὶ ἄρχειται τὸ β' μέρος, αἱ ἀποδείξεις (πρὸβλ. Α' μεθοδ. ἐνόητα).

* Ἀνακεφαλαίωσον τὰ ἐπιχειρήματα καὶ εἰπέ τὸ νόημα τῆς μεθοδ. ἐνόητος.

§ 9. Ὁ Μαντ. θὰ ὁμιλήσῃ διὰ βραχυτάτων περὶ τοῦ βίου του.

ΛΕΞ.·ΦΡΑΣ. αἰτία=κατηγορία. ἀγὼν (δικαστικός)=δίκη. τὰ κατηγορημένα=αἱ κατηγορίαι. προσήκει=πρέπει, ἀριόζει. δοκιμασία=ἐξελέγξις ἀρχόντων (§ 1). ἀκροᾶμαι τινος=ἀκούω τινὰ ὁμιλοῦντα. ποιοῦμαι τὴν ἀπολογίαν (§ 8). βραχὺς=ὀλίγος, σύντομος.

ΣΥΝΤΑΞ.·ΕΡΜΗΝ. ταύτης τῆς αἰτίας=τῆς περὶ ἧς νῦν πρόκειται=τῆς παρούσης κατηγορίας (ἦν μοι ἀποδίδουσιν). οὐκ οἶδ' ὅ τι δεῖ πλείω λέγειν=δὲν γνωρίζω πρὸς τίνα σκοπὸν (=διατί) εἶναι ἀνάγκη (πρέπει) νὰ λέγω περισσότερα=ἀρκετὰ εἶπον περὶ τῆς κατηγορίας. Ἡ αἰτιατ. ὅ, τι σημαίνει τὸ τελικὸν αἷτιον ὡς καὶ παρ' ἡμῖν δὲ ν ξ έ ρ ω τ ἱ (π ρ ὸ ς τ ἱ) τ ἄ θ έ λ ε ι ς α ὕ τ ἄ ; Ἡ δὲ πρότασις ὅ τι δ ε ἷ . . λ έ γ ε ι ν ε ἶ ν α ι π λ α γ . έ ρ ω τ . έ ξ α ρ τ ω μ έ ν η έ κ τ οῦ ο ὕ κ ο ἱ δ α . δοκῆ μοι προσήκειν ἀπολογεῖσθαι=νομίζω...ὅτι πρέπει κατὰ μὲν τὰς ἄλλας (ἐκτὸς τῆς δοκιμασίας) δίκας νὰ ἀπολογηταί τις (ὁ κατηγορούμενος) περὶ μόνων τῶν εἰς αὐτὸν ἀποδιδομένων κατηγοριῶν. Ὅρα τὴν σύνταξιν τῶν ἀπροσώπων (Σ. § 470). Τοῦ α' ὑποκ. εἶναι τὸ β', τοῦ δὲ β' τὸ γ', τοῦ δὲ γ' ὑποκ. ἐνν. τὸ τ ἱ ν ἄ ἦ τ ὶ ν κ α τ η γ ο ρ ο ὕ μ ε ν ο ν ἐ ν τ οῖ ς ἄ λ λ ο ι ς . . . ἐ ν τ αῖ ς δ ο κ ἱ μ α ρ ἱ α ς σημαίνουσι τὸν χρόνον=ὅταν δικάζηται...ὅταν δοκιμάζηται τις. δίκαιον εἶναι. Ὑποκειμ. τοῦ δ ο κ ε ἱ μ ο ι . Τὸ δὲ λ ὁ γ ο ν δ ἱ δ ὶ ο ν α ἱ ὑ π ο κ . τ οῦ δ ἱ κ α ἱ ο ν ε ἶ ν α ι , διότι πάντα εἶναι ἀπρόσωπα. Τοῦ δὲ δ ἱ δ ὶ ο ν α ἱ λ ὁ γ ο ν (=ἀπολογεῖσθαι) ὑποκ. ἐνν. τὸ τ ἱ ν ἄ ἦ τ ὶ ν δ ο κ ἱ μ α ρ ἱ ὶ μ ε ν ο ν =Κατὰ δὲ τὰς δοκιμασίας (τὰς δίκας τῆς ἐξελέγξεως οἷα καὶ ἡ παρούσα) ν ο μ ἱ ζ ω ὅ τ ἱ εἶναι δίκαιον νὰ δίδῃ τις λόγον περὶ ὅλου τοῦ βίου του. μετ εὐνοίας=εὐνοϊκῶς, συναπτ. τῶ ἀ κ ρ ὸ ἄ σ α σ θ α ι , οὐ ἄντιν. τὸ μ ο ν =Σᾶ παρακαλῶ λοιπὸν νὰ μὲ ἀκούσῃται εὐνοϊκῶς. Ὡ ς ἂ ν δ ῶ ν ω μ α ἱ διὰ βραχυτάτων=δι' ὅσον τὸ δυνατόν ὀλιγοτέρων=ὅσον δύναναι συντομώτατα. Τὸ ὡ ς ἂ ν δ ῶ ν ω μ α ἱ ἐπιτείνει τὸ ὑπερθετικὸν (Σ. § 94 γ'). [Συμπλήρ. τὰς προτ. ὧδε. Τί οὐκ οἶδα ; Πότε δοκεῖ μοι προσήκειν ἀπολογεῖσθαι περὶ τῶν κατηγορημ. μόνον καὶ πότε δίδοναι λόγον περὶ παντὸς τοῦ βίου ;].

ΠΕΡΙΕΧΟΜ. Ἀρκετὰ τὰ λεχθέντα περὶ τῆς κατηγορίας. Ἐν ταῖς ἄλλαις δίκαις πρέπει νὰ περιορίζηται τις ἐν τῇ κατηγορίᾳ, ἐν δὲ ταῖς δοκιμασίαις

πρέπει νά ἀπολογῆται καί περὶ ὅλου τοῦ βίου του. Παράκλησις περὶ εὐμενοῦς ἀκροάσεως. Ἡ ἀπολογία ἔσται βραχυτάτη.

ΠΡΟΣΩΠ.-ΠΡΑΓΜ. *περὶ ταύτης τῆς αἰτίας.* Περὶ τῆς εἰς τὸν Μαντίθ. ἀποδιδομένης νῦν κατηγορίας, ὅτι ἵππευσε καὶ μετέσχε τῆς ὀλιγαρχίας. *πλείω λέγειν.* Θεωρεῖ περιττὸν ὁ Μαντίθ. νά μικρολογῆσῃ περισσότερον πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ ψευδοῦς τῆς κατηγορίας, διότι ἀρκετὰ ἐπιχειρήματα ἔφερε περὶ τούτου.—*παντὸς τοῦ βίου.* Κατὰ τὰς δοκιμασίας ἐξητάζετο λεπτομερῶς καὶ ἅπας ὁ ἰδιωτικὸς καὶ δημόσιος βίος τοῦ κατηγορουμένου, διότι αὐταὶ ἦσαν ἀγῶνες θετικοὶ προκειμένου περὶ κτήσεως τοῦ βουλευτικοῦ ἀξιώματος. Τοῦτο ἐν ταῖς ἄλλαις δίκαις δὲν ἐγένετο. Πρβλ. καὶ § 1. Τὴν ἐξέτασιν τοῦ ἰδιωτ. καὶ δημοσίου βίου τοῦ ὁ Μ. ὑπέσχετο καὶ ἐν τῷ προοίμῳ ἐ ἀ ν δ ἔ φ α ἰ ν ω μ α ι...β ε β ι ω κ ὄ ς. *δέομαι...* Διὰ τούτου προκαλεῖ τὴν εὐμενῆ ἀκροασιν τῶν δικαστῶν. Τοῦτο συνήθως γίνεται ἐν τῷ προοίμῳ, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐκεῖ ὁ Μαντίθ θεος παρεκάλεσε τοὺς δικαστὰς γενικῶς ἐνταῦθα παρακαλεῖ αὐτοὺς εἰδικώτερον ὅπως ἀκούσωσιν εὐμενῶς τὰ τοῦ ἰδιωτικοῦ (§ 10-13) καὶ δημοσίου (§ 13-18) βίου του. Ὅθεν ἡ § αὕτη εἶναι τὸ προοίμιον τοῦ ὁλοκλήτου μέρους τῆς διηγήσεως (§ 10-20).—*ποιήσομ. τὴν ἀπολογίαν.* Μετεχειρίσθη τὴν λέξιν ταύτην διότι καὶ ἡ περὶ τοῦ βίου του λογοδοσία ἀπολογία εἶναι, ἀφ' οὗ οἱ κατηγοροὶ κατηγορήσαν καὶ τὸν τρόπον τοῦ βίου του. *Διὰ βραχυτάτων.* Ἡ διαβεβαίωσις αὕτη τῶν ἀγορευόντων εἶναι συχνοτάτη ἐν τοῖς προοίμιοις καὶ γίνεται, ἵνα προκαλέσῃ τὴν προσοχὴν καὶ εὐμενῆ ἀκροασιν τῶν δικαστῶν ἀπαρεσκομένων εἰς μακροὺς λόγους. Τοῦτο εἶναι ῥητορικὸν σχῆμα καὶ λέγεται π ρ ο δ ι ὀ ρ θ ω σ ι ς. Οἱ ῥήτορες οὐ μόνον ὑπισχνοῦντο ἐν τοῖς προοίμοις τὴν συντομίαν ἀλλὰ καὶ ἐπεδίωκον αὐτήν, ὡς καὶ τὴν σαφήνειαν καὶ τὴν πιθανότητα, ἵνα γίνωνται μᾶλλον εὐχάριστοι τοῖς δικασταῖς καὶ κερδίζωσι τὴν δίκην. Τοῦτο πράττουσι καὶ σήμερον οἱ ἀγορευόντες ἐν δικαστηρίοις καὶ πολὺ ἐκ τούτου κερδίζουσιν.— [*Ἐρωτ. Τί ἀπέδειξεν ἕως τώρα ὁ Μ; Εἶναι πειστικὰ τὰ ἐπιχειρήματά του; Τί ἐξητάζετο κατὰ τὰς δοκιμασίας; Τί ὑπέσχετο ὁ Μ. ἐν § 3, τί ἀπέδειξε καὶ τίνα παράκλησιν ὑποβάλλει ἤδη; Πῶς ὑπισχνεῖται ὅτι θὰ ὀμιλήσῃ περὶ τοῦ βίου του καὶ διὰ τί;].*

ΚΑΛΛΙΟΓ.-ΕΞΕΤΑΣΙΣ. Ἐπίτηδες λέγει ὁ Μ. ὅτι εἶναι περιττὸν νά εἴπῃ περισσότερα περὶ τῆς κατηγορίας, ἵνα καταστήσῃ πιθανότερα τὰ ἐπιχειρήματά του. Φρονῶν δ' ὅτι κατὰ τὰς δοκιμασίας πρέπει νά ἐξετάζηται ὅλος ὁ βίος τοῦ κατηγορουμένου παρακαλεῖ τοὺς δικαστὰς νάκούσωσιν εὐμενῶς τὰ τοῦ βίου του ἐκτεθησόμενα συντομώτατα. Οὕτω μετὰ τὴν ἀνασκευὴν τῶν ἰσχυρισμῶν τῆς κατηγορίας (§ 4-9) διὰ νέου ἤδη προοιμίου δηλοῖ τί θὰ εἴπῃ μετὰ ταῦτα. Παρατήρησον τὴν μέθοδον, ἣν ἀκολουθεῖ, καὶ τὴν π ρ ο δ ι ὀ ρ θ ω σ ι ν, ἣν πολὺ ἔνωρις μετεχειρίσθη καὶ πρὶν οἱ δικασταὶ κουρασθῶσιν.—

Ἐν ᾧ ἐν τῷ προοίμῳ ὑπῆρξεν ἀλαζονικός ὁ Μ. ἐνταῦθα εἶναι εὐγενής, διότι ἐκεῖ μὲν εἶχεν ὕλην ἀφθονον καὶ οἱ δικασταὶ δὲν εἶχον κουρασθῆ ἔνταῦθα δὲ προκειμένου περὶ τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου του, δὲν θέλει νὰ εἶναι ὀκληρός.

§ 9 Γ' μεθοδικῆ ἐνότης. Ἀνακεφαλαίωσις εἰρημένων καὶ παράκλησις Μαντιῦ. περὶ εὐμενοῦς ἀγοράσεως τῶν τοῦ βίου του.

Εἰς τὸ νόημα τῆς § ταύτης.

§ 10. Οἰκογενειακὸς καὶ ἰδιωτικὸς βίος Μαντιθίου.

ΛΕΞ.-ΦΡΑΣ. Οὐσία=περιουσία. καταλείπω=ἀφίνω (πίσω) ἐπὶ τῶν ἀποθησκοπόντων. αἱ συμφοραὶ=τὰ δυστυχήματα. ἐκδίδωμι=ὕπανδρεύω, δίδω τὴν θυγατέρα ἢ ἀδελφὴν μου ἔξω τῆς οἰκίας. ἐπιδίδωμι=δίδω ὡς προῖκα ἢ τις ἦν δῶρον· διὸ καὶ αἱ αἰτ. π ρ ο ἰ κ α καὶ δ ὠ ρ ε ἄ ν ὡς ἐπιρρ. ἔχουσι τὴν αὐτὴν σημασίαν. Ἐπὶ δὲ τῆς νόμφης λέγεται τὸ (ἐπι)φ έ ρ ε σ θ α ι =φέρειν μεθ' ἑαυτῆς προῖκα· ἐπὶ δὲ τοῦ γαμβροῦ τὸ λ α μ β ἄ ν ε ι ν π ρ ο ἰ κ α. νέμομαι καὶ διανέμομαι καὶ μερίζομαι (πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἢ πρὸς ἀλλήλους). Ἐπὶ τῆς ὑπὸ τῶν υἱῶν διανομῆς τῆς πατρικῆς περιουσίας. Τὸ δὲ (δια)νέμω ἐπὶ τοῦ πατρὸς μερίζοντος εἰς τοὺς υἱοὺς τὴν περιουσίαν του. Τὰ πατρῶα=τὰ ἐκ τοῦ πατρὸς εἰς τοὺς υἱοὺς παραδοθέντα (ἐπὶ τῆς περιουσίας). Τὰ πατρικὰ ἐπὶ τῶν φίλων ἢ ξένων καὶ τὰ πατρια ἐπὶ τῶν τῆς πόλεως ἐθίμων, νόμων κλπ. μηδέποτε=οὐδέποτε ἕως τώρα. ἔγκλημα (ἐγκάλῳ)=αἰτία παραπόνου, ἔνοχοποίησις, κατηγορία. ἔγκλημα γίνεται μοι πρὸς τινα (ἐν σχέσει πρὸς τινα)=γίνεται κατηγορία τις εἰς ἐμὲ ἐκ μέρους τινός, δίδω ἐγὼ εἰς τινα ἀφορμὴν κατηγορίας ἢ παραπόνου κατ' ἐμοῦ=κατηγοροῦμαι (ἐνοχοποιοῦμαι) ὑπὸ τινος.

ΣΥΝΤΑ.-ΞΕΡΜΗΝ. γαρ=διασαφητικόν. πρῶτον μὲν... ἀντιτίθεται τῷ ἐν § 11. περὶ δὲ τῶν κοινῶν... οὐ πολλῆς=ὀλίγης, καταλειφθείσης=εἰ καὶ κατελείφθη=ἄν καὶ ἔμεινεν εἰς ἐμὲ ὀλίγη περιουσία ἔνεκα τῶν δυστυχημάτων καὶ τοῦ πατρὸς μου καὶ τῆς πολιτείας. ἐπιδοὺς ἑκατέρα=δώσας (ἀφ' οὗ ἔδωκα) ὡς προῖκα εἰς ἑκάστην ἐκ τῶν δύο χωριστά...—ἐνειμάμην ἐνν. τὴν οὐσίαν=μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ μου δὲ διεμοίρασα τὴν περιουσίαν μας κατὰ τοιοῦτον τρόπον ὥστε ἐκεῖνος νὰ ὁμολογῇ ὅτι ἔχει λάβει περισσότερα ἀπὸ ἐμὲ ἐκ τῶν πατρικῶν κτημάτων. Τί γενικ. εἶναι αἱ ἐκ τοῦ π λ έ ο ν ἔξαρτώμεναι ἐμοῦ (Σ. § 91) καὶ πατρῶων (Σ. § 85 ε'); Τί συμπέρασμα εἶναι τὸ ὅστε... ὁμολογεῖν (Σ. § 415 β'); Τὸ ἔχειν =εἰληφέναι (Σ. § 259). Τὸ π λ έ ο ν=πλεῖον μέρος, τὸ δὲ ἐκείνον ἐξενεκτέον μετὰ ἐμφάσεως=ἐκεῖνος ὁ ἴδιος καὶ ὄχι ἐγώ...=ὥστε γενέσθαι μοι =ὥστε οὐδέποτε ἕως τώρα ὑπ' οὐδενὸς οὐδόλως νὰ κατηγορηθῶ. Ἰδ. Σ. §

415 β'. Περί δὲ τῆς συσσωρεύσεως τῶν ἀρνήσεων μὴ δέποτε μὴ δέ-
 μη δὲ ν-ἀποτελουσῶν ἰσχυρὰν ἀρνητικὴν ἔκφρασιν ἰδὲ Σ. § 242. Τὸ δὲ
 μηδεπρος ἔνα ἐμφαντικώτερον τοῦ πρὸς μὴ δένα. [*Συμπλήρωσ-*
τὰς προτ. ἐξέδωκα 2 ἀδελφάς ἂν καὶ συνέβη τί; Διὰ τίνας λόγους... κατα-
 λειφθείσης; Πότε ἐξέδωκα 2 ἀδελφάς; *Ἐνυμιάμην τὴν οὐσίαν... οὕτως*
ὥστε τί γὰρ συμβαίη; Πρὸς τοὺς ἄλλους βεβλώκα οὕτως ὥστε τί γὰρ συμβῆ;]

ΠΕΡΙΕΧΟΜ. Ὁ Μαντίθεος ὑπανδρεῖ τὰς δύο ἀδελφάς του. Ὁ Μ. δια-
 νέμεται μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του τὴν πατρικὴν περιουσίαν. Ὁ Μ. διαβιοῖ μα-
 κρὰν τῶν δικαστηρίων.

ΠΡΟΣΩΠ. ΠΡΑΓΜ. *Διὰ τὰς συμφοράς.* Αἱ οἰκογενεακαὶ συμφοραὶ
 τοῦ πατρὸς τοῦ Μαντιθέου φαίνεται ὅτι εἶναι ἐπακολουθήματα πολιτικῶν
 πράξεών του, δι' ὃ παραβάλλονται πρὸς τὰς τῆς πολιτείας. Πρβλ. καὶ § 20,
 ἔνθα φαίνεται ὅτι ἡ οἰκογένεια τοῦ Μαντιθέου δὲν εἶχε τὴν εὐνοίαν τοῦ
 δήμου. Σπουδαιότερα ἀφορμὴ τούτων φαίνεται ὅτι ἦσαν τῶν ἀριστοκρατικῶν
 φρονημάτων τῆς οἰκογενείας καὶ αἱ σχέσεις αὐτῆς πρὸς ξένους δυνάστας § 4.
 Πιθανώτατον δ' ὅτι ἐν ταῖς συμφοραῖς ταύταις περιλαμβάνονται καὶ ἐμπο-
 ρικαὶ ἐπιχειρήσεις (πρβλ. τὸ ἐν § 4 διατιησομένο υς), διότι δὲν ἦτο
 δυνατόν νὰ μένωσιν ἄπρακτοι τοσοῦτον χρόνον ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ ἐμπορίου. Αἱ
 δὲ τῆς πόλεως συμφοραὶ εἶναι ἡ καταστροφὴ τοῦ στόλου ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς,
 ἡ ὑποταγὴ τῶν Ἀθηναίων καὶ αἱ ἐπακολουθήσασαι ἐπὶ τῆς ἀναρχίας συμπερι-
 λαμβανομένων καὶ τῶν τῶν ἰδιωτῶν, οἵτινες ἀναγκαζόμενοι νὰ μάχωνται ἐγί-
 νοντο πενέστεροι. *Ἐξέδωκα.* Κατὰ τὸ Ἀττικὸν δίκαιον οἱ ἀδελφοὶ εἶχον
 ὑποχρέωσιν νὰ ὑπανδρεύωσι τὰς ἀδελφάς των μὴ λαμβανούσας κληρονομίαν
 (ἄτερ δικαίωμα εἶχον μόνον οἱ υἱοί). Ἐὰν ἔπραττον τοῦτο εὐχαρίστως καὶ
 ἀξιοπρεπῶς ἐτιμῶντο, ἐὰν δ' ἐβοήθουν καὶ ἀπωτέρευς συγγενεῖς εἰς τὴν ἀπο-
 καταστάσιν τῶν θυγατέρων των ἐτιμῶντο πολὺ περισσότερον. Τοῦναντίον
 ἀδιαφορῶν τις περὶ τῆς ἀδελφῆς του ὠνειδίζετο καὶ περιεφρονεῖτο, ὅπως
 ἀκριβῶς συμβαίνει καὶ σήμερον. *Ἐπιδοὺς.* Ἡ προῖξ ἦτο ἀπαραίτητος ἢ δὲ
 μὴ προικισθεῖσα κόρη ἐθεωρεῖτο ἀνεκδοτος ἦτοι μὴ ἀποκαταστάσα· διὸ
 οἱ ἄνευ προικὸς γάμοι ἦσαν σπάνιοι καὶ εἶχον συνήθως κακὰ ἀποτελέσματα
 διὰ τὰς γυναῖκας. Παρόμοιον συμβαίνει καὶ σήμερον. *30 μναῖς.* Ἡ μναῖ δὲν
 ἦτο νόμισμα, ἀλλ' ὀνημασία χρηματικῷ ποσοῦ 100 δραχμῶν, ὡς καὶ τὸ τάλ-
 λαντον 6 χιλ. δραχμῶν. Ἡ συνήθης προῖξ ἐν Ἀθήναις ἦτο τότε 30—40 μναῖ,
 σπανίως δὲ μικρότερα. Παρὰ δὲ τοῖς πλουσίοις ἀνήρχετο καὶ εἰς 50 μναῖς
 καὶ εἰς ἓν τάλαντον, Ἀλλὰ καὶ δεκατάλαντος προῖξ ἀναφέρεται Ἀνδοκίδης δ'
 13). Καὶ σήμερον παρὰ τῷ λαῷ τοιαύτη τις προῖξ 3—4 χιλιάδ. δραχμῶν
 δίδεται συνήθως ἐκτὸς τῶν πτωχῶν. Παρὰ τοῖς πλουσίοις ὅμως σήμερον ἡ
 προῖξ εἶναι πολὺ μεγαλυτέρα ἀνερχομένη οὐ μόνον εἰς 60 χιλ. ἀλλὰ καὶ εἰς

ἑκατομμύρια. Ἰστέον δ' ὅτι ἡ ἀξία τῶν χρημάτων σήμερον εἶναι ἑπταπλασία ἢ ὀκταπλασία τῆς παρ' ἀρχαίους ἔνεκα τῶν συνθηκῶν τοῦ βίου. *Ἐνείμα-μην.* Ὅπως καὶ σήμερον οὕτω καὶ παρ' ἀρχαίους πᾶσα ἀπληστία ἐν τῇ δια-νομῇ τῆς πατρικῆς περιουσίας κατεκρίνετο, ἢ δ' εἰλικρίνεια καὶ ἀφιλοκέρδεια ἐξετιμᾶτο πολύ. *Μηδὲν ἔγκλημα... γενέσθαι.* Οὔτε αὐτὸς ἐδικάζετο ἐγκαλού-μενος οὔτε ἄλλους ἐνεκάλει. Καὶ παρ' ἀρχαίους καὶ σήμερον ἢ ἀπὸ τῶν δικα-στηρίων ἀποχὴ ἐπαινεῖται τὸ δὲ φιλόδικον τῶν ἀνθρώπων κατακρίνεται. Μόνον ἐν ἀπολύτῳ ἀνάγκῃ πρέπει νὰ καταφεύγῃ τις εἰς τὰ δικαστήρια καὶ ἀφ' οὗ πρῶτον ἐξαντλήσῃ πᾶν ἄλλο μέσον. Διὸ λέγομεν «Καλύτερα ἕνας κακὸς συμβιβασμὸς παρά μία καλὴ δίκη». [*Ἔρωτ.* Τίνες αἱ συμφοραὶ τῆς πόλεως καὶ τίνες αἱ τοῦ Μαντιθέου; Τί καθήκον εἶχον οἱ ἀδελφοὶ πρὸς τὰς ἀδελ-φάς; Πῶς ἐθεωρεῖτο ἡ προῖξ καὶ παρ' ἀρχαίους; Τίς ἡ συνήθης προῖξ τότε καὶ τίς τώρα; Πῶς θεωρεῖται πάντοτε ἡ ἀφιλοκερδὴς διανομὴ τῆς περιου-σίας καὶ ἢ ἀπὸ τῶν δικαστηρίων ἀποχὴ;]

ΚΑΛΛΙΛΟΓ. ΕΞΕΤΑΣΙΣ. Συντομώτατα ὄντως, ὡς ὑπέσχετο ἐν § 9, ἐκ-θέτει ὁ Μαντιθεὸς ἐνταῦθα τὰ τοῦ ἰδιαίτερου βίου του τονίζων τὰ σπου-δαιότερα σημεῖα αὐτοῦ, ἤτοι πῶς πρὸς μὲν τὰς ἀδελφάς του προσηνέχθη φι-λανθρώπως, πρὸς δὲ τὸν ἀδελφόν του ἀφιλοκερδῶς, πρὸς δὲ τοὺς συμπολί-τας του φιλικῶς. Ἐκ τούτων ἐξάγεται ὅτι ἦτο εἰλικρινὴς καὶ ἀφιλοκερδὴς οὐ-μόνον πρὸς τοὺς συγγενεῖς του ἀλλὰ καὶ πρὸς πάντας ἐν γένει. Διὰ τῶν ἀρε-τῶν του τούτων καὶ ἰδίᾳ διὰ τῶν φιλανθρώπων αἰσθημάτων ζινεῖ τὴν συμ-πάθειαν τῶν δικαστῶν, διὰ δὲ τῆς γοργότητος τοῦ λόγου συναρπάζει αὐτούς. Διὸ ἀμέσως μεταβαίνει εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ κοινωνικοῦ βίου του.

ΔΙΔΑΓΜ. Πῶς πρέπει νὰ ἐκπληρωθῶμεν τὰ πρὸς τὸν πλησίον (ἰδίᾳ δὲ πρὸς τοὺς συγγενεῖς μας) καθήκοντα ἡμῶν; [*εἰπὲ τὸ νόημα τῆς § ταύτης.*]

§ 11 καὶ 12. Κοινωνικὸς ἐν γένει βίος τοῦ Μαντιθέου.

ΛΕΞ. ΦΡΑΣ. τὰ ἴδια=αἱ ἰδιωτικαὶ ὑποθέσεις. *διοικῶ*=κυβερνῶ, διευ-θύνω (τὸν οἶκον, τὴν περιουσίαν, τὴν πόλιν).—*τεκμήριον* (τεκμαίρομαι)=σημεῖον, ἀπόδειξις πιστῆ (ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς μά ρ τυ ρ α ς). *ἐπιεί-κεια*=κοσμιότης, ἠθικὴ (ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν κακοήθειαν).—*κύβος*=μικρὸν κανονικὸν ἐξάπλευρον φέρον ἐπὶ τῶν πλευρῶν ὀφθαλμοὺς (τὰ ζάρια), οὗ χρῆσις ἐγίνετο ἐν ὁμωνύμῳ παιγνιδίῳ (νῦν τὰ β λ ι). Ὁ *πόσις* (πίνω)=τὸ πίνειν (τὸ πιετό).—*ἀκολασία*=ἡ ἀκόλαστος προᾶξις. *ποιῶμαι διατριβὰς περὶ τι*=διατριβῶ, ἐνασχολοῦμαι εἰς τι. *διάφορος*=ἀντίπαλος, ἔχθρος. *λογο-ποιῶ*=πλάττω καὶ διαδίδω λόγους (ψευδεῖς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ δυσμενεῖς). *φλυαρῶ. δίκη*=ἐπὶ ἰδιωτικῆς ὑποθέσεως. *γραφῆ*=ἔγγραφος κατηγορία

θει. εἰς τοιοῦτ. ἀγῶνας δηλ. εἰς δικαστικούς ἀγῶνας (δίκη, γραφήν, εἰσαγγελίαν).—[*Συμπλήρωσ. τὰς προτ. Τί ἡγοῦμαι ; Ποῶν εἶναι καὶ τί εἶναι ; Ποῶν πάντας ὄψεσθε ; Τί ὄψεσθε πάντας αὐτούς ; Τί ἐστὶ δηλον ; ἐπὶ τίνα προϋπόθεσιν οὐκ ἂν εἶχον... ; Τί οὐ δύναται ἂν τις ἀποδείξαι ; τί ὄρατε ;*].

ΠΕΡ ΕΧΟΜ. Καλὴ διοίκησις τῶν ιδιωτικῶν ὑποθέσεων τοῦ Μαντιθέου. Ἀποδείξις τῆς κοσμιότητος τοῦ Μαντιθέου εἶναι ἡ κατ' αὐτοῦ δυσμένεια πάντων τῶν διεφθαρμένων νέων τῆς ἐποχῆς του. Ἐὰν ὁ Μαντίθεος ἦτο ἀκόλαστος δὲν θὰ εἶχε ἐχθροὺς καὶ ἀκολάστους νέους. Ὁ Μαντίθεος οὐδέποτε δι' οὐδὲν κατηγγέλθη εἰς τὸ δικαστήριον. Πολλοὶ ἄλλοι καθ' ἐκάστην δικάζονται.

ΠΡΟΣΩΠ-ΠΡΑΓΜ. *Ἰδια κοινά.* Ἰδιωτικαὶ ὑποθέσεις εἶναι αἱ μνημονευθεῖσαι ἐν § 10, αἱ ἀφορῶσαι εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ Μαντιθέου, κοινὰ δὲ αἱ ἔχουσαι σχέσιν καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους πολίτας, ἦτοι αἱ κοινωνικαὶ συναναστροφαὶ τοῦ ἡ ἐνάσκησις τῶν δικαιωμάτων ἐν τῇ πολιτείᾳ (δίκαι, γραφαὶ κλπ.), αἱ ἐκστρατεία καὶ ἐγγένει ἢ συμπεριφορὰ του ἐν τῇ Κοινωνίᾳ. *ἐπιεικείας.* Ἡ ἀπὸ τῶν ἀκολασιῶν (κύβων, πότων κ.τ.λ.) ἀποχὴ τῶν νέων ἐθεωρεῖτο ἡ καλυτέρα βᾶσις οὐ μόνον τοῦ ιδιωτικοῦ ἀλλὰ καὶ τοῦ κοινωνικοῦ βίου παρ' ἀρχαίους, διότι οἱ ἀπεχόμενοι τῶν ἀκολασιῶν τούτων καὶ καλῶς κυβερνῶντες ἑαυτοὺς θὰ ἐκυβέρον βεβαίως καλῶς καὶ τὴν πολιτείαν. Τὰ καλὰ ἄτομα θὰ εἶναι καὶ καλοὶ πολῖται. *Περὶ κύβους ἢ πότους...* Τὸ παίζειν τοὺς κύβους (τὸ νῦν χαρτοπαικτεῖν) καὶ τὸ πίνειν οἶνον ἐθεωροῦντο παρ' ἀρχαίους αἰσχίστη ἡδονὴ τῶν νέων, ὅπως καὶ σήμερον παρὰ τοῖς σφρονοῦσιν. Παρ' ἀρχαίους πάντες σχεδὸν οἱ νέοι τῶν καλῶν οἰκογενειῶν ἦσαν φιλόκυβοι παίζοντες κύβους (τάβλι) ἐπὶ χρήμασι. Τὸ κακὸν τοῦτο κληρονομηθὲν διατηρεῖται δυστυχῶς μέχρι σήμερον, ὅτε τὸ χαρτοπαικτεῖν ἐπὶ χρήμασιν ἀνῆλθεν εἰς ἐπιστήμην καὶ ἀπεβῆ φοβερὰ μάλιστα τῶν κοινωνιῶν διὰ τὰ ἐξ αὐτοῦ καθ' ἐκάστην δυστυχήματα. Ἀλλὰ καὶ τὸ κακὸν τοῦ πότου (τῆς μέθης) ἐπολλαπλασιάσθη δυστυχῶς σήμερον καὶ εἶναι φοβερότερον, διότι σήμερον δὲν γίνεται χρῆσις μόνον εἶναι ἀλλὰ καὶ ἄλλων οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν πολὺ ἐπικινδυνότερων τοῦ οἴνου. Διὸ ὁ ἀλκολισμὸς σήμερον, ἄγνωστος παρ' ἀρχαίους, πολλαπλασιασθεὶς ἐξῆσθένεισε τὸ ἀνθρώπινον σῶμα παραλύσαν τὸ νευρικὸν σύστημα καὶ ἀπειλεῖ τὴν ἀνθρωπότητα ὅλην. *λογοποιοῦντας.* Ἡ λογοποιία, ἦτοι τὸ νὰ φλυαρῇ τις κατ' ἐντίμων καὶ εὐυπολήπτων προσώπων εἴτε ἐν τῇ ἀγορᾷ εἴτε ἐν τῇ ὁδῷ εἴτε ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις (νῦν ἰδίᾳ ἐν τοῖς καφενεῖοις), ἦτοι καὶ παρ' ἀρχαίους ὡς καὶ νῦν ἐν χρήσει ἀλλ' ἐθεωρεῖτο, ὡς καὶ νῦν μεγίστη κακία. *δίκην αἰσχράν.* Αἰσχροὶ δίκαι ἦσαν αἱ ἰδιωτικαὶ αἱ ποσοβάλλουσαι τὴν τιμὴν τοῦ κατηγορουμένου δι' αἰσχράν πράξιν του (οἶαι αἱ δι' ἐγκατάλειπν ἀνυπάνδρου ἀδελφῆς, αἱ διὰ σφετερισμὸν ἀδελφικῆς περιου-

σίας, αἱ διὰ κλοπὴν κλπ.) ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς γραφάς καὶ εἰσαγγελίας· αἴτινες στενῶς συνεδέοντο πρὸς τὸ δημόσιον ἅτε βλάπτουσαι αὐτό. **πολλάκις· καθεστηκότηας.** Οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον τὸ ἐλάττωμα τῆς φιλοδικίας, ὡς καὶ νῦν πολλοί. Διὸ καὶ παρ' ἐκείνοις, ὡς καὶ νῦν, τὸ νάπέχηταί τις τῶν δικαστηρίων, εἴτε ὡς κατήγορος εἴτε ὡς κατηγορούμενος, ἦτο ἐπαινετόν. — [*Ἐρωτ. Τίνα τὰ ἴδια καὶ τίνα τὰ κοινὰ ; Πῶς χαρακτηρίζονται πάντοτε οἱ ἀκόλαστον βίον διὰγοντες (χαρτοπαῖκται, μέθυσοι κλπ.) ; Τίνα τὰ ἐκ τῆς χαρτοπαίξις καὶ τῆς μέθης κακά ; Πῶς θεωρεῖται πάντοτε ἡ λογοποιία ; Τίνες δίκαι οἶναι αἰσχροί ; Πῶς θεωρεῖται πάντοτε ἡ φιλοδικία ;*].

ΚΑΛΛΙΑ Ὑ.-ΕΞΕΤΑΣΙΣ. Συγκεφαλαιώσας ὁ Μαντ. τὰ τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου του ἐξετάζει εἴτα συντομώτατα τὸν κοινωνικὸν βίον του ἐξαίρων α') τὸ ἀνεπίληπτον τῆς ἐν τῇ κοινωνίᾳ συμπεριφορᾶς του καὶ β') τὸ μὴ φιλόδικον. Καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ (§ 11) ἀποδεικνύει τὴν κοινωνικὴν σεμνότητά του διὰ τοῦ ὅτι οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει μετὰ τῆς διεφθαρμένης νεολαίας τῆς κατατριβούσης τὸν καλύτερον χρόνον τῆς νεότητός της εἰς τὰ σκιραφεῖα (κυβευτήρια ἢ νῦν καφενεῖα). Τεχνηέντως δὲ διὰ τῆς ὑποθέσεως τοῦ ἀπραγματοποιήτου καθιστᾷ ἐναργεστέραν καὶ πιστευτοτέραν τὴν κοινωνικὴν κοσμιότητά του. Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ (§ 12) ἀποδεικνύει ὅτι οὔτε πολιτικὴν τενα ἀτιμωτικὴν δίκην εἶχε ἐπὶ βλάβῃ ἄλλου, οὔτε ποινικὴν ἐπὶ βλάβῃ τοῦ δημοσίου. Οὕτω συνάγεται ὅτι ὁ ἠθικὸς καὶ σεμνὸς ἐν τῇ κοινωνίᾳ καὶ ὁ μὴ φιλόδικος εἶναι ἄξιος πάσης τιμῆς. Καὶ διὰ τῶν ἀρετῶν τούτων ἐνιοχῆται ἡ ὑπὲρ τοῦ Μαντιθ. εὐμένεια τῶν δικτοστῶν. Καὶ ἐνταυθα ὁ λόγος εἶναι γοργὸς ἐπίτηδες, κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ Λυσίου θηρεύοντος τὴν συντομίαν πάντοτε.

ΔΙΔΑΓΜ. Τί μᾶς διδάσκει ἡ τιμή, ἢν ἡ Πολιτεία καὶ ἡ Κοινωνία ἀποδίδουσι τοῖς ἠθικοῖς καὶ κοσμοῖς; [*Εἰπὲ τὸ νόημα τῶν §§ τούτων*].

§ 10-13. Δ' μεθοδικὴ ἐνότης. Ἰδιωτικὸς καθόλου εἴτε πολιτικὸς βίος τοῦ Μαντιθεοῦ. [*Ποῖός τις ὑπῆρξεν ὁ Μαντιθ. ἀπέναντι τῆς οἰκογενείας του, τῶν δικαστηρίων καὶ τῆς κοινωνίας ;*]

Εἰπὲ τὸ νόημα τῆς μεθοδικῆς ταύτης ἐνότητος.

§ 13. Στρατιωτικὸς βίος Μαντιθεοῦ (γενναϊότης).

ΛΕΞ.-ΦΡΑΣ. στρατεία=ἐκστρατεία. σκοποῦμαι (ἐσσεψάμην)=παρατηροῦμαι. συμμαχίαν=συμμαχῶ. βοηθῶ (ἀμετάβ.)=σπεύδω εἰς βοήθειαν. καταλέγομαι (κατείλεγμα)=καταγράφομαι ἐν καταλόγῳ ὡς στρατιώτης, τὸ δὲ καταλέγω=συλλέγω, κατατάσσω, καταγράφω στρατιώτας ἐν καταλόγῳ. οἱ ὀπίθαι=οἱ πεζοὶ στρατιῶται, τὸ πεζικὸν στράτευμα. ἀναβαίω ἐπὶ τοῦς ἵππους=κατατάσσομαι εἰς τὸ ἵππικόν. ἀδοκίμαστος=ἀνεξέλεγκτος, ἀνεξέ-

ταστος. **φημί**=κελεύω. **τὸ πλῆθος**=οἱ πολλοὶ (στρατιῶται).—**ἄδεια**=ἀφοβία, ἀσφάλεια. **στρατεύομαι**=ἐκτελῶ στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν, μετέρχομαι στρατιωτικὰ ἔργα. Τὸ δὲ **στρατεύω**=ἐκστρατεύω. Πολλάκις ὁμως τίθενται ἀδιαφόρως τὸ ἐνεργητ. καὶ μεσον.

ΣΥΝΤΑΞ. ΕΡΜΗΝ. *Πρὸς... τὰς στρατείας...*—ὡς πρὸς δὲ τὰς ἐκστρατείας καὶ ὡς πρὸς τοὺς ἐνώπιον τῶν πολεμίων κινδύνους παρατηρήσατε ὁποῖον παρέχω τὸν ἑαυτὸν μου (πῶς φέρομαι) εἰς τὴν πόλιν (πατρίδα). Διὰ τοῦ **τοίνυν** (=δέ, ἔτι, ἔπειτα Σ. § 399) μεταβαίνει ὁ ῥήτωρ εἰς ἐξέτασιν νέου θέματος, τοῦ στρατιωτικοῦ βίου του. Ἡ πρότασις οἶον παρέχω ἔμ... εἶναι πλαγία ἔρωτημ.—**Πρῶτον μὲν** ἀντιτίθεται τῷ ἐν § 15 μετὰ ταῦτα **τοίνυν**, τὸ δὲ γὰρ διωσαφητικόν τὸ οἶον δύναται νὰ συνταχθῇ καὶ μετὰ τοῦ **πρὸς... τὰς στρατείας...** ὁπότε=πόσον πρόθυμον... **τὴν ουμμάχίαν**=τὴν ἤδη ὑπάρχουσαν καὶ ἤδη γνωστήν. Τοῦτο σημαίνει τὸ ἄρθρον. **καὶ ἔδει βοηθεῖν**=καὶ ὅτε ἔδει βοηθεῖν (ἐνν. ὑποκ. ὑμᾶς)=καὶ ἦτο ἀνάγκη νὰ σπεύδητε εἰς Ἑλλάδα πρὸς βοήθειαν. **βοηθεῖν εἰς Ἄλ.**=θεῖν εἰς Ἄλ. Ἡ σύνταξις κατὰ τὸ β' συνθετικὸν μέρος τοῦ ῥήματος. **κατειλεγμένος ἱππεύειν**=ἐν ᾧ ἤμην ἐγγεγραμμένος ὑπὸ τοῦ Ὁρθοβούλου ἐν τῷ καταλόγῳ ἵνα ἱππεύω (εἶμαι ἱππέυς). Τὸ ἀπαρέμφ. σημαίνει ἐνεργεῖαν σκοπούμενην (Σ. § 445 δ').—**νομίζοντας** ἐκ τοῦ ἑώρων=ἐπειδὴ (ἐγὼ) ἔβλεπον ὅτι πάντες ἐνόμιζον. Τὸ **δεῖν** (=εἰκός, ἀναγκαῖον εἶναι=σχεδόν) ἐκ τοῦ **νομίζοντας**, τὸ δ' εἶναι ὑποκ. τοῦ **δεῖν** (Σ. § 470)=ὅτι σχεδὸν εἰς μὲν τοὺς ἱππεῖς ὑπάρχει ἀσφάλεια... **ἡγουμένους** (ἐνν. ὑποκ. πάντας)—**διακινδυνεύειν** ἡ μτχ. ἐκ τοῦ ἑώρων=(Ἐπειδὴ δὲ ἔβλεπον ἐγὼ) ὅτι πάντες ἐνόμιζον ὅτι οἱ ὀπλίται θὰ ὑποστῶσι τὸν κίνδυνον... Τὸ **νομίζοντας**—ἡ γομῆνος εἶναι συνώνυμα (σχῆμα ἰσόκωλον (Σ. § 523)).—**ἀναβάντων**=ἐν ᾧ ἄλλοι κατετάχθησαν εἰς τὸ ἱπικὸν ἄνευ προηγουμένης δοκιμασίας παρανόμως. **προσελθὼν**=ἐγὼ παρουσιασθεὶς εἰς τὸν Ὁρθ. ρεκάλεσα αὐτὸν νὰ μὲ ἐξαλείψῃ ἐκ τοῦ καταλόγου (τῶν ἱππέων).—**ἡγούμενος αἰσχρὸν εἶναι** (ἐμὲ) **παρασκ...στρατεύεσθαι**=διότι ἐνόμιζον ὅτι ἦτο αἰσχρὸν πρᾶγμα νὰ ἐκστρατεύω ἀφ' οὗ πρῶτον παρασκευάσω ἀσφάλειαν εἰς (ἐξασφαλίσω) τὸν ἑαυτὸν μου, ἦτοι νὰ ἐκστρατεύω ἐγὼ ἐν ἀσφαλείᾳ ἐν ᾧ τὸ πλῆθος ἔμελλε νὰ κινδυνεύῃ. **καὶ μοι ἀνάβηθι** ἰδ. § 8.—[**Συμπλήρωσ. τὰς προτ. Τί σκέρασθε; Πότε καὶ πότε προσελθὼν ἔφην τῷ Ὁρθ; Ἐφην τῷ Ὁρθ. ἂν καὶ εἶχε συμβῆ, τί; Διατί ἔφην τῷ Ὁρθ; Τί ἑώρων; Τί νομίζοντας πάντας; Τί καὶ τί δεῖν; Ἐφην τῷ Ὁρθ. ἂν καὶ συνέβη τί; Τί ἔφην τῷ Ὁρθ; Διατί ἔφην τῷ Ὁρθ. ἐξαλείψαι με; Αἰσχρὸν εἶναι ἐμὲ στρατεύεσθαι πότε καὶ ἐν ᾧ θὰ συνέβαινε τί;]**

ΠΕΡΙΕΧΟΜ. Ὁ Μαντιθ. ἐφιστᾷ τὴν προσοχὴν τῶν δικαστῶν ἐπὶ τοῦ

στρατιωτικοῦ βίου του.—Ζητεῖ παρὰ τοῦ φυλάρχου του Ὁρθοβούλου νὰ καταταχθῆ εἰς τὸ πεζικὸν καίτοι τοῦτο ἦτο ἐπικινδυνότερον τοῦ ἵππικου—
Προσκαλεῖ τὸν Ὁρθόβουλον μάρτυρα,

ΠΡΟΣΩΠ· ΠΡΑΓΜ. *τὴν συμμαχίαν.* Ἐν ἔτει 395 π. Χ. ἀρχομένου τοῦ Βοιωτικοῦ πολέμου οἱ Ἀθηναῖοι τῇ ἐνεργείᾳ τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν Θρασυβούλου τοῦ Στειριέως καὶ Θρασυβούλου τοῦ Κολλυτέως συνεμάχησαν μετὰ τῶν Θηβαίων κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων (Ξενοφ. Ἑλλην. Γ' ε' 2 καὶ 16). Ἡ συμμαχία αὕτη διατηρεῖται ἤδη κατὰ τὴν ἀπολογία τοῦ Μαντιθέου καὶ διαλύεται βραδύτερον, μετὰ τὸν Βοιωτικὸν πόλεμον, ὅτε οἱ Θηβαῖοι ἐξήτησαν τὴν ἡγεμονίαν. **Ἀλιάρτος.** Ἡ Ἀλιάρτος ἦτο πόλις τῆς Βοιωτίας παρὰ τὴν Κωπαῖδα λίμνην. (Ξενοφ. Ἑλλην. Γ' ε' 6). Παρ' αὐτήν, ἀπειλούμενην ὑπὸ τοῦ Λυσάνδρου, ἐγένετο κατὰ τὰ τέλη τοῦ φθινοπώρου τοῦ 395 ἡ τὰς ἀρχὰς τοῦ θέρους τοῦ 394 ἡ κατ' αὐτοῦ μάχη τῶν Ἀλιαρτίων καὶ Θηβαίων, ἐν ἣ καὶ ἔπεσεν ὁ Λύσανδρος. Εἰς τὴν μάχην ταύτην ὁ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης Πausanίας δὲν ἔλαβε μέρος βραδύνας νὰ φθάσῃ καὶ διὰ τοῦτο ἐπιμωρήθη (Ξενοφ. Ἑλλην. Γ' ε' 25) Ἀλλὰ καὶ ὁ Θρασύβουλος δὲν ἔλαβε μέρος εἰς αὐτὴν ἐλθόντων τῶν Ἀθηναίων μετὰ τὸ πέρας αὐτῆς. **Ὁρθοβούλου.** Ὁ Ὁρθόβουλος ἦτο φύλαρχος τῆς Ἀκαμαντίδος φυλῆς, ἐν ἣ ἀνήκε καὶ ὁ Μαντίθεος. Οὗτος ὡς φύλαρχος ἐκρότει τὸν κατάλογον τῶν στρατευσίμων ἵππέων τῆς φυλῆς του. **ἀσφάλειαν—κίνδυνον.** Προκειμένου νὰ γίνῃ κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ 395 ἡ εἰς Βοιωτίαν ὑπὲρ τῶν Θηβαίων καὶ κατὰ τῶν Λακεδαιμ. ἐκστρατεία τῶν Ἀθηναίων ὑπὸ τὸν Θρασύβουλον τὸν Στειριέα πολλοὶ Ἀθηναῖοι κατεταγμένοι ἐν τοῖς ὀπλίταις (εἰς τὸ πεζικὸν) ἐπειδὴ ἐνόμιζον ὅτι ἐκινδύνευον, διότι ἡ φάλαγξ (τὸ πεζικὸν) τῶν Λακεδ. ἦτο ἰσχυρὰ, κατετάχθησαν εἰς τὸ ἵππικὸν ἀδοκίμαστοι γνωρίζοντες ὅτι τὸ ἵππικὸν αὐτῶν ἦτο ἀσφαλέστερον, διότι τὸ ἵππικὸν τῶν Λακεδαιμονίων ἦτο ὀλίγον καὶ κατώτερον τοῦ τῶν Ἀθηναίων (Ξεν. Ἑλλ. Γ' ε' 23). **ἐτέρων ἀναβάντων.** Ἀναφέρεται ὁ Ἀλκιβιάδης ὁ νεώτερος ὡς καταταχθεὶς εἰς τὸ ἵππικὸν ἀδοκίμαστος παρὰ τὸν νόμον ἐκ δειλίας. **ἀδοκίμαστων.** Παρ' Ἀθηναίους οὐδεὶς κατετάσσετο ἐν τῷ ἵππικῷ ἂν πρῶτον δὲν ἐξητάζετο κατὰ τὴν καταγωγὴν, τὴν σομιατικὴν ἱκανότητα, τὴν τεχνικὴν ἐμπειρίαν καὶ τὴν τοῦ ἵππου χρῆσιν. Παρόμοιόν τι γίνεται καὶ σήμερον ἐν τῇ κατατάξει τῶν στρατιωτῶν ἵνα εἰς ἕκαστον στρατιωτικὸν σῶμα ὑπηρετώσιν οἱ καταλληλότεροι. **παρὰ τὸν νόμον,** κελεύοντα «εἴαν τις ἀδοκίμαστος ἵππευ ἄτιμον εἶναι». **ἐκ τοῦ καταλόγου.** Ὁ Μαντίθεος ἐκ φιλοπατρίας καὶ ἀνδρείας ζητεῖ παρὰ τοῦ φυλάρχου του νὰ ἐξαλείψῃ αὐτὸν ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν ἵππέων ἐν ᾧ ἦτο ἐγγεγραμμένος ὡς πλούσιος, καὶ νὰ ἐγγράψῃ αὐτὸν εἰς τὸν κατάλογον τῶν ὑπὸ τῶν Θρασύβουλον ὀπλιτῶν ἀφ' οὗ οἱ ἄλλοι ἐφοβοῦντο ὡς δειλοί. **τοῦ πλήθους.** Εἰς μὲν τὸ ἵππικὸν κατετάσσοντο οἱ πλούσιοι (οἱ ὀλί-

γοι) εἰς δὲ τὸ πεζικόν (ὀπλίτας) οἱ πολλοί. "Ὡστε τὸ π λ η θ ο ς ἐνταῦθα ἀντιτίθεται πρὸς τοὺς ἵππεις καὶ δὴ πρὸς τὸν ὀμιλοῦντα Μαντίθεον. [*Ἐρωτ. Τί γνωρίζεις περὶ τῆς συμμαχίας Ἀθηναίων καὶ Θηβαίων καὶ τί περὶ τῆς Ἀλιάρτου καὶ τῆς παρ' αὐτὴν μάχης; Τίς ὁ φύλαρχος τοῦ Μαντιθέου; Τί γνωρίζεις περὶ φυλῶν ἐν Ἀθήναις; Ποῖον στρατιωτικὸν σῶμα ἐθεωρεῖτο ἐν Ἀθήναις ἀσφαλέστερον καὶ διατὶ; Τί ἐξήταζον κατὰ τὴν κατάταξιν τῶν ἱππέων; Τίνας κατετάσσοντο ἐν Ἀθήναις εἰς τὸ ἱππικόν καὶ τίνας εἰς τὸ πεζικόν;*].

ΚΑΛΛΙΛΟΓ.-ΕΞΕΤΑΣΙΣ. Ὁ Μαντίθεος προκαλέσας τὴν προσοχὴν τῶν δικαστῶν ἐξετάζει συντομώτατα τὸν στρατιωτικὸν βίον του, ἀναφέρων ὡς παραδειγμα τῆς ἀνδρείας καὶ φιλοπατρίας του τὸ τολμηρὸν διάβημα εἰς ὃ εἶχε προβῆ ἔν τετι 395 ὅτε προέκειτο νὰ γίνῃ ἢ εἰς Ἀλιάρτον στρατεία τῶν Ἀθηναίων. Διὰ τοῦ τολμήματός του τούτου, ὑπὲρ οὗ ἐπικαλεῖται τὴν ἐπίσημον μαρτυρίαν τοῦ φυλάρχου του Ὁρθοβούλου, κινεῖ τὴν ἐκτίμησιν τῶν δικαστῶν.

ΔΙΔΑΓΜ. Τί μᾶς διδάσκει ἡ γενναιότης τοῦ Μαντιθέου; [*Εἰπέ τὸ νόημα*].

§ 14. Συνέχεια τοῦ στρατιωτικ. βίου τοῦ Μαντιθ. (γενναιοδωρία).

ΛΞ.-ΦΡΑΣ. *δημότης*=συνδημότης, πρβλ. καὶ *πολίτης*=συμπολίτης, *πατριώτης*=συmpατριώτης. *ἐξόδος* (ἐξέδρομοι=ἐκστρατεῦο)=ἐκστρατεία, *χρηστὸς*=τίμιος, ἠθικός. *ἐφόδιον* (ἐπί-όδος)=ὁ μισθὸς τοῦ στρατιώτου (ἐν πορείᾳ). *ἀπορῶ τινος*=στεροῦμαι, δὲν ἔχω τι. *οἱ ἔχοντες* οὐσιαστικῶς=οἱ εὐποροὶ, οἱ πλούσιοι. *οἱ ἀπόρους διακείμενοι*=οἱ ἄποροι, οἱ πτωχοί. *συμβουλεύω τινι*=δίδω συμβουλὴν εἰς τινά. *κτώμαι*=ἔχω.

ΣΥΝΤΑΞ.-ΕΡΜΗΝ. *Συλλεγέντων*=ἀφ' οὗ λοιπὸν συνελέγησαν οἱ συνημοταί μου.. *εἰδῶς (ἐγὼ) ἐνίους ὄντας μὲν...ἀποροῦντας δὲ...*=ἐπειδὴ ἐγνώριζον ὅτι τινὲς ἦσαν μὲν...ἀλλ' ὅμως ἐστεροῦντο ἐξόδων. Τί μετοχαὶ εἶναι αὐταί (Σ. § 458 ς'); *τοὺς ἔχοντας* ὑποκ. τοῦ *παρέχειν*, ὅπερ πάλιν εἶναι ὑποκ. τοῦ *χρῆ* (Σ. § 449 β' καὶ 470)=ὅτι πρέπει οἱ εὐποροὶ νὰ παρέχωσι τὰ ἀναγκαζοῦντα...*καὶ αὐτὸς*=καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος. *δυοῖν ἀνδροῦν*. ἢ δοτ. εἶναι ἀντικ. τοῦ *ἔδωκα*. Τὸ δὲ *ἐκατέρω* ὡς παράθεσις εἰς τὸ *ἀνδροῖν*=πρὸς 2 ἄνδρας 30 δρχ. πρὸς ἐκάτερον. *Οὐχ ὡς κεκτημένος*=οὐχὶ διότι εἶχον πολλὰ χρήματα (Σ § 460 β' β'). *τοῦτο* δηλ. ποῖον; *καὶ μοι ἀνάβητε* ἰδ. § 8.—[*Συμπλήρωσ. τὰς προειρηται. Πότε εἶπον; διατὶ εἶπον; Τί καὶ τί εἰδῶς; Τί εἶπον; Διατὶ ἔδωκα 30 δρχμ. ἐκατέρω; Πρὸς τίνα σκοπὸν ἔδωκα ταύτας;*].

ΠΕΡΙΕΧΟΜ. Ὁ Μαντιθ. προτρέπει τοὺς πλουσίους νὰ βοηθήσωσι τοὺς πτωχοὺς στρατιώτας. Ὁ Μαν. δίδει ἀνὰ 30 δρχμ. εἰς δύο πτωχοὺς στρατιώτας. Ὁ Μαν. προσκαλεῖ μάρτυρας περὶ τῆς φιλανθρωπίας καὶ γενναιοδωρίας του.

ΠΡΟΣΩΠ-ΠΡΑΓΜ. ΜΑΡΤΥΡΙΑ. Περί τούτου ιδέ § 8. Ὁ Ὄρθοβ. καλεῖται ὡς μάρτυς ἵνα βεβαιώσῃ τί; **Συλλεγέντων τῶν δημοτῶν.** Οἱ συνδημόται τοῦ Μαντιθ. ἦσαν οἱ τοῦ δήμου Θεορικοῦ (ἔξ οὗ καὶ αὐτὸς κατήγετο), τῆς Ἀκαμαντίδος φυλῆς. Οἱ στρατευόμενοι ὄπλιται ἐκάστης φυλῆς συνηθροίζοντο κατὰ δήμους καὶ ἐπεθεωροῦντο ὑπὸ τῶν οἰκείων δημάρχων, οἵτινες καὶ κατέγραφον τοὺς ὑποχρεουμένους πρὸς στρατείαν ἐν καταλόγῳ, ὃν ἐφύλαττον αὐτοὶ (ὡς οἱ φυλαρχοὶ τὸν τῶν ἱππέων)—**ἔξοδον.** Ἐνταῦθα πρόκειται περὶ τῆς εἰς Κόρινθον (§ 15) ἐκστρατείας ὑπὸ τὸν Θρασύβουλον τὸν Στεiriεά. **ἐφοδίον.** Ἀπὸ τοῦ Περικλέους καὶ τῆ εἰσηγήσει αὐτοῦ οἱ Ἀθηναῖοι ἔδιδον μισθὸν εἰς τοὺς ἐκστρατεύοντας πολίτας καὶ σιτηρέσιον (cibarium) ἀνερχόμενα ἀμφότερα περίπου εἰς δύο ὄβολους καθ' ἐκάστην κατὰ στρατιώτην. Ἐπειδὴ δὲ τὰ χρήματα ταῦτα δὲν ἐπῆρουν πολλοὶ φιλοπάτριδες Ἀθηναῖοι ἔδιδον εἰς τοὺς ἀπόροισι στρατιώταις χρηματικὰς τινὰς προκαταβολὰς (ἐπιφορὰς) εἴτε πρὸς ὄπλισμὸν αὐτῶν εἴτε πρὸς διατροφήν κατὰ τὴν πορείαν (ἐφόδια, viaticae, ἐπιτήδεια). Ἡ τοιαύτη τῶν πλουσίων Ἀθηναίων πρᾶξις ἐκαλεῖτο φιλανθρωπία. **οὐστὶν ἀνδροῖν.** Οἱ δύο οὗτοι στρατιῶται ἦσαν βεβαίως συνδημόται τοῦ Μαντιθέου, αἱ δὲ 60 δραχμ. ἃς ἔλαβον θὰ ἐχορησίμευον μᾶλλον πρὸς ὄπλισμὸν αὐτῶν. **Ἀνάβητε-Μάρτυρες.** Οἱ κληθέντες οὗτοι μάρτυρες φαίνεται ὅτι ἦσαν οἱ δύο συνδημόται του, οἷς εἶχε δώσει χρήματα, οἵτινες βεβαίως ἐπεβεβαίωσαν τὰ ὑπ' αὐτοῦ λεχθέντα. [**Ἔρωτ.** Τίς κατέγραφε καὶ ἐκράτει τὸν κατάλογον τῶν ἱππέων καὶ τίς τὸν τῶν ὀπλιτῶν; Πῶς ἐγένετο ἡ στρατολογία ἐκάστης φυλῆς; Τί ἐδίδετο τοῖς ἐκστρατεύουσι καὶ τί ἐπράττον πολλάκις οἱ πλούσιοι; Τίνας ἐκάλεσεν ὁ Μαντίθεος μάρτυρας τῆς φιλανθρωπίας του;]

ΚΑΛΛΙΑ. ΕΞΕΤ. Ὁ Μαντίθ. ἵνα δείξῃ ὅτι καὶ φιλάνθρωπος ἦτο ἐν τῇ ἐκπληρώσει τῶν πρὸς τὴν Πατρίδα καθηκόντων του ἀναφέρει ἐπιτηδες ὅτι καὶ αὐτὸς ἤσκησε φιλανθρωπίαν καὶ ἄλλους προέτρεψε εἰς τοῦτο, ἵνα κινήσῃ τὴν συμπάθειαν τῶν δικαστῶν του. Τεχνηέντως ἐπαινεῖ ἑαυτὸν ὁ Μαντίθεος ἀναφέρον συντομώτατα τὰς ἀξιολογωτέρας πράξεις του ἄνευ πολυλογίας καὶ περιτολογίας ἵνα εὐχαριστῇ τοὺς δικαστάς.

ΔΙΔΑΓΜ. Τί διδασκόμεθα ἐκ τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Μαντιθέου;

Εἰπὲ τὸ νόημα τῆς §.

§ 15 καὶ 16. Συνέχεια τοῦ στρατ. βίου τοῦ Μαντ.

(15 ἀνδραγαθία Μαντιθέου, 16 τόλμημα Μαντιθέου).

ΛΕΞ.-ΦΡΑΣ.- Ἔξοδος=§ 14. ἔξοδος γίνεται παθ. τοῦ ἔξοδον ποι-

(1) Ἡ Θεορικός ἦτο μία τῶν παλαιῶν 12 πόλεων τῆς Ἀττικῆς, ἧς ἐρείπια σώζονται ἐν τῇ θέσει Θέρικά τῆς ἀνατολικῆς παραλίας τῆς Ἀττικῆς.

οὐ μ α ι (= ἐκστρατεύω). — *πρόοιδα* = ἐκ τῶν προτέρων γνωρίζω. *ἀναδύομαι* ἐπὶ φυγάδων = ἀποφεύγω τὴν ἐκστρατείαν ἢ τὴν μάχην, ἀποσύρομαι τ. ἔφεύγω καὶ κρύπτομαι. *διαπράττομαι* = ἐνεργῶ, κατορθώνω. *τάσσομαι* (τέταγμα) = παρατάσσομαι. *δυστυχῶ* = ἡττώμαι. *ἐναποθνήσκω* = φονεύομαι ἐν τινι μάχῃ. πρβλ. Ξενοφ. Ἑλλην. Γ' α' 4. ἐ ν α π ὀ λ λ υ μ α ι. *ἀναχωρῶ* = ὑποχωρῶ, φεύγω. *σεμνός* (σέβω) = μεγαλόσημος, σοβαρός (βαρῆς), ὑπερήφανος. *Στειριῶς* = Στειριέως (Γραμ. § 32 γ'). *ὀνειδίζω τινί δειλίαν* = ὑβρίζω τινά διὰ δειλίαν, ἀποδίδω εἰς τινά δειλίαν, θεωρῶ τινά δειλόν. *πάντες ἄνθρωποι* = ὅλος ὁ κόσμος. *χωρίον ἰσχυρόν* = θέσις ὀχυρά. *παρέρχομαι* (παριέναι) = διέρχομαι, διαβαίνω. *ἐμβάλλω* = εἰσβάλλω. *ψηφίζομαι* = ἀποφασίζω. *ἀποχωρίζω* = χωρίζω ἀπὸ τινος, ἀποσπῶ. *τάξις* = τάγμα. *βοηθῶ* (ἀμετ.) = ὑπάγω πρὸς βοήθειαν. *εἰκότως* = εὐλόγως. *ἀγαπητῶς* = μόλις (μετὰ δυσκολίας μετὰ κόπου). *σφύζομαι* = διασφύζομαι, γλυτώνω. *ἰέναι* (εἶμι) = πορεύεσθαι, μεταβαίνειν. *ἀκληρωτι* = ἄνευ κληρώσεως.

ΣΥΝΤΑΞΙΣ ΕΡΜΗΝ. *γενεμένης-προειδόντων* = ὅτε ἐγένετο ἐκστρατεία καὶ πάντες προεγνωρίζον. *ὅτι δεήσει* = ὅτι μέλλουσι πάντως (κατ' ἀνάγκην) νὰ κινδυνεύωσιν = ὅτι ἀσφαλῶς θὰ ἐκτεθῶσιν εἰς κινδύνους (οὐχὶ ὡς ἐν § 13 βοηθ. εἰς Ἀλλίαρτον). Τί πρότασις εἶναι αὕτη καὶ τί εἶναι εἰς τὸ προειδόντων (Σ. § 405); *ἀνοδυμένων* = εἰ καὶ ἕτεροι ἀνεδύνοντο = ἐν ᾧ ἄλλοι ἀπεσύροντο (ἀποφεύγοντες τὴν μάχην ἐχόνοντο εἰς τὸ βάθος καὶ ἐκρύπτοντο). Τί μετοχ. εἶναι; ὥστε μάχεσθαι (ἐγὼ) τεταγμένος τῆς πρώτης. Ἡ συμπερ. πρότασις ἐκ τοῦ διεπραξάμεν. Τί σημαίνει (Σ. § 415 β' 1); Ἡ γεν. τῆς πρώτης (ἐνν. τάξεως = σειρᾶς) εἶναι κατηγορηματ. (Σ. § 37) εἰς τὸ τεταγμένος = ὥστε εἶναι (= νὰ εἶμαι) τῆς πρώτης (σειρᾶς στρατιώτης) = ἐγὼ ἐνήργησα (οὐ μόνον δὲν ἀπέφυγον ἀλλὰ καὶ ἐπέζητησα) ὥστε νὰ μάχομαι κατὰ τῶν πολεμίων παρατεταγμένος ἐν τῇ πρώτῃ σειρᾷ (τῆς παρατάξεως). καὶ μάλιστα συνδέτ. τῷ ἀνεχώρησα. *δυστυχισίας-ἐναποθανόντων* = ἀφ' οὗ ἡττήθη καὶ πλείστοι στρατιῶται ἐν τῇ μάχῃ ἐφονεύθησαν. Ἡ ἐν δηλοῖ τὸν τόπον ἔνθα ἔγινεν ὁ θάνατος. *ὑστερος τοῦ σεμνοῦ* = μετὰ τὸν σεμνόν Στ. Τὸ ὕστερος κατηγοροῦμι. ἡ δὲ γενικὴ συγκριτικὴ, διότι τὸ ὕστερος = ὑστερώτερα. *τοῦ ὀνειδικτός* = ὅστις ὀνειδίζε δειλίαν πᾶσιν ἀνθρώποις. Τί μετχ. εἶναι (Σ. § 454); Τὸ πᾶς ἀπάγγελον μετ' ἐμφάσεως (Σ. § 76). *οὐ πολλά*: (= ὀλίγαις), δοτικ. τοῦ μέτρου εἰς τὸ ὕστερον, μεθ' οὗ προσδιορίζει ἀκριβέστερον τὸ μετὰ ταῦτα = Καὶ ὀλίγαις ἡμέραις ὕστερον μετὰ (ἀπὸ) τὰ εἰρημένα γεγονότα. Ἐλέχθη πλεοναστικῶς ὡς καὶ τὸ ἐν § 4 πρὶν κατελθεῖν πρὸτ. ὃ ἡμέραις. *κατειλημμένων* (ἐνν. ἡμῖν Σ. § 160 β') *ἐμβαλόντος*. αἰτιολ. μετοχαί ἡ δὲ ψηφισαμένων χρον., ἡ δὲ φοβομένων ἐνδοτικὴ = ἐπειδὴ εἶχον καταληφθῆ ὑφ' ἡμῶν

ὄχουραί θέσεις ἐν Κορινθίᾳ ὁ δὲ (καὶ ἐπειδὴ ὁ) Ἄγησ. εἰσέβαλεν εἰς Βοιωτ. ἀφ' οὗ οἱ ἄρχοντες (οἱ στρατηγοὶ) ἀπεράσισαν νὰ ἀποσπάσωσι... ἂν καὶ ἐφοβοῦντο πάντες οἱ ἄλλοι ἐγὼ παρουσιασθεὶς εἰς τὸν ταξίαρχόν μου προτείνο- ν νὰ ἀποστείλῃ... Διατί αἱ δύο πρῶται μετοχαὶ συνδέονται οὐχὶ ὁμως καὶ ἡ β' μετὰ τῆς γ' καὶ ἡ γ' μετὰ τῆς δ' (Σ. 465 καὶ 466 β'); ὥστε μὴ δύνασθαι παρῖέναι... ἐκ τοῦ κατελιγμένων (Σ. § 415) = ὥστε οἱ πολέμοι (δηλ. οἱ Λακεδ.) νὰ μὴ δύναται νὰ διαβῶσι. Ποῖον τὸ ὑποκ. τῶν ἀπαρεμφ. καὶ διατί (Σ. § 449 β'); αἵτινες βοηθήσουσι = ἵνα αὐταὶ μεταβῶσι εἰς βοήθειαν (Σ. § 436). — εἰκότως-ἰέναι. Ἡ παρέρμπτωτος αὕτη περίοδος τοῦ λόγου διακόπτουσα τὴν συνέχειαν αὐτοῦ αἰτιολογεῖ τὸ φοβοῦμένον. Εἰς τὸ εἰκότως ἐνν. τὸ ἐφοβοῦντο. σεσωσμένους-ἰέναι ἐνν. ἡ μᾶς = εὐλόγως δ' ἐφοβοῦντο, ὃ βουλευταὶ, ἅπαντες, διότι ἦτο φοβερόν πρᾶγμα ἐν ᾧ μόνις καὶ μετὰ δυσκολίας πρὸ ὀλίγου εἶχονεν σωθῆ (γλυτώσει) νὰ μεταβαίνομεν (νὰ ἐκτεθῶμεν πάλιν) εἰς ἄλλον (νέον) κίνδυνον. τὸν ταξίαρχον = τὸν ἐμὸν ταξίαρχον. διὸ ἐτέθη τὸ ἄρθρον (Σ. § 70 σημ.). — [Συμπλήρωσ. τὰς προτ. Πότε διεπραξάμεν καὶ ἐν ᾧ συνέβαινε τί; Τί προσιδόντων πάντων; Διεπραξάμεν ἂν καὶ συνέβαινε τί; Διεπραξάμεν οὕτως ὥστε τί νὰ συμβαλῆ; ἀνεχώρησα ἀφ' οὗ συνέβη τί καὶ τί; Τίνος σεμοῦ Στειριῶς; Διὰ τίνα καὶ τίνα λόγον ψηφισαμένων τῶν ἀρχόντων; Χωρίων κατελιγμένων οὕτως ὥστε τί νὰ συμβαλῆ; Πότε καὶ ἀφ' οὗ συνέβη τί ἐκέλευον ἐγὼ; Τῶν ἀρχόντων ψηφισαμένων ἀποχωρεῖσαι τάξεις πρὸς τίνα σκοπόν; Ἐγὼ ἐκέλευον ἂν καὶ συνέβαινε τί; Διατί ἀπάντων φοβουμένων; Ἡμᾶς ἰέναι ἐφ' ἕτερον κίνδυνον ἐν ᾧ τί εἶχε συμβῆ; Τί ἐκέλευον ἐγὼ;].

ΠΕΡΙΕΧΟΜ. Κατόρθωμα τοῦ Μαντιθέου. (Πότε; τί;). Ὁ Μαντίθ. ὑποχωρεῖ τελευταῖος (ποῦ; πότε;). Πρότασις τοῦ Μαντιθέου πρὸς τὸν ταξίαρχόν του (πότε, πρὸς τί;) καὶ αἰτιολογία τοῦ φόβου τῶν στρατιωτῶν (διατί;).

ΠΡΟΣΩΠ.-ΠΡΑΓΜ. Μετὰ ταῦτα. Μετὰ τὴν εἰρημένην κατὰ τὸ 395 ἐκστρατείαν τῶν Ἀθηναίων εἰς Ἄλιάρτον, ἦτοι κατὰ τὸν Ἰούλιον τοῦ 394 ἐπὶ τοῦ Κορινθιακοῦ πολέμου. εἰς Κόρινθον. Ἐναυθα πρόκειται περὶ τῆς ὅλης χώρας τῆς Κορίνθου καὶ οὐχὶ περὶ τῆς πόλεως. ἐξόδου. Κατὰ τὸν Ἰούλιον τοῦ 394 διαρροῦντος τοῦ Κορινθιακοῦ πολέμου 600 ἵπταις καὶ 6 χιλ. ὀπλίται Ἀθηναῖοι (ἐν οἷς καὶ ὁ Μαντίθεος) ἐστάλησαν εἰς Κορινθίαν ὑπὸ τὸν Θρασύβουλον ἵνα μετὰ τῶν συμμάχων τῶν Κορινθίων, Βοιωτῶν, Ἀργείων κλπ., πολεμήσωσι τοὺς Λακεδ. Πάντες οὗτοι οἱ σύμμαχοι συνηθροίσθησαν ἐν τῇ κοιλάδι τῆς Νεμέας πρὸς Α. τῆς Φλιοῦντος, ἐκεῖθεν δὲ στραφέντες πρὸς τὰ ΒΔ. συνήγησαν τοὺς Λακεδαιμονίους, στρατηγουμένους ὑπὸ τοῦ Ἀριστοδήμου, παρὰ τὴν κόμην Ἐπεικίαν μετὰ Σικυῶνος καὶ Κορίνθου, ἔνθα συνήψαν σπουδαίαν μάχην μετ' αὐτῶν (Ξενοφ. Ἑλλην. Δ' β' 14, 15, 17), καθ'

ἦν οἱ Ἀθηναῖοι ἔπαθον μεγάλην πανολεθρίαν, ἠττηθεισῶν 6 φυλῶν (Ξενοφ. Ἑλλην. Δ' β' 21). Κατὰ τὴν μάχην ταύτην ἠνδραγαθήσεν ὁ Μαντίθεος ὡς δολίτης. *δεήσει κινδυνεύειν*. οἱ Ἀθηναῖοι ἐγνώριζον ὅτι θά ἐκινδύνευον πολεμοῦντες κατὰ τῶν πολυαριθμοτέρων καὶ ἰσχυροτέρων κατὰ ξηρὰν Λακεδ. καὶ τῶν συμμάχων τῶν ἐν αὐτῇ τῇ Πελοποννήσῳ (ἐν Κορινθίῳ). Ἦσαν δὲ περὶ τούτου βέβαιοι ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ ἐν § 13 ἔδει β ο η θ. εἰς Ἀλί-α ρ τ ο ν, ἔνθα οἱ Ἀθηναῖοι οὐ μετασχόντες δὲν ἐκινδύνευσαν. *ἀναδυομένων*. Ἔνεκα τοῦ εἰρημένου κινδύνου πολλοὶ Ἀθηναῖοι φοβούμενοι δὲν ἐξετίθεντο εἰς κίνδυνον ἐν τῇ μάχῃ. Σκωπτικῶς μεταχειρίζεται τὴν λέξιν ταύτην (εἰλημμένην ἐκ τῶν ἐνδυμάτων ὡς καὶ τὸ ἀναβάλλομα) ὁ γενναῖος στρατιώτης Μαντίθεος ἵνα χαρακτηρίσῃ προσηκόντως τοὺς δειλοὺς στρατιώτας τοὺς μὴ ἐκτελοῦντας τὸ ὑπέρτατον πρὸς τὴν πατρίδα καθήκον των, ἀλλὰ κρυπτομένους. *τῆς πρώτης* (τάξεως). στρατιωτικὸς ὅρος συνήθης παρ' ἀρχαίους. πρβλ. τὸ παρ' ἡμῖν «εἶναι πρώτης». *τῆς ἡμετ. φυλῆς*. Ἐν ἐκστρατεία ἐκάστη φυλὴ τῶν Ἀθηναίων ἀπετέλει ἴδιον πεζικὸν τάγμα. Ὡστε τὸ φυλὴ ἐνταῦθα = τάξις ἤτοι πεζικὸν σῶμα, ἐν ᾧ φυλὴ = κυρίως τὸ ἱππικόν. Κατὰ τὴν εἰρημμένην μάχην τῆς Ἐπεικίας ἡ φυλὴ (τὸ τάγμα) τοῦ Μαντίθεου, ἤτοι ἡ Ἀκαμαντῆς, ἦτο ἀκ τῶν ἠττηθεισῶν 6 φυλῶν. Κατ' εὐφημισμὸν (Σ. § 509) λέγει *δυστυχησάσης ἀντὶ ἠττηθείσης*. *Τοῦ σεμνοῦ Στειριῶς* διηλ. τοῦ Θρασυβούλου (υἱοῦ τοῦ Λύκου) τοῦ καταγομένου ἐκ τοῦ δήμου Στειρίας τῆς Πανδιονίδος φυλῆς. Οὗτος ἦτο ὁ γνωστὸς γενναῖος τῶν Ἀθηναίων στρατηγὸς ὁ καὶ ἐν Ἀργινοῦσαις διακριθεὶς καὶ ἐν ἄλλαις μάχαῖς ὁ μετὰ τὴν πτώσιν τῶν Ἀθηγῶν ἀπελθὼν ἐξόριστος εἰς Θήβας εἶτα δὲ καταλαβὼν τὴν Φυλὴν καὶ πολεμήσας καὶ ἐκδιώξας τῇ ἰδιαιτέρῳ συνδρομῇ τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης Πausανίου, τοὺς 30 τυράννους καὶ ἀνιδρούσας τὴν δημοκρατίαν τῷ 403. Οὗτος καὶ ἐν τῷ Βοιωτικῷ καὶ Κορινθιακῷ πολέμῳ ἠγωνίσθη καὶ βραδύτερον τῷ 391 ἀποκατέστησεν ἐν Θάσῳ τὴν δημοκρατίαν. Ἀπέθανε δὲ δολοφονηθεὶς (ἔνεκα βιαιοπραγιῶν τῶν στρατιωτῶν του) ἐν Ἀσπένδῳ τῆς Παμφυλίας τῷ 289. Ὁ προκλητικὸς καὶ πρὸς ἔπαρσιν ἐπιρρητὴς τρόπος τοῦ ἀνδρὸς τούτου (δι' ὃν καὶ αὐθάδης καὶ ὑπερόπτης ἐκλήθη) συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ ὀνομασθῇ οὗτος καὶ ἐπὶ τοῦ ῥήτορος εἰρωνικῶς (Σ. § 508) ἐνταῦθα *σεμνός*, δι' οὐ ἐπιθέτου ἔχαρακτηρίζοντο συνήθως οἱ προσποιοῦμενοι τὸν ἐπίσημον καὶ σοβαρὸν, οἱ ἀβρυνόμενοι. Διὰ δὲ τοῦ *Στειριῶς* διεκρίνεται ἀπὸ τοῦ Θρασυβ. τοῦ Κολλυτέως καὶ τοῦ Ἐρχιέως. Ἐκεῖτο δ' ὁ δῆμος *Στειρία* εἰς τὸ ΒΔ. τοῦ λιμένος Πόρτο-Ράφτη τῶν ἀρχαίων Πρασιῶν (νῦν δήμου Κρωπίας), εἰς ὃν ἔφερε καὶ ὁδὸς καλουμένη *Στειριακή*. *ὠνειδικτός*. Ὀλίγον πρὸ τῆς ἐκφωνήσεως τοῦ λόγου τούτου ὁ Θρασύβουλος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου εἶχεν ὑβρίσει ὡς δειλοὺς πάντας! Διὰ τὴν ὑπεροπτικὴν συμπεριφορὰν του ταύτην

γνωστήν τότε ἐν τῇ κοινωσίᾳ τῶν Ἀθηναίων, ὁ ῥήτωρ ἐγκαθὰ εἰρωνεύεται αὐτὸν πρὸς χάριν καὶ τῶν δικαστῶν καὶ τοῦ ἀκροατηρίου ὄλου. **Μετὰ ταῦτα.** Κατὰ τὸ 394 διαρκούσης τῆς εἰς Κορινθίαν στρατείας τῶν Ἀθηναίων ὑπὸ τὸν Θρασύβουλον. **χωρίων...κατειλημμένων.** Οἱ Ἀθηναῖοι καὶ λοιποὶ σύμμαχοι μετὰ τὴν παρὰ τὴν Ἐπεικίαν ἦταν αὐτῶν κατέλαβον ὄχυρά παρὰ τὸν Ἴσθμὸν θέσεις ἵνα ἐμποδίσωσι τὸν νικηφόρον στρατὸν τῶν Λακεδ. νὰ διαβῇ διὰ τοῦ Ἴσθμοῦ καὶ νὰ ἐνωθῇ μετὰ τοῦ ἐκ Μ. Ἀσίας μετακληθέντος καὶ εἰς Βοιωτίαν ἐμβαλόντος ἤδη Ἀγησιλάου. Καὶ ὄντως ἠμπόδισαν τοὺς Λακεδ. μόνον δὲ μία μόρα ἠδυνήθη διὰ θαλάσσης νὰ φθάσῃ εἰς Βοιωτίαν καὶ νὰ βοηθήσῃ τὸν Ἀγησίλ. (Ξ. Ἑλλ. Δ' γ' 15).—**ἐμβαλόντος.** Ἡ εἰσβολὴ αὕτη τοῦ Ἀγησίλ. εἰς τὴν Βοιωτίαν ἐγένετο ἐκ τῆς Φωκίδος κατὰ τὸ 394, ὅτε ἔγινε καὶ ἡ ἐν Κορωνεῖα μάχη μεθ' ἣν ὁ Ἀγησίλ. ἐρχόμενος εἰς Πελοπόν. ἐμελλε νὰ συνενωθῇ μετὰ τῶν ἐν Κορινθίᾳ Σπαρτιατικῶν στρατευμάτων. **ἀποχωρῶσαι-βοηθήσουσι.** Οἱ ἄρχοντες (στρατηγοὶ) τῶν ἐν Κορινθίᾳ (Ἴσθμῳ) κατεχόντων τὰς ὄχυράς θέσεις συμμαχικῶν στρατευμάτων, ἐπειδὴ αἱ θέσεις τῶν ἦσαν ὄχυραὶ εὐκόλως ἠδύναντο νὰ ποστεῖλωσι τάγματά τινα εἰς Βοιωτίαν πρὸς βοήθειαν τῶν ἐκεῖ κατὰ τοῦ Ἀγησίλ. ἀγωνιζομένων συμμάχων τῶν. **εἰκότως.** ὁ γενναῖος Μαντίθεος σκόπτει βεβαίως διὰ τούτου τοὺς ὑπὸ τῆς τύχης μὴ εὐνοηθέντας ἐν τῇ παρὰ τὴν Ἐπεικίαν μάχῃ συστρατιώτας του. **ὀλίγω πρότερον.** κατὰ τὴν γενομένην παρὰ τὴν Ἐπεικίαν μάχην. **τὸν ταξίαρχον.** ὁ ταξίαρχος ὡς κατώτερος ἀξιωματικὸς ὄφειλε μόνον νὰ παραγγεῖλῃ τοῖς στρατηγοῖς (ἄρχουσι) τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Μαντιθέου, ἐκεῖνοι δὲ θὰ ἀπεφάσιζον. Ἡ αἰτία τοῦ Μαντιθέου φαίνεται ὅτι δὲν ἐγένετο δεκτὴ, διότι εἶναι γνωστὸν ὅτι οὗτος δὲν μετέσχε τῆς ἐν Κορωνεῖα μάχης. **ἀκληρωτί.** Προέτεινε τοῦτο διότι ἐν καιρῷ κινδύνου διὰ κλήρου ὠρίζοντο αἱ φυλαὶ αἵτινες ἔπρεπε νὰ ἐκστρατεύωσιν. [**Ἔρωτ.** Ποῦ καὶ ποῦ εἶχεν ἐκστρατεύσει ὁ Μαντίθεος; Τί γνωρίζεις περὶ τῆς εἰς Κόρινθον ἐκστρατείας τῶν Ἀθηναίων καὶ τί περὶ τοῦ Θρασυβούλου τοῦ Στειριέως; Ἦτο ἐπικίνδυνος ἡ ἐκστρατεία αὕτη; Τί ἔπαθον οἱ Ἀθηναῖοι ἐν Κορινθίᾳ καὶ τί κατώρθωσαν μετὰ τῶν ἄλλων συμμάχων τῶν; Διατί οἱ Ἀθηναῖοι ἐφοβήθησαν τὴν εἰς Βοιωτίαν ἐκστρατείαν καὶ τί ἔπραξε τότε ὁ Μαντίθεος; Τίνας ἔστειλλον εἰς ἐκστρατείαν οἱ Ἀθηναῖοι ἐν καιρῷ κινδύνου;].

ΚΑΛΛΙΛΟΓ-ΕΞΕΤΑΣΙΣ. Ἀπὸ τῆς φιλανθρωπίας ἐν πολέμῳ μεταπηδᾷ ἤδη ὁ Μαντίθεος τεχνήντως εἰς ἄλλο πολεμικὸν κατόρθωμα, τὴν ἐν Κορίνθῳ ἀνδραγαθίαν του, ἣν συντόμως μὲν ἀλλὰ ζωηρῶς παριστᾷ διὰ τῆς πάνυ τεχνικῆς ἀναμειξεως τοῦ ὀνόματος τοῦ περιβοήτου Θρασυβούλου, δι' ἧς ἔξυψοι ἔτι μᾶλλον ἑαυτόν. Μὴ ἀρκοῦμενος δ' εἰς τοῦτο συνεπάγεται καὶ ἕτερον ἐν Κορίνθῳ τόλμημά του, ὅπερ παριστᾷ ὡς σπάνιον καὶ σπουδαῖον ἔνεκα τοῦ φόβου, ὕφ'

οὐ πάντες τότε κατείχοντο διὰ τοὺς ἐκτάκτους κινδύνους. Διὰ τῶν νέων τούτων σπουδαίων στρατιωτικῶν κατορθωμάτων του, ἅτινα ἐπίτηδες ἐν τέλει γοργῶς καὶ τεχνηέντως ἀναφέρει, ἐκκλήττει ὄντως τοὺς δικαστὰς του. Διὸ εὐθύς μετὰ ταῦτα προβαίνει εἰς τὰ συμπεράσματα τῆς ἐξετάσεως τοῦ ὅλου στρατιωτικοῦ βίου του.

ΔΙΔΑΓΜ. Τί διδασκόμεθα ἐκ τῶν περὶ Μαντιθέου καὶ περὶ Θρασυβούλου εἰρημένων; [Εἰπὲ τὸ νόημα τῶν § 15 καὶ 16].

§ 13-17 Ε' μεθοδ. ἐνότης : Στρατιωτικὸς εἶτε δημόσιος βίος τοῦ Μαντιθέου. [Ποῖός τις ὑπῆρξεν ὁ Μαντιθεὸς ὡς στρατιώτης ἀπέναντι τῆς Πατρίδος του;]. Εἰπὲ τὸ νόημα τῆς μεθοδ. ταύτης ἐνότητος.

§ 17. Κρίσεις Μαντιθ. περὶ τῆς στρατιωτικ. ἀρετῆς του

ΛΕΞ.-ΦΡΑΣ. ἀξιῶ=ἔχω ἀξιώσεις. πράττω τὰ τῆς πόλεως=διοικῶ, κυβερνῶ τὴν πόλιν (πρβλ. πολιτεύομαι § 18). ἀποδιδράσκω=δραπετεύω. κινδυνεύω=ἐκτίθεμαι εἰς κίνδυνον. δεινόν=φοβερόν, ἐπικίνδυνον. καθίσταμαι εἰς κίνδυνον=φθάνω, καταπτῶ εἰς κίνδυνον, κινδυνεύω. βελτίων=ἡθικώτερος, καλύτερος. τυγχάνω=ἐπιτυγχάνω εὐρίσκω.

ΣΥΝΤΑΞ.-ΕΡΜΗΝ. ὥστε...οὐκ ἂν ἔχοιεν. Ἡ συμπερασμ. πρότ. εἶναι ἀπόδοσις τῆς ὑποθέσεως εἰ τινες ὀργίζονται (Σ. § 419). Τινες ἔχοιεν; τοῖς ἀξιούσι μὲν πράττειν...ἀποδιδράσκουσι δὲ ἐκ τῶν κινδύνων. Αἱ δοτικαὶ εἶναι ἀντικείμενα τοῦ ὀργίζονται=ὥστε ἂν (παραδεχθῶμεν ὅτι) τινὲς ἐξ ὑμῶν ὀργίζονται κατὰ τῶν ἐχόντων μὲν ἀξιώσεις νὰ κυβερνήσῃ τὴν πόλιν, ἀποφειγόντων ὁμῶς τοὺς κινδύνους (ἐν ταῖς ἐκστρατεῖαις), δὲν δύνανται νὰ ἔχωσι δικαίως (καὶ) περὶ ἐμοῦ τὴν γνώμην ταύτην (ὅτι ἀξιῶ πράττειν τὰ τῆς πολ. καὶ ἀποδιδράσκω ἐκ τῶν κινδύνων). οὐ γὰρ (ἐγὼ) ἐποιοῦν μόνον...ἀλλὰ καὶ ἐτόλμων. Αἰτιολογεῖ ὅλην τὴν προηγουμένην πρότασιν=διότι δὲν ἐξετέλουν μόνον τὰς διαταγὰς...ἀλλὰ καὶ εἶχον τὴν τόλμην νὰ...τὰ προστατόμενα ἐν. ὑπὸ τῶν ἀρχόντων τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας, ἤτοι δὲν περιοριζόμεν μόνον εἰς τὸ ποιεῖν τὰς προσταγὰς τῶν προϊσταμένων μου ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἀνελάμβανον κινδύνους. οὐχ ὡς ἡγούμενος-ἀλλ' ἵνα τυγχάνοιμι. Συνάπτεται μετὰ αἰτιολ. λόγου τελικὸς=οὐχὶ διότι ἐνόμιζον...ἀλλ' ἵνα εὐρίσκω τὸ πᾶν δίκαιόν μου (ἴπασαν τὴν νόμιμον προστασίαν). — οὐ δεινὸν εἶναι. ἐκ τοῦ ἡ γ ο ὕ μ ε ν ο ς=ὅτι δὲν εἶναι ἐπικίνδυνον. μάχεσθαι=νὰ μάχωμαι. ὑποκ. τοῦ ἀπροσώπου ο ὕ δ ε ν ο ν ε ἶ ν α ι. εἴποτε...καθιστάμην...=ὑπόθεσις τοῦ ἵνα τυγχάνοιμι=ἂν ποτε...ἤθελον (κινδυνεύσει) καταστήσει εἰς κίνδυνον. ἀδίκως. Τοῦτο ἔχει πολλὴν δύναμιν ἐνταῦθα. διὰ ταῦτα=διὰ τὰς (εἰρημένας) ὑπηρεσίας μου ταύτας θὰ ἐνομιζόμεν...βελτίων. ἐνν. παρὰ ἂν ἐξετέλουν οὐχὶ προθύμως (ἀλλὰ μόνον ἐξ ἀνάγκης) τὸ καθήκον μου. καὶ μοι...=ιδὲ § 8.

[*Συμπλήρωσ. τὰς προτ. Τί δύναται νά συμπεράνωσιν οἱ δικασταὶ τοῦ Μαντιθ. ἐκ τῶν στρατιωτικῶν αὐτοῦ πράξεων ; Ὑπὸ ποίαν προϋπόθεσιν δὲν δύναται οἱ δικασταὶ τοῦ Μ. νά ὀργίζωνται κατ' αὐτοῦ ; Διατί οἱ δικασταὶ τοῦ Μ. δὲν δύναται νά ὀργίζωνται κατ' αὐτοῦ ; Διατί ἐποιοῦν ταῦτα καὶ πρὸς τίνα σκοπὸν ; Ὑπὸ ποίαν προϋπόθεσιν τυγχάνοιμι τῶν δικαίων καὶ διατί τυγχάνοιμι αὐτῶν ;]*

ΠΕΡΙΕΧΟΜ. Οἱ δικασταὶ δὲν δύναται νά ἔχωσι κακὴν γνώμην περὶ τοῦ Μαντιθέου. Ὁ Μαν. οὐ μόνον τὰς διαταγὰς τῶν ἐρχόντων ἐξετέλει ἀλλὰ καὶ εἰς κινδύνους ἐξετίθετο. Ὁ Μ. ἔπραττε ταῦτα πρὸς ὀρισμένον σκοπὸν (τίνα) ; Ὁ Μ. προσκαλεῖ μάρτυρας περὶ τῆς ἀληθείας τῶν λόγων του.

ΠΡΟΣ - ΠΡΑΓΜ. *Τὰ τῆς πόλεως πράττειν.* Κατὰ τὴν δοκιμασίαν ἀπεκλείοντο ἐκ τῶν διαφόρων δημοσίων ἀξιωμάτων καὶ ἐν γένει ἐκ τῆς διοικήσεως τῆς πόλεως οἱ ἀνανδροὶ. *ἀξιοῦσι - ἀποδιδράσκουσι.* Διὰ τούτων φαίνεται ὅτι ὑπαινίσσεται ὁ Μαντίθεος τὸν Θρασύβουλον τὸν Στειριέα, ὅστις μετὰ τὴν παρὰ τὴν Ἐπειεϊκίαν μάχην ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἔμμενεν ἄνευ ἀξιωματὸς τινος ἐν Ἀθήναις. *εἰ καὶ ἐπεθύμει νά μετέγῃ τῆς κυβερνήσεως χωρὶς ὅμως νά μετέγῃ καὶ τῶν κινδύνων. κινδυνεύειν ἐτόλμων.* Ὁ Μαντίθ. πολλάκις προσῆλθε εἰς παρακεκινδυνευμένα διαβήματα, οἷα καὶ τὰ ἐν § 13, 15 καὶ 16 μνημονευθέντα, χάριν τῆς πατρίδος του. *ἀδίκως τῶν δικαίων.* Δὲν ψέγει τὸ νάποδοκιμασθῆ διναίως ἂν καὶ πολλὰ εὐηργέτησε τὴν πόλιν, ἀλλὰ τὸ νά ἀδικηθῆ τ. ἔ. δὲν θέλει νά ὠφελῆθῃ ἀδίκως ἐκ τῶν πρὸς τὴν πόλιν εὐεργεσιῶν του, ἀλλὰ θεωρεῖ δίκαιον νά ἐπιτυγχάνῃ πάντων τῶν δικαίων ἀφ' οὗ εἶναι χρηστὸς πολίτης, ἥτοι ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει συγκεκριμένως νά ἐπιδιοκιμασθῆ καὶ νά δοθῇ αὐτῷ τὸ ἀξίωμα τοῦ βουλευτοῦ ἀνθ' ὧν ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἔπραξεν. *Ἀνάβητε ΜΑΡΤΥΡΕΣ.* Οἱ μάρτυρες ἐνταῦθα θὰ ἐπιβεβαιώσωσι τὰ ἐν § 15 καὶ 16 εἰρημένα. πιθανὸν δὲ νά εἶναι μεταξύ τῶν μαρτύρων τούτων καὶ ὁ μνημονευθεὶς ταξίαρχος τοῦ Μαντιθέου. [*Ἔρωτ. Τί ἐπάθαιον ἐν Ἀθήναις οἱ δεῖλοι καὶ φυγάδες ; Τί λέγεται περὶ τοῦ ἀλαστονικοῦ Θρασυβούλου ; Τίνα τὰ τολμήματα τοῦ Μαντι ; Τί ζητεῖ ἤδη ὁ Μαντι. ἀντὶ τῶν πρὸς τὴν πατρίδα ὑπηρεσιῶν του ; Πρὸς τίνα σκοπὸν ἐπικαλεῖται τοὺς μάρτυρας ἐγταῦθα ὁ Μαντι ;]*

ΚΑΛΙΛΟΓ. ΕΞΕΤΑΣΙΣ. Πρὶν ἢ ἀναπνεύσωσιν οἱ δικασταὶ ἐκ τῆς ἀκροάσεως τῶν ἀλλεπαλλήλων στρατιωτικῶν κατορθωμάτων τοῦ Μαντιθέου, οὗτος συγκεκριμένως ταῦτα ἐπιφέρει τὰς ἐπ' αὐτῶν κρίσεις του. Ἐν ταύταις παρατηρητέα ἡ τέχνη μεθ' ἧς ὁ ῥήτωρ συνδυάζει καὶ σχετίζει τὰ εἰρημένα κατορθώματά του μετὰ τῆς δίκης του. Ὅτι ἔπραξα, λέγει, δὲν τὸ ἔπραξα τυχαίως ἢ ἐκ νεανικῆς παραφορᾶς ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ κινδύνου διατελών, ἀλλ' ἐν γνώσει ἐκινδύνευσά ἵνα δύναμαι μίαν ἡμέραν νά μεταχειρισθῶ τὰς θυσίας

μου ταύτας πρὸς ὠφέλειάν μου· καὶ ἰδοὺ τώρα, ὅτε μάλιστα ἀδίκως κατηγοροῦμαι (καὶ τοῦτο τεχνικῶς ἀναφέρει. πρβλ. καὶ § 15) ἐπικαλοῦμαι ὑπὲρ ἐμοῦ τὰ κατορθώματά μου. Καὶ οἰονεὶ ἀνακροᾷζει. «ἐξετάσατε τοὺς μάρτυρας, βεβαιώθητε περὶ τούτων, καὶ ἀπαλλάξατέ με, διότι δὲν σὰς ἐπιτρέπεται νὰ πράξητε ἄλλως μετὰ τοιαύτας θυσίας μου». Διὰ τούτων ἐπιβάλλεται καὶ οἰονεὶ ἐκβιάζει τοὺς δικαστάς. Ἐνταῦθα ἡ τέχνη τοῦ ῥήτορος εἶναι ὄντως ἀξιοθαύμαστος.

ΔΙΔΑΓΜ. Τὸ πρὸς τὴν Πατρίδα καθήκον τοῦ Μαντιθέου φαίνεται ὑπὸ ὄρους ἐκπληρούμενον ἐνταῦθα, διότι δὲν ὑπάρχει ἀκόμη τὸ χριστιανικὸν φῶς. Ὅπως δὴποτε ὅμως ἡ Πατρίς λαμβάνει ὑπ' ὄψει τῆς τῆς θυσίας τῶν πολιτῶν τῆς πάντοτε. Ἡμεῖς πῶς πρέπει νὰ ἐκπληρῶμεν τὰ πρὸς τὴν Πατρίδα καθήκοντα ἡμῶν ;

[Εἶπε τὸ νόημα τῆς § ταύτης]

§ 18 καὶ 19. Γενικὴ ἐπισκόπησις τοῦ ὅλου βίου τοῦ Μαντ.

ΛΕΞ. - ΦΡΑΣ. - φρουρά = φρούρησις. **ἀπολείπομαι τινος** (μέσ.) = καθυστερῶ, μένω ὀπίσω τινός. **πῶποτε** = ποτὲ ἕως τώρα. **ἔξοδον ποιοῦμι** = ἐκστρατεύω. **ἀναχωρῶ** = ἐπιστρέφω, ὑποχωρῶ. **κοσμίως** = σεμνῶς, καλῶς, τιμίως, ἀμέμπτως. **πολιτεύομαι** ὡς καὶ παρ' ἡμῖν πρβλ. καὶ τὸ πρῶτῳ τὰ τῆς πόλεως § 17. Τὸ δὲ πολιτεύω = εἶμαι πολίτης. **σκοπῶ** = ἐξετάζω, κρίνω. **κομ(ά)ω** (κόμη) = ἔχω κόμην, καλλοπίζω τὴν κόμην μου. **τὰ ἐπιτηδεύματα** = τρόπος τοῦ ζῆν, συνήθεια. **ὄψις** = ὄ,τι τις ὄρᾱ = τὸ ἐξωτερικόν (τοῦ ἀνθρώπου). **φιλῶ** = ἀγαπῶ. **μικρὸν** = ταπεινῇ τῇ φωνῇ (σιγᾷ) ἀντίθ. τοῦ μέγα = μεγαλοφώνως. **διολέγομαι** = ὁμιλῶ. **ἀμπέχομαι κοσμίως** = ἐνδύομαι εὐπρεπῶς, ἐπιμελῶς (ἀμφι-ἔχω ἡμπειχόμεν). **εργάζομαι τινά τι** = πρῶτῳ (προξενῶ) τι εἰς τινα.

ΣΥΝΤΑΞ. - ΕΡΜ-Ν. τῶν τοίνυν ἄλλων στρατειῶν καὶ φρουρῶν... = ἀντικ. τοῦ ἀπελείφθη ν = ἀπὸ οὐδεμιᾶς δὲ ἄλλης ἐκστρατείας καὶ φρουρῶν... Τὸ τοίνυν εἶναι μεταβατικόν = δέ. Τὸ δὲ ἄλλὰ διατετέλ. ἀντιτίθεται τῷ οὐδεμιᾶς... **ποιοῦμενος τὰς ἐξόδους** (= ἐξιῶν) καὶ **ἀναχωρῶν**, ἐκ τῆς διατετέλεκα. Τί μετοχαί εἶναι (Σ. 458 γ'); = Ἄλλὰ καθ' ὅλον τὸν χρόνον διαρκῶς (ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους) μετὰ τῶν πρώτων μὲν ἔχω ἐκστρατεῖσαι, μετὰ τῶν τελευταίων δὲ ἔχω ἐπανέλθει. **καίτοι** = καὶ βεβαίως, κατὰ ταῦτα λοιπόν. **τοὺς πολιτευομένους** ἀντικ. τοῦ σκοπεῖν, οὐ ὑποκ. ἐνν. τοὺς ἀνθρώπους ἢ τινά. Ποῖον τὸ ὑποκ. τοῦ χρῆ (Σ. § 470); Ἄλλ' οὐκ... **μισεῖν** (ἐνν. ὑποκ. τοὺς ἀνθρώπους ἢ τινά) = καὶ οὐχί... νὰ μισώσιν αὐτόν. **διὰ τοῦτο**, δηλ. τὸ κομᾶν. **εἴ τις κομᾶ... οὐ χρεῖ... μισεῖν αὐτόν** (Σ. 419 α'). **τὰ τοιαῦτα ἐπιτηδ.** = αἱ τοιαῦται συνήθειαι (τοῦ κομᾶν κλπ.), **τὸ κοινὸν τῆς πόλεως** = τὸ δημόσιον. **βλάπτει** =

βλάπτουσι (Σ. 31 β'). *ἐκ δὲν τῶν...* ἀντίθεσις πρὸς τὸ τὰ μὲν... *πρὸς τοὺς πολεμίους*. Σύνδεσμον τῶ *κινδυνεύειν* = ἀπέναντι τῶν πολεμίῳν. "Ὡστε οὐκ ἄξιον (ἔστιν)... *φιλῆν... μισεῖν... σκοπεῖν*. Τὸ πραγματικὸν συμπεράσμα ὅλης τῆς προηγουμένης περιόδου. (καὶ τοι χρὴ τοὺς φιλοτίμως...), ὅπερ ἔχει σχεδὸν μορφήν γνομικοῦ. Ὑποκ. τῶν ἀπαρεμφάτων ἐνν. τὸ ὑμᾶς (ὡ βουλευταί). Ποῖον εἶναι τὸ ὑποκ. τοῦ οὐκ ἄξιόν ἐστιν; *ἀπ' ὄψεως* = ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Πρβλ. καὶ τὸ τῆς ὁμιλουμένης «ἀπὸ τὴν ὄψι καὶ ἀπὸ τὴν ἀνάποδην». *Πολλοὶ... γάρ*. Τί αἰτιολογεῖ ἡ ἀνεξαρτήτως τιθεμένη (Σ. § 395) αἰτιολ. πρότασις; *διαλεγόμενοι-ἀμπεχόμενοι-ἀμελοῦντες* = εἶ καὶ διαλέγονται, ἀμπεχονται-ἀμελοῦσι. Τί μετοχαί εἶναι (Σ. 460 ε'); *αἷτιοι... κακῶν* ἐνν. τῇ πόλει. *τῶν τοιούτων* δηλ. τοῦ μικρὸν διαλέγεσθαι, κοσμίως ἀμπεχεσθαι κλπ. *πολλὰ κάγαθα* = πολλὰς κάγαθὰς πράξεις ἢ ἐργασίας. Τί ἀντικ. εἶναι εἰς τὸ εἰργασμένοι εἰσὶν (Σ. § 138); "Ὅρα τὴν σύνταξιν τοῦ ἐργάζομαι. — [Συμπλήρωσ. τὰς προτ. Τί διατετέλεκα; Τί καὶ τί χρὴ; Ὑπὸ τίνα προϋπόθεσιν οὐ χρὴ μισεῖν; Ἐκ τῶν ἐθελόντων τί; Ποῖον οὐκ ἔστιν ἄξιον; Πολλοὶ γεγόνασιν αἷτιοι... ἂν καὶ συμβαίη τί καὶ τί; Ἐτεροὶ εἰσιν ἐργασμένοι ἂν καὶ συμβαίη τί;]

ΠΕΡΙΕΧΟΜ. Ὁ Μαντίθεος ἀπὸ οὐδεμιᾶς ἐκστρατείας ἔλειπε, ἀλλὰ διαρκῶς ἐξεστράτευε πρῶτος καὶ ἐπέστρεφε τελευταῖος. Τοὺς καλοὺς πολιτικούς πρέπει νὰ κρίνῃ τις ἐκ τῶν δημοσίων πράξεων τῶν καὶ οὐχὶ ἐκ τοῦ τρόπου τῆς περιβολῆς. Ὁ τρόπος τοῦ ζῆν οὐδένα βλάπτει, αἱ γενναῖαι ὅμως πράξεις τινὸς ὠφελοῦσι πάντας. Δὲν πρέπει νὰ γαπῶμεν ἢ νὰ μισῶμεν τινα ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ του, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων του. Πολλοὶ εὐγενεῖς τοὺς τρόπους καὶ τὴν περιβολὴν ἔβλαψαν, ἄλλοι δὲ μὴ τοιοῦτοι ὠφέλησαν πολὺ.

ΠΡΟΣ.-ΠΡΑΓΜ. *τῶν ἄλλων στρατειῶν καὶ φρουρῶν*. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν κατὰ τὸ ἔτος 395 γενομένην εἰς Βοιωτίαν (§ 13) ἐκστρατείαν τῶν Ἀθηναίων, εἰς ἣν ὁ Μαντίθεος εἶχε λάβει μέρος. Μετὰ τὸ 395 μόνον μία ἐκστρατεία τῶν Ἀθηναίων ἀξία λόγου ἐγένετο εἰς Βοιωτίαν, ἡ τοῦ 394, ὅτε ἐγένετο ἡ ἐν Κορωνεῖα μάχη· ἀλλὰ ταύτης ὁ Μαντίθεος δὲν μετέσχε (§16), ἔμεινε ὅμως ὡς φρουρὸς ἐν Κορίνθῳ, ὅπερ ταυτῶν. Φρουραὶ δ' ἐν ταῦθα δὲν εἶναι μόνον αἱ φυλακαὶ τῶν φρουρίων τῆς Ἀττικῆς (ἄς συνήθως ἐφύλαττον οἱ περὶ π ο λ δ ι νεοὶ 18-20 ἐτῶν), ἀλλὰ γενικῶς αἱ φυλακαὶ ἰσχυρῶν φρουρίων. *ἐκ τῶν τοιούτων*. Ἀναφέρεται εἰς τοὺς ἔμπροσθεν περιγραφέντας γενναίους τρόπους τοῦ Μαντιθ. *κομᾶ*. Πολλοὶ πλούσιοι νεοὶ ἐν Ἀθήναις καὶ ἀλλαχοῦ κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ἠσμένιζον νὰ τρέψωσι γένειον καὶ κόμην μακρὰν ὡς οἱ Λάκωνες, διὸ καὶ Λακωνιστὰ ἔκαλοῦντο. Τοῦτο ἦτο ἀπλῆ ἰδιοτροπία καὶ ἐσκόπει τὴν ἀτοφνηγὴν τῆς ἐπικρατησάσης ἡδυπαθείας καὶ τρυφλότητος καὶ τὴν ἐπικράτησιν τῆς ἀφελοῦς καὶ ἀδστηρᾶς Σπαρτιατικῆς

διαίτης. Οί νέοι οὔτοι κατηγοροῦντο διὰ τοῦτο ὡς Λακωνίζοντες, διότι συνέπιπτε νά εἶναι καί ἀριστοκρατικοί. Μεταξὺ τούτων τῶν ἰδιοτρόπων νέων ἦτο καί ἡ Μαντίθεος, καθ' οὗ ἐπέρριψεν ἡ κατηγορία καί ταύτην τὴν μομφὴν σὺν τῇ τοῦ σκαιοῦ τρόπου του (§ 14).—τὰ ἐπιτηδεύματα. Ἡ συνήθεια τῶν κομῶντων καί γενειῶντων ἀριστοκρατικῶν νέων ἐν Ἀθήναις καί ἀλλαχοῦ. **ἀπ' ὄψεως.** Πολὸν δικαίως ὁ Μαντίθεος λέγει τοῦτο. Οὐδέποτε ὁ ἄνθρωπος πρέπει νά κρίνηται ἐκ τῆς περιβολῆς ἢ τῆς κομώσεως ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων, εἰ καί πολλάκις ἡ ἐπιτετηθευμένη κόμωσις χαρακτηρίζει κακῶς τὸν ἔχοντα αὐτὴν καί μάλιστα ὅταν αὐτὴ εἶναι ἀντεθνική ὡς ἐχαρακτηρίζετο ἡ τοῦ Μαντιθέου καί τῶν ἄλλων Λακωνιστῶν νέων Ἀθηναίων. **μικρὸν διαλεγόμενος.** Τὸ ἥρέμα βαδίζειν καί πρῶως διαλέγεσθαι (σγὰ ὀμιλεῖν) ἐθεωροῦντο καί τότε καί τώρα ὡς εὐπρεπὲς καί εὐγενές, τὸ δὲ μεγαλοφῶνος φθέγγεσθαι ἦτο (ὡς καί σήμερον) σημεῖον ἐλλιποῦς ἀνατροφῆς. **κοσμίως ἀμπεχόμενοι.** Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς Λακωνιστὰς (ἰδὲ κατωτέρω). Ἡ κοσμία καί σεμνὴ περιβολὴ τῶν νέων ἦτο καί τότε, ὡς καί τώρα, σημεῖον εὐγενείας καί εὐπρεπείας οὐχὶ ὅμως καί ἡ περισσῶς ἐπιτετηθευμένη κόμψευσις δι' ἧς πολλοὶ πονηροὶ κρύπτοντες τὴν ἐσωτερικὴν ἀκοσμίαν αὐτῶν ἐπιδεικνύουσι σωφροσύνην. Διὸ εὐλόγως λέγει ὁ Μαντ. ὅτι πολλοὶ τοιοῦτοι ὑποκρίται ὑπῆρξαν προδόται τῆς πόλεως ἐν τῇ ἄλλοι ἀφελεῖς καί ἀπέρητοι ὠφέλησαν αὐτήν. **ἀμελοῦντες.** Οἱ Λακωνισταὶ νέοι παρημέλουν τὴν ἐνδυμασίαν εἰς τρίβων, ἐν ἐλαφρὸν ὑπόδημα (παντόφλαι) καί μίς βακτηρία ἦτο ἡ ὅλη ἐνδυμασία των, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς κομψευομένους νέους. Ἀλλὰ καί τὰ ἦθη αὐτῶν ἦσαν πως τραχέα, διότι κατεγίνοντο πολὺ εἰς τὴν γυμναστικήν.—[**Ἐρωτ. Εἰς τίνας ἐκατρατείας τῶν Ἀθηναίων ἐλαβε μέρος ὁ Μαντίθεος ; Ἐτρεφον κόμην οἱ νέοι ἐν Ἀθήναις ; Πόθεν κριτέος ὁ ἄνθρωπος ; Πῶς ἐθεωρεῖτο τὸ πάλαι καί νῦν τὸ μεγαλοφῶνος ὀμιλεῖν καί τὸ ἀμελῶς ἐνδύεσθαι καί πῶς τὰ ἐναντία τούτων ;].**

ΚΑΛΙΑΟΓ. ΕΞΕΤ. Ὁ Μαντίθεος μετὰ τὸ κορῦφωμα, εἰς ὃ ἀνῆλθεν ἐν τῇ διηγῆσει τῶν στρατιωτ. κατορθωμάτων του, ἀναπνεύσας ὀλίγον ἐκ τῆς ἐν τῷ μεταξὺ γενομένης ἐξετάσεως τῶν μαρτύρων καί δηλώσας ὅτι καί ἄλλοτε πάντοτε τοιοῦτος ὑπῆρξεν ὡς στρατιώτης, προβαίνει οἰονεὶ εἰς συγκεφαλαίωσιν γενικὴν ἐπισκοπῶν τὸν ὅλον βίον του καί καταλήγων εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ πολίτης πρέπει νά κρίνηται ἐκ τῶν πράξεών του (ἰδιωτικῶν καί δημοσίων) καί οὐχὶ ἐκ τῆς διαίτης, τῆς περιβολῆς ἢ τῶν ἰδιοτροπιῶν του. Ἐν τῇ ἐξετάσει ταύτη δικαιολογεῖ ἑαυτὸν ἐπαρκῶς διατί τρέφει κόμην καί γενεῖον, ὅπερ παριστᾷ ὡς λίαν ἐποσειῶδες καὶ οἰονεὶ ἐλέγχει τοὺς παρεξηγοῦντας τὴν τοιαύτην νεανικὴν ἰδιοτροπίαν του ἀντὶ νάπολογῆται εἰς τὴν ἀποδοθεῖσαν αὐτῷ μομφήν. φαίνεται δηλ. ὁ Μαντιθ. ἐνταῦθα ἀφελῆς καί κοσμοπολίτης, οὐχὶ δὲ

σεμνότευφος καὶ τυπικός. Ἴην γενεὴν ταύτην ἐπισιόπησιν τοῦ ὄλου βίου του ὁ Μαντιῖθ. καταλλήλως συνέδεσε πρὸς τὸν στρατιωτικὸν βίον του διὰ τῶν ἐν ἀρχῇ τῆς § 18 εἰρημένων, διότι τοῦτο συνέφερεν αὐτῷ. Τὸ τμήμα τοῦτο εἶναι ἐπίλογος (συγκεφαλαίωσις) τῆς ὅλης διηγήσεως τοῦ βίου του. (§ 10-18), ἧς ὁ πρόλογος εἶναι ἡ § 9 (Πρβλ. § 9). Ἐνταῦθα τελευτᾷ καὶ τὸ β' μέρος τῆς διηγήσεως, αἱ ἀποδείξεις τοῦ ψευδοῦς τῶν ἰσχυρισμῶν τῶν ἀντιπάλων (πρβλ. Β' μεθοδ. ἐνότ) καὶ ἀκολουθεῖ ὁ ἐπίλογος τοῦ λόγου.

ΔΙΔΑΓΜ. Πόθεν κριτέος ὁ ἄνθρωπος; Ἡ ἀνδρεία ἔστω φιλόπατρις καὶ λογική.
[Εἰπέ τὸ νόημα τῶν § τούτων]

§ 17-20. 5' μεθοδικὴ ἐνότης. Συγκεφαλαίωσις καὶ κρίσεις ἐπὶ τοῦ ὄλου βίου τοῦ Μαντιθεῖον ἀπὸ § 10-20.

Εἰπέ τὸ νόημα τῆς μεθοδ. ταύτης ἐνότητος.

§ 20. Ὁ Μαντ. δὲν εἶνε ἀξιόμεμπτος διότι ἐπολιτεύθη νέος.

ΛΕΞ.-ΦΡΑΣ. αἰσθάνομαι = ἐννοῶ, ἀντιλαμβάνομαι. παρατηρῶ. ἀχθομαί τινι = ἀγανακτῶ, δυσάρεστοῦμαι κατὰ τινος. ἐν τῷ δήμῳ λέγω = τῷ δημηγορῶ = ὁμιλῶ εἰς τὸν δῆμον ἢ τὸ ἐνώπιον τοῦ λαοῦ (τῆς Ἐκκλησίας). δοκῶ ἔμαντῶ = φαίνομαι εἰς ἔμαντὸν = φρονῶ καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος. διατίθεμαι = διατίθεμαι ψυχικῶς, ἐνθυμούμαι = ἀναμιμνήσκομαι, ἐννοῶ, ἀναλογίζομαι, ἔχω ὑπ' ὄψει μου. πράττω τὰ τῆς πόλεως = πολιτεύομαι. πρβλ. καὶ § 17 καὶ 18. ἅμα μὲν-ἅμα δέ = συγχρόνως μὲν-συγχρόνως δέ, ἀφ' ἐνός μὲν-ἀφ' ἑτέρου δέ. ἐπαίρομαι = παρακινούμαι.

ΣΥΝΤΑΞ.-ΕΡΜΗΝ. Ἡδη δέ = τώρα δέ. (ἄς σᾶς εἶπω καὶ ἄλλο τι). Διὰ τούτου μεταβαίνει εἰς ἐξέτασιν νέου τινός. τινῶν ἀντιπ. τοῦ ἡσιδόμενον ἀχθομένων μοι. κατηγ. μετοχὴ εἰς τὸ τινῶν. καὶ διὰ ταῦτα. Ἐπεξηγεῖται ὑπὸ τῆς ἀκολουθούσης προτάσεως ὅτι ἐπεχείρησα. Τὸ καὶ διὰ ταῦτα ὅτι = διότι. νεώτερος ἐνν. τοῦ δέοντος, τοῦ συνήθους, τῆς νομίμου ἡλικίας = ἀνήλικος. ὄν. ἐναντιομ. μετοχὴ = Τώρα δέ, ὡ βουλευταί, ἐνόησα ὅτι τινὲς δυσάρεστοῦνται κατ' ἐμοῦ πρὸς τούτους καὶ διὰ τὸ ἐξῆς, διότι δηλ. ἐγὼ ἂν καὶ εἶμαι νέος ἐτόλμησα (ἐπεχείρησα) νὰ ὁμιλῶ ἐνώπιον (τῆς ἐκκλησίας) τοῦ λαοῦ. τὸ μὲν πρῶτον = κατ' ἀρχάς μὲν. ἀντιτίθεται τῷ ἔπειτα μέντοι. ἠναγκάσθη ἐνν. ὑπὸ τῶν περιστάσεων. δημηγορῆσαι ἐκ τοῦ ἠναγκάσθη = νὰ ὁμιλήσω δημοσίᾳ, νὰ ἐμφανισθῶ εἰς δημόσιον βῆμα. ὑπὲρ τῶν... = χάριν τῶν ἰδίων (ἀτομικῶν) ὑποθέσεών μου. καὶ ἔμαντῶ δοκῶ. προσωπικὴ σύνταξις. Τὸ καὶ προσθετικόν, τὸ δὲ ἔμαντῶ δοκῶ διατεθ. εὐγενὴς ἔκφρασις ἀντὶ τοῦ διετέθη = ἔπειτα

ἦμος νομίζω (φαίνομαι εἰς τὸν ἑαυτὸν μου) καὶ ἐγὼ ὅτι διατέθην φιλοτιμότερος τοῦ πρέποντος (μὲ περισσοτέραν φιλοτιμίαν ἀπὸ ὅ,τι ἦτο ἀνάγκη). Τί δοτ. εἶναι τὸ ἑμαυτῷ εἰς τὸ δοκῶ; Τί γενική εἶναι τοῦ δέοντος; *ἐνθυμούμενος τῶν προγόνων*...κατὰ πρόληψιν (Σ. § 23) ἀντὶ τοῦ ἐνθυμομένου...ὅτι οἱ πρόγονοι οὐδὲν πέπαυνται=διότι ἐνθυμοῦμαι, ὅτι οἱ πρόγ. οὐδόλως ἔχουσι παύσει νὰ πολιτεύωνται. Ἡ εἰδικ. πρότασις ὅτι...πέπαυνται εἶναι ἀντικ. τοῦ ἐνθυμ. Ἡ δὲ μετχ. πρᾶττοντες κατηγορηματ. εἰς τὸ πέπαυνται (Σ. § 458 δ').—*ὄρων*=διότι βλέπω. *ὕμᾱς νομίζοντας* ἐκ τοῦ ὄρων=ὅτι σεῖς νομίζετε. *λέγειν* ὑποκ. τοῦ χρῆ. εἰς δὲ τὸ λέγειν ἐνν. ὑποκ. τὸ τινά. *τοὺς τοιοῦτους μόνους*. ὑποκ τοῦ εἶναι τὸ δὲ ἀξιόους κατηγορ. *τινός*; (ἐκ τοῦ ἀξίους) ξεαίρει τὴν ἐννοίαν (Σ. § 327 α'). Τίνος γένους εἶναι;=Ἄφ' ἐνός μὲν διότι ἐνθυμοῦμαι ὅτι οἱ πρόγονοί μου οὐδόλως εἶχον παύσει νὰ ἀναμειγνύωνται εἰς τὰ πολιτικά (=νὰ πολιτεύωνται) ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι βλέπω ὅτι ὑμεῖς νομίζετε ὅτι μόνοι οἱ τοιοῦτοι (δηλ. οἱ πολιτευόμενοι) εἶναι ἄξιοι λόγου τινός (=σπουδαῖοι).—*ὥστε τίς οὐκ ἐπαρθεῖ*—τίς οὐκ ἂν φιλοτιμότερον τοῦ δέοντος διατεθεῖ; Ἡ συμπερασμ. πρὸτ. σημαίνει τὸ συμπέρασμα τοῦ ὄρων ὑμᾶς νομίζοντας...ἀξιόους μόνους...ἐκφέρεται δὲ δι' ἐρωτήσεως ἀρνητικῶς ἵνα σημαίνῃ ζωηρότερον τὸ πρᾶγμα (ἀντὶ τῆς καταφατικῆς πάντες ἐπαρθεῖσαι) εἶναι δ' ἅμα καὶ ἀπόδοσις ὑποθέσεως, διότι τὸ ὄρων εἶναι ὑποθ.=εἰ ὄρωί τις. *ἔχοντας* κατηγορ. μετχ. ἐκ τοῦ ὄρων=ὥστε τίς βλέπον ὅτι ὑμεῖς ἔχετε τὴν γνώμην ταύτην (θεωρεῖτε δηλ. ἀξιόους...μόνους τοὺς τὰ τῆς πόλεως πρᾶττοντας) δὲν ἤθελε παρακινηθῆ=πᾶς βλέπων (ἂν ἤθελε βλέπει) ὅτι ὑμεῖς ἔχετε τὴν γνώμην ταύτην βεβαίως ἤθελε παρακινηθῆ νὰ πρᾶττη καὶ νὰ ὀμιλῇ ὑπὲρ τῆς πόλεως (δηλ. νὰ πολιτευῆται), ἤτοι πᾶς τις ἐκ τῆς τοιαύτης γνώμης ὑμῶν ὠθεῖται εἰς τὴν πολιτικὴν. *ἔτι δέ*=ἐκτός τούτων (τῶν εἰρημέων δικαιολογιῶν μου).—*Τί* αἰτιατ. τῆς αἰτίας=διατί. *τοῖς τοιοῦτοις* δηλ. τοῖς ἐπιχειροῦσι λέγειν ἐν τῷ δήμῳ. τ. ἔ. τοῖς πολιτευομένοις. Διὰ τοῦ ἔτι δὲ προσθέτει εἰς τὸ πρῶτον ἐπιχείρημα (τίς οὐκ ἂν ἐπαρθεῖ) καὶ ἕτερον τοιοῦτον. Διὰ τῶν ἐρωτήσεων ἐκφράζει ζωηρότερον τὰς ἐννοίας.=Προσέτι δὲ διατί (πῶς) δύνασθε νὰ ὀργίχησθε κατὰ τῶν τοιοῦτων ἀνθρώπων; (=δὲν δύνασθε δικαίως νὰ ὀργίχησθε κατ' αὐτῶν) διότι δὲν εἶναι ἄλλοι κριταὶ περὶ αὐτῶν ἄλλ' ὑμεῖς=ὑμεῖς εἰσθε καὶ αἰτιοὶ τοῦ κακοῦ καὶ κριταὶ αὐτοῦ.—[*Συμπλήρωσ. τὰς προτ. Τί ἡσθόμην; Ἐπεχείρησα λέγειν ἂν καὶ συνέβαινε τί; Τί ἡγοράσθη καὶ τί δοκῶ; Διατί δοκῶ; Τί ἐνθυμούμενος; Τί οὐ πέπαυνται; Διατί ἄλλο δοκῶ; Τί ὄρων ὑμᾶς; Ὁρων ὑμᾶς νομίζοντας...ἀξιόους μόνους...οὕτως ὥστε τί ἤθελε γίνεαι; Ὑπὸ τίνα προϋπόθεσιν οὐκ ἂν ἐπαρθεῖ τις; Τί ὄρων ὑμᾶς; Τίς ὁ λόγος δι' ὃν δὲν δύνασθε νὰ ὀργίχησθε κατὰ τῶν τοιοῦτων ἀνθρώπων;].*

ΠΕΡΙΕΧΟΜ. Ὁ Μαντίθεος αισθάνεται τὴν κατ' αὐτοῦ δυσαρρέσειαν τινων διότι ἐπολιτεύθη νέος. Ὁ Μαντ. ἠναγκάσθη νὰ πολιτευθῆ νέος διὰ πολλοὺς λόγους (Τίνας ;). Οὐδείς λόγος νὰ λυπηθῶσιν οἱ δικασταὶ (βουλευταὶ) τοῦ Μαντιθέου, διότι οὗτος ἐπολιτεύθη νέος, καὶ αὐτοὶ οἱ κρινοντες νῦν αὐτὸν ἐπολιτεύθησαν νέοι.

ΠΡΟΣ-ΠΡΑΓΜ. ἤδη δέ-ἐγὼ δέ. ὁ Μαντίθεος παρατηρήσας, ὡς φαίνεται, ὅτι τινες ἐμέμφοντο αὐτὸν καὶ διότι ἐπολιτεύθη νέος ἀνασκευάζει καὶ ταύτην τὴν μομφὴν τάνυ θαρραλέως, *νεώτερος ὢν*. Οἱ νέοι ἐν Ἀθήναις σπανίως ἀνήρχοντο εἰς τὸ βῆμα τῆς Ἐκκλησίας ἢ τοῦ δικαστηρίου πρὸ τοῦ εἰκοστοῦ ἔτους. Οἱ δὲ καλῶς ἀνατεθραμμένοι νέοι καὶ ὑπερβαίνοντες τὸ εἰκοστὸν ἔτος ἀπέφενγον ἐπὶ πολὺ ἔτι τὸ βῆμα τοῦτο ἐνίοτε δὲ τὸ πρῶτον προσερχόμενοι ἐξήττειν συγγνώμην. Ἡ τάσις τοῦ νὰ πολιτεύονται οἱ νέοι οἱ μὴ συμπληρώσαντες τὴν νόμιμον ἡλικίαν παρατηρεῖται καὶ σήμερον δυστυχῶς. Διὸ πολλάκις καὶ σήμερον οἱ τοιοῦτοι ἀποβάλλονται ἐκ τῆς βουλῆς, ἀκρουμένης τῆς ἐκλογῆς αὐτῶν. Τὸ ἄτοπον τοῦτο γίνεται ἐφ' ὅσον δὲν τηρεῖται ἢ τῶν ἀρχαίων ἀρχὴ «οἱ μὲν νέοι στρατεύονται οἱ δὲ ἄνδρες βουλευόνται». Διὸ βουλευταὶ ἐξελέγοντο τότε οἱ συμπληρώσαντες τὸ 30ὸν ἔτος τῆς ἡλικίας τῶν. *Ἡναγκάσθη ὑπὲρ τῶν ἔμαντοῦ*. Διὰ τίνα λόγον ἠναγκάσθη νὰ δημηγορήσῃ ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τοῦ ὁ Μαντίθεος δὲν λέγεται ἐνταῦθα. Ἐάν ὅμως συνδυάσωμεν τὸ ὑπὲρ τῶν ἔμαντοῦ πραγμάτων καὶ τὸ ἐν § 10 διὰ τὰς συμφορὰς τοῦ πατρός, δυνάμεθα νὰ συναγάγωμεν ὅτι αἱ συμφοραὶ τοῦ πατρός του ἠνάγκασαν αὐτὸν νὰ δημηγορήσῃ νέος ὢν ὑπὲρ τῆς περιουσίας του, διότι ἠπειλήθη ἴσως δήμευσις κατ' αὐτῆς. δὲν δηλοῦται δὲ ἂν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἢ ἐν τῇ Ἡλιαίᾳ ἐδημηγόρησε, διότι καὶ αὕτη δῆμος ἦτο καὶ ἀντιπρόσωπος τοῦ δήμου. *φιλοτιμότερον διατεθῆναι-τῶν προγόνων-πράττοντες*. Ὁ Μαντίθεος καταγόμενος ἐκ πολιτευόμενης οἰκογενείας εἶχε τάσιν εἰς τὸ πολιτεῦσθαι καὶ διὰ τοῦτο κυρίως ἐπολιτεύθη πρὸ τῆς νομίμου ἡλικίας. Εἰς τοῦτο ὅμως συνετέλεσε καὶ ἡ σύμπτωσις ὅτι εἶχε πρότερον δημηγορήσει διότι ἐκινδύνευεν ἡ περιουσία του. Παριστᾶ δ' ἑαυτὸν ἐνταῦθα σφόδρα φιλότιμον καὶ ἐπιζητούντα τὸν ἔπαινον τοῦ δήμου ἐν τε τοῖς πολέμοις καὶ ἐν τῇ πολιτείᾳ. *οἳ μᾶς νομίζοντες-ἐπαρθείη*. Ἴνα κάλλιον δικαιολογηθῆ ὁ Μ. διότι ἐπολιτεύθη νέος ἐπικαλεῖται τὴν παρὰ τοῖς βουλευταῖς ἐπικρατοῦσαν τότε γνώμην ὅτι οἱ καλῶς καὶ εὐτόλμως διοικοῦντες τὴν ἑαυτῶν περιουσίαν καὶ νέοι πολιτευόμενοι θεωροῦνται ἄξιοι ἀρχῶν καὶ ἀξιωματῶν καὶ ἐπαινοῦνται καὶ ἐκτιμῶνται. Τοιαύτη ἰδέα ὑπάρχει καὶ σήμερον. Ἐκ τῆς ἰδέας ταύτης ἐνθαρρυνόμενος ὁ Μαντ. ἐπολιτεύθη νέος καὶ ὑπερηφανεύεται μάλιστα διὰ τοῦτο; *Τὰ γὰρ ἀληθῆ...* Μετὰ παρηρησίας ὁ Μαντ. σπεύδει νὰ εἴπῃ ὅτι λέγει τὴν ἀλήθειαν ἵνα προλάβῃ

τὴν δυσαρέσκειαν τῶν δικαστῶν, διότι ἡ ἀλήθεια θὰ εἶναι πικρὰ ἐνταῦθα ἀκουομένη, ἐν τῇ Ρητορικῇ τοῦτο λέγεται *πα ρ ρ η σ ι α*. Διὰ τούτου ὁ Μαντ. ἐπιτηδείως κολακεύει τοὺς βουλευτάς (ἐν ᾧ φαίνεται ὅτι ψέγει αὐτοὺς) διότι τιμῶσι μόνον τοὺς περὶ τὰ πολιτικά ἀσχολουμένους. λέγει δὲ τοῖς δικασταῖς σχεδὸν τὸ τοῦ Ἰσοκράτους IB' 10 «οἱ μὴ τυχόντες τόλμης ἀτιμότεροι περιέρχονται (=θεωροῦνται) πρὸς τὸ δοκεῖν ἄξιοι τινες εἶναι (=ὡς πρὸς τὴν ἀξίαν) τῶν ὀφειλόντων τῷ δημοσίῳ» ἤτοι οἰοεὶ λέγει «Ἐμεῖς ἐκτιμᾶτε τοὺς τολμηροὺς μόνον τοὺς δὲ ἀτόλμους καὶ δειλοὺς θεωρεῖτε κατωτέρους καὶ τῶν ὀφειλετῶν τοῦ δημοσίου! Διὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ (ἀφ' οὗ μάλιστα κατάγομαι καὶ ἀπὸ πολιτευομένης οἰκογενείας) ἐπολιτεύθην νέος καὶ τὴν εὐθύνην ἔχετε σεῖς». Τοῦτο ἦτο ἀληθὲς ἀλλ' ἡ ἀλήθεια αὕτη ἦτο πικρὰ διὰ τοὺς δικαστάς, *τοὺς τοιούτους*, δηλ. τοὺς δραστηρίους νέους. Ὅπως καὶ νῦν οὕτω καὶ τότε οἱ δραστήριοι νέοι ἐθεωροῦντο ἱκανοὶ νὰ διαχειρισθῶσι καὶ τὰ δημόσια. *Τί ἄχθοισθε-ὑμεῖς*. Ἐμεῖς αὐτοὶ διὰ τὴν εἰρημένην γνώμην σας εἰσθε αἴτιοι τῆς τοιαύτης τάσεως τῶν νέων νὰ πολιτεύονται προῶρος. Ὅθεν δὲν δύνασθε δικαίως νὰ κατακρίνητε τούτους ἀφ' οὗ ὑμεῖς εἰσθε δικασταὶ καὶ αἴτιοι τῆς τοιαύτης παραβάσεως. Τοῦτο θὰ ἐγένετο ἂν ἄλλοι (καὶ οὐχὶ ὑμεῖς) ἐδίκασον περὶ τούτου. Δὲν δύνασθε λοιπὸν νὰ με καταδικάσητε διὰ τοιοῦτον λόγον δι' ὃν καὶ σεῖς εὐθύνησθε. Ἀλλὰ καὶ οὐδὲν κακὸν ἐκ τούτου γεννᾶται, διότι ἐξ ὑμῶν ἐξαρτᾶται ἡτε ἐπιδοκιμασία καὶ ἀποδοκιμασία τῶν πολιτευομένων. Ἡ δικαιολογία ὅμως αὕτη δὲν εἶναι ἀποχρῶσα, διότι δὲν πρέπει νὰ δικαιολογῇ τις τὰ κακῶς ἔχοντα διὰ τῶν κακῶς ἐχόντων. Ἐν τούτοις φαίνεται ὅτι καὶ αὕτη ἐλήφθη ὑπ' ὄψει καὶ ὁ Μ. ἠθωώθη.—[*Ἐρωτ. Ἀπὸ ποίας ἡλικίας ἐπολιτεύοντο οἱ νέοι ἐν Ἀθήναις; Διατί ὁ Μαντ. ἐπολιτεύθη προῶρος; Τίς ἰδέα ἐπεκράτει ἐν Ἀθήναις τὸ πάλαι περὶ τῶν δραστηρίων καὶ τολμηρῶν νέων; Δύνανται δικαίως νὰ δικάσωσι τὸν Μαντίθεον οἱ δικασταὶ τοῦ διότι ἐπολιτεύθη νέος; Ποῖον τὸ ἀποτέλεσμα τῆς δίκης;*]

ΚΑΛΛΙΛΟΓ. ΕΞΕΤΑΣΙΣ. Ἡ § αὕτη εἶναι ὁ ἐπίλογος τοῦ ὅλου λόγου. Ἄντι δ' ὅμως ἐν αὐτῷ νὰ συγκεκριαιώσῃ ὁ ῥήτωρ τὸν λόγον του καὶ νὰ παρακαλέσῃ τοὺς δικαστάς του, ὡς συνήθως συμβαίνει, νὰ εἶναι ἐπιεικεῖς, δικαιολογεῖται διὰ νέαν μομφήν, ἣν ἀπέδωκαν αὐτῷ, διατί δηλ. ἐπολιτεύθη νέος. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ δικαιολογίᾳ ταύτῃ μεταχειρίζεται τρόπον ἀσυνήθην, ἀλαζονικῶς ἀναφέρον τὰ παραδείγματα τῶν προγόνων του καὶ τὴν πολιτικὴν κρίσιν τοῦ δήμου, εἰς ἃ στηρίζει τὴν πρόωρον πολιτικὴν του. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ αὐθαδῶς πως φέρεται ὁ Μαντίθ. ἐν τῷ ἐπιλόγῳ, εἰρωνευόμενος τοὺς δικαστάς καὶ σχεδὸν ἀπειλῶν αὐτοὺς ὅτι δὲν δύνανται νὰ καταδικάσωσιν αὐτὸν διὰ τὴν μομφήν ταύτην, διότι καὶ οἱ ἴδιοι εἶναι ἄξιοι τοιαύτης μομφῆς ὡς ἐπολιτευθέντες προῶρος. Ὡστε δυνατόν εἶπεν ὅτι ἡ § αὕτη εἶναι μᾶλλον

προσθήκη νέου επιχειρήματος τεχνήντως ἐν τέλει ἐπιφερομένου πρὸς κατά-
πληξιν τῶν διαστώων ἢ ἐπιλόγου. Διὰ τοῦ ἐπιλόγου τούτου ὁ ῥήτωρ δηλοῖ
τεχνήντως ὅτι τὸ μόνον ἔγκλημα ὅπερ δύναται νὰ ἀποδοθῇ αὐτῷ εἶναι ἡ
μεγάλη πρὸς τὸ πολιτεύεσθαι ἐπιθυμία του· ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦτο πάλιν δὲν
πταίει αὐτὸς ἀλλ' ὁ δῆμος ὁ οὗτω κρινῶν τοὺς πολιτευομένους. Ἐκτὸς τῆς
ἀλαζονίας καὶ τοῦ θρασύους τοῦ Μαντιθέου ἐν τῷ ἐπιλόγῳ παρατηρεῖται καὶ
ἡ παρρησία αὐτοῦ, ἣτις εἶναι ῥητορικὸν τέχνασμα.

ΔΙΔΑΓΜ. Εἶναι ὀρθὸν νὰ στηρίξῃ τις τὰς πράξεις του εἰς οἰανδήποτε
κοινὴν γνώμην; Πῶς κυρίως πρέπει νὰ στηρίζωμεν τὰς πράξεις ἡμῶν;

§ 20. Ζ' μεθοδικῆ ἐνότης. Ὁ **ΕΠΙΛΟΓΟΣ** τοῦ λόγου.
Ὁ Μαντίθεος ἀνήκει εἰς πολιτευομένην οἰκογένειαν.

ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΟΛΟΥ

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ. Ὁ Μαντίθεος ἀποδεικνύει ψευδῆ τὸν ἰσχυρισμὸν
τῶν κατηγορῶν ὅτι ὁ πηρὲς ἦσεν ὡς ἰππεὺς τοὺς τριᾶ-
κοντα, διότι 1) αὐτὸς ἐπανῆλθεν εἰς Ἀθήνας μόνον ὃ ἡμέρας
πρὸ τῆς καταλήψεως τοῦ Πειραιῶς 2) τὸ ὄνομά του δὲν εὐρίσκετο ἐν
τῷ κῦρος ἔχοντι καταλόγῳ τῶν φυλάρχων 3) ὁ βίος του καὶ ὡς ἰδιώ-
του καὶ ὡς στρατιώτου δὲν συνῆδε πρὸς τὴν κατηγορίαν. Διὰ τὸ ὅτι δὲ
εἶχε μεγάλην πρὸς τὸ πολιτεύεσθαι κλίσιν δὲν πταίει αὐτὸς ἀλλ' ὁ
δῆμος μὴ ἔχων καλὴν βᾶσιν ἐν τῇ ἐκτιμῇσει τῶν πολιτευομένων.

ΚΡΙΣΕΙΣ. 1. Ἡ ἀπολογία τοῦ Μαντιθέου εἶναι ἀρχαῖως πειστικῆ. Ἡ
σαφὴς διήγησις τῶν πράξεων αὐτοῦ καὶ ὡς πολίτου καὶ ὡς στρατιώτου ἀπο-
δεικνύει ὅτι οὐδόπως δύναται νὰποδοθῇ αὐτῷ ὑπόνοια κακοῦ φρονήματος
ἀλλὰ τὸναντίον ὅτι οὗτος διὰ τὰς πρὸς τὸν δῆμον εὐεργεσίας αὐτοῦ ἐδικαιοῦτο
νὰ ἀξιωθῇ τοῦ βουλευτικοῦ ἀξιώματος. Ὁ χαρακτήρ τοῦ Μαντ. εἶναι ἐξαί-
ρετος τὸ δ' ὄνομα αὐτοῦ μόνον ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τοῦ λόγου κεῖται.

2. Ὁ λόγος εἶναι βραχὺς καὶ ἄνευ σπουδαίων ῥητορικῶν σχημάτων, γνα-
μικῶν καὶ Ἀττικῆς χάριτος· εἶτι δὲ εἶναι τραχὺς, ἀλαζονικὸς καὶ σχεδὸν προ-
κλητικὸς, διότι καὶ ὁ χαρακτήρ τοῦ ἀπαγγέλλοντος αὐτὸν ἦτο ἀρχαιότροπος
καὶ στρατιωτικὸς. Τοιοῦτον ὕφος ἤρμοζεν ἐν τῷ στόματι νέου ἀριστοκρατικοῦ,
τολμηροῦ καὶ ἀτρομήτου στρατιώτου συνειδότης τὴν τε ἀτομικὴν ἀξίαν καὶ
τὰς οἰκογενειακὰς αὐτοῦ παραδόσεις καὶ καταφρονοῦντος τὴν κομψότητα καὶ
τοὺς λεπτὰς τρόπους τῶν ἐκτεθηλυμένων συνηλικιωτῶν αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο
καὶ τὸ τέλος τοῦ λόγου εἶναι τραχὺ, ἀπότομον ἀπέριττον καὶ ἀληθῶς στρατιω-

τικόν, ὡς ὁ πᾶς λόγος, ἀνταποκρινόμενον εἰς τὸ ἦθος τοῦ ῥήτορος. Αἱ δ' ἀρεταὶ τοῦ λόγου εἶναι ἡ συντομία, ἡ ἀκρίβεια καὶ ἡ ἠθοποιία, δι' ἣν μάλιστα ἐθεωρήθη ὡς εἷς τῶν πρώτων λόγων τοῦ Λυσίου.

3. Ἀλλὰ καὶ ἡ οἰκονομία (τεχνικὴ μορφή) τοῦ λόγου εἶναι ἀτεχνος. Εἰς τὸ θεράσι καὶ παραδόξον προοίμιον (§ 1 καὶ 2) καὶ τὴν ἐγωϊστικὴν πρότασιν (§ 3) ἐπακολουθεῖ ὁ βραχὺς διισχυρισμὸς τῶν ἐναντίων (§ 4-9), ἡ ἀπόδειξις ὅτι καὶ ὁ ἰδιωτικὸς καὶ ὁ δημόσιος βίος τοῦ δοκιμαζομένου δὲν καθιστῶσιν αὐτὸν ἀνάξιον τοῦ βουλευτικοῦ ἀξιώματος (§ 9-20) καὶ τέλος ἀντι ἐπιλόγου ἡ ἐκθεσις τῶν παραδειγμάτων τῶν προγόνων του καὶ τῆς ἐπικρατούσης ἰδέας περὶ πολιτικῆς, ἐφ' ᾧν ὁ ἀπολογούμενος ἐστήριξε τὴν πρόωρον εἰς τὰ πολιτικὰ ἀνάμειξίν του.

ΣΥΓΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ 1. Ἐνωσον πάσας τὰς μεθοδικὰς ἐνότητας τοῦ λόγου καὶ διηγήθητι συντόμως ὅλον τὸν λόγον.

2. Διάκρινον τὸ προοίμιον, τὴν διήγησιν, καὶ τὸν ἐπίλογον τοῦ λόγου καὶ χαρακτηρήσον αὐτά.

3. Διαίρεσον τὴν διήγησιν εἰς τὰ μέρη αὐτῆς.

4. Εἰπὲ τί παρατηρεῖς ὡς πρὸς τὸν ὅλον λόγον καὶ ὡς πρὸς τὴν οἰκονομίαν αὐτοῦ.

5. Εἰπὲ τὰ σπουδαιότερα πραγματικὰ γεγονότα, τὰ ἀξιολογώτερα ἱστορικὰ τεχνάσματα καὶ τὰ ὑψηλότερα διδάγματα τοῦ λόγου τούτου.

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΙΣ. *Ποῦ, πότε καὶ διατὶ κατηγορήθη ὁ Μαντιθεός; Τί ἀπέδειξεν ἀπολογούμενος ὁ Μαντιθεός καὶ διὰ τίνων ἐπιχειρημάτων; Πότε ἐγένετο ἡ ἀπολογία αὐτοῦ τοῦ Μαντιθεοῦ, ὑπὸ τίνος ἐγράφη καὶ ὑπὸ τίνος ἀπηγγέλη; Τί ἀπολογία εἶναι αὕτη, τί λόγος εἶναι αὗτος καὶ τίς ἡ οἰκονομία αὐτοῦ;*

ΣΥΓΓΡΗΣΙΣ. Καὶ παρ' ἀρχαίοις ἐγίνοντο, ὡς καὶ νῦν, ἐνστάσεις κατὰ τοῦ κύρους ἐκλογῆς βουλευτοῦ, ἅς ἐξεδίδαζεν ἡ βουλή. Αἱ συμπάθειαι καὶ αἱ ἀντιπάθειαι τῶν πολιτευομένων δὲν ἔλειπον καὶ τότε, πολλάκις δὲ καὶ αὐταὶ καὶ ἡ προσωπικότης τῶν βουλευτῶν ἐλαμβάνοντο, ὑπ' ᾧσιν ὡς καὶ σήμερον συμβαίνει, παραβλεπομένων τῶν τύπων. Τὸ οἰκογενειακὸν ὄνομα καὶ ἡ κληρονομικὴ πολιτικὴ καὶ ὁ πλοῦτος ἐθεωροῦντο καὶ τότε, ὡς καὶ νῦν, πολιτικὰ κεφάλαια χωρὶς ὅμως νάποκλείωνται τῆς πολιτικῆς καὶ νέοι δραστήριοι καὶ ἱκανοί. Τὰ στρατιωτικὰ ἀνδραγαθήματα καὶ αἱ κοινωνικαὶ καὶ οἰκογενειακαὶ ἀρεταὶ ὡσαύτως ἐλαμβάνοντο ὑπ' ᾧσιν καὶ τότε ὡς καὶ νῦν καὶ ἐν γένει ὁ πολιτικὸς, κοινωνικὸς, οἰκογενειακὸς κλπ. βίος τῶν ἀρχαίων ἐν πᾶσι σχεδὸν ἦτο ὁμοίος τῷ νῦν τοιοῦτω βίῳ ἡμῶν.

ΕΠΑΝΑΛΗΨΙΣ. Διηγήθητι γραπτῶς ἢ προφορικῶς τὴν ὑπόθεσιν τοῦ λόγου τούτου ἐν λεπτομερείᾳ ἐπὶ τῇ βάσει πάντων τῶν εἰρημένων.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΠΕΡΙ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΑΔΙΚΗΜΑΤΩΝ

§ 1. Ἡ δὴθεν περὶ τὸ λέγειν ἀπειρία τοῦ ὀμιλοῦντος.

ΛΕΞΕΙΣ ΦΡΑΣΕΙΣ. ἄξιός τινός εἰμι = ἔχω ἀξίαν τινά, ἀξίζω κάτι τι λέγω = ὀμιλῶ, δημηγορῶ. τοσοῦτου δέω = χρειάζομαι (ἀπέχω, μοί λείπει) τόσον νὰ... ὥστε. — Τὰ προσήκοντα = τὰ πρέποντα. ἰκανός εἰμι = ἔχω τὴν ἰκανότητα, δύναμαι. ἀδύνατός εἰμι = δὲν ἔχω τὴν ἰκανότητα, ἀδυνατῶ. τὰ δέοντα = τὰ ἀναγκαῖα. Τὰ πεπραγμένα τινὶ = αἱ πράξεις τινός. σκοποῦμαι = σκέπτομαι, ἐξετάζω. διαδικασία = ἡ μετὰ τινος δίκη περὶ ἀντιποιήσεως περιουσίας.

ΣΥΝΤΑΞΙΣ-ΕΡΜΗΝΕΙΑ. Ἴσως-δύνασθαι. Σύνταξον ὧδε: Ἴσως τινὲς ἡγοῦνται με διὰ τὸ βούλεσθαι εἶναι ἄξιόν τινος δύνασθαι ἂν καὶ εἰπεῖν μᾶλλον ἐτέρου=Ἴσως τινές... νομίζουσιν ὅτι ἐγὼ ἐπειδὴ θέλω νὰ ἔχω ἀξίαν τινά θὰ ἠδυνάμην (διὰ τοῦτο) καὶ νὰ ὀμιλήσω καλύτερον ἄλλου τινός. Τὸ με εἶναι ὑποκ. τῶν ἀπαρεμφ. πάντων ἰδ. Σ. § 449 β' (1), τὸ δὲ δ ι α τ ὀ β ο ὑ λ ε σ θ α ι σημαίνει αἰτίαν. με δύνασθαι ἂν=ὅτι ἐγὼ δυναίμην ἂν (Σ. § 447). Τὸ ἀπαρέμφ. τοῦτο ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἡ γ ο ὕ ν τ α ι, τὸ δὲ ε ι π ε ἰ ν ἐκ τοῦ δ ὕ ν α σ θ α ι καὶ τὸ ε ἰ ν α ι ἐκ τοῦ β ο ὑ λ ε σ θ α ι. Τί εἶναι τὸ δ ι κ α σ τ α ἰ εἰς τὸ ἄνδρες (Σ. § 55); — καὶ εἰπεῖν' τὸ κ α ἰ ἐπιδοτικόν=...ἀκόμη καὶ νὰ εἴπω. ἐτέρου' τί γενική (Σ. § 91); — ἐγὼ δέ...=ἐγὼ δὲ τοσοῦτου δέω εἶναι ἰκανός λέγειν περὶ τῶν μὴ προσηγόντων=ἄλλ' ἐγὼ τόσον πολὺ ἀπέχω ἀπὸ τοῦ νὰ δύναμαι νὰ ὀμιλῶ περὶ τῶν μὴ πρεπόντων ὥστε...Τὸ δέω ἐνταῦθα προσωπικῶς (Σ. § 472). Πόθεν ἐξαρτᾶται τὸ ε ἰ ν α ι (ι κ α ν ὀ σ) καὶ πόθεν τὸ λ έ γ ε ἰ ν; Τί ὄρος εἶναι τὸ ἰ κ α ν ὀ σ; ὥστε δέδοικα μὴ ὦ ἀδύνατος εἰπεῖν τὰ...=ὥστε φοβοῦμαι μήπως δὲν ἔχω τὴν ἰκανότητα νὰ εἴπω τὰ πρέποντα (ἀκόμη) καὶ περὶ ὧν μοί εἶναι (ἀπολύτως) ἀναγκαῖον νὰ ὀμιλῶ. Περὶ τῆς συμπερ. προτ. ἰδ. Σ. § 415 α', περὶ δὲ τῆς ἐξ αὐτῆς ἐξαρωμένης πλαγ. ἐρωτημ. μ ἡ ὦ... Σ. § 410.—Τὸ λ έ γ ε ἰ ν ὑποκ. τοῦ ἂ ν α γ κ α ἰ ὀ ν έ σ τ ι (Σ. § 470).—οὖν' δηλοῖ τὸ πραγματικὸν συμπέρασμα τῶν ἡγουμένων, τὸ δὲ με ν εἶναι βεβαιωτικόν=Νομίζω λοιπὸν (τούτων οὕτως ἐχόντων) βεβαίως. ἂν διηγῆσθαι ἢ ὑπόθεσις τοῦ ο ἶ ο μ α ἰ ὑ μ ἄ σ ε ὑ ρ ἡ σ ε ἰ ν=ἂν διηγηθῶ... νομίζω ὅτι σεῖς θὰ εὗρητε.... Πόθεν ἐξαρτᾶται τὸ ε ὑ ρ ἡ σ ε ἰ ν καὶ διατὶ ἐτέθη κατὰ μέλλοντα (Σ. § 446 β' σημ. α');—

(1) Καὶ ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ αἱ συντακτικαὶ παραπομπαὶ γίνονται εἰς τὸ μόνον ἐγκεκριμένον τοῦ Κράτους συντακτικὸν Κατεβαλῆ (1910).

τὰ πεπραγμένα ἡμῖν=πάντα τὰ ὑφ' ἡμῶν (ἐμοῦ καὶ τοῦ πατρός μου) πεπραγμένα=πάσας τὰς πράξεις μας. Τί εἶναι ἡ δοτ. ἡ μ ἰ ν εἰς τὸ π ε π ρ ο γ μ ἔ ν α (Σ § 160 β');—*ἐκείνου* δηλ. τοῦ Ἐράτωνος. Εἶπεν ἐ κ εἶ ν ο υ διότι εἶχεν ἀποθάνει ἤδη ὁ Ἐράτων. ἐξ αὐτῶν δηλ. τίνων; ἃ προσήκει. Ἡ ἀναφορ. πρώτασις εἶναι ἀντικ. τοῦ ε ὑ ρ ῆ σ ε ι ν=ἐκεῖνα τὰ ὅποια πρέπει (ἢ καὶ ὡς πλῆθ. ἐρωτηματ.=τίνα πρέπει) νὰ ἐξετάσῃτε προκειμένου περὶ τῆς διαδικασίας (δίκης) ταύτης. Τὸ μὲν σ κ ἔ ψ α σ θ α ι εἶναι ὑποκ. τοῦ π ρ ο σ ῆ ζ ε ι (Σ. § 470), τοῦ δὲ σ κ ἔ ψ α σ θ α ι ὑποκ. ἔνν. τὸ ὑ μ ἄ ς.—*οὖν* τὸ πραγματικὸν συμπέρασμα τοῦ ο ἴ ο μ α ι ὑ μ ἄ ς ε ὑ ρ ῆ σ ε ι ν...

[*Συμπλήρωσον τὰς κυρίας προτάσεις διὰ τῶν δευτερευουσῶν ὡδὲ· Διατί ἡγοῦνται τινες; Τί βούλεσθαί με; Τί ἡγοῦνται τινες; Τί δύνασθαι ἄν με; Τί δέω τοσούτου; Τοσούτου δέω ἱκανὸς εἶναι λέγειν ὥστε ποῶν εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα; Τί δέδοικα; Ἀδύνατος ὦ τί; Ὑπὸ τίνα προϋπόθεσιν οἶμαι ὑμᾶς εὐρῆσαι; Τί εὐρῆσαι ὑμᾶς;]*

ΠΕΡΙΕΧΟΜ. Ὁ ὁμιλῶν εἰκάζει τὴν περὶ ἑαυτοῦ γνώμην τινῶν—Δηλοῖ ὅτι δὲν ἔχει ῥητορικὴν ἱκανότητα—Ἐκφράζει τὴν γνώμην ὅτι πρέπει νὰ διηγηθῇ τὴν ὑπόθεσιν τῆς διαδικασίας ὅλης ἐξ ἀρχῆς καὶ προκαλεῖ τὴν προσοχὴν τῶν δικαστῶν εἰς τοῦτο.

ΠΡΟΣΩΠ-ΠΡΑΓΜ. *Δικασταί.* Οἱ δικασταὶ ἐνταῦθα εἶναι Ἡ λ ι α σ τ α ἰ, συμπαράκαθηται ὅμως μετ' αὐτῶν καὶ οἱ σ ὑ ν δ ι κ ο ι, διότι ἐν τῇ δίκῃ ταύτῃ πρόκειται περὶ δημεύσεως τῆς περιουσίας ἰδιώτου ὑπὸ τοῦ δημοσίου (Περβλ. Εἰσαγ. Θ').—*ἄξιον εἶναι.* Ὁ ὁμιλῶν ἐνταῦθα μετὰ μετριοφροσύνης ὁμιλεῖ περὶ τῆς ἐν τῇ Κοινωνίᾳ θέσεώς του, ἥτις, ὡς φαίνεται, εἶναι ἀρχετὰ σπουδαία ἕνεκα τῶν ὑπὲρ τῆς πόλεως δαπανῶν του. Οὗτος ἐνταῦθα ἀρχεται ἀπὸ τῆς ἑαυτοῦ συστάσεως λέγων ὅτι ἔργῳ μὲν εἶναι ἀγαθὸς πολίτης λόγῳ δὲ οὐδὲ διὰ τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα εἶναι ἐπιτήδειος. *δύνασθαι καὶ εἰπεῖν.* Ὁ ὁμιλῶν ἐπιτήδης λέγει ὅτι παρ' ὄλην τὴν ἄλλην ἀξίαν του δὲν ἔχει τὴν ἱκανότητα τοῦ λέγειν. Τίς εἶναι ὁ ὁμιλῶν ἐνταῦθα θέλει φανῆ εὐθύς κατωτέρω ἐν § 2. Παρατηρητέον ἐνταῦθα ὅτι οὐδεμίαν σχεδὸν διαφορὰ ὑπάρχει μεταξὺ τῆς βουλήσεως (βούλεσθαι) καὶ τῆς δυνάμεως (δύνασθαι).—*τῶν μὴ προσηκότων.* Τὰ μὴ προσήκοντα ἀναφέρονται εἰς τὸ μ ἄ λ λ ο ν ἔ τ ἔ ρ ο υ καὶ εἶναι τὰ ἀνάρμοστα εἰς φιλαλήθην καὶ εἰλικρινῆ ἄνθρωπον, ἥτοι τὰ ῥητορικὰ τεχνάσματα, δι' ὧν πολλάκις οἱ ἐπιτήδειοι ῥήτορες διαστρέφουσι τὴν ἀλήθειαν εἰς βάρος τοῦ ἀγτιπάλου των. Ἐννοεῖται ὅτι ὁ ὁμιλῶν ἐνταῦθα ὑποκρίνεται τὸν ἀπειρον ἐπιτήδης ἵνα δείξῃ ὅτι δὲν εἶναι ἐκ τῶν ἐπιτηδίων καὶ σχεδὸν λέγει ὅτι δὲν πρέπει νὰ νομίσωσιν οἱ δικασταὶ ὅτι αὐτὸς ἀγωνίζεται ὡς εὐγλωττός τις νὰ λάβῃ τὰ τοῦ δημοσίου πράγματα παριστάνων αὐτὰ ὡς ἰδικὰ του. *περὶ ὧν ἀναγκαῖον.* Ἀναγκαῖα καὶ ἀπαραίτητα ἐν τινι δίκῃ, ἐν ἀντι-

θέσει πρὸς τὰ μὴ προσήκοντα, εἶναι τὰ σπουδαιότερα πραγματικά γεγονότα τῆς ὑποθέσεως, ἄνευ τῶν ὁποίων δύναται νὰ ζημιωθῇ ὁ διάδικος. Ὁ ἄπειρος καὶ ἄτεχνος διάδικος καὶ ἐκ τούτων παραλείπει πολλά, ἐν ᾧ ὁ ἐμπειρὸς καὶ εὐγλωττος ῥήτωρ δημιουργεῖ πολλάκις καὶ ἴδια πρὸς ὠφέλειαν τοῦ πελάτου του. **δέω-δέοντα.** Παιγνίδιον μεταξὺ λέξεων, αἵτινες ὁμως τὰ μέγιστα διαφέρουσι κατὰ σημασίαν ἐνταῦθα. **πάντα τὰ πεπραγμένα.** Ὁ ὁμιλῶν νομίζει ὅτι πρέπει νὰ διηγηθῇ ὅλην τὴν ὑπόθεσιν τῆς μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀρχικοῦ ἀντιδίκου του Ἐράτωνος (§ 2) δίκης, ἵνα ἐκ ταύτης κρίνωσιν αὐτοὶ οἱ δικασταὶ ἀφ' οὗ αὐτὸς στερεῖται τῆς ῥητορικῆς τέχνης. **καὶ τοὺς παῖδας.** Ἐναφέρει καὶ τούτους, διότι οὗτοι μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς των Ἐράτωνος διαδέχονται καὶ ἀντικαθιστῶσιν αὐτόν. **ἂ προσήκει.** Διὰ τούτου ζητεῖ ὁ ὁμιλῶν νὰ μὴ ἀδικήσωσιν αὐτόν οἱ δικασταί. **τῆς διαδικασίας.** Τῆς μεταξὺ τοῦ ὁμιλοῦντος καὶ τοῦ δημοσίου δίκης ταύτης. Ἐκ τούτου καὶ ἐκ τοῦ ἐν § 10 τὸ διὰ δίκασμα φαίνεται ὅτι ἡ παρούσα δίκη εἶναι διαδικασία μεταξὺ ἰδιώτου ὡς τρίτου ἀπαιτητοῦ καὶ τοῦ δημοσίου. Διὸ καὶ ἡ ἐπιγραφή τοῦ λόγου δύναται νὰ γίνῃ «περὶ δημοσίου διαδικασίματος».

ΚΑΛΛΙΛΟΓ. ΕΞΕΤΑΣΙΣ. Ἡ § αὕτη εἶναι τὸ προοίμιον τοῦ λόγου μετ' ἰκανῆς δὲ τέχνης προοιμιάζεται ἐνταῦθα ὁ ῥήτωρ. Ἡ τεχνηέντως γενομένη ὑποτίμησις τῆς ἀξίας του, ὁ διὰ τοῦ ἴσως διαταγμὸς αὐτοῦ, ἡ παραδοχὴ τῆς ἰδέας ὅτι στερεῖται ῥητορικῆς ἰκανότητος καὶ ἡ ἀφελὴς γνώμη ὅτι πρέπει νὰ διηγηθῇ τὴν ὑπόθεσιν ὅλην λεπτομερῶς ὡς τις ἄπειρος, εἶναι τεχνάσματα, δι' ὧν προκαλεῖ τὴν εὐμενῆ ἀκρόασιν τῶν δικαστῶν. Ἄλλ' ἡ μεγαλύτερα τέχνη ἔγκειται ἐν τῷ «τῶν μὴ προσηκόντων», δι' οὗ ὑποβάλλει τὴν ἰδέαν ὅτι θὰ εἴπῃ τὴν ἀλήθειαν γυμνήν, διότι δῆθεν δὲν γνωρίζει τὴν ῥητορικὴν τέχνην. Διὰ τούτων προδιαθέσας ἀρκούντως τοὺς δικαστὰς προβαίνει εὐθύς εἰς τὴν διήγησιν τῆς ὑποθέσεως. Τὸ προοίμιον εἶναι ἀφελὲς καὶ βραχὺ ἀλλὰ πολὺ τεχνικόν. Παρατήρησον ἐνταῦθα καὶ παιγνίδιον τι τῶν λέξεων δέω-δέοντα-δέομαι.

ΔΙΔΑΓΜΑ. Ἔσο πάντοτε εὐλιχρηνής. [*Εἰπὲ τὸ νόημα τῆς § ταύτης*].

§ 1 Α' μεθοδικὴ ἐνότης. Τὸ ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ τοῦ λόγου.
Προδιάθεσις τῶν δικαστῶν.

§ 2. Τὸ δάνειον τοῦ ἀρχικοῦ ὀφειλέτου.

ΛΕΞ.-ΦΡΑΣ. δανείζομαι=λαμβάνω χρήματα ἐπὶ τόκῳ (δανει(α)κά), τὸ δὲ δανείζω=δίδω χρήμ. ἐπὶ τόκῳ (τοκίζω). τὰργύριον=τὰ χρήματα. ἐναντίον=ἐνώπιον. παρέχομαι μάρτυρας=προσάγω (φέρω) μάρτ. ὑπὲρ ἑμαυτοῦ (Σ. § 110).—παράγινομαί τι=παρευρίσκομαι, εἶμαι παρὸν εἰς τι. μαρτυρ(ε)ῶ=γίνομαι (χρησιμεύω ὡς) μάρτυς. καλῶ μάρτυρας=προσκαλῶ μάρτυρας.

ΣΥΝΤΑΞ.-ΕΡΜΗΝ. *ἐδανείσατο* = ἔλαβεν, ἐδανείσθη. *ὅτι ἔλαβε-ὡς ἐδεήθη* εἰδίζ. προτάσ. ἐξαρκόμενοι ἐκ τοῦ παρῆξομαι μάρτυ. = (ἵνα μαρτυρήσωσιν) ὅτι παρέλαβεν (ὁ Ἐράτωρ)...καὶ ὅτι...*ἐδεήθη δανείσασθαι* = ἔλαβεν ἀνάγκην (ὁ Ἐράτ.) νὰ δανείσθῃ. *ὡν* γεν. συντακτ. τοῦ ἐναντίων = τούτους ἐνώπιον τῶν ὁποίων ἐδόθησαν τὰ χήματα θὰ προσαγάγω εἰς σᾶς ὡς μάρτυρας. Τὸ μὲν μάρτυρας κατηγορ. τὸ δὲ ὑμῖν καὶ τὸ ἐνν. τούτους ἀντικείμενα (Σ. § 128). — *ἂ ἐχρήσατο ὅσα ὠφελήθη* πλαγ. ἔρωτ. προτ. ἐξαρκόμενοι ἐκ τοῦ διηγῆσονταὶ καὶ μαρτυρήσουσιν = τίνα χήσιν ἔκαμεν αὐτοῦ ὁ Ἐρ. = πῶς μετεχειρίσθη αὐτὸ (τὸ ἀργύριον) καὶ πόσα ὠφελήθη ἐξ αὐτοῦ. Τὸ *ἂ* = ἄτινα (Σ. § 407 σημ.) εἶναι σύστοιχον ἀντικείμ. τοῦ ἐχρήσατο (Σ. § 133 σημ.). Πῶς συντάσσεται τὸ χροῶμαι; *οἱ εἰδότες τε καὶ παραγ.* = οἱ γνωρίζοντες κάλλιον ἐμοῦ καὶ παρόντες (οἱ εἶχον παρευρεθῆ). — *οἷς* = τούτοις *ἂ* ἔπραττεν = εἰς ἐκεῖνα τὰ ὅποια ἐκεῖνος (ὁ Ἐρ.) ἔπραττεν, ἤτοι εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις ἃς ἐνήργει διὰ τῶν δανει(α)κῶν χρημάτων. *ἐμοῦ* β' ὄρος τῆς συγκρίσ. *καὶ μοι...* (δοτ. χαριστ.) = καί, παρακαλῶ, προσκάλει μάρτυρας. πρβλ. καὶ Μαντιθ. §. 8. — [*Συμπλήρωσ. τὰς προτ. ὠδε. Παρῆξομαι μάρτυρας μαρτυρήσοντας τί; Τί διηγῆσομαι καὶ μαρτυρήσουσιν οἱ εἰδότες καὶ παραγ. (=οἱ μάρτυρες);*].

ΠΕΡΙΕΧΟΜ. Τὸ ἀρχικὸν δάνειον. Ὑπόδειξις μαρτύρων περὶ τοῦ δανείου. Μάρτυρες αὐτόπισι θὰ βεβαιώσωσι τὴν χήσιν τοῦ δανείου. Πρόσκλησις μαρτύρων.

ΠΡΟΣΩΠ.-ΠΡΑΓΜ. *ἐδανείσατο παρὰ τοῦ πάππου.* Ἐκ τούτου φαίνεται ὅτι ὁ ὁμιλῶν ἐνταῦθα εἶναι ὁ κληρονόμος καὶ ἔγγονος τοῦ ἀρχικοῦ δανειστοῦ καὶ ὡς τοιοῦτος εἶναι ἐνάγων (διώκων) ἐν τῇ προκειμένῃ δίκῃ ἐν ἣ πρόκειται περὶ παλαιοῦ τινος δανείου. Ἐναγόμενος δ' εἶναι οὐχὶ ὁ ἀρχικὸς ὀφειλέτης Ἐράτων, ὅστις εἶχεν ἀποθάνει ἤδη, ἀλλ' ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἐρασιφῶν. Δὲν ἐνάγει δ' ὁ ἐνάγων ἤδη τὸν ὀφειλέτην ἀλλὰ τὸ δημόσιον ζητοῦν νὰ ἐκποιήσῃ ἤδη ὄλην τὴν περιουσίαν τοῦ ὀφειλέτου τοῦ Ἐράτωνος, ὡς φανήσεται κατωτέρω. Διὰ τοῦτε καὶ ἡ ἐπιγραφή αὕτη τοῦ λόγου, διότι ἡ ἐπὶ τοῦ δημοσίου ἐκποίησης περιουσίας τινὸς διεκδικουμένης καὶ ὑπὸ ἄλλου ἤτο δημόσιον ἀδίκημα. Τὸ δάνειον ἐγένετο τότε σχεδὸν ὅπως καὶ σήμερον, ἐνώπιον μαρτύρων καὶ ἐπὶ ἀσφαλείᾳ δι' ἀποδείξεως (ιδιωτικῆς ἢ ἐμμάρτυρου τ. ἔ. συμβολαιογραφικῆς), δι' ἐνεχύρου κινητῶν πραγμάτων ἢ δούλων καὶ δι' ὑποθήκης ἀκινήτων κτημάτων. Ἀλλὰ καὶ καλῇ τῇ πίστει ἐδίδοντο δάνεια. Τὸ περὶ οὗ πρόκειται ἐνταῦθα δάνειον εἶχε γίνεαι διὰ συμβολαίου (§ 3). Ὁ δὲ τόκος τότε ἦτο συνήθως 12⁰/₁₀-16⁰/₁₀, ἐνίοτε δὲ ἀνήρχετο καὶ μέχρι 33¹/₂ ἐπὶ τοῖς ἑκατόν. — **Ἐρασιφῶντος.** Ἐκ τῶν 3 υἱῶν (§ 3) τοῦ ἀποθανόντος ἀρχικοῦ ὀφειλέτου Ἐράτωνος ἀναφέρει ἐνταῦθα ὁ ῥήτωρ μόνον τὸν Ἐρασι-

φῶντα, διότι οὗτος ἦτο ὁ πρεσβύτερος καὶ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ εἶχε δημεύσει τὸ δημόσιον (§ 5).—*τάλαντον*. Τοῦτο δὲν ἦτο νόμισμα ἀλλ' ὀνομασία χρηματικοῦ ποσοῦ 6 χιλ. δραχμῶν. *παρέξομαι μάρτυρας*. Ἡ μαρτυρικὴ ἀπόδειξις ἐν ταῖς πολιτικαῖς δίκαις ἐπετρέπετο καὶ τότε καὶ ἐγένετο ὅπως καὶ νῦν ἐνόρκως κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἀγορεύσεως ἐπιλαμβανομένου τοῦ ὕδατος τῆς κλεψύδρας. Προσεκαλούντο δὲ οἱ μάρτυρες ὑπὸ τῶν διαδίκων διὰ π ρ ο σ κ λ ἡ σ ε ω ς καὶ ἐτιμωροῦντο ἂν δὲν προσήρχοντο ὡς λιπομάρτυρες. *ὡς ἐχρήσατο ὅσα ὠφειλήθη*. Ἦτο ἀνάγκη γὰρ ποδελυθῆ ὄχι μόνον ὅτι ἐδανείσθη τὰ χρήματα ὁ ὀφειλέτης ἀλλὰ καὶ ὅτι ἔκαμε χρῆσιν αὐτῶν καὶ ὅτι ἐκέρδισεν ἐξ αὐτῶν, διότι τοῦτο διέθετεν εὐμενέστερον τοῖς δικαστῶν ὑπὲρ τοῦ ἀγωνιζομένου διαδίκου. *οἱ εἰδότες καὶ παραγινε*. Τοιοῦτοι ἦσαν ἐκεῖνοι οἵτινες εἴτε ὡς μάρτυρες, εἴτε ὡς γείτονες, εἴτε ὡς φίλοι, εἴτε ὡς συνεργάται τοῦ Ἑράτωνος ἐγνώριζον βεβαίως κάλλιον τοῦ ἐγγόνου δανειστοῦ (ἐνεκα τῆς ἡλικίας του) καὶ τὰ τοῦ δανείου καὶ τὰς ἐργασίας τοῦ Ἑράτ. καὶ τὰ κέρδη αὐτοῦ *ἔπραττε*. Πρόκειται κυρίως περὶ ἐμπορικῶν ἐπιχειρήσεων ἐνταῦθα. *διηγήσονται*. Δὲν σημαίνει τοῦτο ὅτι θὰ διηγηθῶσι διὰ στόματος, διότι πάντα ἦσαν γεγραμμένα ἵνα μὴ μάτην παρέρχηται χρόνος, οἱ δὲ μάρτυρες ἐπεβεβαίουν αὐτὰ ἀναγιγνωσκόμενα ὑπὸ τοῦ γραμματέως. Φαίνεται δ' ὅτι ἐνταῦθα αἱ μαρτυρίαι ἦσαν βραχύταται καὶ διὰ τοῦτο οὐδεὶς λόγος γίνεται περὶ κλεψύδρας, ὡς ἀλλαγῆ διὰ τῆς φράσεως «*καί μοι ἐπίλαβε τὸ ὕδωρ*». ἴσως δὲ ἐγένετο μὲν τοῦτο ἀλλὰ δὲν ἀνεγράφη ὡς γνωστόν. *κάλει μάρτυρας*. Τοὺς μάρτυρας ἐν τῷ δικαστηρίῳ προσεκάλει ἵνα προσέλθωσιν εἰς τὸ προεδρεῖον ὁ ὑπρέτης (νῦν κλητὴρ) τοῦ δικαστηρίου. Καὶ ἂν μὲν τὸ πρῶτον ἐξητάζετο ἤδη ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως ὁ μάρτυς ἐξητάζετο προφορικῶς ἀνερχόμενος ἐπὶ τοῦ π ο δ ί ο υ (Μαντ. § 8), ἂν δὲ εἶχεν ἐξετασθῆ καὶ ἐν προανακρίσει, ἡ μαρτυρία του ἐκεῖνη, ἐπὶ γραμματίου γεγραμμένη, προσεκομιζετο εἰς τὸ δικαστήριον καὶ ἀνεγινώσκετο ὑπὸ τοῦ γραμματέως, τοῦ μάρτυρος ἐπιβεβαιοῦντος αὐτὴν ἐκ τοῦ προεδρείου ἢ διὰ λόγου ἢ διὰ κλίσεως τῆς κεφαλῆς. Ὁ χρόνος τῆς ἀναγνώσεως τῆς μαρτυρίας ἢ ἄλλου ἐγγράφου δὲν προσεμετρεῖτο τῷ ἀγορεύοντι. Διὸ ἐπελαμβάνετο τότε τὸ ὕδωρ τῆς κλεψύδρας. **ΜΑΡΤΥΡΙΑ**. Ἐνταῦθα οἱ μάρτυρες θὰ μαρτυρήσωσι περὶ τε τοῦ δανείου καὶ περὶ τοῦ ποσοῦ αὐτοῦ ὡς καὶ περὶ τῆς ἐξ αὐτοῦ ὠφελείας τοῦ Ἑράτ. (δηλ. τὰ ἐν § 2).—[*Ἐρωτ. Περὶ τίνος πρόκειται ἐν τῇ παρουσῇ δίκη; Πῶς ἐγένετο τὸ δάνειον παρ' Ἀθηναίους καὶ ἐπὶ πόσῳ τόκῳ; Τί ἦτο τὸ τάλαντον; Πῶς ἐγένετο παρ' ἀρχαίους ἡ πρόσκλησις καὶ ἐξέτασις τῶν μαρτύρων; Τί θὰ μαρτυρήσωσιν οἱ μάρτυρες ἐνταῦθα;*].

ΚΑΛΛΙΛΟΓ-ΕΞΕΤΑΣΙΣ. Ἐνεῦθεν ἄρχεται ἡ διήγησις τοῦ λόγου. Ἡ ἀπλή, σαφὴς καὶ γοργή, ὡς ἐπροσέθη ἐν τῷ προομίῳ, διατύπωσις τῶν νοη-

μότον ὀφείλεται καὶ εἰς τὰ πράγματα αὐτὰ ὄντα ἀπλῶς ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν Λυσίαν. [ἔγένετο τὸ δάνειον; πόσον ἦτο; ποῖα χρῆσις αὐτοῦ ἐγένετο;].

ΔΙΔΑΓΜ. Ἐπιτρέπεται ἡ τοκογλυφία; [Εἰς τὸ νόημα τῆς §].

§ 3. Δικαστικοὶ ἀγῶνες δανειστοῦ καὶ ὀφειλέτου.

ΛΕΞ.-ΦΡΑΣ. ἀπολαμβάνω=λαμβάνω τι (ὀφειλόμενον) ὀπίσω. τὰ συγ-
κείμενα.=τὰ συμφωνημένα. τὰ δίκαια ποιῶ τινι—ἀποδίδω εἰς τινα πᾶν
ὅ,τι εἶναι δίκαιον. δυνατός εἰμι=δύναμαι. § 1—πράττομαί τινά (ἢ παρὰ
τινός) τι=εἰσπράττω τι παρὰ τίνος, ἀστικός (οὐχὶ ἀστυκός)=ὁ τῶν ἀστῶν
εἶτε πολιτῶν. συμβολαίου λαχεῖν τινι=ἐνάγειν εἴτε καλεῖν τινα εἰς τὸ δικα-
στήριον ἕνεκα συμβολαίου, κίμνειν κλήσιν εἰς τινα δυνάμει συμβολαίου.
ἐπιδημ(έ)ω=εἶμαι ἐν τῇ πατρίδι μου. Ὡσαύτως καὶ ἐν δ η μ ῶ. Τούναντίον
δὲ ἀποδημῶ=εἶμαι εἰς τὰ ξένα. καταδικάζομαί τινος (μέσ. περιποιητ.
διάμεσον)=καταδικάζω τινά ἐν τῷ δικαστηρίῳ (πρὸς ὀφέλειάν μου διὰ τῶν
δικαστῶν).

ΣΥΝΤΑΞ.-ΕΡΜΗΝ. ἕως ἔξῃ=ἐν ὅσῳ ἔξῃ ἐλαμβάνομεν τοὺς τ. καὶ ὅ,τι
ἄλλο εἶχομεν συμφωνήσει ἐν τῷ συμβολαίῳ. ἐπειδὴ δέ...=ἀλλ' ἀφ' οὗ ἀπέ-
θανεν ἀφήσας (ὡς κληρονόμους). Τὰ κύρια ὀνόματα εἶναι ἐπεξήγησις τοῦ τ ρ ε ῖς.
οὔτοι δηλ. τίνες; οὐδὲν (ἐκ) τῶν δικαίων=οὐδὲν δίκαιον (καμμίαν ὑποχρέ-
ωσιν) ἀπέδιδον πλέον εἰς ἡμᾶς (ἡμεῖς καὶ τὸν πατέρα μου). ἐν τῷ πολέμῳ.=
κατὰ τὸν πόλεμον. (ἐν ὅσῳ διήρκει ὁ πόλ.). Τί σημαίνει ὁ προσδιορισμ. (Σ. §
149 γ'); διότι οὐκ ἦσαν δίκαια=ἐπειδὴ δὲν ἐγίνοντο δίκαια (διακοπεῖσθαι ἕνεκα
τοῦ πολέμου). ἐπειδὴ ἐγένετο=ἀλλ' ἀφ' οὗ ἐγένετο εἰρήνη (ἔπαυσε ὁ πόλε-
μος.—ὅτε περὶ πρῶτον=καὶ ἀκριβῶς (εὐθύς) ὅτε πρώτην φορὰν (μετὰ
τὸν πόλεμον) ἐγίνοντο (ἐπανελαμβάνοντο) αἱ δίκαια τῶν ἀστῶν (τῶν κατοίκων
τῆς πόλεως). Ἡ χρον. αὐτῇ πρότασις προσδιορίζει ἀκριβέστερον τὴν προη-
γουμένην ἐπειδὴ ἐγένετο. λαχὼν τῷ Ἐρασιστράτῳ...τοῦ συμβολαίου=
καλέσας (ἐναγαγὼν) ὁ πατήρ μου τὸν Ἐρασιστράτον εἰς τὸ δικαστήριον δυ-
νάμει τοῦ (δανειστοῦ) συμβολαίου (τῶν) δι' ὅλον τὸ ὀφειλόμενον ποσόν. Ἡ
γενικ. ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἐνν. δίκην, τὸ δὲ παντὸς ἀντιτίθεται τῷ Ἐρα-
σιστράτῳ, ὅστις εἶναι εἷς. ὅσπερ ἐνν. Ἐρασιστράτος. τῶν ἀδελφῶν=ἐκ τῶν
3 ὀφειλετῶν ἀδελφῶν, Ἐρασιφῶντος, Ἐράτωνος καὶ Ἐρασιστράτου. κατεδι-
κάσατο ἐνν. αὐτοῦ=κατεδίκασεν αὐτὸν ἦτοι ἐκέρδισε τὴν δίκην πείσας τοὺς
δικαστὰς περὶ τοῦ δικαίου του. ἐπὶ Σ. ἄρχοντας;=ὅτε ἦτο ἄρχων ἐπώνυμος
ὁ Σει. Τί σημαίνει ἡ γενικὴ (Σ. § 149 γ'); τούτων=περὶ τούτων δηλ. τῶν ἐν
τῇ § 3 εἰρημέγων. Καί μοι κάλει. ἰδ. § 2—[Συμπλήρωσ. τὰς προτ. ἕως
πότε ἀπελαμβάνομεν; Πότε οὔτοι οὐδὲν...ἔποιν; Γιατί οὐκ ἡμεν δυνατοί;

Κατὰ τίνα χρόνον, πότε ἀκριβῶς καὶ ἀφ' οὗ ἔγινε τί, κατεδικάσατο ὁ πατήρ; Τίνι Ἐρασιστράτῳ λαχὼν ὁ πατήρ;].

ΠΕΡΙΕΧΟΜ. Πληρωμὴ τῶν τόκων τῷ δανειστῇ ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου. Κατακράτησις τῶν τόκων ὑπὸ τῶν κληρονόμων τοῦ ὀφειλέτου. Οὐδεμίᾳ δικαστικῇ πράξις ἐγένετο κατὰ τὸν πόλεμον. Μετὰ τὸν πόλεμον ὁ πιστωτὴς καταδικάζει τὸν ἕνα κληρονόμον τοῦ ὀφειλέτου δι' ὅλον τὸ χρέος. Ὑπόδειξις καὶ πρόσκλησις μαρτύρων.

ΠΡΟΣΩΠ-ΠΡΑΓΜ. τὰ *συγκείμενα*. Αἱ ἐν τῷ συμβολαίῳ περιλαμβανόμεναι συμφωνίαι, οἷον νὰ διδῆ ὁ ὀφειλέτης σὺν τῷ τόκῳ καὶ μέρος τοῦ κεφαλαίου ἢ ἀγροῦ ἐπικαρπίαν ἢ ἄλλα πράγματα εἴτε ὡς τόκον εἴτε ὡς κεφάλαιον κλπ. Ταῦτα κατωτέρω καλεῖ τὰ *δίκαια*. Ἐράτων. Παρ' ἀρχαίοις ὁ υἱὸς ἔφερε τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς συνήθως· παρ' ἡμῖν ζῶντος τοῦ πατρὸς σπανιώτατα γίνεται τοῦτο καὶ διη παρὰ τοῖς βασιλεῦσι, μόνον δὲ ἂν ἀποθανόντος τοῦ πατρὸς ὑπάρχει υἱὸς ἀβάπτιστος λαμβάνει πάντοτε τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς του. Ὡσαύτως παρ' ἀρχαίοις κατ' ἔθος ὡς καὶ παρ' ἡμῖν ὁ πρῶτος υἱὸς ἐλάμβανε τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς πάππου. τῶν *δικαίων*. Πάν ὅ,τι ὁ ὀφειλέτης ἐδίδε τῷ δανειστῇ ἦτο δίκαιον, διότι ἐδίδετο ἔνεκα ῥητῆς συμφωνίας, διό ἡ καθυστέρησις αὐτοῦ ἐτιμωρεῖτο. Οἱ υἱοὶ τοῦ ἀρχικοῦ ὀφειλέτου Ἐράτωνος ἀσεβοῦντες πρὸς τὸν ἀποθανόντα πατέρα αὐτῶν καὶ πρὸς τοὺς νόμους ἔπαυσαν νὰ πληρῶνωσι τὸν τόκον καὶ τὰς ἄλλας συμφωνίας τοῦ πατρὸς των πρὸς τὸν δανειστήν. ἐν τῷ *πολέμῳ*. Ἐνταῦθα ἐννοεῖ τὸν Πελοπονν. πόλεμον 431—404 π. Χ. μάλιστα δὲ τὸν Δεκελεικὸν καὶ τὴν ἔπειτα ἀρχὴν τῶν 30 καὶ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον (412—403). *οὐκ ἦσαν δίκαι*. Ἐν καιρῷ σπουδαίου πολέμου οἷος ὁ Πελοπονν. πᾶσαι αἱ δίκαι διεκόπτοντο καὶ τότε ὅπως καὶ σήμερον, ἦτοι ἐκηρύσσεται τὸ λεγόμενον *δικαιοστάσιον*, ὅπερ ἔληγεν ἄρα τῇ λήξει τοῦ πολέμου. *ὅτε περ πρῶτον*. Τοῦτο δηλοῖ ὅτι ὁ πατήρ τοῦ διαδίκου ἐπωφελήθη τὴν πρώτην ἐπιστάσαν εὐκαιρίαν ἵνα διεδικήσῃ τὰ δικαιώματά του. *αἱ ἀστικά δίκαι*. Αἱ μεταξὺ ἀστῶν δίκαι ἐδικάζοντο πάντοτε ἐν τῇ Ἡλιαίᾳ ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τῶν θεσμοθετῶν. *λαχὼν*. Ἡ ἡμέρα τῆς εἰκῆς ὠρίζετο διὰ κλήρου. Ὡσαύτως διὰ κλήρου ὠρίζετο καὶ ἡ σειρά τῆς ἐκδικάσεως ὑποθέσεώς τινος καὶ οἱ δικάσοντες δικασταί. *ὁ πατήρ*. Τὴν πρώτην ἀγωγὴν περὶ τοῦ δανείου ἔκαμεν οὐχὶ ὁ γυν ἐνάγων ἀλλ' ὁ πατήρ αὐτοῦ, ὅστις ἐνταῦθα δὲν παρίσταται εἴτε διότι ἀπέθανεν, εἴτε διότι εἶχε πληρεξούσιον τὸν υἱόν του. *παντὸς τοῦ συμβολαίου*. Ὁ πατήρ τοῦ ἐνάγοντος ἐνήγαγεν εἰς δίκην μόνον τὸν ἕνα ἐκ τῶν 3 κληρονόμων τοῦ ἀρχικοῦ ὀφειλέτου, ἀπόντων τῶν ἄλλων, ἀλλ' ἐζήτησε διὰ τῆς ἀγωγῆς του ὅλην τὴν ἀπαίτησιν, ἦτοι ἐζήτησε νὰ καταδικασθῇ ὁ ἀντίδικος ἀλληλεγγύως, ὡς λέγεται σήμερον. *Κατεδικάσατο ἐπὶ Ξεν*. Ὁ Ξεναίνετος διετέλεσεν ἐπάνυμος

ἄρχων ἐν Ἀθήναις τῷ 401 π. Χ. Τότε λοιπὸν ὁ πατὴρ τοῦ ἐνάγοντος ἐξέρ-
δισεν ἐν τῷ δικαστηρίῳ τὴν δίκην, ὅτε ὁ ἀρχικὸς ὀφειλέτης Ἐράτων εἶχεν
ἀποθάνει. **μάρτυρας**. Οἱ μάρτυρες ἐνταῦθα θὰ βεβαιώσωσι πάντα τὰ ἐν § 3
εἰρημένα (δηλ. τίνα;)—[**Ἔρωτ.** *Τί γνωρίζεις περὶ δανείου καὶ ἀποδόσεως τῶν
τόκων ; Τί περὶ δικαιοστασίου καὶ τί περὶ τῆς ἡμέρας καὶ τῆς σειρᾶς τῆς
δίκης ; Τίς εἶναι ὁ ἐνάγων ἐνταῦθα, τίς ὁ ἐναγόμενος καὶ ποῖον τὸ ζητηθὲν
ποσόν ; Πότε ἐγένεν ἢ μεταξὺ τῶν διαδίκων δίκη ; Ἐξῆ ἤδη ὁ Ἐράτων ; Τί
βεβαιοῦσιν ἐνταῦθα οἱ μάρτυρες ;*]

ΚΑΛΛΙΟΓ. ΕΞΕΤΑΣΙΣ. Μετὰ γοργότητος ἀλλὰ καὶ σαφηνείας ὁ ἐνάγων
διηγεῖται ἐν τῇ § ταύτῃ τὴν ἱστορίαν τοῦ δανείου ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τῆς μετὰ
τὸν θάνατον τοῦ ὀφειλέτου Ἐράτωνος καταδίκης τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἐρασιστρά-
του ἐν ἔτει 401 π. Χ. Τὰ γεγονότα εἶναι πειστικὰ.

ΔΙΔΑΓΜ. Κληρονομῶν περιουσίαν ἀναλαμβάνει καὶ τὰ χρῆμα αὐτῆς.
[*Εἰπὲ τὸ νόημα τῆς § ταύτης.*]

§ 2 καὶ 3 Β' μεθοδ. ἐνότης. Ἱστορία τοῦ δανείου.

**§ 4. Κακῶς ἐδημεύθη ἡ περιουσία τοῦ Ἐράτωνος ἀνήκουσα τῷ
δανειστῇ διαδίκῳ.**

ΛΕΞ-ΦΡΑΣ. **δημεύω** = ἀποστερῶ τὴν περιουσίαν τινὸς ὑπὲρ τοῦ δημοσίου
λόγῳ ποινῆς, ἐκποιῶ (πωλῶ) αὐτήν. **ἀπογραφή** = καταγραφή (μετ' ἐκτιμήσεως)
τῆς περιουσίας τινὸς πρὸς δήμουςιν. **ἀπογράφω** = καταγράφω καὶ ἐκτιμῶ
τὴν περιουσίαν τινὸς πρὸς δήμουςιν. **εὐγνωστος** = ὁ εὐκόλως δυνάμενος νὰ
γνωσθῇ (:κατὰ)δηλος, φανερός· εὐγνωστόν ἐστὶ τινι = εὐκόλως
δύναται τις νὰ ἐννοήσῃ. **οἶόν τέ ἐστιν** = δυνατόν ἐστιν (Σ. § 303 σημ. α). —
κέκτημαι = ἔχω (εἰς τὴν κατοχὴν μου).

ΣΥΝΤΑΞ-ΕΡΜΗΝ. **Τὰ Ἐράτωνος** (ἐνν. κτήματα) **εἶη**. Τί σύνταξις εἶναι
(Σ. § 31 β') ; — "**Οτι εἶη-ὅτι δεδήμενται** ἀντικείμενα τοῦ εἰ δέ ναι (ὕμ ας
ἢ τινά), ὅπερ εἶναι ὑποκ. τοῦ κυρίου ῥήματος ῥέ δ ιόν (ἐστιν) = ὅτι τὰ
μὲν κτήματα τοῦ (ἀρχικοῦ ὀφειλέτου) Ἐράτωνος δικαίως δύνανται νὰ ἀνή-
κωσιν εἰς ἐμὲ ἐκ τούτων (τῶν εἰρημένων ἐν § 3) εἶναι εὐκόλον νὰ ἐννοήσητε
(μάθητε), ὅτι δὲ πάντα (τὰ κτήμ. αὐτὰ τοῦ Ἐρατ.) ἔχουσι δημευθῆ ὑπὸ τοῦ
δημοσίου (εἶναι εὐκόλον νὰ μάθητε) ἐξ αὐτῶν τῶν ἀπογραφῶν (τῶν ἐπὶ τῶν
κτημ. τούτων) = **ἀπογεγράφαι** ἐνν. ὑποκ. οἱ ἀπογραφεῖς ἰδ. Σ. § 22 α'. —
ἐκαστα = ἕκαστον τῶν κτημάτων χωριστὰ (κατ' εἶδη ἢ κατὰ κτηματικὰς πε-
ριφερείας. Τοῦτο σημαίνει ὁ πληθυντ.) — **εὐγνωστον** ἐνν. ἐστίν. **ὅτι οὐκ**

ἀν... ἀπέγραφον (1) Ἡ εἰδικ. πρότ. εἶναι ἐπεξηγήσεις τοῦ τοῦτο, ἡ δὲ σύνταξις ἦδη: ὅτι εἰ οἷόν τε ἦν δημεύειν ἄλλο τι τῶν Ἐράτωνος, οὐκ ἂν παραλιπόντες (αὐτὸ) ἀπέγραφον καὶ ἂ ἐγὼ πολ. ἦδη χρ. κέκτημαι, ἵνα π. τὰ Ἐρ. ἀπέγραφον. — Καὶ ἀληθῶς τοῦτο τοῦλάχιστον εἰς πάντα εἶναι κατάδηλον ὅτι δηλ. οἱ ἀπογραφεῖς, ἂν ἦτο δυνατόν νὰ δημεύουσιν ἄλλο τι (κτῆμα) τοῦ Ἐράτωνος δὲν θὰ ἀπέγραφον, παραλείψαντες (αὐτὸ τὸ ἄλλο τι), καὶ ἐκεῖνα τα ὁποῖα ἐγὼ πρὸ πολλοῦ ἦδη χρόνου ἔχω εἰς τὴν κατοχὴν μου, ἵνα οὕτω ἀπέγραφον πάντα τὰ κτήματα τοῦ Ἐράτωνος (=ἀλλὰ θὰ ἀπέγραφον καὶ ἐκεῖνο ἀφ' οὗ ἀπέγραφον καὶ τὰ ὑπ' ἐμοῦ κατεχόμενα ἦδη). Ἄρα κατέγραφον καὶ ἂ ἐγὼ κατεῖχον, διότι δὲν ὑπῆρχεν ἄλλο, ἵνα οὕτω ἀπογράψωσι πᾶσαν ἀνεξαίρετος τὴν περιουσίαν τοῦ Ἐράτωνος. Τὸ εἰ οἷόν τε ἦν δημεύειν... εἶναι ἡ ὑπόθεσις τὸ δὲ οὐκ ἀν... ἀπέγραφον ἢ ἀπόδοσις (Σ. § 422). — Ἡ μτχ. παραλιπόντες (=ἀφ' οὗ παραλείψωσι) προσδιορίζει χρονικῶς τὸ οὐκ ἀν... ἀπέγραφον καὶ ἔχει ἀντικείμεν. τὸ ἐννοούμενον δημεύειν ἄλλο τι. Ἡ δὲ τελικὴ πρότ. ἵνα πάντα... ἀπέγραφον δηλοῖ σκοπὸν μάταιον (ἀνεκκλήρωτον) διότι προηγείται ὑπόθεσις ἀπραγματοποιήτου (Σ. § 414). — Διὰ τούτων θέλει νὰποδείξῃ ὅτι ὅλη ἡ περιουσία τοῦ ἀρχικοῦ ὀφειλέτου Ἐράτωνος ἔχει δημευθῆ ἦδη ὑπὸ τοῦ δημοσίου καὶ ὅτι ὁ δανειστής οὗτος μὴ ἔχων πόθεν ἄλλοθεν νὰ λάβῃ τὰ χρήματά του ἀδικεῖται. Διὸ ἐν τοῖς κατωτέρω ζητεῖ νὰπαλλαγῇ τῆς δημεύσεως ἢ ὑπ' αὐτοῦ κατεχομένη ἦδη περιουσία τοῦ ὀφειλέτου του. Τὸ χωρίον τοῦτο εἶναι ἐφαρμομένον πολλαχῶς διορθωθέν. ἡ μ ἰ ν ο ἰ ὄ ν τ ἔ (ἔ σ τ ι ν) = ὅτι μὲν λοιπὸν δὲν ἦτο δυνατόν εἰς ἡμᾶς (=ἐμὲ) οὐδὲ ἄλλοθεν νὰ εἰσπράξωμεν (τὰ χρήματά μας). — ταῦτα = δηλ. τὰ κτήματα τοῦ Ἐράτ. ἂ νῦν ἡμεῖς (ἐγὼ) κεκτῆμεθα. δοκεῖ μοι εἶναι εὐγνωστον = νομίζω ὅτι εἶναι κατάδηλον (ἀποδειχθὲν ἦδη ἐκ τῶν εἰρημένων ἐν τῇ § ταύτῃ) τὸ ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν εἰς ἡμᾶς νὰ εἰσπράξωμεν... Ὑποκ. τοῦ δοκεῖ εἶναι τὸ εἶναι εὐγνωστον (=ὅτι εὐγνωστόν ἐστι) ὅπερ ἀποτελεῖ ἀπρόσωπον σύνταξιν καὶ ἔχει ὑποκ. τὴν εἰδικ. πρότ. ὡς οἷόν τε ἐστίν, διότι μετὰ τὰς ἀπροσώπους ἐκφράσεις δ ἡ λ ὄ ν ἐ σ τ ι, φανερόν ἐστι, εὐγνωστόν ἐστι, τίθεται ὡς ὑποκ. εἰδικὴ πρότ. καὶ οὐχὶ ἀπαρέμφατον (Ἰδ. Σ. Κατεβαίνειν παλαιὸν § 53). Τὸ δὲ εἰσπράξασθαι εἶναι ὑποκ. τοῦ οἷόν τε ἦν (Σ. § 470). — ἂν δημεύσητε = ἂν σεῖς ἀποφασίσητε νὰ ἐκποιήσητε... [Συμπλήρ. τὰς προτάσ. Τί καὶ τί ἐστι ὄφδιον εἰδέγει; Αἰαί ἐστι ὄφδιον εἰδέγει ταῦτα; Τί ἐστι πανὶ εὐγνωστον; Πότε οὐκ ἂν ἀπέγραφον καὶ ἂ ἐγὼ κέκτημαι; Ὑπὸ τίνα προϋπόθεσιν;

(1). Ἐν τῷ κειμένῳ ἐκ παραδρομῆς παρελείφθη ἡ λέξις ἀπέγραφον τεθεῖσα ἀπαξ ἀντὶ νὰ τεθῇ δις ἀπέγραφον, ἀπέγραφον.

Πρὸς τίνα σκοπὸν ; Ὑπὸ τίνα προϋπόθεσιν οὐχ οἷόν τε ἔστιν ἡμῖν εἰσπράξασθαι ;]

ΠΕΡΙΕΧΟΜ. Φανερόν ὅτι τὰ κτήματα τοῦ Ἐράτ. ἀνήκουσι τῷ ἐνάγοντι (δανειστῇ), ἀλλ' ὅτι ἔχουσι δημοεθῆ πάντα, διότι τρεῖς καὶ τετράκις τὸ δημόσιον ἔχει ἀπογράψει αὐτά. Εὐνόητον ὅτι τὸ δημόσιον ἀπέγραψε πάντα τὰ κτήματα τοῦ Ἐρ. συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ὑπὸ τοῦ δανειστοῦ κατεχομένων. Ὅθεν ὁ ἐνάγων δὲν δύναται ἄλλοθεν νὰ λάβῃ τὰ χρήματά του καὶ θὰ ἀδικηθῇ ἂν τὰ ἀπογραφέντα ταῦτα ὑπὸ τοῦ δημοσίου ἐκλοπηθῶσιν.

ΠΡΟΣΩΠ.-ΠΡΑΓΜ. Τὰ Ἐράτωνος. Ἐννοεῖ πᾶσαν τὴν περιουσίαν τοῦ ἀρχικοῦ ὑφειλέτου Ἐράτωνος, *δικαίως*. Λέγει τοῦτο διότι ὁ Ἐρασίστρατος ἠτιτήθη ὑπὸ τοῦ πατρὸς τοῦ ἐνάγοντος δικαζόμενος περὶ τοῦ ὅλου χρέους (§ 3. πρβλ. καὶ § 5)—*πάντα δεδήμενται*. Ἐπίτηδες λέγει τοῦτο ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ (π ἄ ν τ α) ἡ ἔ τ ε ρ α ε ῖ η (τοῦ π ἄ ν τ α μετ' ἐμφάσεως ἀπαγγελλομένου) ἵνα δείξῃ ὅτι πάντων δεδημευμένων αὐτοῖ οὔτε τόκους οὔτε κεφάλαια δύνανται νὰ λάβωσιν. *ἀπογραφῶν*. Ἀπογραφαὶ ἐνταῦθα εἶναι αἱ ὑπὸ τῶν ἀπογραφέων γινόμεναι καταγραφαὶ (ἐκθέσεις περὶ) τῶν κτημάτων, αἵτινες ἦσαν ἐπίσημα ἔγγραφα, ὅπως σήμερον αἱ ἐκθέσεις κατασχέσεων, αἱ περιλήψεις, αἱ προσημειώσεις κλπ. ἐν τοῖς δημοσίαις βιβλίαις τῶν ὑποθηκοφυλακείων κλπ.—*τρεις-τετράκις*. Πρῶτον εἰς ἀπογραφεὺς (εἰδικὸς ἐπὶ τῆς ἀπογραφῆς ὑπάλληλος) ἐποίησατο πλήρη ἀπογραφὴν, εἶτα δὲ ἄλλος ὡσαύτως καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς. Τοιαύτη τις ματαία σπουδὴ τοῦ δημοσίου πρὸς ἀσφάλειαν τῶν ἑαυτοῦ δικαιωμάτων παρατηρεῖται καὶ σήμερον πολλάκις ἄνευ λόγου. *καίτοι τοῦτό γε —κίχτημαι*. Ἡ ἔννοια τοιούτων εἶναι : Πᾶς τις ἐννοεῖ ὅτι οἱ ἀπογραφεῖς οὐδὲν κτήμα τοῦ Ἐράτωνος παρέλιπον νὰπογράψωσι, διότι θὰ ἦτο ἀνόητον νὰ καταγράψωσι μὲν ὅσα ἐγὼ ἐν γνώσει αὐτῶν πρὸ πολλοῦ εἶχον εἰς τὴν κατοχήν μου, ἵνα λάβωσι τὸν πλήρη ἀριθμὸν τῶν κτημάτων τοῦ Ἐράτωνος, ἀλλὰ δὲ κτήματα αὐτοῦ μὴ ἀμφισβητούμενα ὑπὸ τινος νὰ μὴ καταγράψωσιν. Ὡστε δὲν δύναται τις, λέγει ὁ ὁμιλῶν, νὰ μοι εἴπῃ «ναὶ μὲν ἐδήμευσε τὸ δημόσιον τὰ ὑπὸ σοῦ κατεχόμενα κτήματα τοῦ Ἐράτωνος, ἀλλ' ἀφῆκεν ὅμως ἄλλα κτήματα αὐτοῦ καὶ προσπίθει νὰ λάβῃς ἐκεῖνα σὺ πρὸς ἀποζημιώσίν σου», Διὰ τοῦ ὀραίου τούτου συλλογισμοῦ ἀποδεικνύει ὁ διάδικος σαφῶς ὅτι ἀδικεῖται. Τὸ νόημα τοῦτο συμπληροῦται κάλλιον ἐκ τῶν εὐθὺς κατωτέρω ὡς μὲν οὐδ' ἡμῖν-εὐγνωστόν μοι δοκεῖ εἶναι, ἅτινα εἶναι ἡ περιλήψεις (ἐπανάληψις καὶ συμπέρασμα) τούτων, ὡς δεικνύει καὶ τὸ δεύτερον εὐγνωστόν, ὅπερ εἶναι ἐπανάληψις τοῦ πρώτου εὐγνωστόν καὶ λέγεται περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος. *πολὸν ἤδη χρόνον*. Ἐπὶ βετίαν ἤδη, ἦτοι ἀπὸ τοῦ 401 ὅτε, ἐπὶ Ξεινανέτου ἀρχόντος, παρέλαβε τὰ κτήματα ταῦτα κερδίσας τὴν δίκην (§ 3)—[Ἐρωτ. Τί γνωρίζεις περὶ ἀπογραφῶν καὶ ἀπογραφέων ; Τίτι

ἀνήκεν ἤδη ὅλη ἡ περιουσία τοῦ Ἑράτωνος καὶ διατί; Τί ἐπραξε τὸ δημόσιον καὶ τί ἀποδεικνύει ὁ ὁμιλῶν διάδικος;].

ΚΑΛΛΙΛΟΓ-ΞΕΤΑΣΙΣ. Μετὰ τέχνης ἀποδεικνύει ὁ ὁμιλῶν ὅτι τὸ δημόσιον δημεύσαν τὴν αὐτῷ ἀνήκουσαν περιουσίαν τοῦ Ἑράτωνος ἠδίκησεν αὐτόν. Ἡ τέχνη ἐγκείται ἐν τοῖς δικαίως, ἡμέτερα εἶη, πάντα δεδήμευτα, τρις-τετρακίς, εὐγνωστον-εὐγνωστον.

ΔΙΔΑΓΜ. Μηδένα ἀδίκει ὅσον ἰσχυρὸς καὶ ἂν εἶσαι.

Εἰπὲ τὸ νόημα τῆς § ταύτης

§ 5. Ὁ δανειστὴς ἐνήργησε πᾶσαν νόμιμον διαδικασίαν.

ΛΞ.-ΦΡΑΣ. *ποιοῦμαι ἀμφισβήτησιν* = ἀμφισβητῶ, διεδικῶ, ἔχω ἀξίωσιν. *οἱ οἰκεῖτοι* = οἱ συγγενεῖς. *ἀμφισβητ(έ)ω τινί τινος* = διαδικαζομαι (= ἔχω δίκην) πρὸς τινα περὶ τινος. *ἀντιδικ(έ)ω* = ἐγείρω ἢ ἔχω δίκην πρὸς τινα ὡς ἀντιδικὸς αὐτοῦ. *ἠττώμαι* (ἐν δικαστηρίῳ) = καταδικαζομαι (χάνας τὴν δίκην). *μισθ(ό)ω* = δίδω τι ἐπὶ μισθῷ (ἐνοικίῳ), ἐνοικιάζω εἰς τινα. τὸ δὲ μέσο *μισθ(ό)ωμαι* = λαμβάνω τι ἐπὶ μισθῷ, ἐνοικιάζω ἐγὼ παρά τινος. *δικάζομαι τινί τινος* = ἔχω δίκην πρὸς τινα περὶ τινος. *διαγράφω δίκην* (ἐπὶ τοῦ προέδρου) = διαγράφω (σβένω) ἐκ τοῦ πινακίου = ἀναβάλλω ἢ ἀκύρω τὴν δίκην. τὸ δὲ *διαγράφομαι δίκην* (ἐπὶ τῶν ἀντιδίκων) = ζητῶ τὴν ἀναβολὴν (ἢ ἀκύρωσιν) τῆς δίκης. *φάσκω* = δισχυρίζομαι, προφασίζομαι. *λαγχάνω* = ἐνάγω τινα εἰς δίκην, ὀρίζω τὴν δίκην. *ἐδικάζω* = φέρω τὴν δίκην εἰς τέλος, ἀποφασίζω περὶ αὐτῆς ὀριστικῶς (ἐπὶ τῶν δικαστῶν).

ΣΥΝΤΑΞ.-ΕΡΜΗΝ. *ὡς ἐποίησάμην*. εἰδίζ. προτ. ἀντιεῖμι. τοῦ ἀκούσατε = ὅτι καὶ πρὸς ὑμᾶς διεξεδίκησα (τὰ κτήματα τοῦ Ἑράτ.) καὶ πρὸς τοὺς ἰδιώτας ἀκούσατε προσέτι. *ἕως μὲν γάρ...* = ἐν ὅσῳ μὲν δηλαδὴ οἱ συγγενεῖς τοῦ Ἑρασ. διεδικάζοντο (εἶχον δίκας = ἦσαν εἰς τὸ δικαστήριον) μετ' ἡμᾶς περὶ τούτων τῶν κτημάτων. *ὑπὲρ ἅπαντος* = περὶ ὁλοκλήρου τοῦ ὀφειλομένου χρέους. *πρὸς τὸν πατέρα* ἔνν. ἐμοῦ. *τὰ Σφηττοῖ* (τοπικὸν ἐπίρρημα ἐκ τοῦ Σφηττός) = τὰ ἐν τῷ Σφηττῷ κτήματα. *μεμισθώκα* = ἔχω δώσει ἐπὶ μισθῷ ὡς ἰδιοκτῆτης (ἄρα τὰ ἔχω εἰς τὴν κατοχὴν καὶ κυριότητά μου) πρὸ 3 ἡδὲ ἑτῶν. τὸ ἦ δὲ 3 ἔτη = τὸ τέταρτον ἔτος τουτί. *Κικύννοι* (τοπικὸν ἐπίρρ. ἐκ τοῦ Κίκιννα) = περὶ δὲ τῶν ἐν τῇ Κικύννῃ κτημάτων καὶ περὶ τῆς (ἐξεί) οικίας (τῶν ὀφειλετῶν) εἶχον δίκην (ἤμην εἰς τὸ δικαστήριον) μετὰ τῶν κατεχόντων (τῶν συγγενῶν τοῦ Ἑρασ.). — *διεγράψαντό μου* = μοῦ ἠκύρωσαν ἔνν. οἱ ἀντιδικοὶ συγγενεῖς τοῦ Ἑρασιφ. — *νυνὶ λαχόντος* ἔνν. ἐμοῦ τὴν δίκην αὐτοῖς = ἐσχάτος δὲ (ἐφέτος) ἀφ' οὗ ἐγὼ ἐνήγαγον πάλιν εἰς δίκην τοὺς ἀντιδίκους, ἤτοι προσδιώρισα ἐκ νέου τὴν δίκην, οἱ ναυσοδίκαι δὲν ἠδυνήθησαν

νά διαπεράνωσι τὴν δίξην (νά ἐκδώσωσιν ὀριστικὴν ἀπόφασιν).—[*Συμπλήρ-
τας προτ. Τί ἀκούσατε; Πότε ἐγὼ ἤξιουν; Τί ἤξιουν; Διὰ τί ἤξιουν πάντα ἐμὰ
εἶναι; Διὰ τί διεγράψατο τὰς δίκας; Πότε οἱ ναυτοδίκαι οὐκ ἐξεδίκασαν;*].

ΠΕΡΙΕΧΟΜ. Ὁ ἐνάγων διεξεδίξησε νομίμως τὰ κτήματα τῶν ὀφειλετῶν
του. Ὁ ἐνάγων ἤξιου (τότε) νά λάβῃ ὅλα τὰ κτήματα τῶν ἐναγομένων καὶ
ἄλλα μὲν ἔλαβεν εἰς τὴν κατοχὴν του, περὶ ἄλλων δὲ ἐξηκολούθει ἡ δίξη. Οἱ
ἐναγόμενοι ἀνεβάλον τὴν δίξην. Οἱ ναυτοδίκαι δὲν ἐξέδωκαν ὀριστικὴν
ἀπόφασιν.

ΠΡΟΣΩΠ-ΠΡΑΓΜ. πρὸς ὑμᾶς. Διὰ τούτου δηλοῖ τὴν πόλιν (τὸ δημό-
σιον), ἧς οἱ δικασταὶ εἶναι ἀντιπρόσωποι, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ ἰ δ ι ὡ τ α ς,
δι' ὧν ἐννοεῖ τοὺς ὀφειλέτας του καὶ δι' τὸν Ἐρασιφῶντα. Πρβλ. καὶ τὰ ἐν §
7 καὶ 9 σχετικά. οἱ Ἐρασιφ. οἰκέτοι. Ἐνταῦθα πρόκειται μόνον περὶ τοῦ
Ἐρασιφῶντος, διότι οὗτος ὡς πρεσβύτερος τῶν 3 υἱῶν τοῦ Ἐράτωνος ἦτο
καὶ διαχειριστὴς τῆς περιουσίας ἐκείνου, ἦν ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ εἶχε διμεύσει
τὸ δημόσιον· αὐτὸν δὲ ἐννοεῖ καὶ διὰ τοῦ ἰ δ ι ὡ τ α ς τούτων τῶν χρημά-
των, δηλ. τῶν κτημάτων τοῦ Ἐρασιφῶντος διαχειριζομένου ἤδη τὴν τοῦ
Ἐράτωνος ὅλην περιουσίαν, δεδημευμένην ἤδη ἐπ' ὀνόματι του. ἅπαντα—
ὑπὲρ ἅπαντος. Ἐννοεῖ ἅπασαν τὴν περιουσίαν τοῦ ἀρχικοῦ ὀφειλέτου (πα-
τρὸς) Ἐράτωνος, ἦν ἅπασαν ἐξεδίκει ἐν ὄσῳ διεδικάζετο πρὸς τοὺς συγγε-
νεῖς τοῦ Ἐρασιφῶντος καὶ ἐν τέλει ἐκέρδισεν ἅπασαν (§ 3 παντὸς τοῦ
συμβολαίου... κατεδικάσατο). Ἀφ' οὗ ὅμως τὸ δημόσιον εἶχε
λόγον νά διμεύσῃ τὴν περιουσίαν τοῦ Ἐρασιφῶντος παρατεταῖ ὁ δανειστὴς
τῶν 2 μεριδίων, τοῦ Ἐρασιφῶντος καὶ τοῦ (ὑπ' αὐτοῦ ἀντιπροσωπευομένου)
Ἐράτωνος, καὶ περιορίζεται εἰς τὸ μερίδιον τοῦ Ἐρασιφῶντος, καθ' οὗ εἶ-
χεν ἐκδώσει ὀριστικὴν ἀπόφασιν πρὸ 3 ἐτῶν (§ 3).—*ἡττήθη.* τοῦτο φαίνεται
ἐκ τοῦ ἐν § 3 λαχὼν-κατεδικάσατο. *Σφηττοῦ.* Ὁ Σφηττός ἦτο δῆμος
τῆς Ἀττικῆς ἀνήγων τῇ Ἀζαμαντίδι φυλῇ, πρὸς ὃν ἔφερον ὁδὸς ἐξ Ἀθηνῶν
διὰ μέσου Βριλησσοῦ καὶ Ὑμηττοῦ διερχομένη καὶ *Σφηττία* καλουμένη. Οἱ
Σφήττιοι ἦσαν διαβητοὶ διὰ τὴν κακολογίαν αὐτῶν. Ὁ δῆμος οὗτος κατὰ
τὰς πιθανώτερας εἰκασίας περιελάμβανε τὰ περὶ τὸ νῦν χωρίον Μ α ρ κ ὀ -
π ο υ λ ο ν ἢ Κ ο ρ ω π ἰ μέρη μᾶλλον ἢ τὰ περὶ τὸ χωρίον Σ π ἄ τ α (ὅ-
τινες οὐχὶ ὀρθῶς θεωροῦσι παραφθορὰν τοῦ Σφηττός).—*ἡδη 3 ἔτη.* Ἀφ'
οὔτου δηλ. ἀπὸ τοῦ 401 (ἐπὶ Ξεναϊέντου) κατέλαβεν αὐτὰ· πρβλ. καὶ § 4 καὶ 3.
Ἐκ τούτου φαίνεται ὅτι ἡ δίξη αὕτη ἐγένετο (καὶ ὁ λόγος οὗτος ἐξεφωνήθη)
κατὰ τὸ 397 π. Χ.—*μερίσθωκα.* Τοῦτο δηλοῖ ὅτι εἶχε λάβει αὐτὰ εἰς τὴν
πλήρη κατοχὴν καὶ κυριότητά του καὶ εἶχε δώσει ἐπὶ μισθῷ (τὰ εἶχεν ἐνοικιά-
σει).—*Κικυννοῦ.* Ἡ Κί κ υ ν ν α ἢ Κί κ υ (ν) ν α -η ς ἦτο δῆμος τῆς Ἀττικῆς
ἀνήγων τῇ Ἀζαμαντίδι φυλῇ καὶ κείμενος παρὰ τὸν Ὑμηττόν. Ὁ κάτοικος

ἐλέγετο Κιζυννεύς. *καὶ τῆς οἰκίας.* Ἐν Κιζύννῃ ὑπῆρχον καὶ ἀγροὶ καὶ οἰκία τοῦ Ἐρασιφῶντος, περὶ ὧν πάντων ὁμοῦ ὁ δανειστής διεδικάζετο πρὸς τοὺς συγγενεῖς τοῦ Ἐρασιφῶντος, ἐν Σφηττῷ δὲ ὑπῆρχον μόνον ἀγροί. *τοῖς ἔχουσιν.* Οὗτοι εἶναι οἱ συγγενεῖς τοῦ Ἐρασιφῶντος, οἵτινες ἐξηκολούθουν νὰ κατέχουσι τὰ Κιζυννοῦ κτήματα καὶ τὴν οἰκίαν ἰσχυρίζομενοι ὅτι ὁ Ἐρασιφῶν δὲν εἶχε καταδικασθῆ. *διεγράψ. τὰς δίκας.* Ἐννοεῖ μόνον τὰς ἀφορώσας εἰς τὰ Κιζυννοῦ κτήματα, διότι τὰ Σφηττοῦ εἶχεν ἤδη εἰς τὴν κατοχὴν του. *ἔμποροι φάσκοντες.* Ἐπειδὴ οἱ ἔμποροι δὲν ἐδικάζοντο ὑπὸ τῶν θεσμοθετῶν ἐν τῇ Ἡλιαίᾳ, ἀλλ' ὑπὸ τῶν ναυτοδικῶν, οἵτινες εἰσήγον τὰς ἐμπορικὰς υποθέσεις, οἱ συγγενεῖς τοῦ Ἐρασιφ. προφασισθέντες ὅτι ἦσαν ἔμποροι κατόρθωσαν νὰ ἀποφύγουσι πέρυσιν (ἐν ἔτος πρὸ τῆς δίκης) τὴν παρὰ τοῖς θεσμοθέταις κρίσιν. Καὶ σήμερον οἱ ἔμποροι ὑπάγονται εἰς ἰδιαιτέρας τινὰς νομικὰς διατυπώσεις. *Γαμηλιῶν.* Ὁ Γαμηλιὸν μὴν ὀνομάσθη οὕτως ἐκ τῶν κατ' αὐτὸν συνήθως τελουμένων γάμων παρ' ἀρχαίους. ἦτο δὲ ὁ 7ος Ἀττικὸς μὴν ἀντιστοιχῶν παρ' ἡμῖν πρὸς τὸ β' ἡμισυ τοῦ Ἰανουαρίου καὶ τὸ α' ἡμισυ τοῦ Φεβρουαρίου. *οὐκ ἐξεδίκασαν.* Ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ παρόντι (τῷ τῆς δίκης) ἔπει δὲν ἠδυνήθησαν οἱ ναυτοδίκαι νὰ διαπεράνωσι τὴν δίκην, ἦν ὁ δανειστής ἤγειρε κατὰ τῶν ὀφειλετῶν του παρ' αὐτοῖς, διότι φαίνεται ὅτι οἱ ὀφειλέται μετεχειρίσθησαν πάλιν ἄλλην πρόφασιν καὶ ἐπέτυχον. [*Ἐρωτ. Πρὸς ποίους διεδικάσθη ὁ ὁμίλων δανειστής; Διατὶ ἀναφέρει μόνον τὸν Ἐρασιφῶντα; Πόσα μόνον καὶ τίνα κτήματα ἐκέρδισεν ὁ διάδικος δανειστής, τίνα ἦσαν ἀκόμη ἐπίδικα καὶ διατὶ; Τί γνωρίζεις περὶ τοῦ Σφηττοῦ καὶ περὶ τῆς Κιζύννης; Ποῦ ἐδικάζοντο οἱ ἔμποροι; Τί γνωρίζεις περὶ τοῦ Γαμηλιῶνος;*]

ΚΑΛΛΙΛΟΓ. ΕΞΕΤΑΣΙΣ. Ἀπῶ ἀλλὰ καὶ πειστικὰ εἶναι τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ δανειστοῦ ὅτι νομίμως μέχρι τοῦδε ἐνήργησεν. Ἡ ξηρὰ αὐτῶν ἀφήγησις πιστομένη ὑπὸ τῶν πραγμάτων εἶναι εὐγλωττος συνηγορία τοῦ ἀφελοῦς ἀγορητοῦ. Μετὰ τέχνης ἰδίᾳ λέγει τὸ «φάσκοντες ἔμποροι εἶναι» καὶ τὸ «οἱ ναυτοδίκαι οὐκ ἐξεδίκασαν», δι' ὧν ἐπιτηδεῶς παραπονεῖται κατὰ τῆς κακῆς ἀπονομῆς τοῦ δικαίου.

ΔΙΔΑΓΜ. Ἡ στρεψοδικία εἶναι πάντοτε κακόν. [*Εἰπὲ τὸ νόημα*]

§ 4 καὶ 5. Γ' μεθοδικὴ ἐνότης. Ἱστορία τῆς διαδικασίας μεταξὺ δανειστοῦ καὶ δημοσίου.

§ 6 καὶ 7. Ἡ νῦν ἀξίωσις τοῦ δανειστοῦ διαδίκου.

ΛΕΞ-ΦΡΑΣ. *δημεύω* = § 4. — τὰ δύο μέρη = τὰ 2) β. *ψηφίζεται τί τινα* (παθ.) = κρίνεται εἴτε δίδεται τι εἴς τινα δι' ἀποφάσεως· πρβλ. καὶ § 10. —

γινώσκω=ἀποφασίζω (Σ. § 458 ζ' σημ. δ').—*ορίζομαι*=ορίζω τι ἐμαυτῷ κατὰ τὸν νόμον. τὸ τρίτον μέρος=τὸ 1)β.—*οὐσία*=περιουσία. *ἐπισκοποῦμαι*=ἐξετάζω, παρατηρῶ προσεκτικῶς, τὴν ἀκριβ. ἐπισκοπ.=ἐξετάζων τι ορίζω αὐτὸ ἀκριβῶς ἢ λεπτομερῶς. *ὑπολείπω*=ἀφίνω (ὡς ὑπόλοιπον). τὸ τίμημα=ἡ ἐκτιμηθεῖσα ἀξία κτήματός τινος ἢ τὸ ποσὸν τῆς ἐκτιμήσεως. *ἐπιγράφω*=ἐκτιμῶν κτήματι ορίζω ἢ δίδω τὴν ἀξίαν αὐτοῦ. συνώνυμον ἐνταῦθα τῷ *τιμῶμαι* (μεσ.)=ἐκτιμῶ πράγματι (προσδιορίζω τὴν ἀξίαν του). *κρήματα*=κτήματα. *ἀμφισβητῶ*=διεκδικῶ § 5.—*ἀποκηρύττω*=πωλῶ δημοσίᾳ (ἐν δημοπρασίᾳ) διὰ κήρυκος. τὸ περιττὸν=τὸ περισσεῦον, τὸ περίσσειμα.

ΣΥΝΤΑΞΙΣ-ΕΡΜΗΝ. Ἐπει.. ἔδοξεν ὑμῖν=Ἄφ' οὗ ὅμως σεῖς (ὡς ἀντιπρόσωποι τοῦ δημοσίου) ἀπεφασίσατε νὰ ἐκποιήσῃτε (ὑπὲρ τοῦ δημοσίου) τὰ κτήματα τοῦ Ἑρ. ἐγὼ ζητῶ (ἔχω τὴν ἀξίασιν ἤδη παρ' ὑμῶν) ἀφ' οὗ πρῶτον ἀφήσω ὑπὲρ τῆς πόλεως (τοῦ δημοσίου) τὰ 2)β (τῆς ὅλης περιουσίας) νὰ μοι δοθῶσι τὰ τὰ κτήματα (ἢ μερίς) τοῦ Ἑρασιστράτου. γε=τοῦλάχιστον (περὶ τῶν ἄλλων εἶναι ἴσως φιλονικία ἀλλὰ περὶ τούτων τοῦλάχιστον οὐχί)=*ἐγνώκατε*=κεκρίκατε.=ἔχετε ἐκδώσει ἀπόφασιν ὅτι εἶναι ἰδικά μου. Πόθεν ἐξαρτᾶται τὸ εἶναι; *ἐμαντῶ*. Ἡ δοτ. αὕτη πλεονάζει, διότι τὸ ὄ ρ ι σ ἄ μ η ν =ὄρισα ἐμαντῶ (Σ. § 110 σημ.)—*ἐκείνων* δηλ. τῶν 3 ὀφειλετῶν μου ὁμοῦ. *οὐκ ἐπισκεψάμενος ἀλλ' ὑπολιπὼν*=χωρὶς ἐξετάσας νὰ ορίσω ἀκριβῶς (χωρὶς νὰ προσέξω εἰς λεπτομερείας)...ἀλλ' ἀφήσας εἰς... Τὸ π ο λ λ ῶ δοτ. τοῦ μέτρου εἰς τὸ π λ έ ο ν=πολὺ περισσότερα τῶν 2)β (β' ὄρος τῆς συγκρίσεως). *ῥᾶδιον (ἐνν. ἐστι) γινῶναι* (ἐνν. ὑποκ. ὑ μ ἄ ς)=εὐκόλον δ' εἶναι νὰ ἐννοήσῃτε τοῦτο (ὅτι δηλ. πλεον τῶν 2)β ὑπέλιπον τῷ δημοσίῳ) ἐκ τῆς ἀξίας, ἣτις ἔχει δοθῆ εἰς τὰ κτήματα (κατὰ τὴν ἀπογραφὴν).—*τετίμηνται* μέσης διαθέσεως. ὑποκ. ἐνν. οἱ ἀπογραφεῖς, τὸ δὲ ἅπαντα, ἀντικείμεν. αὐτοῦ. *πλειονος* ἰδ. Σ. § 142.—*ἡ τάλαντου*. β' ὄρος συγκρίσ. (Σ. § 93 α')=διότι ὅλα ὁμοῦ τὰ κτήματα ἔχουσιν ἐκτιμήσει οἱ ἀπογραφεῖς ἀντὶ χρηματικῶ ποσοῦ μεγαλυτέρου τοῦ ἐνός τάλαντου. *ὦν ἀμφισβητῶ* ἐνν. τῷ δημοσίῳ. Ἡ γενικὴ εἶναι ἀντικ. τοῦ ἀ μ φ ι σ β. καὶ γεν. διαιρετ. εἰς τὸ τ ῶ μ ἐ ν τ ῶ δέ. Ἐξ ἐκείνων δὲ τῶν κτημάτων (τοῦ ἀντιδικίου) τὰ ὅποια ἐγὼ διεκδικῶ (πρὸς τὸν δημοσίον) διὰ τὸ ἐν μὲν ὄρισα ἀξίαν πέντε μνᾶς διὰ τὸ ἄλλο δὲ χιλ. δραχμᾶς, ἦτοι τὸ μὲν ἐν ἐκ τῶν ἀμφισβητουμένων κτημάτων ἐξετίμησα ἀντὶ 5 μνῶν τὸ δὲ ἄλλο ἀντὶ χιλ. δραχμῶν. τὸ τε τί μ η ν τ α ι γ ἄ ρ κ α ι ἔ π ε γ ρ α ψ ἄ μ η ν (γ ἄ ρ) εἶναι οἱ δύο λόγοι, δι' οὓς ῥ ἄ δ ι ὄ ν ἐ σ τ ι γ ν ῶ ν α ι..... Τὸ γ ἄ ρ ἐνταῦθα δύναται νὰ ληφθῆ καὶ ὡς διασαφητικόν. **Καὶ εἰ...**—προσέτι δὲ ἂν (τὰ δύο αὐτὰ κτήματα) ἀξίωσι περισσότερον τοῦ ποσοῦ τούτου (τῶν 1500 δραχμ.) τὸ περίσσειμα θὰ λάβῃ ἡ πόλις (τὸν δημοσίον). Περὶ τῆς

ὑποθέσεως ἰδ. Σ. § 419—*ἀποκηρυχθέντων* ἔνν. τῶν κτημάτων=ὅταν πωληθῶσιν ἐν τῇ δημοπρασίᾳ (πάντα) τὰ κτήματα τοῦ Ἐράτου.—ὅταν γίνῃ ἡ δημοπρασία.—[*Συμπλήρωσ. τὰς προτ. Μετὰ ποίαν πράξιν, πότε καὶ διατὶ ἀξιώρησιον θῆναι μοι...; Πῶς ὀριάσῃ ἐμαντῶ τὸ 1)3; Ῥήδιόν ἐστι γρῶνα τί; Διὰ τίνας λόγους ῥήδιόν ἐστι γρῶνα τοῦτο ἐκ τοῦ τιμήματος; Ὑπὸ τίνα προϋπόθεσιν καὶ πότε ἢ πόλις λήγεται τὸ περιτόν;].*

ΠΕΡΙΕΧΟΜ. Ἀξίωσις τοῦ ἐνάγοντος νὰ λάβῃ τὴν μερίδα τοῦ Ἐρασιστράτου. Ὁ ἐνάγων ὄρισεν ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὸ 1)3 τῆς ὅλης (ἐνυποθήζου) περιουσίας. Εὐδιάνωστος ἢ ἀπαίτησις τοῦ ἐνάγοντος ἐκ τῆς ἐκτιμηθείσης ἀξίας τῶν κτημάτων. Ἡ ὅλη περιουσία τῶν ὀφειλετῶν ἐξετιμήθη περισσότερον τοῦ ταλάντου, τὰ δ' ὑπὸ τοῦ ἐνάγοντος ἀμφισβητούμενα κτήματα ἀντὶ 1500 δραχμῶν μόνον. Τὴν τυχὸν ἐπὶ πλεόν ἀξίαν αὐτῶν ἄς λάβῃ τὸ δημόσιον.

ΠΡΟΣΩΠ. - ΠΡΑΓΜ. τὰ Ἐρασιφῶντος *δημεύειν*. Τὸ δημόσιον εἶχε δημεύσει τὴν περιουσίαν ὅλην τοῦ ἀποθανόντος ἤδη Ἐράτωνος ἐπ' ὀνόματι τοῦ διαχειριζομένου αὐτὴν πρεσβυτέρου υἱοῦ τοῦ Ἐρασιφῶντος καὶ οὐχὶ μόνον τὸ μερίδιον τοῦ Ἐρασιφῶντος (Πρβλ. καὶ § 5). *Τὰ δύο μέρη*. Τὰ δύο τρίτα τῆς ὅλης περιουσίας (τῶν 3 ἀδελφῶν) εἶναι τὰ δύο μερίδια, ἤτοι τὸ τοῦ Ἐρασιφῶντος καὶ τὸ τοῦ Ἐράτωνος, ἅτινα ἀφίνει τῷ δημοσίῳ, καὶ ζητεῖ νὰ λάβῃ μόνον τὸ ἐν τρίτον, ἤτοι τὸ μερίδιον τοῦ Ἐρασιστράτου, διότι ἐπ' αὐτοῦ εἶχεν ἤδη λάβει καὶ κατοχὴν πρὸ πολλοῦ (§ 5).—*ἀξίῳ* ἔνν. νῦν δηλ. ἐν τῇ μετὰ τοῦ δημοσίου διαδικασίᾳ ταύτῃ. Ὁ δανειστής ζητεῖ ἤδη συμβιβασμὸν μετὰ τοῦ δημοσίου δι' εὐτελεῆς ποσὸν τὴν ἀνάγκην φιλοτιμίαν ποιοῦμενος, ὡς φαίνεται. Πρβλ. καὶ § 9.—*καὶ πρότερον*. Ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐν § 3 ἐπὶ Ξεναινέτου καταδίξιν τοῦ Ἐρασιστράτου. *τὴν ἀκριβείαν*. Ὁ διάδικος λέγει ὅτι δὲν ἐξήτασε μετὰ προσοχῆς νὰ ὀρίσῃ τὸ 1)3 ἀκριβῶς, διότι θέλει νὰ ποδείξῃ ὅτι δὲν ἔνοει νάντιστρατευθῆναι εἰς τὰ συμφέροντα τοῦ δημοσίου ἐξ ἰδιοτελείας, ἀλλ' ὅτι ἀρκεῖται εἰς τὰ ὀλίγα χάριν τοῦ δημοσίου, εἰ καὶ δικαιούται νὰ λάβῃ πολλὰ (Πρβλ. τὰ ἐν § 1 σχετικὰ). *τοῦ ἐπιγεγραμμένου τοῖς χρήμασι*. Πρόκειται περὶ τῶν πάντων κτημάτων τοῦ Ἐράτωνος τῶν δημευθέντων ἐπ' ὀνόματι τοῦ πρεσβυτέρου Ἐρασιφῶντος, ὧν ἡ μὲν γενικὴ ἐκτίμησις (π ε τ ἰ μ η ν τ α ι) ἐγένετο ὑπὸ τῶν ἀπογραφέων (§ 4), ἐκτιμησάντων πάντα ἀντὶ ποσοῦ μεγαλυτέρου τῶν 6 χιλ. δραχμ. ἡ δὲ τῶν Σφητῶν (ῶ ν ἄ μ φ ι σ β η τ. - ἔ π ε γ ρ α ψ ἄ μ η ν) κτημάτων ἐγένετο ὑπὸ τοῦ διαδίκου ἐκτιμησάντος αὐτὰ ἀντὶ 1500 δραχμῶν (Πρβλ. καὶ § 9).—*τῷ μὲν - τῷ δέ*. Ἐκ τούτου φαίνεται ὅτι πρόκειται περὶ δύο κτημάτων εὐρισκομένων ἐν Σφητῶν ἀλλὰ κεχωρισμένων ἀπ' ἀλλήλων. *μνᾶς*. Ἡ μνᾶ δὲν εἶναι νόμισμα (ὡς καὶ τὸ τάλαντον § 2) ἀλλ' ὀνομασία χρηματικοῦ ποσοῦ 100 δραχμῶν Ἀττικῶν. *χιλίας δραχμάς*. τοῦτο χάριν ποιικιλίας εἶπεν ὁ ῥήτωρ ἀντὶ νὰ εἴπῃ δέ κ α μ ν ἄ σ.

Ἄμφότερα τὰ δύο ταῦτα ἐν τῷ Σφρητιῷ κτήματα ἐξετίμησεν ὁ διαδίκος ἀντὶ 1500 δραχμῶν. Ἐπισημασθέντων τὸ ῥῆμα τοῦτο λέγεται ἐπὶ δημοπρασίας καὶ δημοπρατῶν κτημάτων. Πρόκειται δὲ περὶ τῆς ἐπικειμένης ὑπὸ τοῦ δημοσίου ἐκποιήσεως τῶν κτημάτων τοῦ Ἐράτωνος, τῶν δημοσθέντων (κατασθέντων) ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἐρασιφῶντος, καὶ ἐν οἷς περιλαμβάνονται καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ διαδίκου κατεχόμενα ἀπὸ τριετίας ἤδη δύο ἐν Σφρητιῷ κτήματα. **λήφεται.** Αὐτὸς ἐκτιμᾷ τοσούτου τὰ δύο αὐτὰ κτήματα, ἂν δὲ ἀγοραστὴς τις προσφέρῃ κατὰ τὴν δημοπρασίαν πλεῖον τίμημα τῶν 1500 δραχμῶν τοῦτο θὰ λάβῃ ἢ πόλις. Διὰ τῆς τελευταίας ταύτης δηλώσεως συμπληροῖ τὸ ἀνωτέρω «οὐ τὴν ἀκρίβειαν ἐπισκεψάμενος» καὶ ἀποδείξει ὅτι ὄντως δὲν ἐλεπτολόγησεν ἐν τῇ ἐκτιμῇ τῆς περιουσίας τοῦ ὀφειλέτου τοῦ προκειμένου ἤδη περὶ τοῦ δημοσίου. [**Ἐρωτ.** Τί ἐδικαιοῦτο ἀρχικῶς νὰ λάβῃ ὁ δανειστὴς καὶ εἰς τί περιορίζεται νῦν; Ποῖον μερίδιον θεωρεῖ ἑαυτῷ ἀνήκον καὶ διατί; Ποῖός τις φαίνεται ὁ δανειστὴς ἀπέναντι τοῦ δημοσίου ἤδη καὶ διατί; Πόσαι καὶ τίνες ἀπογραφαὶ τῆς περιουσίας εἶχον γίνεαι; Πόσα κτήματα ὑπῆρχον ἐν Σφρητιῷ; Περὶ τῆς δημοπρασίας τίνων κτημάτων πρόκειται νῦν; Τίνα νέαν ὑποχώρησιν ποιεῖται ὁ δανειστὴς κατὰ τὴν δημοπρασίαν;]

ΚΑΛΛΙΛΟΓ. ΕΞΕΤΑΣΙΣ. Μετὰ τέχνης ῥητορικῆς λέγει ἐνταῦθα τὸ «ἀφ εἰς τῇ πόλει» καὶ τὸ «οὐ τὴν ἀκρίβειαν», ἵνα ἀποδείξῃ ὅτι κηδεταὶ πρὸ παντὸς τοῦ συμφέροντος τοῦ δημοσίου καὶ διαθέσει οὕτω εὐμενῶς ὑπὲρ ἑαυτοῦ τοὺς δικαστάς. Διὰ τῶν ἐν ἀρχῇ τῆς § 6 γίνεται τὸ πρῶτον ἤδη κατάδηλον ὅτι ἡ παροῦσα δίκη γίνεται μεταξὺ τοῦ δημοσίου καὶ πιστωτοῦ ἰδιώτου καὶ ὅτι πρόκειται περὶ δημοσίου ἀδικήματος (πρβλ. καὶ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ λόγου). Καὶ τὴν νέαν ταύτην δήλωσιν (τὸ περιττὸν ἢ πόλις λήφεται) τεχνηέντως καὶ σκοπίμως ποιεῖται πρὸς εὐμενῆ διαθέσιν τῶν δικαστῶν. Παρατήρησον τὸ παλινδίδιον μεταξὺ τῶν συνωνύμων *τιμῆμα τος* - *ἐπιγεγραμμένου* - *τετίμηνται* - *ἐπεγραψάμεν* καὶ τὴν ποιητικίαν τῶν *μνᾶς* - *δραχμᾶς*.

ΔΙΔΑΓΜ. Προκειμένου περὶ τοῦ δημοσίου ἔσο πάντοτε γενναϊόδωρος καὶ ὑποχωρητικὸς. (Διατί;)—[Εἰπέ τὸ νόημα τῶν §§ τούτων].

§ 6. καὶ 7. Δ' μεθοδικὴ ἐνότης. Ἀξιώσεις τοῦ διαδίκου παρὰ τοῦ δημοσίου.

§ 8 καὶ 9. Μαρτυρικαὶ καὶ ἔγγραφοι ἀποδείξεις ταῦ διαδίκου.

ΛΕΞ-ΦΡΑΣ. *παρέχομαι μάρτυρας*. § 2.—*μισθοῦμαι*. § 5.—*τὸ χωρίον* = τὸ κτήμα, ὁ ἀγρὸς (χωράφι).—*ἀμφισβητῶ* § 5.—*ἄρχω*—εἶμαι, διατελῶ

ἄρχων. *λαγχάνεται ἡ δίκη πρὸς τινα* = γίνεται ἡ δίκη ἐκδικασίως παρὰ τινι (ἄρχοντι) πρβλ. καὶ § 5. — *ἀπογραφὴ* = ἡ ἐκθεσις τῆς καταγραφῆς τῶν κτημάτων εἴτε τὰ δημόσια βιβλία (τῶν ὑποθηκῶν νῦν) πρβλ. καὶ § 4. — *κρήματα* = κτήματα § 7. — *ἀμφισβητῶ τινί τινος* § 5.

ΣΥΝΤΑΞ-ΕΡΜΗΝ. *ἵνα εἰδῆτε* = ἵνα δὲ μάθητε. Ἡ τελικὴ πρὸτ. προσδιορίζει τὸ κύριον ῥῆμα *παρέξομαι*. ἰδὲ τὴν σύνταξιν τοῦ ῥήματος *ταῦτά ἐστι*. Τί σύνταξις εἶναι; *τοὺς μεμισθωμένους*. = ἐκείνους οἵτινες ἔχουσι μεμισθῶσαι (ἐνοικιάσει) παρ' ἐμοῦ τὸ ἐν Σφητῶν κτήμα (= ἀγρούς). — *ἔπειτα...* Ἡ σειρὰ εἶναι ἔπειτα παρέξομαι (μάρτυ.) τοὺς γείτονας τοῦ Κικυννοῦ (χωρίου). — *ἡμᾶς (= ἐμὲ) ἀμφισβητούντας* = ὅτι ἡμεῖς διεκδικοῦμεν τὸ ἐν Κικυννῇ χωρίον. Τί μετοχ. εἶναι ἢ ἐκ τοῦ ἴσασιν (οἶδα) ἐξαρτωμένη ἀμφισβητούντας (Σ. § 458 ζ'); Τί σημαίνει ἢ αἰτ. τριῖα ἔτη (Σ. § 157 γ'); — *ἔτι δὲ ἐνν. παρέξομαι μάρτυρας. τοὺς ἄρχοντας* (= δικαστάς) ἐνόπιον τῶν ὁποίων εἰσῆχθησαν πρὸς συζήτησιν (ἐγένοντο ἐκδικασίμοι διὰ κλήρου) αἱ δίκαι. *ἀναγνωσθήσονται* ἐνν. ὑπὸ τοῦ γραμματέως. *μάλιστα* = κυρίως (záλλιστα) θὰ μάθητε.... *Οὔτε νεωστί, ἀξιούμεν* = ὅτι οὔτε πρὸ ὀλίγου χρόνου διατεινόμεθα ὅτι τὰ κτήματα αὐτὰ (τοῦ Ἑρασιστράτου) εἶναι ἰδιώμας (= μου) οὔτε διαδικαζόμεθα πρὸς τὸ δημόσιον περὶ περισσοτέρων κτημάτων τώρα παρὰ (περὶ ὅσων διεδικαζόμεθα) πρὸς τοὺς ἰδιώτας κατὰ τὸν παρελθόντα χρόνον (= πρότερον). Ἡ σύγκρισις γίνεται μετὰ τοῦ νῦν (τώρα δὲ δηλ. ἐν τῇ παρουσίᾳ δίκῃ) καὶ τοῦ τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ (= πρότερον), ἀλλ' ἐν ταυτῷ ὑπάρχει καὶ διαφορὰ τῶν προσώπων (τὸ δημόσιον—οἱ ἰδιώται). Τὸ δὲ ἀμφισβητούμεν ἐνταῦθα εἶναι σχεδὸν συνώνυμον τοῦ ἀξιούμεν πρβλ. καὶ τὸ ἐν § 6 ἀξιώ. *Καί μοι κάλει* ἰδ § 2. — [*Συμπλήρωσ. τὰς προτ. Πρὸς τίνα σκοπὸν παρέξομαι ὑμῖν μάρτυρας; Τίνας γείτονας παρέξομαι; Τίνας ἄρχοντας παρέξομαι; Τί γνώσεσθε ἐκ τούτων*];

ΠΕΡΙΕΧΟΜ. Ὁ ἐνάγων δηλοῖ ὅτι θὰ προσαγάγῃ μάρτυρας πολλοὺς καὶ ὅτι θὰ ἀναγνώσῃ τὰς ἀπογραφὰς τῆς ἐνυποθήκου περιουσίας δηλ. ὅτι θὰ προσαγάγῃ μαρτυρικὰς καὶ ἐγγράφους ἀποδείξεις. Ἐκ τῶν ἀποδείξεων τούτων θὰ βεβαιωθῶσιν οἱ δικασταὶ ὅτι ὁ ἐνάγων δικαίως ζητεῖ τὴν ἀπαίτησίν του. Πρόσκλησις μαρτύρων.

ΠΡΟΣΩΠ.-ΠΡΑΓΜ. *ταῦτα* = τὰ περὶ ἀπογραφῆς καὶ ἐκτιμήσεως τῆς ἐνυποθήκου καὶ δεδημευμένης περιουσίας τοῦ Ἑρασιφώντος εἰρημένα ἐν § § 6 καὶ 7. *τοὺς μεμισθωμένους*. Οὔτοι εἶναι ἐκεῖνοι, οἷς κατὰ τὰ ἐν § 5 ἐπὶ τριετίαν (ἤδη 3 ἔτη) μεμισθώκε τὰ Σφηττοῦ δύο κτήματα. *τὸ Σφηττοῦ χωρίον τοῦ Κικυννοῦ*. Ἐνταῦθα περιληπτικῶς ὠνόμασε τὰ κτήματα *χωρίον*, ἐν ᾧ § 5 τὰ αὐτὰ ὀνομάζει ἀναλελυμένως τὰ *Σφηττοῦ* (κτήματα) καὶ τῶν *Κικυννοῦ* (κτημάτων). — *Ἢδη 3 ἔτη*. Ἐκ τούτου φαίνεται ὅτι ἅμα πα-

ραλαβών ὁ πατήρ τοῦ διαδίκου ἢ ὁ διάδικος αὐτὸς τὰ Σφηττοὶ κτήματα ἐπέχειρσε νὰ καταλάβῃ καὶ τὰ Κικυννοὶ. *τοὺς πέρυσιν ἄρξαντας*. Οὗτοι εἶναι οἱ θεσμοθέται ἐνώπιον τῶν ὁποίων ὁ διάδικος ἔλαχε τὴν δίκην του. Ὀνομάζονται δὲ ἄρχοντες καὶ ὄχι δικασταί, εἰδὸτι ἦσαν καὶ ἄρχοντες καὶ δικασταὶ ἀναλόγως τῶν ποικίλων καθηκόντων ἃ εἶχον· οὕτω καὶ οἱ στρατηγοὶ ἀλλαγῇ ὀνομάζονται ἄρχοντες κ.λ.π. *τοὺς νῦν*. ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς πέρυσιν ἄρξαντας. *αἱ ἀπογραφαί*. Ἐννοεῖ οὐ μόνον τὴν ὑπὸ τῶν ἀπογραφέων γενομένην ἀπογραφὴν τῆς δεδημευμένης περιουσίας (§ 7 καὶ 4) ἀλλὰ καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ δανειστοῦ διαδίκου γενομένην. Ἡ ἀνάγνωσις τῶν ἀπογραφῶν εἶναι ἡ ἔγγραφος ἀποδείξις τοῦ διαδίκου προστιθεμένη εἰς τὰς προηγουμένας μαρτυρικὰς ἀποδείξεις (ἴτοι α' τοὺς μεμισθωμένους, β' τοὺς γείτονας, γ' τοὺς ἄρξαντας, δ' τοὺς ναυτοδίκας καὶ ε' τὰς ἀπογραφάς), Ἐνεγιγνώσκοντε δ' αἱ ἀπογραφαὶ ἐπὶ τῇ αἰτήσει τοῦ διαδίκου ὑπὸ τοῦ γραμματέως, ὡς καὶ οἱ νόμοι καὶ ἔγγραφοι μαρτυρίαι κ.λ.π. ἐπιλαμβάνομένου τοῦ ὕδατος τῆς κλειψίδρας κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν. *ἐκ τούτων*. Ἀναφέρεται οὐχὶ μόνον εἰς τὰς ἀπογραφὰς ἀλλ' εἰς πάντα τὰ προηγουμένα (ἀπὸ § 4—9). Καὶ τὰ μὲν «οὕτε νεοστί... εἶναί» θὰ μάθωσιν οἱ δικασταὶ παρὰ τῶν μεμισθωμένων, τῶν γειτόνων, τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν ναυτοδικῶν, τὰ δὲ «οὕτε νυνί... τοῖς ἰδιώταις» ἐκ τῶν ἀπογραφῶν, εἰς ἃς ἀναφέρονται καὶ τὰ ἐν § 7 εἰρημένα σχετικὰ. *πλειόνων*. Παρὰ τοῦ Ἑρασιφώντος διεξεδίκει ὁ διάδικος ἅπασαν τὴν περιουσίαν (§ 5), παρὰ δὲ τοῦ δημοσίου μόνον τὸ 1/3, ἴτοι τὸ μερίδιον τοῦ Ἑρασιστράτου (§ 6). Ὅθεν ἐνταῦθα μετὰ λιτότητος λέγει ὅτι δὲν ζητεῖ πλείονα παρὰ τοῦ δημοσίου ἀγὰ νὰ εἴπῃ ὅτι ζητεῖ ὀλιγότερα ὡς καὶ πρότερον ὅτι δηλ. δὲν μετέβαλε τακτικὴν ἐξ ἀπληστίας ἀλλ' ἐμμένει εἰς τὰ δικαιώματά του (πρβλ. § 6... τὴν ἀκρίβειαν).—*κἀλει μάρτυρας* ἰδ. § 2. Οἱ μάρτυρες ἐνταῦθα τίνες εἶναι καὶ τί θὰ μαρτυρήσωσιν; *Κἀλει-ἀνάγνωθι*. Ταῦτα λέγει διότι αὐτόκλητος ὁ γραμματεὺς δὲν ἠδύνατο οὔτε μάρτυρας νὰ καλέσῃ οὔτε ἀπογραφὰς ἢ ἄλλο τι γράμμα νάναγνώσῃ. Πρβλ. καὶ τὰ ἐν § 2 σχετικὰ. [*Ἔρωτ. Πόσων εἰδῶν ἀποδεικτικὰ μέσα μεταχειρίζεται ὁ διάδικος; Τίνας μάρτυρας καὶ τίνα ἔγγραφα. Τί θὰ μαρτυρήσωσιν οἱ μάρτυρες καὶ τί θὰ ἀποδείξωσι τὰ ἔγγραφα;*]

ΚΑΛΛ' Ἀ Γ. ΕΞΕΤΑΣΙΣ. Ἐπίτηδες συσσωρεθεῖ πολλοὺς μάρτυρας, ἐπιπροσθέτει δὲ καὶ ἐπισήμους ἔγγράφους ἀποδείξεις ἵνα παραστήσῃ μεῖζον τὸ δίκαιόν του καὶ ἐκπλήξῃ τοὺς δικαστάς. Τεχνηέντως δ' ἐν τέλει μεταχειρίζεται διὰ τοῦ «οὕτε πλεόνων» τὴν λιτότητα ἢ ἀντεναντίωσιν δι' ἧς τὸ μέγα ἐκφράζει μικρότερον τοῦ πραγματικοῦ ἵνα ἐμποιήσῃ καλὴν ὑπερῆσιν τοῦ ἐαυτοῦ τὴν ἐντύπωσιν. Διὰ τῶν πραγματικῶν τούτων ἀποδείξεων καταφαίνεται

τὸ δίκαιον τοῦ διαδίκου. Διὸ φαίνεται ὅτι ἐκέρδισεν ἐν τῇ δίκῃ τὸ αἰτηθὲν 1½ τῆς δεδημευμένης παρουσίας.

* Ἐνταῦθα τελευτῆ ἢ ΔΙΗΓΗΣΙΣ τοῦ λόγου καὶ ἔπεται εἶτα ὁ ΕΠΙΛΟΓΟΣ.

ΔΙΔΑΓΜ. Τί διδασκόμεθα ἐκ τῶν εἰρημένων ἐνταῦθα ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸν τρόπον καθ' ὃν πρέπει νὰ ἐπιζητῶμεν τὸ δίκαιόν μας;

Εἰπὲ τὸ νόημα τῶν § § 8 καὶ 9.

§ 8 καὶ 9. **Ε' μεθοδικὴ ἐνότης.** Ἀποδείξεις τοῦ διαδίκου περὶ τοῦ δικαίου τῶν ἀξιώσεών του.

§ 10 Τὸ δίκαιον τοῦ διαδίκου εἶναι φανερόν.

ΛΕΞ.-ΦΡΑΣ. *ψηφίζομαι τινί τι* (μέσ)=δι' ἀποφάσεως κρῖνω τι ὑπὲρ τινος ἢ δίδω εἰς τινὰ τι (ἐπὶ τῶν δικαζόντων).—*τὸ διαδίκασμα*=τὸ ἀντικείμενον τῆς διαδικασίας, ἤτοι τῆς μετὰ τοῦ δημοσίου ταύτης δίκης ἐπὶ ἀντιποίησει. πρβλ. καὶ § 1.—*ἀποδίδωμι*=δίδω τι ὀπίσω, ἐπιστρέφω τι. *δέομαι τινος*=παρακαλῶ τινα. *ἐναντίον τινος*=ἐνώπιόν τινος.

ΣΥΝΤ.-ΕΡΜΗΝ. *ὅτι ἀξιῶ... ἀλλ' (ὅτι) ἀξιῶ.* Αἱ εἰδικαὶ προτ. εἶναι ἀντικείμενα τοῦ κυρίου ῥήματος ἀποδέδεικαται... ὧ δικασταὶ ἰδ. § 1.—*οὐ παρὰ τὸ δίκαιον ἀξιῶ*=κατὰ τὸ δίκαιον (δικαίως) ἀξιῶ. Τί σημαίνει ὁ ἐμπρόθ. προσδιορισμός; *ψηφίσασθαι*. ἀντικ. τοῦ ἀξιῶ. (ὡς καὶ τὸ κατωτέρω ἀποδοθηναί). τοῦ δὲ ψηφίσασθαι ὑποκ. ἐνν. τὸ ὑμᾶς τὰ δέμοι καὶ διαδίκασμα εἶναι ἀντικείμ. αὐτοῦ, διότι εἶνε μέσον=ὅτι οὐχὶ ἀδίκως ἀξιῶ νὰ μοὶ δώσητε (νὰ κρῖνητε ὑπὲρ ἐμοῦ) διὰ τῆς ἀποφάσεώς σας τὴν ἀπαιτησίν μου, ἤτοι τὸ ἀντικείμενον τῆς παρούσης δίκης δηλ. τὰς 1500 δραχμ. (§ 7).—*ἀλλ'...ἀξιῶ* ἐνν. πάλιν τὸ ὅτι *τῇ πόλει*=ὑπὲρ τῆς πόλεως. *τῶν ἐμαυτοῦ.* Ἐκ τῶν εἰς ἐμὲ ἀνηκόντων. Τί γενικὴ εἶναι; *ἀφεί;* =ἀφ' οὗ ἀφῆκα. *τοῦτο* (δηλ. τὸ διαδίκασμα) ἀντικ. τοῦ ἀποδοθηναί=*ἀλλ' ἀξιῶ* (ἀπαιτῶ) νὰ μοὶ (ἀπο) δοθῇ τοῦτο. *ἀποδέδεικται*=ἔχει ἀποδειχθῆ ἤδη ἐκ τῶν εἰρημένων. *δοκεῖ μοι.* Τούτου ὑποκ. εἶναι τὸ δεθηναί (Διατί; Σ. § 470), ἀντικείμ. δὲ τὸ εἶναί=νομίζω ὅτι δίκαιον εἶνε νὰ παρακαλέσω. ὁ καὶ ἐπιδοτικός=ἐκτὸς τῶν ἄλλων (τῶν ἀποδείξεων ἃς ἔφερα περὶ τοῦ δικαίου μου κλπ.) καὶ νὰ σᾶς παρακαλέσω. *ὑμῶν τε καὶ τῶν συνδίκων.* ἀντικείμενον τοῦ δεθηναί (διατί κατὰ γενικὴν);=οὐ μόνον νὰ παρακαλέσω ἡμᾶς ἀλλὰ καὶ τοὺς συνδίκους (νὰ παρακαλέσω) ἐνώπιόν σας (ἐνν. ὑπὲρ τῆς ἀδικήσεώς μου).

[*Συμπλήρωσ. τὰς προτ.* Τί καὶ τί ἀποδέδεικται; Τί καὶ τί ἀξιῶ; Πότε ἀξιῶ ἀποδοθῆναι μοὶ τοῦτο; Ποῖον δοκεῖ μοὶ καὶ τί δοκεῖ μοὶ;]

ΠΕΡΙΕΧΟΜ. Ὁ ἐνάγων ἀπέδειξε διὰ τῆς ἀγορεύσεώς του ὅτι δικαιοῦ

ται νά ζητή τὴν ἀπαίτησίν του. Ὁ ἐνάγων θεωρεῖ καλὸν νά παρακαλέσῃ ἐν τῷ καὶ τοὺς δικαστὰς του ὑπὲρ τῆς ἀπαίτησέως του.

ΠΡΟΣΩΠ. ΠΡΑΓΜΑΤΑ. οὐ παρὰ τὸ δίκαιον. Τοῦτο λέγει διότι ἔχει ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἐπίσημον ἀπόφασιν τῶν δικαστῶν (§ 3 κατεδικάσατο καὶ § 6 ἐγνώκατε). Ἄλλως τονίζει διὰ τῆς φράσεως ταύτης ἐπίτηδες ἐν ἀρχῇ θεθείσης (ἀντὶ τῆς μετριωτέρας δικαίως ἢ κατὰ τὸ δίκαιον) καὶ ἐξαιρεῖ τεχνήντως τὸ δίκαιόν του. **ψηφίσασθαι.** Τοῦτο εἶναι ἐμφαντικώτερον τοῦ ἐν § 6 ψηφισθῆναι, λέγεται δηλ. ὑπὸ τοῦ διαδίκου μετὰ μείζονος δυνάμεως, διότι ὁ διάδικος ἤδη ἀποδείξας ὅτι προβάλλει νόμιμον καὶ δικαίαν ἀξίωσιν ἔχει μείζον θάρρος καὶ οἰοεὶ ἐπιβάλλει τοῖς δικασταῖς νά ἐκδώσωσιν ὑπὲρ αὐτοῦ τὴν ἀπόφασιν των οὐχὶ κατὰ χάριν ἀλλὰ κατὰ καθήκον. Διὸ καὶ ἐπιφέρει εὐθύς κατωτέρω τὸ ἀξιῶ μοι ἀποδοθῆναι, δι' οὗ δηλοῦται ὅτι ὁ διάδικος εἶχε τὸ κτήμα τοῦτο, ἀδίκως δ' ἢ πόλις ἐστέρησεν αὐτὸν τοῦτο, καὶ οἰοεὶ ὅτι δὲν θὰ χαρισθῆ εἰς αὐτὸν ἢ πόλις νῦν ἀλλ' αὐτὸς χαρίζεται εἰς τὴν πόλιν. Τοῦτο σημαίνει καὶ αἱ παραθεθεῖσαι ἀγωνισμαῖα αὐτὸς καὶ ἐμαυτοῦ. **Τὸ διαδίκασμα.** Τοῦτο εἶναι τὸ ἐν § 6 εἰρημένον «τὰ Ἐρασιστράτου» ἦτοι τὸ 1/3 τῆς ὅλης περιουσίας δηλ. τὸ Σφρηττοῖ χωρίον (§ 8) τὸ ἐκτιμηθὲν ἀντὶ 1500 δραχμῶν. Καὶ ἐκ τούτου ὡς καὶ ἐκ τῆς ἐν § 1 δικάσιας φαίνεται ὅτι ἐν τῇ δίκῃ ταύτῃ πρόκειται περὶ δημοσίου διαδικάσματος, τῶν ἐμαντοῦ. Τοῦτο λέγει ἀντὶ νά εἴπῃ τὸ «πάντων τῶν τοῦ πατρὸς Ἐράτωνος» διότι ὑπὲρ πάντων ἀγωνισθεῖς ἐν τῷ δικαστηρίῳ ὁ πατήρ του ἐνίκησε τὸν Ἐρασιστράτου (§ 3 παντὸς τοῦ συμβολαίου-κατεδικάσατο καὶ § 5 ὑπὲρ ἀπαντος-ἡττήθη).—Ἐπίτηδες δ' ὀνομάζει ἑαυτοῦ τὰ κτήματα ταῦτα ἵνα δεῖξῃ τὴν εἰς τὸ ἑαυτοῦ δίκαιον πεποιθήσιν. **ἀποδέδεικται.** Ἐκ τῆς ὅλης διηγήσεως τοῦ λόγου ἔχει ἀποδειχθῆ κατὰ τὴν πεποιθήσιν τοῦ ὀμιλοῦντος ὅτι δικαίως ἀξιοῖ οὗτος τὸ 1/3 καὶ ὅτι χαρίζεται μάλιστα εἰς τὴν πόλιν ἀφείδ αὐτῇ τὰ 2/3 τῆς αὐτῷ ἀνηκούσης ἐπιδίκου περιουσίας τοῦ Ἐράτωνος, **καὶ δεηθῆναι.** Διὰ τούτου δηλοῖ ὅτι περιττὴν σχεδὸν θεωρεῖ τὴν παράκλησιν καὶ ὅτι ὑποβάλλει αὐτὴν μόνον κατὰ τυπικὴν ὑποχρέωσιν. Καὶ διὰ τούτου δεῖκνυε τὴν εἰς τὸ ἑαυτοῦ δίκαιον πεποιθήσιν. **ἐναντίον ὑμῶν.** Ἐνώπιόν σας, λέγει ὁ διάδικος, πρέπει νά παρακαλέσω τοὺς συνδίκους καὶ οὐχὶ ἰδίᾳ καὶ κρύφῃ, ὅπερ θὰ παρεῖχε τὴν ὑπόνοιαν δεκασμοῦ. Καὶ τοῦτο τεχνήντως λέγει ἵνα δεῖξῃ ἀπάθειαν, εἰλικρίνειαν καὶ πεποιθήσιν εἰς τὸ ἑαυτοῦ δίκαιον. **τῶν συνδίκων.** Περὶ τούτων ἰδὲ Εἰσαγ. Θ' καὶ ὑπὲρ Μαντιθέου § 7. Οὗτοι εἶχον μεγάλην δύναμιν ἐν Ἀθήναις ἢ δ' ἀρχὴ αὐτῶν διτηρήθη ἐπὶ πολὺ μετὰ τοὺς 30. Σήμερον σύνδικοι λέγονται οἱ ἐπίτροποι ὀρφανικῶν περιουσιῶν.—[**Ἐρωτ.** Μετὰ ποίου θάρρους ὀμιλεῖ ἐνταῦθα ὁ διά-

δικος καὶ διατί ; Τί ζητεῖ νῦν οὗτος ; Τί ἔχει ἀποδείξει ἤδη καὶ πῶς ὑποβάλλει τὴν παράκλησίν του ; Τίνας καὶ τίνας παρακαλεῖ ; Τί ἦσαν οἱ σύνδικοι τότε καὶ τίνες ὀνομάζονται οὕτω νῦν ;]

ΚΑΛΛΙΛΟΓ. ΕΞΕΤΑΣΙΣ. Ἡ § αὕτη εἶναι ὁ τοῦ λόγου *ἐπίλογος*, δι' οὗ ὁ ῥήτωρ συγκεφαλαιοῖ τὰ εἰρηγμένα καὶ παρακαλεῖ τοὺς δικαστὰς ὑπὲρ ἑαυτοῦ. Τὴν μὲν συγκεφαλαίωσιν τονίζει διὰ τοῦ ἀποδέδεικται, τὴν δὲ παράκλησιν ὑποβάλλει τεχνηέντως πρὸς τε τοὺς ἡλιαστάς καὶ πρὸς τοὺς συμπαρακαθημένους συνδίκους. Καὶ δι' ὅλου τοῦ ἐπιλόγου ἀλλ' ἰδίᾳ διὰ τοῦ ἀξιῶ ψηφίσασθαι καὶ ἀξιῶ ἀποδοθῆναί μοι, διὰ τοῦ αὐτός καὶ ἑμαυτοῦ, διὰ τοῦ ἀποδέδεικται καὶ τοῦ οὐ παρὰ τὸ δίκαιον, διὰ τοῦ καὶ δεηθῆναί καὶ τοῦ ἐναγτιῶν ὑμῶν, ἅτινα πάντα τεχνηέντως λέγει, δεικνύει τὴν εἰς τὸ ἑαυτοῦ δίκαιον πεποιθήσιν, ὅπερ διαθέτει τοὺς δικαστὰς ὑπὲρ τοῦ διαδίκου. Ὁ ἐπίλογος εἶνε βραχὺς ἀλλὰ τεχνικώτατος.

ΔΙΔΑΓΜΑ. Πῶς πρέπει νὰ ζητῶμεν τὸ δίκαιον ἡμῶν πάντοτε ;
Εἰπὲ τὸ νόημα τοῦ ἐπιλόγου.

§ 10. ς' μεθοδικῆ ἐνότης. Ὁ ΕΠΙΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ. Συγκεφαλαίωσις καὶ παράκλησις.

ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΟΛΟΥ

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ. Ὁ ὁμιλῶν διὰ δίκου ἀποδείξας ὅτι ὡς κληρονόμος τοῦ ἀποβιώσαντος πάππου του δικαιούται νὰ λάβῃ παρὰ τῶν κληρονόμων τοῦ Ἐρατοῦτος, ἀρχικοῦ ὀφειλέτου τοῦ πάππου, τευ 2 τάλαντα ζητεῖ ἤδη ἐν τῇ γινομένη μετὰ τοῦ δημοσίου διαδικασίᾳ ταύτῃ ἵνα τὸ δημόσιον ἄρῃ τὴν δήμευσιν ἀπὸ τῆς ἐνυποθήκην περιουσίας τοῦ δάχτυλον ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ μερίδιον τοῦ Ἐρατιστραίου, ὃ νομίμως ἀπὸ τριετίας ἤδη κατέχει, καὶ παραιτεῖται ὑπὲρ τοῦ δημοσίου τῆς ὑπολοίπου ἀπαιτήσεώς του. Τὸ δίκαιον τοῦ ὁμιλοῦντος διαδίκου εἶναι προφανές, ἀποδεικνύεται δ' ἅμα καὶ ἐκ σπουδαίων καὶ ἐπισήμων μαρτυρικῶν ἀποδείξεων, ἔτι δὲ καὶ δι' ἐπισήμων ἐγγράφων. Ἐκ τούτων ἐξάγεται ὅτι ὁ ἐνάγων ἐνταῦθα ἐκέρδισε τὴν δίκην ὑποχρεωθέντος τοῦ δημοσίου νὰ ἀφήσῃ ἀντιφ' τὰ ἀντὶ 1500 δραχμῶν ἐκτιμηθέντα ὑπ' αὐτοῦ ἐν Σφηγιφ' δύο κτήματα. Κατὰ ταῦτα ὁ ἀγὼν ἐν-

ταῦθα εἶναι δημόσιος, διότι ὁ ῥήτωρ ἀγωνίζεται πρὸς τὸ δημόσιον κυριώς. Ὁ λόγος ἀπηγγέλθη ἐν τῇ Ἡλιαίᾳ ἐνώπιον τῶν ἡγεμόνων αὐτῆς συνδίκων ἐν ἔτει 397 π. Χ. ὡς ἐξάγεται ἐκ τῶν ἐν § 5 εἰρημένων ἡ δ η τ ρ ί α ἔ τ η μ ε μ ί σ θ ω κ α ἐν σχέσει καὶ πρὸς τὰ ἐν § 3 κατεδικάσατο ἐπὶ Ξεναινέτου.

ΚΡΙΣΕΙΣ. 1. Τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ ῥήτορος εἶναι ἀρκούντως πειστικά καὶ αἱ ἀποδείξεις ἀναμφισβήτητοι. Μεγίστην δὲ δύναμιν ἔχουσιν ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ ἰδίως αἱ τρεῖς μαρτυρίαι αἵτινες ἐπικυροῦσι τελείως τὰ λεγόμενα.

2. Ὁ λόγος οὗτος εἶναι καθόλου εἰπεῖν ἀπλοῦς, ἀφελῆς καὶ σύντομος, ἄνευ πολλῶν ῥητορικῶν σχημάτων. Μόνον δὲ σχεδὸν αἱ καλούμεναι ἄ τε χ ν ο ι π ί σ τ ε ι ς (1) ὑπάρχουσιν ἐν αὐτῷ, ἐν αἷς παρατηρεῖται ἡ σαφήνεια καὶ ἡ συντομία τοῦ Λυσίου. Διὰ τῆς ἀπλότητος δὲ καὶ συντομίας ταύτης ὁ ῥήτωρ θέλει ναποδείξῃ τὴν μεγάλην εἰς τὸ ἑαυτοῦ δίκαιον πεποιθήσιν.

3. Ἡ δὲ οἰκονομία τοῦ λόγου εἶναι ἀρκούντως τεχνική. Εἰς τὸ σύντομον ἀλλὰ τεχνικώτατον *προοίμιον* ἐπακολουθεῖ ἡ ἀφελῆς, ἀπλή καὶ σύντομος ἀλλ' ἐκφραστικὴ *διήγησις* τῶν πραγμάτων μετὰ τῶν ἐπισήμων ἐν τέλει μαρτυριῶν, τέλος δὲ ὁ συντομώτατος, ἀξιοπρεπέστατος καὶ τεχνικώτατος *ἐπίλογος*.

ΣΥΓΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ. 1. Ἐνωσον πάσας τὰς μεθοδικὰς ἐνότητας τοῦ λόγου καὶ διηγήθητι συντόμως ὅλην τὴν ὑπόθεσιν αὐτοῦ.

2. Διάκρινον τὸ προοίμιον, τὴν διήγησιν καὶ τὸν ἐπίλογον τοῦ λόγου καὶ χαρακτηρίσον αὐτά.

3. Ἀνάπτυξον ἰδίᾳ τὴν διήγησιν τοῦ λόγου ἐπὶ τῇ βίᾳσι τῶν ἐπιγραφῶν.

4. Εἰπέ τί παρατηρεῖς ὡς πρὸς τὸν ὅλον λόγον καὶ ὡς πρὸς τὴν οἰκονομίαν αὐτοῦ.

5. Εἰπέ τὰ σπουδαιότερα πραγματικὰ γεγονότα, τὰ ἀξιολογώτερα ῥητορικὰ τεχνάσματα καὶ τὰ ὑψηλότερα διδάγματα τοῦ λόγου τούτου.

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΙΣ. Ποῦ ποτε καὶ μεταξύ τίνων ἐγένετο ἡ περὶ ἧς ἐνταῦθα πρόκειται δίκη; Διατί ἡ ἐπιγραφή αὕτη τοῦ λόγου καὶ τίς ἄλλη εἰδικωτέρα δύναται γὰρ εἶναι; Πῶς ἀπέδειξεν ὁ ἐνάγων ὅτι ὀφείλοντο αὐτῷ χρήματα, πόσα καὶ παρὰ τίνων ὀφείλοντο; Τί ἔπραξε τὸ δημόσιον καὶ τί ζητεῖ ἤδη παρ' αὐτοῦ ὁ

(1) Ἄ τε χ ν ο ι π ί σ τ ε ι ς εἶναι αἱ ἀποδείξεις ἐκεῖναι, ἃς δὲν κατασκευάζει ὁ ῥήτωρ ἀλλ' αἵτινες ὑπάρχουσιν ἤδη ἐξωτερικαί· οἷον μαρτυρίαι, νόμοι, ἔγγραφα κλπ.

διάδικος ; Τίνας καὶ ποίον εἶδους μαρτυρίας προσάγει ; Ποῖον τὸ ἀποτέλεσμα τῆς διαδικασίας ταύτης καὶ τί λόγος εἶναι οὗτος ἐν γένει ;

ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ. Καὶ παρ' ἀρχαίοις ἐγένοντο ὡς καὶ παρ' ἡμῶν, 1) διάφορα ἔντοκα δάνεια, ἐνυπόθηκα ἢ μὴ μετὰ διαφόρων ὄρων 2) κατάσχεσις καὶ ὑπόθηκη οὐ μόνον πρώτη ἀλλὰ καὶ δευτέρα καὶ τρίτη καὶ τετάρτη κλπ. 3) συμβόλαια δανειστικά καὶ παραβάσεις τῶν ὄρων αὐτῶν, καθυστερήσεις τόκων κλπ. 4) δίκαι δυνάμει συμβολαίων μεταξὺ ἰδιωτῶν πρὸς ἀλλήλους ἢ πρὸς τὸ δημόσιον 5) δημεύσεις ἢτοι κατασχέσεις περιουσιῶν ὑπὸ τοῦ δημοσίου, πλειστηριασμοὶ κλπ. 6) ἀναβολαὶ καὶ ἀκυρώσεις δικῶν, ἐρημιοδικαίαι, ἐνστάσεις, ἐφέσεις κλπ. ἔνδικα μέσα 7) ἀποδείξεις μαρτυρικαὶ ἢ ἔγγραφοι κλπ., ἐγγένει δὲ ὁ πολιτικός, κοινωνικός, οἰκογενειακὸς κλπ. βίος τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἦτο σχεδὸν οἷος καὶ ὁ νῦν τοιοῦτος βίος ἡμῶν.

ΕΠΑΝΑΛΗΨΙΣ. Δηγήθητι λεπτομερῶς τὴν ὑπόθεσιν τοῦ λόγου γραπτῶς ἢ προφορικῶς ἐπὶ τῇ βάσει πάντων τῶν εἰρημένων.

Τ Ε Λ Ο Σ

ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΩΝ

Σελ.	15'	στίχ.	6	ἀντὶ ἅτε γράφον ἅτε.
»	23	»	18	ἀντὶ ἀπέγραφον... γράφον = ἀπέγραφον, ἀπέγραφον καὶ ἃ ἐγώ...
»	25	στίχ.	12	ἀντὶ βεβαιωμένα γράφον βεβαιωμένα.
»	26	»	6	γράφον Ἰδ. Σ. § 160.
»	29	»	36	ἀντὶ τίνος γράφον τίνα.
»	31	»	16	ἀντὶ οἱ 80 γράφον οἱ 30.
»	31	»	18	ἀντὶ διάκειντο γράφον διέκειντο.
»	31	»	20	ἀντὶ Μοῖον » Ποῖον.
»	32	»	13	ἀντὶ δικαστᾶς » δικαστᾶς.
»	34	»	32	ἀντὶ ἦν γράφον ἦν.
»	36	»	11	» δημοφρόνων » δημοφρόνων.
»	37	»	2	» λογοριάζω » λογαριάζω.
»	37	»	10	» ὁμολογούντων γράφον ὁμολογούντων.
»	37	»	23	» ἐλεγχος » ἐλεγχος.
»	47	»	1	» προοιμίω » προοιμίω.
»	49	»	31	» ἀκόλαστος » ἀκόλαστος.
»	50	»	12	γράφον (Σ. § 434 β').
»	50	»	14	» νεωτέρων.
»	50	»	30	» ἐγώ.
»	51	»	8	ἀντὶ καὶ γράφον τοὺς.
»	51	»	30	» ἦτοι γράφον ἦτο.
»	53	»	27	» ρεκάλεσα γράφον παρεκάλεσα.
»	55	»	30	» ἐκατέρω » ἐκατέρω.
»	56	»	7	» ἐξόδον » ἐξόδον.
»	57	»	18	» Ἀλίαστον » Ἀλίαστον. κλ.
»	~~58~~	»	~~11~~	~~» σεσωσμένους » σεσωσμένους~~
»	59	»	18	» ἀκ » ἐκ
»	64	»	1	» δέν » δέ.
»	65	»	3	» ἦ » δ
»	»	»	27	» ΚΑΠΛΑ. » ΚΑΛΛΙΑ.
»	62	»	~~14~~	» ὄτι » ὄτι.
»	~~62~~	»	~~31~~	~~» ἐγ » ἐν.~~
»	62	»	32	» ΚΑΠΛΑ. » ΚΑΛΛΙΑ.
»	66	»	3	» τῆς » τῆς.
»	»	»	12	» ἐνότης » ἐνότητος.
»	70	»	6	» ἀλαζονίας » ἀλαζονείας.

u. l. o. u. l. o.

ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ

---

1 RUDOLF RAUCHENSTEIN, Ausgewählte Reden des Lysias, elfte auflage, resorgt von KARL FUHR, Berlin 1899.

2 HERMANN FROHBERGER (Gustav Gebauer), zweite auflage, Leipsig 1882.

3 GUSTAV GIELBERT-ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΠΟΛΙΤΟΥ, Περί τοῦ δημοσίου βίου τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ἐν Ἀθήναις 1899.

4 ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΖΑΚΑ, Δυσίου λόγοι καὶ ἀποσπάσματα, ἐν Ἀθήναις 1910.

5 ΠΕΡΙΚΛ. ΙΑΣΕΜΙΔΟΥ, Δυσίου λόγοι κατ' ἐκλογὴν (κατὰ Rauchenstein καὶ Frohberger), ἐν Ἀθήναις 1894.

6 ΕΜΜ. ΓΑΛΑΝΗ, Δυσίου οἱ ἐν τοῖς Γυμνασίοις διδασκόμενοι λόγοι (κατὰ Frohberger), ἐν Ἀθήναις 1895.

7 ΓΕΩΡΓ. ΜΙΣΤΡΙΩΤΟΥ, Ἑλληνικὴ Γραμματολογία, ἐν Ἀθήναις 1897.

8 Ἴσοκράτης, Δημοσθένης, Ξενοφώντος Ἑλληνικά καὶ ποικίλα ἄλλα βοηθήματα, μάλιστα δὲ τὸ Λεξικὸν τῶν ἀρχαιοτήτων κ.λ.π.

Τὰ βοηθήματα, παραλειφθέντα ἐν τῇ Εἰσαγωγῇ κατὰ λάθος, ἐτέθησαν ἐνταῦθα.

